SZIKRA

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

I. V. SZTÁLIN

MŰVEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST

I. V. SZTÁLIN

MŰVEI

HETEDIK KÖTET

1925

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1951

Az orosz eredeti címe:

И. В. СТАЛИН

СОЧИНЕНИЯ. ТОМ 7 1925

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

МОСКВА 1947.

Sztálin elvtárs műveinek magyar fordítása a tizenhat kötetes orosz kiadás nyomán készül, amelyet a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának határozata alapján a Marx—Engels—Lenin Intézet ad ki.

A magyar kiadás a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének határozata alapján jelenik meg.

1951 szeptember

ELŐSZÓ

I. V. Sztálin Műveinek hetedik kötete Sztálin elvtárs 1925-ben írt műveit tartalmazza.

Ebben az időszakban a munkásosztály és a parasztság a bolsevik párt vezetésével befejezte a népgazdaság helyreállítását. A bolsevik párt elvezette a Szovjetek országát a szocialista iparosítás szakaszához. A szocialista iparosítás jegyében folyt le a bolsevik párt XIV. kongresszusa. Országunk jellegének, országunk fejlődési távlatainak kérdése, a szocializmus sorsának kérdése a Szovjetunióban — ezek a kérdések ebben az időben a párt előtt már mint gyakorlati kérdések vetődtek fel.

Sztálin elvtárs „Az OK(b)P XIV. konferenciájának eredményeihez", „Kérdések és feleletek", „Október, Lenin és fejlődésünk távlatai", „A Központi Bizottság politikai beszámolója az SzK(b)P XIV. kongresszusának" c. és más munkáiban kimerítően megindokolta a bolsevik párt vezérvonalát, amelynek iránya a szocializmus győzelme a Szovjetunióban a kapitalista környezet viszonyai között, és leleplezte a trockistáknak és a zinovjevistáknak, a tőkés rendszer visszakívánóinak kapituláns irányvonalát.

Az olyan kérdéseket, mint a munkás-paraszt szövetség megszilárdítása, a dolgozó tömegek és az ifjúság nevelése és bevonása a szocialista társadalom építésében való aktív részvételbe, Sztálin elvtárs a következő munkákban világítja meg: „A «Dimovká»-ról", „A proletariátus és parasztság kérdéséhez", „A falusi komszomol-aktíváról", „A komszomol feladatairól", „A proletár diákok első összszövetségi értekezletéhez", „A Keleti Népek Egyetemének politikai feladatairól", az agitációs és propaganda osztályok tanácskozásának résztvevőivel 1925 október 14-én folytatott beszélgetésben és más művekben.

A hetedik kötetben vannak cikkek és beszédek, amelyekben Sztálin elvtárs a külföldi kommunista pártok helyzetével és a kapitalizmus részleges stabilizációjának viszonyai között rájuk háruló feladatokkal foglalkozik: „A nemzetközi helyzethez és a kommunista pártok feladataihoz", „A csehszlovák kommunista pártról", „A jugoszláviai nemzeti kérdésről", „A Németországi Kommunista Párt perspektíváiról és a bolsevizálásról" és a „Levél Me—rt elvtárshoz".

Először jelenik meg: az OK(b)P Központi Bizottságának plénumán 1925 január 19-én mondott beszéd, az agitációs és propaganda osztályok tanácskozásának résztvevőivel 1925 október 14-én folytatott beszélgetés, a „Komszomolszkaja Pravda" szerkesztőségének tagjaihoz intézett levél és a D—ov elvtársnak, Me—rt elvtársnak és Jermakovszkij elvtársnak írt levelek.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága mellett működő

MARX—ENGELS—LENIN INTÉZET

1925

MUNKÁSNŐK ÉS PARASZTNŐK! VÉSSÉTEK EMLÉKEZETETEKBE ÉS TELJESÍTSÉTEK ILJICS VÉGAKARATÁT!

A dolgozók nagy vezére és tanítója, a mi Leninünk, amikor egy évvel ezelőtt eltávozott tőlünk, örökbe hagyta ránk végakaratát, megjelölte, hogy milyen utakon kell haladnunk a kommunizmus végleges győzelme felé. Munkásnők és parasztnők! Teljesítsétek Iljics végakaratát! Neveljétek gyermekeiteket Iljics végakarata szellemében!

Lenin elvtárs örökbe hagyta ránk, hogy minden erőnkkel szilárdítsuk a munkások és a parasztok szövetségét. Munkásnők és parasztnők! Szilárdítsátok hát lankadatlanul ezt a szövetséget!

Lenin elvtárs arra tanította a dolgozó népet, hogy támogassa a munkásosztályt a belső és a külföldi burzsoázia ellen vívott harcában. Munkásnők és parasztnők! Véssétek emlékezetetekbe Iljicsnek ezt az intelmét. Támogassátok az új életet építő munkásosztály hatalmát!

Lenin elvtárs arra tanított bennünket, hogy hordozzuk fennen a kommunista pártnak, valamennyi elnyomott vezérének zászlaját. Munkásnők és parasztnők, tömörüljetek e párt köré — ez a ti pártotok!

Iljics halálának évfordulóján a párt ezt a jelszót adja ki: szélesebb utat a munkásnőknek és a parasztnőknek, akik a párttal együtt építik az új életet.

I. Sztálin

A megírás ideje: 1925 január 5.

Megjelent a „Rabotnyica"
(„Munkásnő") c. folyóirat
1925 januári, 1. számában.

A TANÍTÓKONGRESSZUSHOZ[1]

A néptanítók hadoszlopa az egyik legszükségesebb része országunk dolgozói nagy hadseregének, amely új életet épít a szocializmus alapján.

Az az út, amelyen a munkásosztály a szocializmus felé halad, csak abban az esetben lehet a győzelem útja, ha a dolgozó parasztság sokmilliós tömege, lépést tartva a munkásosztállyal, ugyanezen az úton halad, ha következetesen érvényesül a munkásosztály vezető szerepe az egész dolgozó nép élén.

A falusi tanítónak tudnia kell, hogy e vezetés nélkül lehetetlen a proletariátus diktatúrája, e diktatúra nélkül pedig országunk nem lehet szabad és független.

Ha a falusi tanító valóban szolgálni akarja népét, népe szabadságát és függetlenségét, akkor legfőbb feladata, hogy a parasztiömegeket a munkásosztállyal összekötő láncszemek egyikévé legyen.

1925 január 6.

I. Sztálin

„Ucsityelszkaja Gazeta"
(„Tanítók Ujsága") 2. sz
1925 január 10.

A „KRASZNAJA MOLOGYOZS" C. FOLYÓIRAT FELADATAIRÓL[2]

A szerkesztőség tagjaival folytatott beszélgetés során *Sztálin* elvtárs foglalkozott a folyóirat feladataival és a következőket mondotta:

A folyóirat tekintse fő feladatának, hogy a pártonkívüli proletár tanulóifjúságot bevonja a Szovjethatalom és a kommunista párt munkájába. Ezt a feladatot a folyóirat csak akkor fogja teljesíteni, ha valóban igazi szovjet diáklappá válik. A főiskolákon, a Közoktatásügyi Népbiztosság szerveiben és egyebütt végzett munkának természetesen még számos hiányossága van. A diákság, amely jobban ismeri ezeket a hiányosságokat, mint bárki más, köteles ezeket rendszeresen feltárni, bírálni, köteles azokra rámutatni, hogy közös erőfeszítéssel javíthassunk munkánkon. Ezért messzemenően be kell vonni a folyóirat munkájába a pártonkívüli proletár diákság legjobbjait. A diákoknak érezniök kell, hogy ez az ő legsajátabb lapjuk, amely segíti őket munkájukban és fejlődésükben.

Sztálin elvtárs ezután kitért a folyóirat néhány rovatának feladataira és a következő útmutatásokat adta:

A folyóirat politikai rovataiban a párt és a Szovjethatalom munkájának csak a legfontosabb kérdéseit kell megvilágítani. Semmi értelme annak, hogy ugyanazt csinálják, ami más folyóiratoknak a különleges feladata. A Szovjetunióban minden egyes sajtószervnek legyen meg a maga határozott helye a közös munkában. Erősen kell fejleszteni a „Diákélet", az „Irodalom", a „Tudomány és technika" rovatot. Vagyis éppen azokat a rovatokat, amelyekben a diákság maga tevékenyen közreműködhet és kitűnhet. Ami a „Főiskolai reform" rovatot illeti, az előadókon és az egyetemi tanárokon kívül a diákságot is be kell vonni a különböző kérdések kidolgozásába.

„Közelebb a diáksághoz" — ha a folyóirat ezt a jelszót megvalósítja, akkor jobban teljesíti majd feladatát és valóban a szovjet diákság szívéhez nőtt folyóirattá válik.

„Krasznaja Mologyozs"
(„Vörös Ifjúság") 1. (5.) sz.
1925 január.

BESZÉD AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS KÖZPONTI ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN[3]

1925 január 17

Elvtársak! A Központi Bizottság Titkárságának megbízásából néhány feltétlenül szükséges közlést kell tennem a vitára vonatkozó kérdésekkel és a vitával összefüggő határozatokkal kapcsolatban. Sajnos, Trockij fellépésének kérdését Trockij távollétében kell megvitatnunk, minthogy, amint ma közölte, betegsége miatt nem tud résztvenni a plénumon.

Tudják, elvtársak, hogy a vita Trockij fellépésével, „Október tanulságai" c. könyvével kezdődött.

A vitát Trockij kezdte. A vitát a pártra rákényszerítették.

A párt két fő váddal válaszolt Trockij fellépésére. Az első az, hogy Trockij megpróbálja revízió alá venni a leninizmust; a második az, hogy Trockij a pártvezetőség gyökeres megváltoztatására törekszik.

A párt e vádjaival szemben Trockij semmit sem hozott fel a maga mentségére.

Nehéz eldönteni, hogy miért nem hozott fel semmit a maga mentségére. A legegyszerűbb magyarázat az, hogy megbetegedett és nem volt módjában

bármit is mondani a maga mentségére. De erről persze a párt nem tehet. Ha Trockijra a párt ellen intézett támadásai után mindannyiszor rájön a hideglelés, a párt erről nem tehet.

A Központi Bizottsághoz most nyilatkozat érkezett Trockijtól (a Központi Bizottságnak január 15-i kelettel küldött nyilatkozat), amelyben azt állítja, hogy azért nem szólalt fel és azért nem mondott semmit a maga igazolására, mert nem akarta kiszélesíteni a vitát, nem akarta kiélezni a kérdést. Ennek a magyarázatnak a meggyőző erejében persze hihetünk is, meg nem is. Ami engem illet, én nem hiszek benne. Először is, régen jött-e rá Trockij arra, hogy a párt elleni fellépéseivel kiélezi a helyzetet? És mikor is jött rá Trockij erre az igazságra? Hiszen ez nem az első eset volt, hogy Trockij fellépett a párt ellen, és nem az első eset, hogy csodálja vagy sajnálja, hogy fellépésével kiélezte a helyzetet. Másodszor, ha valóban szívén viseli azt, hogy a pártban ne rosszabbodjék a helyzet, miért adta ki „Október tanulságait", ezt a párt vezető magva ellen irányuló könyvet, amelynek az a rendeltetése, hogy rontsa, kiélezze a helyzetet? Trockij magyarázata tehát véleményem szerint egyáltalán nem meggyőző.

Néhány szóval kitérek a Központi Bizottságnak küldött január 15-i nyilatkozatra, amelyről fentebb szóltam és amelynek szövegét a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság tagjai kézhez kapták. Először is ki kell emelnünk és tudomásul kell vennünk Trockijnak azt a kijelentését, hogy kész a párt utasítására bármilyen posztot elfoglalni, hogy kész maga felett bármilyen ellenőrzést elfogadni,

ha esetleges fellépéseiről van szó, és hogy az ügy érdekében feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a legrövidebb időn belül leváltsák a Forradalmi Katonai Tanács elnöki tisztjéről.

Mindezt persze tudomásul kell vennünk.

Ami a dolog lényegét illeti, két pontról kell beszélnünk: a „permanens forradalomról” és a pártvezetőség megváltoztatásáról. Trockij azt mondja, hogy, ha az Októberi Forradalom után egyáltalán megesett, hogy alkalmilag megemlékezett a „permanens forradalom” tételéről, akkor ezt csak a Párttörténeti Osztály számára, a mult felé fordulva tette, nempedig mai politikai feladatok tisztázása céljából. Ez fontos kérdés, mert a lenini ideológia alapjait érinti. Nézetem szerint Trockijnak ezt a nyilatkozatát nem lehet sem magyarázatnak, sem igazolásnak elfogadni. Ebben nyoma sincsen annak, hogy beismeri hibáit. Ez nem egyéb, mint mellébeszélés. Mit jelent az a kijelentés, hogy a „permanens forradalom” elmélete olyasvalami, ami a Párttörténeti Osztályra tartozik? Hogy értsük ezt? A Párttörténeti Osztály a pártokmányoknak nemcsak őrzője, hanem magyarázója is. Ott vannak olyan okmányok, amelyek valamikor érvényben voltak, de utóbb érvénytelenné váltak. Ott vannak olyan okmányok is, amelyeknek döntő jelentőségük volt és ma is döntő jelentőségük van a párt számára. Ott vannak továbbá olyan okmányok, amelyeknek kizárólag negatív jellegük, negatív jelentőségük volt, és amelyekkel a párt nem tud megbékülni. Az okmányok melyik csoportjába sorolja Trockij a „permanens forradalomról” szóló elméletét? A pozitív vagy a negatív ok-

mányok csoportjába? Trockij egy szóval sem tért ki erre nyilatkozatában. Megkerülte a kérdést. Mellébeszélt. Ezért továbbra is fenntartjuk azt a vádat, hogy a leninizmus revíziójára törekszik.

Trockij továbbá azt mondja, hogy a XIII. kongresszuson eldöntött kérdésekkel kapcsolatban egyetlen egyszer sem lépett fel sem a Központi Bizottságban, sem a Munka és Honvédelem Tanácsában, és mégkevésbbé az ország színe előtt, olyan javaslatokkal, amelyek közvetlenül vagy közvetve újra felvetettek volna egyszer már eldöntött kérdéseket. Ez nem igaz. Miről beszélt Trockij a XIII. kongresszuson? A káderek alkalmatlanságáról és arról, hogy a pártvezetést gyökeresen meg kell változtatni. Miről beszél most az „Október tanulságaiban"? Arról, hogy a párt vezető magva alkalmatlan és hogy ki kell cserélni. Ez az „Október tanulságainak" végső következtetése. Trockij azért adta ki könyvét, hogy ezt a következtetést alátámassza. Ez a könyv célja. Ezért továbbra is fenntartjuk azt a vádat, hogy Trockij gyökeresen meg akarja változtatni a párt vezetését.

Egészében Trockij nyilatkozata tehát nem a szó igazi értelmében vett magyarázat, hanem diplomatikus kibúvók gyüjteménye és a párt által már eldöntött régi viták felújítása.

A párt nem ilyen okmányt követelt Trockijtól.

Trockij nyilván nem értette meg, és kételkedem abban, hogy valaha is meg fogja érteni, hogy a párt nem diplomatikus kibúvókat követel egykori vagy mai vezetőitől, hanem hibáik becsületes beismerését. Trockijnak úgylátszik nem volt elég bátorsága ahhoz,

hogy nyiltan beismerje hibáit. Nem értette meg, hogy a párt erőérzete és méltóságérzete megnőtt, hogy a párt gazdának érzi magát és megköveteli tőlünk, hogy fejet tudjunk hajtani előtte, amikor ezt a körülmények megkivánják. Ezt Trockij nem értette meg.

Hogyan válaszoltak szervezeteink Trockij fellépésére? Önök tudják, hogy számos helyi szervezet határozati javaslatot terjesztett be ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Ezek a határozati javaslatok megjelentek a „Pravdában". Három csoportba oszthatjuk őket. A határozati javaslatok egyik csoportja azt követeli, hogy Trockijt zárják ki a pártból. A másik csoport azt követeli, hogy Trockijt váltsák le a Forradalmi Katonai Tanácsban betöltött tisztjéről és távolitsák el a Politikai Irodából. A határozati javaslatok harmadik csoportja — és ebbe a csoportba tartozik a legutóbbi határozati javaslat is, amelyet a moszkvai, leningrádi, uráli és ukrajnai elvtársak ma küldtek be a Központi Bizottságnak — azt követeli, hogy Trockijt váltsák le a Forradalmi Katonai Tanácsban betöltött tisztjéről, a Politikai Irodában pedig hagyják meg, de feltételesen.

Ez a Trockij fellépésével kapcsolatos határozati javaslatok három főbb csoportja.

A Központi Bizottságnak és a Központi Ellenőrző Bizottságnak választania kell ezek között a határozati javaslatok között.

Ez minden, amit a vitával kapcsolatban önökkel közölnöm kellett.

I. Sztálin. A trockizmusról.
Moszkva 1925.

BESZÉD AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN

1925 január 19

Azért szólalok fel, hogy teljes mértékben támogassam Frunze elvtárs javaslatát. Véleményem szerint, három dologról kell itt határozatot hoznunk.

Előszöris, el kell fogadnunk Frunze elvtársnak az újabb előirányzatokkal kapcsolatban tett javaslatát — az 5 millió rubellel együtt tehát összesen 405 milliót irányozzunk elő.

Másodszor, határozatot kell hoznunk arról, hogy megerősítjük Frunze elvtársat a Forradalmi Katonai Tanács elnöki tisztjében.

Harmadszor, köteleznünk kell a pártot arra, hogy mindenképpen támogassa káderekkel az új Forradalmi Katonai Tanácsot.

Meg kell mondanom, hogy az utóbbi időben gazdasági szerveink egyes megnövekedett szükségleteivel kapcsolatban, azzal kapcsolatban, hogy a gazdasági és kulturális szükségletek túlnőnek lehetőségeinken, nálunk bizonyos likvidátori hangulat ütötte fel a fejét a hadsereg irányában. Vannak elvtársaink, akik azt mondják, hogy fokozatosan, lépésről lépésre fel kell számolni a hadsereget és

miliciává kell átalakítani. Nem a területi milícia-rendszerről van szó, hanem a békehadseregről, arról, hogy a hadsereget változtassuk át egyszerű miliciává, vagyis olyan hadsereggé, amely katonai bonyodalmak esetén nem képes helytállni.

A leghatározottabban ki kell jelentenem, hogy ezt a likvidátori hangulatot erélyesen fel kell számolni.

Miért? Azért, mert az utóbbi időben a nemzetközi helyzet kezd gyökeresen megváltozni. Újabb bonyodalmak előfeltételei érlelődnek, és nekünk fel kell készülnünk ezekre a bonyodalmakra. Az intervenció kérdése ismét aktuálissá lett.

Miféle tényekről van szó?

Először is, a Keleten erősödik a gyarmati és általában a szabadságmozgalom. India, Kína, Egyiptom, Szudán az imperializmus fontos bázisai. Ezekben a gyarmati mozgalom növekszik és egyre jobban fog növekedni. Ez feltétlenül ellenünk, a Szovjetek ellen hangolja a nagyhatalmak vezető rétegeit, mert tudják, hogy azok a magvak, amelyek Keletnek erre a termékeny talajára hullanak, csíráznak és kikelnek. Feltétlenül kikelnek.

A második tény: bonyodalmak érlelődnek Észak-Afrikában — Marokkó és Tunisz térségében. Ezzel kapcsolatban újabb erőátcsoportosítás megy végbe, újabb készülődés újabb háborús bonyodalmakra az imperialisták között. Spanyolország vereséget szenvedett Marokkóban[4]; Franciaország rá akarja tenni a kezét Marokkóra; Anglia nem tűri, hogy Franciaország befolyása Marokkóban erősödjék; Olaszország arra akarja felhasználni az új hely-

zetet, hogy rátegye a kezét Tuniszra; ezt a többi állam nem engedi meg; Anglia is, Franciaország is, egymással versenyezve, minden módon igyekszik biztosítani befolyását a Balkánon, az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása után alakult új államokban — mindez a mult háború történetéből ismert tényekre, a mult háborút megelőző eseményekre emlékeztet. Az albániai események[5] nem tekinthetők véletlennek — itt a nagyhatalmak harca folyik azért, hogy ezen a pindurka területen megszilárdítsák befolyásukat. Mindez arról tanuskodik, hogy a Távol-Keleten kezdődő bonyodalmakkal és az Észak-Afrikában nyíló új lehetőségekkel kapcsolatban egész Európában előkészítik és átcsoportosítják az erőket. Mindezekben az eseményekben egy újabb háború előfeltételeit kell látnunk. Egy újabb háború pedig feltétlenül érintené a mi országunkat is.

A harmadik tény: erősödik a forradalmi hangulat az angol munkások között. Ennek a ténynek a jelentősége igen nagy. Anglia Európa vezető országa. Az angol szakszervezetek Főtanácsa és a Munkáspárt között meginduló szakadás, az angol Munkáspárt soraiban kezdődő és egyre fokozódó széthúzás arról tanuskodik, hogy ott valami új, forradalmi hangulat terjed. Ez aggasztja Anglia vezető rétegeit. Ez feltétlenül Szovjet-Oroszország ellen hangolja őket, mert az angliai mozgalom élénkülése az Oroszországgal való barátság jegyében megy végbe.

A negyedik tény: az említett előfeltételekkel, vagyis azzal kapcsolatban, hogy a háború előfeltételei érlelődnek s hogy a háború, persze nem holnap és nem holnapután, hanem néhány év mulva elkerül-

hetetlenné válhat, továbbá azzal kapcsolatban, hogy a háború feltétlenül kiélezi a belső, forradalmi válságot, mégpedig Keleten és Nyugaton egyaránt — mindezzel kapcsolatban feltétlenül az a feladatunk, hogy mindenre felkészüljünk. Véleményem szerint Nyugaton a forradalmi mozgalom erői nagyok, ezek az erők növekednek, növekedni fognak, s arra vezethetnek, hogy egyes helyeken leteperik a burzsoáziát. Igen. De ezek az erők nagyon nehezen tudnak majd helytállni. Erről világosan tanuskodik a nyugati határállamok, például Észtország, Lettország esete. A környező országokban jelentkező bonyodalmak esetén hadseregünk kérdése, hadseregünk erejének, harci készenlétének kérdése feltétlenül életbevágóan fontos kérdésként vetődik fel előttünk.

Ez nem jelenti azt, hogy ilyen helyzetben bárki ellen is okvetlenül aktívan kell fellépnünk. Szó sincs róla. Ha valaki ilyen hangokat pendít meg, helytelenül teszi. Lobogónk továbbra is a *béke* lobogója lesz. De ha a háború kitör, nem ülhetünk ölbe tett kézzel — fel kell lépnünk, de utolsónak kell fellépnünk. Fellépünk, hogy a mérleg serpenyőjére dobjuk a döntő súlyt, azt a *súlyt*, amely a mi javunkra billentheti a mérleget.

Mindebből az következik, hogy mindenre fel kell készülnünk, elő kell készítenünk hadseregünket, fel kell ruháznunk és ki kell képeznünk ezt a hadsereget, tökéletesítenünk kell technikánkat, vegyészetünket, légierőnket, és általában a kellő színvonalra kell emelnünk Vörös Hadseregünket. Ezt követeli tőlünk a nemzetközi helyzet.

Ezért gondolom, hogy határozottan és visszavonhatatlanul eleget kell tennünk a hadügyi hatóságok követeléseinek.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

A „RABOCSAJA GAZETÁ"-NAK[6]

Emlékezzetek Iljicsre, szeressétek, tanulmányozzátok őt, tanítónkat, vezérünket.

Harcoljatok és győzzétek le az ellenséget, a belső és a külső ellenséget egyaránt — úgy mint Iljics.

Építsétek az új életet, az új életformát, az új kultúrát — úgy mint Iljics.

Sohase húzódozzatok a munka aprajától, mert a kicsinyből épül a nagy — ez Iljicsnek egyik fontos intelme.

I. Sztálin

„Rabocsaja Gazeta"
(„Munkásujság") 17. sz.
1925 január 21.

LEVÉL D—OV ELVTÁRSNAK

D—ov elvtárs!

Késéssel válaszolok: nem volt érkezésem idejében válaszolni.

1) Azt hiszem, Ön nem elég figyelmesen olvasta a cikket[7], különben okvetlenül megtalálta volna benne azt az Iljics egyik cikkéből vett idézetet, amelyben arról van szó, hogy lehetséges „a szocializmus győzelme *egy* országban".

2) Ha elmélyül a cikkben, meg kell értenie, hogy nem a *teljes* győzelemről van szó, hanem a szocializmus győzelméről általában, vagyis arról, hogy elűzzük a földesurakat és a tőkéseket, kezünkbe vegyük a hatalmat, visszaverjük az imperializmus támadásait és megkezdjük a szocialista gazdaság építését — mindez igenis sikerülhet a proletariátusnak *egy* országban, de teljes biztosítékot a restauráció ellen csak „több ország proletariátusának együttes erőfeszítései" nyujthatnak.

Ostobaság lett volna Oroszországban megkezdeni az Októberi Forradalmat, ha az lett volna a meggyőződésünk, hogy Oroszország győztes proletariátusa, amelyet támogat a többi ország proletariá-

tusának nyilvánvaló rokonszenve, „nem tud helytállni a konzervatív Európával szemben”, ha a forradalom nem győz több országban. Ez nem marxizmus, hanem a legközönségesebb opportunizmus, trockizmus és akármi más. Ha Trockij elmélete helyes volna, akkor nem volna igaza Iljicsnek, aki azt állította, hogy a „nep” Oroszországát szocialista Oroszországgá változtatjuk, hogy megvan mindenünk, „ami a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges” (lásd „A szövetkezetekről”[8]).

3) Ön bizonyára nem vette figyelembe, hogy a közzétett cikk az „Előszó” egy része. Ha ezt figyelembe vette volna, azt hiszem, megértette volna, hogy az „Előszót” egészében kell venni.

4) Politikai gyakorlatunknak legnagyobb veszedelme, ha a győzelemre jutott proletár országot olyasvalaminek akarják tekinteni, ami csak passzív, ami csak egyhelyben tud topogni mindaddig, amíg más országok győzelmes proletariátusától segítség nem érkezik. Tegyük fel, hogy az oroszországi szovjet rendszer öt-tíz évi fennállása alatt Nyugaton még nem tör ki a forradalom; tegyük fel, hogy ez alatt az idő alatt Köztársaságunk mégis fennáll mint Szovjetköztársaság, amely a „nep” viszonyai között szocialista gazdaságot épít* — hiszen csak nem képzelik, hogy országunk ez alatt az öt-tíz év alatt zabot fog hegyezni, és nem fog a szocialista gazdaság megszervezésével foglalkozni? Csak fel kell vetnünk ezt a

* Erre a második feltevésre minden okom megvan, minthogy Köztársaságunk erői gyarapodnak és továbbra is gyarapodni fognak, a nyugati elvtársak támogatása pedig növekszik és továbbra is nőni fog.

kérdést és azonnal megértjük, milyen veszélyes az az elmélet, amely tagadja, hogy a szocializmus győzelme *egy* országban lehetséges.

De azt jelenti-e ez, hogy ez a győzelem teljes, végleges győzelem lesz? Nem, nem ezt jelenti (lásd „Előszómat"), mert amíg van kapitalista környezet, mindig meglesz a katonai intervenció veszélye. De hogy ez mégiscsak a szocializmus győzelme, nem pedig veresége — azt a vak is látja. S aligha férhet kétség ahhoz, hogy ez a győzelem egyszersmind előfeltétele annak, hogy a forradalom más országokban is győzzön.

Látom, hogy egyes elvtársak még mindig nem szakítottak azzal a régi szociáldemokrata elmélettel, amely szerint a proletárforradalomnak olyan országokban, amelyekben a kapitalizmus kevésbbé fejlett, mint például Angliában vagy Amerikában, nincs talaja.

5) Azt tanácsolom, olvassa el újra Iljicsnek az „Ár ellen" c. gyüjteményben[9] megjelent egyes cikkeit, „Proletárforradalom"[10] és „Gyermekbetegség"[11] c. brosúráit, valamint „A szövetkezetekről" c. cikkét.

Kommunista üdvözlettel

I. Sztálin

1925 január 25.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

A „DIMOVKÁ"-RÓL

Beszéd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága Szervező Irodájának ülésén[12]

1925 január 26

Először hadd szóljak Szosznovszkijról, noha ez nem központi kérdés. Azzal vádolják, hogy a sajtóban valahol azt állította, hogy az egész szovjet apparátus, sőt a szovjet rendszer keresztül-kasul megrothadt. Ezeket az állításokat nem olvastam, és senki sem mondta meg, hol írt erről Szosznovszkij. Ha valahol azt állította volna, hogy a Szovjetek rendszere megrothadt, ellenforradalmár volna.

Itt van előttem a könyve. Ebben azt írja: „Nem ismerem elég jól az ukrán falut és ezért nem tudom eldönteni, mennyire jellemző Dimovka valamennyi ukrán falura. Ítéljék meg ezt azok, akik Szovjet-Ukrajnát jobban ismerik. Azt azonban merem állítani, hogy Dimovka korántsem kivétel. A helyi sajtóból, a funkcionáriusokkal folytatott beszélgetésekből, a parasztokkal való találkozásaimból, a kezembe került néhány okiratból rájöttem arra, hogy a «dimovizmus» elemei el vannak hintve más falvakban is."

Ez nagyon enyhe beszéd, és itt szó sincs a szovjet rendszer vagy szovjet apparátus egészének bármiféle elzülléséről. Azok a vádak tehát, amelyeket a bizott-

ság vagy egyes elvtársak Szosznovszkij ellen emeltek, helytelenek. Akár a kormányzósági, akár a kerületi pártbizottság, akár valamely bizottság vagy egyes személy emeli ezt a vádat — mindegy, a vádat misem igazolja, okiratok nincsenek.

Ellenkezőleg, szeretném megjegyezni, hogy Szosznovszkijnak ebben a dologban érdemei vannak. Erről senki sem beszélt. A „Pravda” érdemét, Szosznovszkij érdemét, Gyemjan Bednij érdemét — azt, hogy volt bátorságuk kiragadni az eleven valóság egy darabját és bemutatni azt az egész országnak —, ezt az érdemet feltétlenül méltányolni kell. Erről kell beszélni, nem pedig arról, hogy túllőttek a célon.

Azt mondják, hogy Szosznovszkij túllőtt a célon. De olyan esetekben, amikor általános a hajlam arra, hogy formális, hivatalos álláspontra helyezkedjenek, miközben a fekélyek mégiscsak ott rejlenek valahol és rontják az egész munkát, ilyen esetekben igenis helyes túllőni a célon. Feltétlenül helyes. Ez elkerülhetetlen. Ebből csak haszon származik. Természetes, hogy egyeseket megsért az ember, de ez javára van az ügynek. Egyes személyek némi megsértése nélkül pedig nem tudunk javítani a dolgokon.

A leglényegesebb ebben az ügyben szerintem nem az, hogy meggyilkoltak egy falusi levelezőt, sőt az sem, hogy van olyan falunk, mint Dimovka — mindez nagy baj, de nem ez a dolog lényege. A lényeg az, hogy egyes falvakban, járásokban, körzetekben, kerületekben, helyi pártfunkcionáriusaink csak Moszkva felé néznek, nem óhajtanak a parasztság

felé fordulni, nem értik, hogy nem elegendő, ha Moszkvával megférnek, hogy a parasztsággal is meg kell férniök. Ez a mi falusi munkánk legfőbb hibája, ez a legnagyobb veszedelme.

A funkcionáriusok közül sokan azt mondják, hogy nálunk a központban divattá lett új hangokat hallatni a faluról, hogy ez nem egyéb, mint diplomácia a külvilág felé, hogy nekünk nem komoly és szilárd szándékunk, hogy falusi politikánkat megjavítsuk. Ez az, amit a legveszélyesebbnek tartok. Ha a vidéken dolgozó elvtársaink nem akarják elhinni, hogy komolyan hozzáfogtunk ahhoz, hogy pártmunkásainkat a falu, a parasztság irányában új magatartásra szoktassuk rá, ha ezt nem fogják fel, ha nem akarnak ebben hinni — ez komoly veszély. Le kell győznünk a helyi funkcionáriusoknak ezt a hangulatát, éles fordulatot kell előidéznünk, hogy falusi politikánkat komolynak és feltétlenül szükségesnek tekintsék — erre van most szükségünk.

Három szövetségesünk van: a nemzetközi proletariátus, amely nem siet a forradalommal; a gyarmatok, amelyek igen lassan ébredeznek, és a parasztság. A negyedik szövetségesről, vagyis az ellenségeink táborában felmerülő konfliktusokról, most nem beszélek. Mikor bontakozik ki a nemzetközi forradalom — ezt nehéz megmondani, de amikor kibontakozik, ennek döntő jelentősége lesz. Mikor rázzák fel magukat a gyarmatok — ezt is nehéz megmondani, ez nagyon komoly és nehéz kérdés, nem mondhatunk semmi bizonyosat. A parasztsággal ellenben máris együtt dolgozunk — ez a harmadik szövetségesünk, mégpedig olyan szövetségesünk, amely máris köz-

vetlen segítséget nyujt, hadsereget, gabonát stb. ad. Ezzel a szövetségessel, vagyis a parasztsággal, együtt dolgozunk, vele együtt építjük a szocializmust, jól-rosszul, de építjük, és ezt a szövetségest éppen most, különösen most, tudnunk kell értékelni.

Ezért állítjuk most munkánk előterébe a parasztság kérdését.

Le kell szegeznem, hogy politikánk mai iránya új irány, amely megszabja a szocializmus építésével kapcsolatos falusi politikánk új vonalát. Az elvtársak ezt nem akarják megérteni. Ha ezt az alapvető dolgot nem értik meg — nem indul meg nálunk semilyen munka, nem lesz nálunk semilyen szocialista építés. És minthogy elvtársaink, megfeledkezve erről az alapvető dologról, elsősorban — hogy úgymondjam — hivatali megfontolásaiktól vezéreltetik magukat, és azt hiszik, hogy Moszkva felé mindent kedvező színben kell feltüntetni, hogy nálunk minden rendben van, hogy takargatni kell a fekélyeket, hogy nincs szükség kritikára, mert az rontja a helyi hatóságok, a helyi funkcionáriusok hitelét — minthogy ilyen hangok hallhatók, ezt a legkomolyabb veszély forrásának látom. Ezzel végezni kell és meg kell mondani az elvtársaknak, hogy ne féljenek napfényre hozni egy-egy darabka életet, akármilyen kellemetlen is az. Elvtársainkat más irányba kell fordítanunk abban az értelemben, hogy ne csak Moszkva felé forduljanak arccal, hanem forduljanak végre a felé a parasztság felé is, amelyet szolgálnak, hogy ne takargassák a fekélyeket, hanem ellenkezőleg, segítsenek nekünk abban, hogy a hibákat feltárjuk, leküzdjük és azon a vonalon

végezhessük a munkát, amelyet a párt most kijelölt.

Választanunk kell (már nem egyszer beszéltem erről): vagy a pártonkívüli parasztsággal együtt, helyi szovjet- és pártfunkcionáriusokkal együtt magunk bíráljuk magunkat azért, hogy megjavíthassuk munkánkat, vagypedig a parasztok elégedetlensége felgyülemlik és felkelés formájában kitör. Gondoljanak arra, hogy az új viszonyok alapján, a „nep" körülményei között egy új Tambov vagy egy új Kronstadt[13] egyáltalában nem lehetetlen. A kaukázusontúli grúziai felkelés[14] komoly figyelmeztetés volt. Ilyen felkelések a jövőben is lehetségesek, ha nem tanuljuk meg leküzdeni és feltárni fekélyeinket, ha kifelé azt a látszatot keltjük, hogy minden a legnagyobb rendben van.

Ezért gondolom, hogy itt egyes íróknak, akik munkánk fogyatékosságait feltárják, nem hiányosságairól és túlzásairól kell beszélnünk, hanem érdemeiről.

Itt át kell térnem íróink és levelezőink kérdésére. Azt hiszem, elérkeztünk ahhoz az időszakhoz, amelyben falusi építőmunkánk megjavításának, hiányosságaink feltárásának, tehát a szovjet munka megjavításának és tökéletesítésének egyik legfőbb emelőjévé a munkáslevelezők és a falusi levelezők válhatnak. Ezt talán nem értjük meg mindannyian, de előttem világos, hogy munkánk megjavítását éppen ezzel kell kezdeni. Ezeknek az embereknek, akik általában igen fogékonyak, akik az igazság tüzétől lángolnak, akik le akarják leplezni és minden áron ki akarják küszöbölni hiányosságainkat, ezeknek az emberek-

nek, akik nem félnek a golyótól — ezeknek kell szerintem hiányosságaink feltárása, valamint helyi párt- és szovjet építésünk megjavítása terén az egyik legfőbb emelő szerepét betölteniök.

Ezért kell éberen figyelni ezeknek az elvtársaknak a hangjára, és nem szabad ócsárolnunk sajtónk munkásait. Általuk, mint valami barométer segítségével, amely közvetlenül jelzi épitőmunkánk hibáit, nagyon sokat tudnánk kideríteni és kijavítani.

Ami a Központi Ellenőrző Bizottságot illeti, azt gondolom, hogy a Központi Ellenőrző Bizottság általában helyes határozatot hozott — egyet s mást talán módosítani kellett volna, máskép fogalmazni.

A sajtóban úgy kell kifejteni a Dimovka ügyet, hogy az elvtársak megértsék, honnan ered mindez. Nem az a lényeg, hogy meggyilkolták a falusi levelezőt, s még kevésbbé az, hogy a kerületi vagy kormányzósági pártbizottság titkárát meg ne sértsük, hanem az, hogy rendes kerékvágásba hozzuk falusi szocialista épitőmunkánk megjavításának ügyét. Ez a fő. Erről van szó.

Sztálin. A parasztkérdés.
Moszkva—Leningrád 1925.

A PROLETARIÁTUS ÉS PARASZTSÁG KÉRDÉSÉHEZ

Beszéd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt moszkvai szervezetének XIII. kormányzósági konferenciáján[15]

1925 január 27

Elvtársak! Néhány szót akarok szólni annak a politikának az alapjairól, amelyet a párt a parasztság irányában most megkezdett. Nem kétséges, hogy a parasztság kérdésének ma különösen nagy a jelentősége. Sokan, túlzásba esve, még azt is mondják, hogy új korszak következett be — a parasztság korszaka. Mások úgy értelmezik az „arccal a falu felé" jelszót, hogy ez a jelszó azt jelenti, hogy hátat kell fordítani a városnak. Egyesek pedig még azt az állítást is megkockáztatták, hogy ez politikai „nep". Mindez persze nem komoly beszéd. Mindez természetesen túlzás. De ha eltekintünk ezektől a túlzásoktól, egyvalami megmarad, mégpedig az, hogy a parasztság kérdése az adott pillanatban, éppen most, különösen nagy jelentőségre tesz szert.

Miért? Mi ennek az oka?

Ennek két oka van. A fő okokról beszélek.

Az első oka annak, hogy a parasztkérdés nálunk az adott pillanatban különösen nagy jelentőségre tett szert, az, hogy a Szovjethatalom szövetségesei közül, a proletariátus valamennyi fő szövetségese közül — ilyen pedig, szerintem, négy van — a paraszt-

ság az egyetlen szövetséges, amely *máris* közvetlen segítséget nyujthat forradalmunknak. A most, éppen most, az adott pillanatban nyujtott közvetlen segítségről van szó. A többi szövetséges, habár mindegyiknek nagy jövője van és valamennyien óriási tartalékai forradalmunknak, most, sajnos, mégsem tud közvetlen segitséget nyujtani hatalmunknak, államunknak.

Melyek ezek a szövetségesek?

Az első szövetséges, legfontosabb szövetségesünk: a fejlett országok proletariátusa. Az élenjáró proletariátus, Nyugat proletariátusa — nagyszerű erő, forradalmunk és hatalmunk legbiztosabb és legfontosabb szövetségese. De sajnos, a helyzet olyan, a fejlett kapitalista országokban a forradalmi mozgalom állapota olyan, hogy Nyugat proletariátusa most nem tud nekünk közvetlen és döntő segítséget nyujtani. Közvetett, erkölcsi támogatását élvezzük, és ennek értékét szóval ki sem lehet fejezni, ez felbecsülhetetlen — annyira fontos ez a segítség. De ez mégsem az a közvetlen segítség, amelyre most szükségünk van.

A második szövetséges — a gyarmatok, az elnyomott népek a fejlettebb országok által elnyomott fejletlen országokban. Ez, elvtársak, forradalmunk óriási tartaléka. De túlságosan lassan szedelőzködik. Jön felénk, közvetlen segítségünkre jön, de láthatólag nem egyhamar érkezik meg. És éppen ezért nem bír azonnal közvetlen segítséget nyujtani nekünk szocialista épitésünkben, a hatalom megszilárdításában és a szocialista gazdaság felépitésében.

Van egy harmadik szövetségesünk, amely meg-

foghatatlan, személytelen, de jelentősége óriási. A kapitalista országok közötti összeütközésekre és ellentétekre gondolok, amelyek személytelenek, de azért feltétlenül óriási jelentőségű támaszai hatalmunknak és forradalmunknak. Ez talán furcsának tetszik, de tény, elvtársak. Ha a tőkés országok két fő koalíciója 1917-ben, az imperialista háború idején nem vívott volna élethalálharcot egymással, ha nem ragadták volna torkon egymást, ha nem lettek volna önmagukkal annyira elfoglalva, hogy nem volt szabad idejük a Szovjethatalom elleni harcra — a Szovjethatalom aligha tudott volna akkor helytállni. A harcok, az összeütközések és a háborúk ellenségeink között — ez is, ismétlem, hatalmas szövetségesünk. Hogyan állunk ezzel a szövetségessel? A helyzet az, hogy a világtőke a háború után, miután néhány válságot átélt, kezdett magához térni. Ezt el kell ismerni. A két fő győztes ország — Anglia és Amerika — most annyira megerősödött, hogy anyagi lehetősége nyílt nemcsak arra, hogy otthon többé-kevésbbé elviselhetővé tegye a tőke helyzetét, hanem arra is, hogy vért ömlesszen Franciaországba, Németországba és más tőkés országokba. Ez a helyzet egyik oldala. És ez arra vezet, hogy a tőkés országok közötti ellentétek egyelőre nem abban a fokozott ütemben fejlődnek, amelyben közvetlenül a háború után fejlődtek. Ez előny a tőke számára és hátrány számunkra. De ennek a folyamatnak egy másik oldala, visszája is van. A visszája pedig az, hogy a mellett a viszonylagos szilárdság mellett, amelyet a tőke egyelőre meg tudott teremteni, a kölcsönös viszonyok másik végén mutatkozó ellentétek, a kizsákmányoló fejlett országok és a

kizsákmányolt elmaradt országok, a gyarmatok és a függő országok között fennálló ellentétek egyre jobban kiéleződnek és elmélyülnek és azzal fenyegetnek, hogy új, „váratlan" irányból hiúsítják meg a tőke „munkáját". Az egyiptomi és a szudáni válság — nyilván olvastak erről a lapokban —, továbbá számos bonyolódó ellentét Kínában, amelyek összeveszíthetik a mai „szövetségeseket" és levegőbe röpíthetik a tőke hatalmát, több újabb bonyolódó ellentét Észak-Afrikában, ahol Spanyolország elveszíti Marokkót, amely felé Franciaország nyujtja ki a kezét, de amelyet nem vehet el, mert Anglia nem engedi meg, hogy Franciaország ellenőrizze Gibraltárt — mindezek olyan tények, amelyek sok tekintetben emlékeztetnek a háborúelőtti időszakra és amelyek feltétlenül veszélyeztetik a nemzetközi tőke „épitő munkáját".

Ezek a pluszok és mínuszok az ellentétek fejlődésének általános mérlegében. De mivel a tőkének ezen a téren egyelőre több a plusza mint a mínusza, és mivel máról-holnapra nem várható katonai összeütközés a kapitalisták között, világos, hogy harmadik szövetségesünkkel még mindig nem úgy áll a helyzet, ahogyan azt mi szeretnénk.

Marad a negyedik szövetséges — a parasztság. Itt van mellettünk, vele élünk, vele együtt építjük az új életet, jól vagy rosszul, de vele együtt. Ez a szövetséges, hiszen önök is tudják, nem nagyon erős, a parasztság nem olyan megbizható szövetséges, mint a fejlett kapitalista országok proletariátusa. De mégis szövetséges, és valamennyi szövetséges közül az egyetlen, amely azonnal nyujt és nyujthat közvetlen segítséget, amelyért cserébe megkapja a mi segítségünket.

Ezért tesz szert különösen nagy jelentőségre a parasztság kérdése éppen az adott pillanatban, amikor a forradalmi és minden egyéb válság fejlődésének menete valamelyest meglassult.

Ez a parasztkérdés különösen nagy jelentőségének első oka.

A második oka annak, hogy az adott pillanatban a parasztság kérdését politikánk homlokterébe állítjuk, az, hogy iparunk, mely a szocializmus alapja és alapja hatalmunknak, a belső, a paraszti piacra támaszkodik. Nem tudom, milyen lesz a helyzet, amikor iparunk teljesen kifejlődik, amikor megbirkózunk a belső piaccal és amikor felmerül a külső piac meghódításának kérdése. Márpedig ez a kérdés a jövőben fel fog merülni — ebben nincs mit kételkedniök. Arra aligha számíthatunk, hogy a jövőben módunkban lesz a nálunk tapasztaltabb tőkétől elvenni a nyugati külső piacokat. De ami a keleti piacokat illeti — a Kelethez fűződő viszonyunkat nem lehet rossznak tekinteni, s ez a viszony még javulni fog —, itt a feltételek kedvezőbbek lesznek számunkra. Kétségtelen, hogy textiláruk, hadieszközök, gépek és egyebek lesznek a legfontosabb termékek, amelyekkel, a tőkésekkel versenyezve, a Keletet el fogjuk látni. De ez iparunk jövőjére vonatkozik. Ami a jelent illeti, amikor paraszti piacunknak még harmadrészét sem merítettük ki, most, az adott pillanatban, a legfőbb kérdés a belső piac és elsősorban a paraszti piac kérdése. Éppen azért, mert az adott pillanatban a paraszti piac iparunk legfontosabb alapja, éppen azért nekünk mint hatalomnak, és nekünk mint proletariátusnak, az az érdekünk, hogy minden módon javítsunk

a parasztgazdaságok helyzetén, javítsunk a parasztság anyagi helyzetén, növeljük a parasztság vásárlóerejét, megjavítsuk a proletariátus és a parasztság kölcsönös viszonyát, megszervezzük azt a munkás-paraszt összefogást, amelyről Lenin beszélt, de amelyet még mindig nem szerveztünk meg kellőképpen.

Ebben rejlik tehát a második oka annak, hogy nekünk mint pártnak, a jelen pillanatban a parasztság kérdését kell a homloktérbe állítanunk, hogy különösen figyelmesnek és különösen gondoskodónak kell lennünk a parasztság irányában.

Ezek a parasztkérdésben követett pártpolitikánk előfeltételei.

A baj, elvtársak, csak az, hogy sok elvtársunk nem érti vagy nem akarja megérteni e kérdés óriási fontosságát.

Gyakran mondják: Moszkvában vezetőink között divattá lett, hogy a parasztságról beszéljenek. Ez bizonyára nem komoly dolog. Ez — diplomácia. Moszkvának ezekre a beszédekre szüksége van a külvilág miatt. Mi azonban folytathatjuk a régi politikát. Ezt mondják egyesek. Mások azt mondják, hogy ez a sok beszéd a parasztságról — puszta szóbeszéd. Ha a moszkvaiak nem irodákban ülnének, hanem ki utaznának a helyszínre, meglátnák, hogy mi a parasztság és hogyan folyik az adóbeszedés. Ilyen beszédeket kell hallanunk. Azt hiszem, elvtársak, hogy a minket fenyegető veszélyek közül a legkomolyabb az, hogy helyi pártfunkcionáriusaink nem értik meg az előttünk álló feladatokat.

Választanunk kell:

Vagy megértik a vidéken dolgozó elvtársaink a

parasztság kérdésének komolyságát — és akkor valóban hozzálátnak, hogy a parasztságot építőmunkánkba bevonják, hozzálátnak a parasztgazdaság megjavításához és a munkás-paraszt összefogás megerősítéséhez; vagy az elvtársak nem értik ezt meg — és akkor a dolog a Szovjethatalom bukásával végződhet.

Ne gondolják az elvtársak, hogy bárkit is ijesztgetni akarok. Nem, elvtársak, ijesztgetni nincs miért s nincs is értelme. A kérdés nagyon is komoly, és úgy kell kezelnünk, ahogyan komoly emberekhez illik.

Amikor az elvtársak feljönnek Moszkvába, gyakran igyekeznek kedvező színben feltüntetni a dolgokat — azt mondják, nálunk a falun minden a legnagyobb rendben van. Ettől a bürokratikus megelégedettségtől az embernek néha a gyomra émelyeg. Hiszen világos, hogy kifogástalan rend nincs és nem is lehet. Világos, hogy vannak hiányosságok, amelyeket, nem félve a kritikától, fel kell tárni, és amelyeket azután ki kell küszöbölni. Hiszen így áll a kérdés: vagy módot adunk mi, az egész párt, a pártonkívüli parasztoknak és munkásoknak arra, hogy bírálјanak bennünket, vagy felkelés útján fognak bennünket bírálni. A grúz felkelés — bírálat volt. A tambovi felkelés — szintén bírálat volt. A kronstadti felkelés — talán nem bírálat? Választanunk kell: vagy lemondunk a bürokratikus önelégültségről és a dolgok bürokratikus kezeléséről, nem fogunk félni a bírálattól és megengedjük, hogy a pártonkívüli munkások és parasztok, tehát azok, akik a saját bőrükön érzik hibáink következményeit, bírálјanak bennünket,

vagy nem tesszük meg ezt, az elégedetlenség felgyülemlik, növekszik, és akkor felkelés formájában kapunk majd bírálatot.

A legnagyobb veszély most abban van, hogy sok elvtársunk nem érti a mai helyzet e sajátosságát.

Van-e ennek a kérdésnek — a parasztság kérdésének — valamilyen kapcsolata a trockizmus kérdésével, azzal a kérdéssel, amelyet önök itt megvitattak? Kétségtelenül van.

Mi a trockizmus?

A trockizmus annyi, mint nem hinni forradalmunk erejében, nem hinni a munkások és parasztok szövetségében, nem hinni a munkás-paraszt összefogásban. Mi most a mi legfőbb feladatunk? Iljics szavaival élve az, hogy a „nep" Oroszországát szocialista Oroszországgá változtassuk. Meg lehet-e valósítani ezt a feladatot, ha nem valósítjuk meg a munkás-paraszt összefogást? Nem, nem lehet. Meg lehet-e valósítani a munkás-paraszt összefogást, a munkások és parasztok szövetségét, ha nem zúzzuk szét azt az elméletet, amely nem hisz ebben a szövetségben, vagyis a trockizmus elméletét? Nem, nem lehet. A következtetés világos: aki győztesként akar kikerülni a „nep"-ből, annak a trockizmust mint eszmei áramlatot el kell temetnie.

Iljics októberben a forradalom előtt gyakran mondotta, hogy valamennyi eszmei ellenfél közül a legveszedelmesebbek a mensevikek, mert meg akarják rendíteni a hitet Október győzelmében. Ezért — mondotta —, ha nem zúzzuk szét a mensevizmust, nem vívhatjuk ki Október győzelmét. Azt hiszem, van némi hasonlatosság az akkori, októberi időszak

menseviznmusa és a mostani, „nep"-időszak trockizmusa között. Azt hiszem, hogy az adott pillanatban, Október győzelme után, a „nep" mai viszonyai között, a kommunizmuson belüli valamennyi eszmeáramlat közül a legveszedelmesebbnek a trockizmust kell tekintenünk, mert meg akarja rendíteni a hitet forradalmunk erejében, a munkás-paraszt szövetség ügyében, abban, hogy a „nep" Oroszországát szocialista Oroszországgá fogjuk átváltoztatni. Ezért, ha nem zúzzuk szét a trockizmust, akkor nem vívhatjuk ki a győzelmet a „nep" viszonyai között, akkor nem érhetjük el, hogy a mai Oroszország szocialista Oroszországgá változzék át.

Ez az összefüggés a párt parasztpolitikája és a trockizmus között.

„Pravda" 24. sz.
1925 január 30.

A NÉMETORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT PERSPEKTÍVÁIRÓL ÉS A BOLSEVIZÁLÁSRÓL

Beszélgetés Herzoggal, a Németországi Kommunista Párt tagjával

1. kérdés (Herzog). Olyanoknak látja-e Ön a németországi demokratikus-kapitalista köztársaság politikai és gazdasági viszonyait, hogy a munkásosztálynak a többé-kevésbbé közeli jövőben a hatalomért kell majd harcolnia?

Válasz (Sztálin). Nehéz volna teljesen határozott választ adni erre a kérdésre, ha határidőről, nem pedig tendenciáról van szó. Felesleges bizonyítanunk, hogy a mai helyzet lényegesen különbözik az 1923-as helyzettől mind a nemzetközi, mind a belpolitikai viszonyok tekintetében. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a helyzet a legközelebbi jövőben hirtelen megváltozhat a forradalom javára, minthogy lehetséges, hogy a külső viszonyokban komoly változások állnak be. A nemzetközi helyzet ingatagsága a biztosítéka annak, hogy ez a feltevés nagyon valószínűvé válhat.

2. kérdés. Az adott gazdasági helyzetet és az adott erőviszonyokat tekintetbe véve szükség lesz-e nálunk huzamosabb előkészítő időszakra ahhoz, hogy meghódítsuk a proletariátus többségét (ezt a követelményt Lenin a politikai hatalom meghódítása

előtt megoldandó igen fontos feladatként tűzte ki minden ország kommunista pártja elé)?

Válasz. Ami a gazdasági helyzetet illeti, csak a rendelkezésemre álló általános adatok alapján mondhatok véleményt. Azt hiszem, a Dawes-tervnek[16] már vannak bizonyos eredményei, amelyek a helyzet viszonylagos megszilárdulására vezettek. Az amerikai tőke behatolása a német iparba, a valuta stabilizálása, a német ipar több döntő ágában bekövetkezett javulás — ami korántsem jelenti a német gazdasági élet teljes gyógyulását —, végül, a munkásosztály anyagi helyzetének némi javulása — mindennek arra kellett vezetnie, hogy a németországi burzsoázia helyzete bizonyos mértékben megszilárdult. Ez, hogy úgy mondjam, a Dawes-terv „pozitív" oldala.

De a Dawes-tervnek „negatív" oldalai is vannak, amelyek bizonyos idő mulva elkerülhetetlenül éreztetni fogják hatásukat és amelyek feltétlenül semmivé teszik a terv „pozitív" eredményeit. Kétségtelen, hogy a Dawes-terv a tőke kettős — belső és külső — présébe szorítja a német proletariátust. A német ipar kibővülése és a német ipar külső piacainak szűkülése közötti ellentét, az az aránytalanság, mely az Antant túlzott követelései és a német nemzetgazdaságnak korlátozott teljesítési lehetőségei között fennáll — mindennek, minthogy elkerülhetetlenül rontja a proletariátus, a kisparasztok, az alkalmazottak és az értelmiségiek helyzetét —, robbanásra, a proletariátusnak a hatalom birtokbavételéért vívott közvetlen harcára kell vezetnie.

De ezt a körülményt nem szabad a német forradalom egyetlen kedvező előfeltételének tekinteni. E forradalom győzelméhez ezenkívül még az szükséges, hogy a kommunista párt a munkásosztály többségét képviselje, hogy döntő erővé váljon a munkásosztályban. Szükséges, hogy a szociáldemokráciát leleplezzék és szétzúzzák, hogy a munkásosztályban egy elenyésző kisebbség szerepére szorítsák. Enélkül gondolni sem lehet a proletariátus diktatúrájára. Hogy a munkások győzhessenek, egy akaratnak kell lelkesítenie, egy pártnak kell vezetnie őket, olyan pártnak, amely a munkásosztály többségének kétségtelen bizalmát bírja. Ha a munkásosztályon belül két egyenlő erejű egymással versengő párt van, akkor még kedvező külső feltételek esetén sem lehetséges tartós győzelem. Éppen Lenin volt az, aki az Októberi Forradalom előtti időben ezt, mint a proletariátus győzelmének legszükségesebb feltételét, a legnyomatékosabban hangoztatta.

A forradalom szempontjából legkedvezőbb helyzetnek azt a helyzetet lehetne tekinteni, amikor a németországi belső válság és a kommunista párt erejének döntő megnövekedése egybeesne Németország külső ellenségeinek táborában keletkező komoly bonyodalmakkal.

Azt hiszem, hogy az utóbbi körülmény hiányának korántsem utolsó sorban volt hátrányos kihatása az 1923-as forradalmi időszakban.

3. kérdés. Ön azt mondotta, hogy a Németországi Kommunista Pártnak meg kell nyernie a munkások többségét. Erre mindeddig nagyon kevés figyelmet fordítottunk. Az Ön véleménye szerint mit

kell tennünk, hogy a Németországi Kommunista Pártot olyan tetterős párttá tegyük, melynek toborzó ereje egyre jobban nő?

Válasz. Egyes elvtársak azt gondolják, hogy a pártot megerősíteni és bolsevizálni annyit jelent, mint kisöpörni a pártból minden másgondolkodásút. Ez persze nem helyes. A szociáldemokráciát csak a munkásosztály konkrét szükségleteiért folyó mindennapos harc folyamán lehet leleplezni és csak így lehet a szociáldemokráciát a munkásosztályban egy elenyésző kisebbség szerepére szorítani. A szociáldemokráciát nem elvont távoli kérdésekkel kapcsolatban kell kipellengérezni, hanem a munkásosztály anyagi és politikai helyzete megjavításáért vívott mindennapos harccal kapcsolatban, amelyben a munkabér, a munkanap, a lakásviszonyok, a munkásbiztosítás, az adó, a munkanélküliség, a drágaság kérdésének és más kérdéseknek felettébb komoly, ha ugyan nem döntő szerepet kell játszaniok. E kérdések kapcsán nap mint nap ütni a szociáldemokratákat, leleplezni árulásukat — ez a feladat.

De ezt a feladatot nem valósítanák meg teljesen, ha a mindennapos gyakorlati kérdéseket nem kapcsolnák egybe Németország nemzetközi és belpolitikai helyzetének döntő kérdéseivel és ha ezt a mindennapos munkát a párt egész tevékenységében nem világítanák meg a forradalom és a hatalomnak a proletariátus által való meghódítása szempontjából.

De ilyen politikát csak az a párt tud folytatni, amelynek élén olyan vezető káderek állnak, akik eléggé tapasztaltak ahhoz, hogy a szociáldemokrácia

mindenféle baklövését felhasználják pártjuk megerősítésére, és akik elméletileg eléggé képzettek ahhoz, hogy részletsikerek miatt ne veszítsék szem elől a forradalmi fejlődés perspektíváit.

Főként ez a magyarázata annak, hogy a kommunista pártok, köztük a német kommunista párt, vezető kádereinek kérdése a bolsevizálás egyik lényeges kérdése.

A bolsevizálás végrehajtásához meg kell teremteni legalább néhány alapvető feltételt, amelyek nélkül teljesen lehetetlen a kommunista partok bolsevizálása.

1) Szükséges, hogy a párt ne a parlamenti választási gépezet függelékének tekintse magát, ahogy ezt lényegében a szociáldemokrácia teszi, sem pedig a szakszervezetek ingyenes mellékletének, ahogy ezt néha egyes anarcho-szindikalista elemek hangoztatják, hanem a proletariátus osztályalapon való egyesülése *legmagasabb* formájának, amely arra hivatott, hogy a szakszervezetektől a parlamenti frakcióig a proletariátus valamennyi többi szervezeti formáját *vezesse.*

2) Szükséges, hogy a párt, és különösen vezető elemei, teljesen elsajátítsák a marxizmus forradalmi elméletét, amely elválaszthatatlan kapcsolatban van a forradalmi gyakorlattal.

3) Szükséges, hogy a párt ne betanult formulák és történelmi párhuzamok alapján dolgozza ki jelszavait és utasításait, hanem a forradalmi mozgalom konkrét belső és nemzetközi körülményeinek gondos elemzése alapján, feltétlenül figyelembe véve valamennyi ország forradalmi tapasztalatait.

4) Szükséges, hogy a párt a tömegek forradalmi harcának tüzében ellenőrizze e jelszavak és utasítások helyességét.

5) Szükséges, hogy a párt egész munkáját — különösen ha a szociáldemokrata hagyományokat még nem küzdötték le benne — új, forradalmi módon átépítsék azzal a céllal, hogy a párt minden egyes lépése és minden egyes akciója természetszerűen a tömegek forradalmasítására, a munkásosztály széles tömegeinek a forradalom szellemében való előkészítésére és nevelésére vezessen.

6) Szükséges, hogy a párt egyesíteni tudja munkájában a legmagasabb színvonalú elvhűséget (nem tévesztendő össze a szektássággal!) a tömegekkel való legszorosabb kapcsolattal és érintkezéssel (nem tévesztendő össze a tömeg mögötti kullogással!), mert különben a párt képtelen nemcsak arra, hogy a tömegeket tanítsa, de arra is, hogy tanuljon a tömegektől, nemcsak arra, hogy a tömegeket vezesse és a párt színvonalára emelje, de arra is, hogy felfigyeljen a tömegek hangjára és felismerje legfájóbb bajaikat.

7) Szükséges, hogy a párt egyesíteni tudja munkájában az engesztelhetetlen forradalmiságot (nem tévesztendő össze a forradalmi kalandorsággal!) a lehető legnagyobb rugalmassággal és manőverező képességgel (nem tévesztendő össze az elvtelen alkalmazkodással!), mert különben lehetetlen, hogy a párt elsajátítsa az összes harci és szervezeti formákat, hogy egybekapcsolja a proletariátus mindennapos érdekeit a proletárforradalom legfontosabb érdekeivel, s hogy munkájában összehangolja a legális harcot az illegális harccal.

8) Szükséges, hogy a párt ne takargassa hibáit, hogy ne féljen a bírálattól, hogy saját hibáin tudja tökéletesíteni és nevelni kádereit.

9) Szükséges, hogy a párt a legfőbb vezetőcsoportba ki tudja válogatni az élenjáró harcosok legjobb elemeit, akik eléggé odaadóak ahhoz, hogy a forradalmi proletariátus törekvéseinek igazi kifejezői legyenek, és eléggé tapasztaltak ahhoz, hogy a proletárforradalom igazi vezéreivé váljanak, akik a leninizmus taktikáját és stratégiáját alkalmazni tudják.

10) Szükséges, hogy a párt rendszeresen javítsa szervezeteinek szociális összetételét és megtisztítsa magát a bomlasztó opportunista elemektől, azt a célt tartva szem előtt, hogy elérje a lehető legnagyobb egyöntetűséget.

11) Szükséges, hogy a párt proletár vasfegyelmet teremtsen, amelynek alapja: az eszmei egybeforrás, a mozgalmi célok világossága, a gyakorlati tevékenység egysége és a széles párttömegeknek a párt feladataihoz való tudatos viszonya.

12) Szükséges, hogy a párt rendszeresen ellenőrizze saját határozatainak és utasításainak végrehajtását, mert enélkül az utóbbiak üres ígéretekké válhatnak, amelyek csak alááshatják a széles proletártömegeknek a párt iránti bizalmát.

Az ilyen és ezekhez hasonló feltételek nélkül a bolsevizálás üres szólam.

4. kérdés. Ön azt mondotta: ahhoz, hogy a Németországi Kommunista Párt a hatalmat kivívja, a Dawes-terv negatív oldalain kívül még az a második feltétel is szükséges, hogy a szociáldemokrata

párt teljesen le legyen leplezve a tömegek előtt és hogy a szociáldemokrácia ne legyen többé komoly erő a munkásosztályban. Idáig, ha a reális tényeket nézzük, még hosszú az út. Itt világosan megmutatkoznak a párt mai munkamódszereinek hiányosságai és gyengéi. Hogyan lehet ezeket kiküszöbölni? Mi a véleménye Önnek az 1924 decemberi választás eredményéről, amelyen a szociáldemokrácia, ez a teljesen korrupt és rothadt párt, nemcsak hogy nem vesztett semmit, hanem még nyert is körülbelül kétmillió szavazatot?

Válasz. Ennek legmélyebb oka nem a német kommunista párt munkájának hiányosságaiban keresendő. Ennek oka mindenekelőtt abban rejlik, hogy az amerikai kölcsönök és az amerikai tőkebefektetések, továbbá a valuta stabilizálása, mivel kissé javították a helyzeten, olyan illúziót keltettek, mintha gyökeresen fel lehetne számolni a Németország helyzetével kapcsolatos belső és külső ellentéteket. Ez az illúzió volt az a fehér ló, melyen a német szociáldemokrácia a mai Reichstagba benyargalt. Wels most pöffeszkedik a választásokon aratott győzelmével. De nyilván nem tudja, hogy idegen győzelmet sajátít ki. Nem a német szociáldemokrácia győzött, hanem a Morgan csoport. Wels csak Morgan egyik kiszolgálója volt és az is maradt.

„Pravda" 27. sz.
1925 február 3.

LEVÉL ME—RT ELVTÁRSHOZ

Tisztelt Me—rt elvtárs!

Február 20-án kelt levelét megkaptam. Mindenekelőtt fogadja üdvözletemet. Most pedig térjünk a tárgyra.

1) Ön túlságosan felfújta a Herzog-interjú ügyet* (és nemcsak ön fújta fel). Herzogot nem tudtam és nem is fogom lerázni a nyakamról, mégpedig nemcsak azért nem, mert párttag, hanem azért sem, mert Geschke elvtárs levelével jött hozzám, melyben az utóbbi kérve kért, hogy adjak interjút Herzognak. E levél másolatát elküldöm Önnek. A levél német eredetijét már elküldtem a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának. Kizárólag abból a tényből, hogy Herzognak, Geschke elvtárs írásos kérelmére, interjút adtam, arra következtetni, hogy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága fordulatot tesz vagy szándékszik tenni Brandler felé, annyit jelent, hogy még csak nem is bolhából, hanem nullából csinálnak elefántot, hogy durva hibába esnek. Ha az Oroszországi Kommunista (bol-

* Lásd ebben a kötetben 35—42. old.

sevik) Párt Központi Bizottsága megtudná, hogy Ön vagy a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának más tagjai az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságát azzal gyanusítják, hogy rokonszenvez Brandlerrel meg Thalheimerrel[17] s hogy a baloldaliaktól a jobboldaliak felé fordul, halálra nevetné magát.

2) Önnek tökéletesen igaza van, amikor azt állítja, hogy a német kommunista párt óriási sikereket ért el. Kétségtelen, hogy Brandler és Thalheimer a régi típusú vezetők fajtájához tartoznak, akiknek ideje lejárt, s akiket az új típusú vezetők háttérbe szorítanak. Nálunk Oroszországban is végbement az irodalmárokból és régi „vezérekből" lett vezetők egész sorának kihalási folyamata. Ez a folyamat a forradalmi válságok időszakában meggyorsult, az erőgyüjtés időszakában meglassult, de mindig megvolt. A Lunacsarszkijak, Pokrovszkijak, Rozskovok, Golgyenbergek, Bogdanovok, Kraszinok stb. — ezek jutottak most először eszembe, mint olyan egykori bolsevik vezérek példái, akik később másodrangú szerepekre szorultak le. Ez az élő és fejlődő párt vezető kádereinek szükséges megújhodási folyamata. A különbség a Brandlerek—Thalheimerek és az említett elvtársak között, mellesleg szólva, az, hogy a Brandlereket és Thalheimereket, minden egyébtől eltekintve, a szociáldemokrata mult terhe is nyomja, a fentemlített orosz elvtársak ellenben mentek voltak ettől a tehertől. És ez a különbség, mint látja, nem Brandler és Thalheimer mellett szól, hanem ellenük. Az a tény, hogy a Németországi Kommunista Pártnak sikerült kiszorítani és kirepíteni a színről a

Brandlereket meg a Thalheimereket — már egymagában ez a tény azt bizonyítja, hogy a Németországi Kommunista Párt fejlődik, előrehalad, sikereket ér el. Nem is beszélek a Németországi Kommunista Pártnak azokról a kétségbevonhatatlan sikereiről, amelyekről Ön levelében teljesen helyesen ír. Ha valaki most azt gondolja, hogy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságában vannak olyanok, akik azt tervezik, hogy a német kommunista párt fejlődésének kerekét visszafelé fordítsák — ez azt jelenti, hogy igen rossz véleménye van az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságáról. Legyen óvatosabb, Me—rt elvtárs . . .

3) Ön a Németországi Kommunista Párt vonaláról beszél. Kétségtelen, hogy ez a vonal — a politikai vonalról beszélek — helyes. Tulajdonképpen ezzel is magyarázhatók az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Pártnak és a Németországi Kommunista Pártnak azok a szoros baráti (és nemcsak elvtársi) kapcsolatai, amelyekről Ön maga is beszél levelében. De vajjon azt jelenti-e ez, hogy takargatnunk kell a Németországi Kommunista Párt vagy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt politikai munkájában előforduló egyes hibákat? Persze, hogy nem ezt jelenti. Lehet-e azt állítani, hogy a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottsága vagy az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága mentes egyes hibáktól? Lehet-e azt állítani, hogy a német kommunista párt Központi Bizottsága tevékenységének *részleges* bírálata (olyan kérdésekben, mint a Barmat-ügy[18] elégtelen kihasználása, a kommunista frakció ismert szavazása a

porosz parlamentben a parlamenti elnökválasztás kérdésében, az adók kérdése a Dawes-tervvel kapcsolatban stb.) nem egyeztethető össze a német kommunista párt Központi Bizottsága által követett *általános* vonallal való teljes szolidaritással? Világos, hogy ilyesmit nem lehet állítani. Mi lesz pártjainkból, ha, amikor találkozunk egymással mondjuk a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságában, szemet húnyunk pártjaink egyes hibái felett, belefeledkezünk a „teljes egyetértés" és „siker" pompájába és mindenben bólingatni kezdünk egymásnak? Azt gondolom, hogy az ilyen pártok sohasem válhatnának forradalmi pártokká. Az ilyen pártok múmiák volnának, nem pedig forradalmi pártok. Úgy látom, hogy egyes német elvtársak olykor hajlandók lennének azt követelni tőlünk, hogy minden fenntartás nélkül bólingassunk a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának, minthogy ők maguk is mindenkor és mindenben hajlandók bólingatni az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának. Én határozottan ellene vagyok az ilyen kölcsönös bólingatásoknak. Levele alapján ítélve Ön szintén ellene van az ilyesminek. Annál jobb a Németországi Kommunista Párt szempontjából.

4) Határozottan ellene vagyok az olyan politikának, hogy mindenkit kihajítsanak, aki nem úgy gondolkodik, mint mi. Én nem azért ellenzem az ilyen politikát, mert sajnálom azokat, akik másképpen gondolkodnak, hanem azért, mert az ilyen politika a pártban az ijesztgetés rendszerét, a megfélemlítés rendszerét honosítja meg, amely megöli az önkritikát és a kezdeményezést. Nem jó dolog az, ha a párt vezérei-

től félnek, de nem tisztelik őket. A párt vezérei csak abban az esetben lehetnek igazi vezérek, ha nemcsak félnek tőlük, hanem tisztelik is őket a pártban, ha tekintélyüket elismerik. Ilyen vezéreket nehéz kinevelni, — ez hosszadalmas és nem könnyű dolog, de feltétlenül szükséges, mert e nélkül a feltétel nélkül a pártot nem mondhatjuk igazi bolsevik pártnak, a pártfegyelem pedig nem lehet igazi tudatos fegyelem. Azt hiszem, a német elvtársak vétkeznek e magától értetődő igazság ellen. Mi, orosz bolsevikok, hogy meghazudtoljuk Trockijt és híveit, rendkívül erőteljes elvi felvilágosító kampányt indítottunk a bolsevizmus alapjaiért a trockizmus alapjai ellen, jóllehet az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának ereje és súlya elég nagy volt ahhoz, hogy mellőzhettük volna ezt a kampányt. Szükség volt-e erre a kampányra? Feltétlenül szükség volt rá, mert ezzel a kampánnyal az új párttagok (és a nempárttagok) százezreit neveltük a bolsevizmus szellemében. Igen szomorú dolog, hogy német elvtársaink nem érzik annak szükségét, hogy az ellenzék ellen foganatosított megtorló intézkedéseket megelőzőleg, vagy azok kiegészítéseként, széleskörű elvi felvilágosító kampányt indítsanak, s ezzel megnehezítik a párttagoknak és a pártkádereknek a bolsevizmus szellemében való nevelését. Brandlert és Thalheimert elkergetni nem nehéz — ez egyszerű dolog. De leküzdeni a brandlerizmust — ez már bonyolultabb, komolyabb feladat; ezen a téren csak elronthatjuk a dolgot, ha csupán megtorló intézkedéseket alkalmazunk; ezen a téren mélyen fel kell szántani a talajt és komolyan fel kell világosítani az elméket. Az Oroszországi

Kommunista (bolsevik) Párt mindig ellentétek útján, azaz a nem-kommunista áramlatok elleni harcban fejlődött, s éppen ebben a harcban kovácsolt ki és edzett meg igazi kádereket. A Németországi Kommunista Párt a fejlődésnek ugyanez előtt az útja előtt áll, amely ellentéteken, a nem-kommunista áramlatok, különösen a szociáldemokrata tradíciók, a brandlerizmus stb. elleni komoly és hosszas harcon át vezet előre. Az ilyen harchoz azonban nem elégségesek a megtorlások. Ezért gondolom, hogy a Németországi Kommunista Párt Központi Bizottságának belső pártpolitikáját rugalmasabbá kell tenni. Nem kételkedem abban, hogy a Németországi Kommunista Párt ki fogja tudni küszöbölni az ezen a téren mutatkozó hiányosságokat.

5) Önnek teljesen igaza van a szakszervezetekben végzett munkát illetőleg. A szakszervezetek szerepe Németországban nem ugyanaz, mint Oroszországban. Oroszországban a szakszervezetek a párt után jöttek létre és lényegében a párt kisegítő szervei voltak. Nem ez a helyzet Németországban és általában Európában. Ott a párt a szakszervezetekből fejlődött ki, a szakszervezetek sikeresen versenyeztek a párttal a tömegre gyakorolt befolyás tekintetében és gyakran súlyos kölöncként nehezedtek a pártra. Ha megkérdeznénk Németországban, vagy általában Európában, a nagy tömegektől, hogy milyen szervezetet éreznek közelebb magukhoz, a pártot vagy a szakszervezeteket, kétségtelenül azt válaszolnák, hogy a szakszervezetek közelebb állanak hozzájuk, mint a párt. Akár rossz ez, akár jó, mindenesetre tény, hogy Európában a pártonkívüli munkások a szakszervezete-

ket tekintik fő erődjeiknek, amelyek segítségükre vannak a kapitalisták ellen folyó harcban (munkabér, munkanap, biztosítás stb.), a pártot viszont afféle kiegészítő és másodrangú, bár szükséges valaminek tartják. Éppen ezzel magyarázható, hogy a nagy munkástömegek a mai szakszervezetek ellen folytatott közvetlen harcról, amelyet kívülről a „szélsőbaloldaliak" vezetnek, úgy vélekednek, hogy ez a harc az ő legfőbb erődjeik ellen irányul, amelyeket ők évtizedeken át építettek s amelyeket most a „kommunisták" le akarnak rombolni. Ha nem számolnak ezzel a sajátossággal — ez annyit jelent, hogy tönkreteszik a nyugati kommunista mozgalmat. Ebből azonban két következtetés adódik:

először, Nyugaton a munkásosztály milliós tömegeit nem állíthatjuk magunk mögé, ha nem hódítjuk meg a szakszervezeteket,

és másodszor, a szakszervezeteket nem hódíthatjuk meg, ha nem dolgozunk ezekben a szakszervezetekben és nem erősítjük meg ott befolyásunkat.

Ezért kell különös figyelemmel kísérnünk elvtársaink szakszervezeti munkáját.

Egyelőre ez minden. Ne szidjon engem nyiltságomért és éles szavaimért.

I. Sztálin

1925. II. 28.

Először e levél orosznyelvű kiadásában jelent meg.

A NEMZETKÖZI NŐNAPRA

Az emberiség történetében az elnyomottak egyetlen nagy mozgalma sem zajlott le a dolgozó nők részvétele nélkül. A dolgozó nők, az elnyomottak legelnyomottabbjai, sohasem maradtak és nem is maradhattak távol a felszabadító mozgalom nagy országútjától. Mint tudjuk, a rabszolgák szabadságmozgalmában száz meg száz, ezer meg ezer hős nő harcolt és halt vértanuhalált. Azok soraiban, akik a jobbágyok felszabadításáért harcoltak, a dolgozó nők tízezrei küzdöttek. Nem meglepő, hogy a munkásosztály forradalmi mozgalma, ez a leghatalmasabb mozgalom az elnyomott tömegek valamennyi szabadságmozgalma közül, a dolgozó nők millióit egyesíti zászlaja alatt.

A nemzetközi nőnap a munkásosztály szabadságmozgalmának legyőzhetetlenségét és nagyszerű jövőjét hirdeti.

A dolgozó nő, a munkás- és parasztnő a munkásosztály óriási tartaléka. Ez a tartalék a lakosság nagyobbik fele. A proletariátus mozgalmának sorsa, a proletárforradalom győzelme vagy veresége, a proletárhatalom győzelme vagy veresége attól függ,

hogy ez a női tartalék a munkásosztály oldalán, avagy ellene fog-e küzdeni. Ezért a proletariátusnak és élcsapatának, a kommunista pártnak, erélyes harcot kell folytatnia azért, hogy a nőket, a munkás- és parasztnőket, kiszabadítsa a burzsoázia befolyása alól, hogy a munkás- és parasztnőket politikailag felvilágosítsa és a proletariátus zászlaja alatt megszervezze. Ez az első feladat.

A nemzetközi nőnap eszköze annak, hogy a dolgozó nőket, ezt a nagy tartalékot, a proletariátus oldalára állítsuk.

A dolgozó nő azonban nemcsak tartalék. A dolgozó nők — ha a munkásosztály politikája helyes — a munkásosztálynak a burzsoázia ellen harcoló valóságos hadseregévé válhatnak és azzá is kell válniok. A dolgozó nőkből ki kell kovácsolni a munkás- és parasztnők hadseregét, amely vállvetve harcol a proletariátus hatalmas seregével. Ez a munkásosztály második és döntő feladata.

A nemzetközi nőnapnak olyan eszközzé kell lennie, amelynek segítségével a munkás- és parasztnőket a munkásosztály tartalékából a proletariátus szabadságmozgalmának harcoló hadseregévé változtatjuk.

Éljen a Nemzetközi Nőnap!

I. Sztálin

„Pravda" 56. sz.
1925 március 8.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGA — A KUOMINTANG KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGÁNAK

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága önökkel együtt gyászolja a Kuomintang[19] vezérét és a kínai munkások és parasztok nemzeti szabadságharcának, a kínai nép szabadságáért és függetlenségéért, a kínai állam egységéért és önállóságáért folyó harcának szervezőjét.

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága nem kételkedik abban, hogy az a nagy ügy, amelyért Szun Jat-szen élt, nem hal meg Szun Jat-szennel, hogy Szun Jat-szen ügye élni fog a kínai munkások és parasztok szívében a kínai nép ellenségeinek rettenetére.

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága bízik benne, hogy a Kuomintang az imperializmus alól való felszabadulásért folytatott nagy harcban magasan fogja hordozni Szun Jat-szen zászlaját, hogy a Kuomintangnak sikerül ezt a zászlót becsülettel győzelemre vinni — az imperializmusnak és kínai ügynökeinek teljes legyőzéséig.

Szun Jat-szen meghalt — éljen Szun Jat-szen ügye, éljenek és váljanak valóra Szun Jat-szen igéi!

I. Sztálin

az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottságának titkára

1925 március 13.

„Pravda" 60. sz.
1925 március 14.

A NEMZETKÖZI HELYZETHEZ ÉS A KOMMUNISTA PÁRTOK FELADATAIHOZ

Azok közül a jelenségek közül, amelyeknek a nemzetközi helyzet terén döntő jelentőségük van, ki kell emelnünk a következő főbb tényeket:

1. Kétségtelen, hogy a tőkének sikerült kikászolódnia a háborúutáni válság ingoványából. A valutát számos kapitalista országban megszilárdították, a világkereskedelem fellendült és egyes országokban megnövekedett a termelés, tőkét, különösen angol-amerikai tőkét, visznek ki és fektetnek be Európa és Ázsia országaiba — mindez a tőke „építőmunkájának" sikereiről tanuskodik. Ez a „munka", mint tudjuk, az angol-amerikai blokk vezetésével megy végbe. E „munka" egyik legfőbb eredményének Németország „dawesizálása", vagyis a katonai intervenció módszeréről a pénzügyi intervenció módszerére, Németország pénzügyi leigázásának módszerére való áttérés tekintendő.

2. Kétségtelen az is, hogy Európa szívében, Németországban, már véget ért a forradalmi fellendülés időszaka. A forradalom fellendülésének időszaka, amikor a mozgalom tornyosul, forr és árad, a párt jelszavai pedig elmaradnak a mozgalomtól,

amikor a tömegek lerombolják a törvényesség korlátait, megrohamozzák a régi rendszert és önhatalmúlag új jogot alkotnak — ez az időszak Németországban már a multé. A németországi munkásmozgalom a roham időszakából az erőgyüjtés időszakába lépett, amikor a fő feladat a proletár hadsereg szervezése és kiképzése a kommunizmus lobogója alatt. Aligha szorul bizonyításra, hogy ez a körülmény igen nagyjelentőségű. Ezt tehát a leghatározottabban le kell szegeznünk, hogy gyorsan tájékozódhassunk az új helyzetben és hozzáfoghassunk a forradalomnak új módon való előkészítéséhez.

Ezek azok a tények, amelyeknek a burzsoázia szempontjából *pozitív* jelentőségük van, mert arról tanuskodnak, hogy a tőke ma erős és sikereket ér el.

De ezek mellett a tények mellett több olyan tényről is tudunk, amelyek a burzsoázia szempontjából *negatív* jelentőségűek.

1. Kétségtelen, hogy a kapitalizmus erősödésével párhuzamosan növekednek a kapitalista csoportok között fennálló ellentétek, növekednek a kapitalizmust gyengítő és bomlasztó erők. Anglia harca Amerikával az ásványolajért, Kanadáért, piacokért stb.; az angol-amerikai blokk harca Japánnal a keleti piacokért; Anglia harca Franciaországgal az európai befolyásért; s végül a leigázott Németország harca az uralkodó Antant ellen — mindezek közismert tények, s arról tanuskodnak, hogy a tőke sikerei nem tartósak, hogy a kapitalizmus „gyógyulási" folyamata magában rejti a kapitalizmus belső gyengeségének és bomlásának előfeltételeit.

2. Indiában, Kínában, Egyiptomban, Indonéziában, Észak-Afrikában stb. növekszik és erősödik a nemzeti szabadságmozgalom, s ezek a mozgalmak bizonytalanná teszik a kapitalizmus hátországát. Ha az imperializmusnak „gyógyulása" érdekében arra van szüksége, hogy befolyási övezeteit a gyarmatokon és a függő országokban kiszélesítse, ezek az országok ellenben kétségtelenül egyre erélyesebben harcolnak az imperializmus ellen, akkor világos, hogy az imperializmus sikerei ezen a téren nem lehetnek tartósak.

3. Az európai szakszervezeti mozgalom egységéért folyó harc és az Amszterdami Internacionále válsága[20]. Az angol szakszervezetek a szakszervezeti mozgalom egységéért harcolnak, ezt a harcot a szovjet szakszervezetek támogatják, a szakszervezeti mozgalom egységéért folyó harc a szakszervezetek szakítására irányuló politikát folytató ellenforradalmi amszterdami vezetőréteg (Oudegeest, Sassenbach, Jouhaux stb.) elleni harccá lett — mindezek a tények arról tanuskodnak, hogy az Amszterdami Internacionále súlyos válsággal küzd. De mit jelent az amszterdami válság? A burzsoá hatalom ingatagságát, mert az amszterdami szakszervezeti bürokrácia ennek a hatalomnak része és támasza.

4. A Szovjetunió gazdasági fejlődése. Kétségtelen, hogy a burzsoá firkászok teljes kudarcot vallottak azzal a meséjükkel, hogy a Szovjetek nem képesek megszervezni az ipart. Kétségtelen, hogy a Szovjetunió ipara az intervenció és a blokád után az utóbbi két év alatt újjászületett és megerősödött. Kétségtelen, hogy a munkások anyagi és kulturális

helyzete ez alatt a rövid idő alatt lényegesen javult. Kétségtelen, hogy ez a javulás a jövőben is folytatódik. Mindezeknek a körülményeknek most döntő jelentőségük van a kapitalista országok munkásainak forradalmasítása szempontjából. A Nyugat munkásai, nézetem szerint, még sohasem érdeklődtek annyira Oroszország iránt, mint most. Mi az oka ennek? Az, hogy hírek érkeznek hozzájuk a Szovjetuniónak nevezett munkásállam szovjet munkásainak *új életéről* és a Nyugat munkásai szeretnék ellenőrizni e hírek szavahihetőségét. Az a tény, hogy a munkások, függetlenül attól, hogy milyen áramlathoz tartoznak, tucatjával és százával érkeznek Európából Oroszországba és minden zugot kifürkésznek — ez a tény minden bizonnyal arról tanuskodik, hogy Nyugat munkásainak érdeklődése Oroszország iránt hónapról hónapra fokozódni fog. Kétségtelen, hogy egyre többen fognak Oroszországba zarándokolni. És amikor meggyőződnek arról, hogy az oroszországi ipar fejlődésének minden egyes lépése egy-egy lépés a munkások helyzetének javulása terén, nem pedig helyzetük romlása terén, mint ahogy ez a kapitalista országokban rendszerint történik — akkor megértik, hogy ideje már, hogy ők, a Nyugat munkásai is munkásállamot létesítsenek saját országukban. Ez az oka annak, hogy már a Szovjetállam puszta léte is, halálos veszéllyel fenyegeti az imperializmust. Ez az oka annak, hogy az imperializmus nem érhet el semmiféle tartós sikert mindaddig, amíg a Szovjetállam fennáll és fejlődik.

Ezek azok a tények, amelyeknek a burzsoázia szempontjából *negatív* jelentőségük van, mert a for-

radalmi mozgalom erejéről és a közeljövőben valószínűleg várható sikereiről tanuskodnak.

Ezeknek az ellentétes, negatív és pozitív tendenciáknak a harca a mai nemzetközi helyzet lényege és tartalma.

Az ellentéteknek ebben a harcában fejlődött ki és fonnyadt el az úgynevezett pacifizmus, még mielőtt kivirult volna, még mielőtt akár „kort", akár „korszakot", akár „időszakot" alkothatott volna. Nem váltotta be a megalkuvók reménynyeit és nem igazolta az ellenforradalmárok aggodalmait.

Ebben a harcban veszett oda Poincaré és Hughes, MacDonald és Herriot „hírneve".

Melyek kerekednek felül e tendenciák közül — a pozitívak vagy a negatívak?

Nem férhet kétség ahhoz, hogy *idővel* a kapitalizmus szempontjából negatív és a forradalom szempontjából pozitív tendenciáknak kell győzniök, mert az imperializmus képtelen az őt marcangoló ellentétek megoldására, mert csak ideiglenesen tudja enyhíteni ezeket az ellentéteket, amelyek azután újabb, annál elsöprőbb erővel tárulnak fel és bontakoznak ki. Kétségtelen azonban az is, hogy a *jelen* pillanatban a kapitalizmus szempontjából pozitív, kedvező tendenciák kerekednek felül.

Ez a mai nemzetközi helyzet sajátossága.

Mindent egybevetve: Európában és Amerikában bizonyos szélcsend állt be, de ezt a szélcsendet „zavarja" a gyarmatok nemzeti-forradalmi mozgalma és derűjét „befelhőzi" a Szovjetunió fennállása, fejlődése, erősödése.

A burzsoázia számára ez azt jelenti, hogy *lélekzethez jutott*, hogy fokozza a tőkekivitelt, hogy tovább gazdagodik, hogy a gyarmatokon fokozza az elnyomást és a kizsákmányolást, hogy fokozza nyomását a Szovjetunióra, hogy minden ellenforradalmi erőt az angol-amerikai tőke körül összpontosít.

A kapitalista országok proletariátusa számára ez azt jelenti, hogy az erőgyüjtés időszaka következett be, az az időszak, amelyben a proletár hadseregeket a kommunizmus lobogója alatt szervezik és kiképzik olyan viszonyok között, amikor a megtorlások rendszere a „szabadságjogok" rendszerével váltakozik.

A gyarmatok számára ez a nemzeti elnyomás és kizsákmányolás ellen folyó harc, az imperializmus igájának lerázásáért folyó harc fokozódását jelenti.

A Szovjetunió számára ez azt jelenti, hogy minden erejét meg kell feszítenie, hogy továbbfejlessze az ipart, hogy növelje az ország védelmi képességét, hogy tömörítse az egész világ forradalmi erőit az imperializmus ellen.

Ennélfogva a kommunista pártoknak az a feladata, hogy:

1. a végsőkig kihasználják a burzsoázia táborában mutatkozó különféle ellentéteket a burzsoázia erőinek megosztása és gyengítése, a proletariátus állásainak megerősítése céljából;

2. megjelöljék, milyen konkrét formákban és milyen konkrét módszerekkel közeledhet a fejlett országok munkásosztálya a gyarmatok és a függő országok nemzeti-forradalmi mozgalmához, azzal a

céllal, hogy világszerte támogassa ezt a mozgalmat a közös ellenséggel, az imperializmussal szemben;

3. fokozzák és végigvigyék a szakszervezeti mozgalom egységéért folyó harcot, szem előtt tartva azt, hogy ez a legbiztosabb eszköz arra, hogy a munkásosztály milliós tömegeit megnyerjük. Mert nem nyerhetjük meg a proletariátus milliós tömegeit, ha nem hódítjuk meg a szakszervezeteket, a szakszervezeteket viszont csak úgy hódíthatjuk meg, ha dolgozunk bennük és hónapról hónapra, évről évre mindjobban megnyerjük ott a munkástömegek bizalmát. Enélkül teljesen elképzelhetetlen a proletárdiktatúra kivívása;

4. megjelöljék, hogy milyen formában és milyen módszerekkel közeledjen a munkásosztály a burzsoá állam bürokratikus gépezete és a mindenható trösztök rabló árai által fojtogatott parasztsághoz, szem előtt tartva azt, hogy a kisparasztságért vívott harc a proletárdiktatúra felé haladó pártnak napirenden levő feladata;

5. támogassák a Szovjethatalmat és meghiúsítsák az imperializmusnak a Szovjetunió ellen irányuló intervenciós mesterkedéseit, szem előtt tartva azt, hogy a Szovjetunió az egész világ forradalmi mozgalmának támasza, hogy a Szovjetunió fennállása és erősödése sietteti a munkásosztály győzelmét a világ burzsoáziáján.

„Pravda" 66. sz.
1925 március 22.
Aláírás: I. Sztálin.

A CSEHSZLOVÁK KOMMUNISTA PÁRTRÓL

Beszéd a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának csehszlovák bizottságában[21]

1925 március 27

Elvtársak! Ha eltekintünk néhány részlettől és személyes mozzanattól, amelyeket egyes elvtársak a kérdésbe belekevertek, a csehszlovák kommunista pártban felmerült nézeteltéréseket a következő kilenc kérdés köré csoportosíthatjuk:

1) Van-e válság a csehszlovák kommunista pártban?

2) Mi a válság fő oka?

3) Mi a válság jellege, vagyis honnan fenyeget veszély, balról, avagy jobbról?

4) Melyik a komolyabbik veszély — a baloldali vagy a jobboldali?

5) Miért a jobboldali veszély a legreálisabb?

6) Miképpen kell harcolni a jobboldali veszély ellen úgy, hogy a harc eredménye igazi bolsevizálás és a válság igazi leküzdése legyen?

7) Mi a legközelebbi feladat a csehszlovák kommunista párt bolsevizálásával kapcsolatban?

8) A Kommunista Internacionále jogai a nemzeti szekciók irányában.

9) Kreibich elvtárs és a szakadás veszélye.

Van-e válság a csehszlovák kommunista párt-

ban? Van. Ezt mindkét fél elismeri. E tekintetben nincsenek közöttük nézeteltérések. Šmeral elvtárs még tovább ment, amikor azt mondta, hogy a válság mélyebb, mint egyes elvtársak rendszerint gondolják.

Mi a válság fő oka? Šmeral elvtársnak teljesen igaza van, amikor azt állítja, hogy a válság fő oka azokban a nehézségekben keresendő, amelyek velejárnak a forradalmi fellendülés időszakáról a szélcsend időszakára való átmenettel. Az új irányvételt követő átmeneti időszakok rendszerint valamilyen válságot idéznek elő a pártban. Ma Csehszlovákiában is ez a helyzet.

Mi a válság jellege és honnan fenyeget veszély, jobbról-e vagy balról? Itt is igaza van Šmeral elvtársnak, amikor azt állítja, hogy mindkét oldalról fenyeget veszély, jobbról is, meg balról is. Megvan az a veszély, hogy az alapvető követelések rovására túlbecsülik a részletköveteléseket, hogy túlbecsülik a parlamentben és a szakszervezetekben végzett munkát. Ez jobboldali veszély, mert a burzsoáziához való alkalmazkodásra vezet. Másrészt megvan az a veszély, hogy alábecsülik a részletköveteléseket, a parlamenti munkát, a szakszervezeti munkát stb. Ez baloldali veszély, mert a tömegektől való elszakadásra és szektásságra vezet. Šmeral elvtárs szeretne a két ellentétes elhajlásnak ebben a harcában valami közbülső álláspontot elfoglalni, és ez teljesen jogos kívánság. Csak az a baj, hogy nem sikerült ezen az állásponton maradnia, és a jobboldaliak uszályába került.

E veszélyek közül melyik a komolyabbik, a bal-

oldali vagy a jobboldali? Nézetem szerint, Šmeral elvtárs nincsen tisztában ezzel a kérdéssel. Főképpen a baloldaliakat bírálja, és azt gondolja, hogy itt a fő veszély. Holott a tények arról tanuskodnak, hogy a fő veszély jobbról, nem pedig balról fenyeget. Šmeral elvtárs ezt nem értette meg, s ez az első hibája.

Mi az oka annak, hogy ma a jobboldali veszély a legkomolyabb? Ennek három oka van.

Először. A fellendülésről a szélcsendre való átmenet már egymaga, természeténél fogva is növeli a jobboldali veszély esélyeit. A fellendülés forradalmi illúziókat ébreszt, ilyenkor tehát a baloldali veszély a legkomolyabb, a szélcsend, ellenkezőleg, szociáldemokrata, reformista illúziókat ébreszt, ilyenkor tehát a jobboldali veszély válik a legkomolyabb veszéllyé. 1920-ban, amikor a munkásmozgalom fellendülőben volt, Lenin megírta „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" c. brosúráját. Miért írta meg Lenin éppen ezt a brosúrát? Azért, mert a baloldali veszély volt akkor a legkomolyabb veszély. Azt hiszem, ha Lenin élne, most újabb brosúrát írna „Jobboldaliság — a kommunizmus aggkori betegsége" címmel, mert most, a szélcsend időszakában, amikor a megalkuvási illúziók elkerülhetetlenül növekednek, a jobboldali veszély a legkomolyabb veszély.

Másodszor. A csehszlovák kommunista pártban, mint Šmeral elvtárs beszámolójában megállapította, a tagoknak legalább 70 százaléka azelőtt szociáldemokrata volt. Aligha szorul bizonyításra, hogy az ilyen pártban nemcsak lehetségesek, hanem elkerül-

hetetlenek is a szociáldemokrata visszaesések. Nyilvánvaló, hogy ez a körülmény feltétlenül növeli a jobboldali veszélyt.

Harmadszor. A csehszlovák állam a csehek nemzeti győzelmének az eredménye. A csehek már mint uralkodó nemzet jutottak nemzeti államukhoz, a munkások ott egyelőre nem élnek rosszul: munkanélküliség nincs, a nemzeti állameszme részegítő hatása kétségtelenül megvan. Mindez múlhatatlanul olyan illúziókra vezet, hogy Csehszlovákiában az osztályok nemzeti békében élhetnek egymással. Magától értetődik, hogy ez a körülmény táplálja és fokozza a jobboldali veszélyt. Ugyanezzel magyarázható az, hogy a jobboldaliak és a baloldaliak megoszlása megfelel a nemzeti különbségeknek, hogy a szlovákok és németek (az elnyomott nemzetek) a balszárnyra, a csehek pedig az ellenkező szárnyra kerültek. Šmeral elvtárs beszélt arról, hogy az ilyen megoszlás veszélyes. Ez persze igaz. De igaz az is, hogy ez a megoszlás teljesen érthető, ha figyelembe vesszük a csehszlovák állam említett sajátosságait és a csehek uralkodó helyzetét.

Ezek azok a főbb okok, amelyek a jobboldali veszélyt a csehszlovák kommunista pártban különösen komoly veszéllyé teszik.

Hogyan kell harcolni a csehszlovák kommunista pártban meglevő jobboldali veszély ellen? Ez a kérdés rávezet bennünket az ellentétek leglényegére. Az ember azt hinné, hogy a legerélyesebb és legkíméletlenebb harcot folytatják ez ellen a veszély ellen. De a cseh kommunistáknál ennek az ellenkezőjét látjuk. Harcol-e Šmeral elvtárs a jobboldali veszély

ellen? Igen, harcol. De úgy harcol ellene, hogy a jobboldaliak felszámolása helyett végeredményben istápolja, támogatja és a baloldaliak támadásával szemben védi a jobboldaliakat. Ez kissé furcsa, de tény, elvtársak. Ez Šmeral elvtárs második és fő hibája.

Ítéljenek önök maguk.

1. Tény, hogy Kreibich elvtárs cikket írt a trockizmus védelmében. Tény, hogy ezt az okmányt pártkörökben ismerik és hogy kézről kézre jár. Ezt az okmányt feltétlenül napfényre kellene hozni és szerzőjét szét kellene zúzni, elméletileg szét kellene zúzni a munkások szemeláttára, hogy lehetővé tegyük a pártnak, hogy felismerje a trockizmus veszélyességét és a bolsevizmus szellemében nevelje a kádereket. Hiszen mi egyéb is a trockizmus, mint a kommunizmus jobbszárnya, mint jobboldali veszély? Hogyan járt el az adott esetben Šmeral elvtárs? Fogta magát és ahelyett, hogy Kreibich trockizmusának kérdését az egész párt elé tárta volna, elkente, összezsugorította a kérdést, a párt kulisszái mögé vitte és ott suba alatt „tisztázta”, mint ahogy egyszerű „félreértéseket” szoktak tisztázni. Ez hasznára volt a trockizmusnak és Kreibich elvtársnak, és kárára volt a pártnak. A jobboldaliak elleni harc helyett a jobboldaliak oltalmazását látjuk.

2. Ismeretes, hogy három szakszervezetnek, a közlekedési, a fafeldolgozóipari és az építőipari munkások szakszervezetének néhány vezetője bizonyos okmányt adott ki, amelyben azt követelik, hogy a szakszervezetek a párttól teljesen függetlenek legyenek. Ismeretes, hogy ez az okmány annak a bizonyítéka, hogy a csehszlovákiai szakszervezetekben szá-

mos jobboldali elem van. Ezt az okmányt meg kellett volna tárgyalni a párt színe előtt és figyelmeztetni kellett volna a pártot arra, hogy fennáll a veszély, hogy a vörös szakszervezetek elszakadnak a párttól. Mit tett ebben az esetben Šmeral elvtárs? Fogta magát és ezt a kérdést is elkente azáltal, hogy az okmányt kivonta a forgalomból és ilymódon elrejtette a párttagság szeme elől. A jobboldaliak is épek maradtak, a „párt tekintélyén" sem esett csorba. Ezt nevezik a jobboldaliak elleni harcnak!

3. Tudvalevő, hogy a parlament kommunista frakciójában vannak jobboldali elemek. Tudvalevő, hogy ezek az elemek gyakran kivonják magukat a párt vezetése alól és szembe akarják állítani magukat a párt Központi Bizottságával. Életbevágóan fontos, hogy ezek ellen az elemek ellen harcoljanak, különösen most, a szélcsend viszonyai között. Miképpen harcol Šmeral elvtárs ez ellen a veszély ellen? Ahelyett, hogy leleplezné a kommunista frakció jobboldali elemeit, szárnya alá veszi őket, és megmenti őket a pártvezetés elismeréséről szóló kaucsukhatározattal, amelyet a kulisszák mögötti belső harc eredményeképpen, a párt fennállásának negyedik évében fogadtak el. Megintcsak: nyertek a jobboldaliak, vesztes a párt.

4. Végül, a Bubnik ügy. Elvtársak, le kell szegeznem, hogy a szélcsend időszaka nem olyan időszak, amelyben minden akció szünetel. A szélcsend időszaka a proletár seregek szervezésének és kiképzésének időszaka, a forradalomra való előkészítésüknek időszaka. De a proletár seregeket csak akciókban lehet kiképezni. Csehszlovákiában az utóbbi időben nagyon megdrá-

gult a megélhetés s ez kitűnő alkalom az ilyen megmozdulások számára. Tudvalevő, hogy a csehszlovák kommunista párt felhasználta az alkalmas pillanatot és a drágasággal kapcsolatban mostanában számos tüntetést szervezett. Tudvalevő, hogy Bubnik, ez a jobboldali kommunista, akit most kizártak a pártból, szintén élt az alkalommal és a pártot hátba támadva megpróbálta meghiúsítani a munkások megmozdulását. És mit tett Šmeral elvtárs, hogy megóvja a pártot a jobboldaliak orvtámadásától? Ahelyett, hogy felhasználta volna a Bubnik „esetet" és ennek kapcsán a párt színe előtt kíméletlenül leleplezte volna az egész jobboldali csoportot, Šmeral elvtárs a jobboldaliak elvi kérdését Bubnik egyéni ügyeként kezelte, jóllehet az egész világ tudja, hogy Bubnik nincsen egyedül, hogy vannak hívei mind a szakszervezetekben, mind a parlament kommunista frakciójában, mind a sajtóban. Kis áldozat (Bubnik kizárása) árán megmentette a szétzúzástól a jobboldaliak csoportját a csehszlovák kommunista párt létérdekeinek rovására. S ezt nevezi Šmeral elvtárs a jobboldaliak elleni harc taktikájának!

Šmeral elvtárs „finom", „tapintatos" taktikának nevezi ezt a taktikát. Lehetséges, hogy ez a taktika valóban finom, de teljesen kétségtelen, hogy semmi köze sincs a jobboldaliak elleni kíméletlen harc bolsevik taktikájához. Šmeral elvtárs taktikai vonala nemcsak „finom", hanem vékony is, márpedig az orosz közmondás szerint „ott szakad el a szál, ahol vékony". Šmeral elvtárs megfeledkezett arról, hogy a finomság nem lehet biztosíték a kudarc ellen. És, mint ismeretes, ez be is igazolódott, mert ez a jobboldaliak irányában

követett „finom” taktikai vonal elszakadt, ez a taktika csődöt mondott az első megpróbáltatásnál, amikor egy hajszálon múlt, hogy Bubnik csoportja, amelyet ez a taktika megerősített, meg nem hiúsította a cseh proletariátus nemrégen lezajlott megmozdulását. A jobboldaliak megerősödése és Bubnik árulása — ez az eredménye Šmeral elvtárs „finom” taktikájának. Ezért az a nézetem, hogy Šmeral „finom” taktikája a jobboldaliak megmentésének, a válság elmélyítésének a taktikája, ez a taktika pedig végzetes lehet a pártra nézve.

Miért pusztult el a régi szociáldemokrácia mint forradalmi párt? Többek között azért, mert Kautsky és társai a gyakorlatban a jobboldaliak takargatására és megmentésére irányuló „finom” taktikát, az Eduard Bernsteinnel és társaival való „egység és béke” „tapintatos” taktikáját alkalmazták. Végülis mire vezetett ez? Arra, hogy közvetlenül a háború kitörése előtt, ebben a válságos pillanatban, a jobboldali szociáldemokraták elárulták a munkásokat, az „ortodoxok” a jobboldaliak foglyai lettek, az egész szociáldemokrácia pedig „élő hullának” bizonyult. Véleményem szerint ugyanez történhet idővel a csehszlovák kommunista párttal is, ha Šmeral elvtárs „finom” taktikáját nem helyettesitik hamarosan és határozottan a kommunizmuson belül fellépő jobboldali csoportosulások elleni kíméletlen harc bolsevik taktikájával. Ezzel nem akarom Šmeral elvtársat a szociáldemokratákkal egy kalap alá venni. Korántsem. Šmeral elvtárs vitathatatlanul kommunista, sőt talán nagyszerű kommunista. Csak azt akarom mondani, hogy ha nem hagyja abba „finom” taktikáját,

elkerülhetetlenül a szociáldemokratizmus lejtőjére jut.

Mi a csehszlovák kommunista párt legközelebbi feladata?

Legközelebbi feladata az, hogy az „ultrabaloldali" elhajlások ellen folytatott harccal egyidejűleg erélyes harcot indítson a jobboldali veszély ellen azzal a céllal, hogy teljesen elszigetelje és véglegesen felszámolja a jobboldaliakat. A jobboldali csoportok teljes felszámolása érdekében egyesíteni kell a valóban forradalmi elemeket — ez a párt feladata, csakis így juthat ki a párt a válságból. Máskülönben teljesen elképzelhetetlen a csehszlovák kommunista párt bolsevizálása.

Ez persze nem jelenti azt, hogy okvetlenül és sommásan ki kell zárni a pártból minden jobboldalit. A kizárás a jobboldaliak ellen vívott harcnak nem döntő eszköze. A legfontosabb az, hogy elvi harcban elméletileg és erkölcsileg szétverjük a jobboldali csoportokat és hogy ebbe a harcba bevonjuk a párt tagjainak nagy tömegeit. Ez a párt bolsevista nevelésének egyik fő és fontos eszköze. A kizárást, ha valóban szükség van rá, az ellenség elméleti szétzúzásának magától értetődő eredményeként kell alkalmazni. Ebben a tekintetben a baloldaliak Csehszlovákiában komoly hibát követtek el, mert elhamarkodták Bubnik kizárását. Ahelyett, hogy teljesen kiaknázták volna a Bubnik „esetet" és egybekapcsolták volna a jobboldaliaknak a tömegmegmozdulások kérdésében elfoglalt elvi álláspontjával, hogy ilymódon leleplezzék a jobboldaliak igazi arculatát — elhamarkodták a kizárást, s ezzel megfosztották magukat

attól a lehetőségtől, hogy ezen az alapon továbbfejlesszék a támadást a jobboldaliak ellen.

Ami a Kommunista Internacionále jogait és a nemzeti pártok ügyeibe való beavatkozását illeti, egyáltalán nem értek egyet egyes elvtársakkal, akik e jogok csökkentése mellett törtek lándzsát. Ezek az elvtársak azt akarják, hogy a Kommunista Internacionále a fellegekben lebegő szervezetté váljék, amely részvétlenül nézi és türelmesen regisztrálja az egyes pártokban zajló eseményeket. Nem, elvtársak, a Kommunista Internacionálénak nem szabad a fellegekben járó szervezetté válnia. A Kommunista Internacionále a proletariátus harci szervezete, létének minden gyökere belenyúlik a munkásmozgalomba, és feltétlenül be kell avatkoznia az egyes pártok ügyeibe, támogatva a forradalmi elemeket és harcolva ezeknek az elemeknek az ellenségei ellen. A pártoknak persze megvan a maguk belső autonómiája, a pártkongresszusoknak szabadoknak kell lenniök és a központi bizottságokat a kongresszusoknak kell megválasztaniok. De aki ezen az alapon elvitatja a Kommunista Internacionálétól az irányítás, s így a beavatkozás jogát, az a kommunizmus ellenségeinek malmára hajtja a vizet.

Végül — néhány szót Kreibich elvtársról. Azt hiszem, egész beszédének az volt a célja, hogy egyeseket megijesszen a szakadás fenyegető veszélyével. Ne bántsátok — mondotta — a brnói jobboldaliakat, mert baj lesz, ne harcoljatok ellenük, mert szakadás áll be. Nos, majd meglátjuk. Csak ne ijesztgessen bennünket Kreibich elvtárs, mert amúgy sem ijedünk meg. Feltétlenül tudnia kell, hogy mi elég puskaport

szagoltunk már, hogy hiába fenyeget szakadással, azzal a magunkfajta embert nem veszi le a lábáról. S ha a fenyegetésről tettekre akarna áttérni, merem állítani, hogy ennek csakis ő issza meg a levét és senki más.

Összefoglalom a mondottakat. A pártban van válság. A válság okait illetőleg nem lehetnek kétségek. A fő veszély a jobboldaliak részéről fenyeget. Erélyes és kérlelhetetlen harcot folytatni ez ellen a veszély ellen — ez a feladat. A párt forradalmi elemeinek egyesitése a jobboldaliak teljes felszámolására — ez vezet ki a válságból.

A szélcsend időszakát ki kell használni arra, hogy megerősitsék, bolsevizálják a pártot, hogy „készenlétben" legyen minden lehetséges „bonyodalom" esetére, mert „nem tudjuk sem a napot, sem az órát", amikor „eljő a vőlegény" és megnyitja az utat az új forradalmi fellendülés előtt.

„Pravda" 72. sz.
1925 március 29.

A JUGOSZLÁVIAI NEMZETI KÉRDÉSRŐL

Beszéd a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának jugoszláv bizottságában

1925 március 30

Elvtársak! Úgy vélem, hogy Szemics nincs egészen tisztában azzal, hogy a nemzeti kérdés bolsevik feltevésében mi a leglényegesebb. A bolsevikok sohasem választották el a nemzeti kérdést a forradalom általános kérdésétől, sem Október előtt, sem Október után. A nemzeti kérdés bolsevik vizsgálatában a leglényegesebb az, hogy a bolsevikok a nemzeti kérdést mindenkor a forradalmi perspektívával elszakíthatatlan kapcsolatban vizsgálták.

Szemics idézte Lenint és azt mondta, hogy Lenin amellett volt, hogy a nemzeti kérdés bizonyos megoldását lerögzítsük az alkotmányban. Ezzel Szemics nyilván azt akarta mondani, hogy Lenin a nemzeti kérdést alkotmányos kérdésnek tekintette, vagyis nem a forradalom, hanem a reform kérdésének. Ez egyáltalában nem igaz. Soha Leninnek alkotmányos illúziói nem voltak és nem is lehettek. Csak át kell nézni műveit és meggyőződünk erről. Amikor Lenin alkotmányról beszélt, nem a nemzeti kérdés alkotmányos megoldására gondolt, hanem forradalmi megoldására, vagyis az alkotmányt úgy tekintette, mint a forradalom győzelmének eredményét. Nálunk a Szovjetunió-

ban szintén van alkotmány és ez az alkotmány visszatükrözi a nemzeti kérdés bizonyos megoldását. De ez az alkotmány nem a burzsoáziával való megegyezés, hanem a győztes forradalom eredményeképpen született meg.

Szemics továbbá Sztálinnak a nemzeti kérdéssel foglalkozó, 1912-ben írt ismert brosúrájára[22] hivatkozik és azon fáradozik, hogy ott találjon valamit, ami, ha csak közvetve is, igazolja az ő felfogását. De ez a hivatkozás nem járt eredménnyel, mert nemcsak, hogy idézeteket nem talált és nem is találhat, hanem még egy távoli célzást sem, amely valamennyire is igazolná a nemzeti kérdésnek ezt az „alkotmányos" kezelését. Ennek bizonyítására emlékeztethetném Szemicset Sztálin brosúrájának egyik helyére, ahol a szerző szembeállítja a nemzeti kérdés megoldásának osztrák módszerét (az alkotmányos módszert) az orosz marxisták módszerével (a forradalmi módszerrel).

Felolvasom:

„Az osztrákok úgy gondolják, hogy apró reformok útján, lassú lépésben fogják megvalósítani a «nemzetiségek szabadságát». Amikor mint gyakorlati rendszabályt a kulturális nemzeti autonómiát javasolják, egyáltalán nem számítanak gyökeres változásra, demokratikus szabadságmozgalomra — nekik ilyen perspektívájuk nincs. Az orosz marxisták viszont a «nemzetiségek szabadságának» kérdését egy valószínű gyökeres változással, demokratikus szabadságmozgalommal kötik össze, mert nincs okuk arra, hogy reformokra számítsanak. Ez pedig az Oroszországban élő nemzetek valószínű sorsát illetően lényegesen változtat a dolgon."

Ez, azt hiszem, világos.

És ez nem Sztálin személyes álláspontja, hanem az orosz marxisták közös álláspontja. Az orosz marxisták a nemzeti kérdést a forradalom általános kérdésével elszakíthatatlan kapcsolatban vizsgálták és vizsgálják ma is.

Minden erőszakoltság nélkül mondhatjuk, hogy az orosz marxizmus történetében a nemzeti kérdés feltevésének két szakasza volt: az első az Október előtti szakasz, a második az októberi szakasz. Az első szakaszban a nemzeti kérdést a polgári-demokratikus forradalom általános kérdésének alkotórészeként, vagyis a proletariátus és parasztság diktatúrája kérdésének részeként vizsgálták. A második szakaszban, amikor a nemzeti kérdés kiszélesedett és gyarmati kérdéssé lett, amikor a nemzeti kérdés belső állami kérdésből nemzetközi kérdéssé lett, — a nemzeti kérdést már a proletárforradalom általános kérdésének részeként, a proletárdiktatúra kérdésének részeként vizsgálták. Mint látják, mindkét esetben szigorúan forradalmi módon nyúltunk hozzá a kérdéshez.

Azt hiszem, hogy Szemics mindezzel még nincs egészen tisztában. Ezért próbálkozik azzal, hogy a nemzeti kérdést alkotmányos kérdéssé fokozza le, azaz reformkérdésnek tekintse.

Ebből a hibából következik másik hibája, mégpedig az, hogy nem akarja a nemzeti kérdést lényegében parasztkérdésnek tekinteni. Nem agrárkérdésnek, hanem parasztkérdésnek, mert ez két különböző dolog. Tökéletesen igaz, hogy a nemzeti kérdést nem szabad azonosítani a parasztkérdéssel, mert a nemzeti kérdés a parasztsággal kapcsolatos kérdéseken kívül a nemzeti kultúra, a nemzeti

államiság stb. kérdéseit is tartalmazza. De az is kétségtelen, hogy a nemzeti kérdés alapját, belső mivoltát, mégiscsak a parasztkérdés teszi. Éppen ez a magyarázata annak, hogy a parasztság a nemzeti mozgalom legfőbb hadserege, hogy paraszthadsereg nélkül nincs és nem is lehet hatalmas nemzeti mozgalom. Éppen ezt tartjuk szem előtt, amikor azt mondjuk, hogy a nemzeti kérdés *alapjában véve* parasztkérdés. Azt hiszem, annak, hogy Szemics nem akarja ezt a tételt elfogadni, az az alapja, hogy Szemics alábecsüli a nemzeti mozgalom belső erejét és nem érti a nemzeti mozgalom mélyen népi, mélyen forradalmi jellegét. Ez a megnemértés, ez az alábecsülés igen veszélyes, mert ez a gyakorlatban alábecsülése annak a belső potenciális erőnek, amely, mondjuk, a horvátok nemzeti szabadságmozgalmában rejlik, s ez az alábecsülés az egész jugoszláv pártra nézve komoly bonyodalmakat rejt magában.

Ez Szemics második hibája.

Kétségtelenül hibásnak kell tartanunk Szemicsnek azt a próbálkozását is, hogy a jugoszláviai nemzeti kérdést a nemzetközi helyzettől és Európa valószínű perspektíváitól függetlenül tárgyalja. Szemics abból indul ki, hogy a jelen pillanatban a horvátok és szlovének körében nincsen komoly függetlenségi népmozgalom, és arra a következtetésre jut, hogy a nemzetek különválási jogának kérdése akadémikus, vagy legalábbis nem aktuális kérdés. Ez, persze, nem igaz. Még ha egyetértenénk is azzal, hogy ez a kérdés a jelen pillanatban nem aktuális, akkor is teljes mértékben aktuálissá válhat, ha

megkezdődik a háború, illetőleg amikor megkezdődik a háború, — *ha Európában kitör a forradalom*, illetőleg amikor kitör a forradalom. Márpedig, hogy a háború elkerülhetetlenül meg fog kezdődni, és hogy *azok* ott feltétlenül össze fognak verekedni, abban, ismerve az imperializmus természetét és fejlődését, nem kételkedhetünk.

1912-ben, amikor mi, orosz marxisták, a nemzetiségi program első tervezetét vázoltuk, az Orosz Birodalom egyetlen végvidékén sem volt még komoly függetlenségi mozgalmunk. Mégis szükségesnek tartottuk, hogy programunkba felvegyünk egy pontot a nemzetek önrendelkezési jogáról, azaz minden nemzetiségnek arról a jogáról, hogy különválhasson és önálló állami életet élhessen. Miért? Azért, mert nemcsak abból indultunk ki, ami akkor volt, hanem abból is, ami a nemzetközi viszonyok általános rendszerében fejlődőben volt és közeledett, vagyis mi akkor nemcsak a jelennel, hanem a jövővel is számoltunk. És tudtuk, hogy ha valamelyik nemzetiség követelni fogja a különválást, akkor az orosz marxisták harcolni fognak azért, hogy minden ilyen nemzetiség számára biztosítsák a különválás jogát. Szemics a beszédében ismételten hivatkozott Sztálinnak a nemzeti kérdést tárgyaló brosúrájára. De lássuk, mit ír Sztálin ebben a brosúrában az önrendelkezésről és a függetlenségről:

„Az imperializmus növekedése Európában nem véletlen. Európa szűkké válik a tőke számára, amely új piacokat, olcsó munkásokat, új befektetési lehetőségeket keresve, viharosan nyomul idegen országokba. Ez azonban külső bonyodalmakra és háborúra vezet . . . teljesen lehet-

séges a belső és külső helyzetnek olyan összefonódása, amikor Oroszország egyik vagy masik nemzetisége szükségesnek fogja látni, hogy felvesse és el is döntse függetlenségének kérdését. És természetesen nem a marxisták dolga, hogy ilyen esetekben akadályokat gördítsenek eléjük."

Ez még 1912-ben íródott. Önök tudják, hogy ezt a tételt a későbbi fejlemények teljesen igazolták mind a háború alatt, mind a háború után, különösen pedig a proletárdiktatúra oroszországi győzelme után.

Annál több ok van arra, hogy számoljunk az ilyen lehetőségekkel Európában általában és különösen Jugoszláviában, különösen most, amikor az elnyomott országokban elmélyült a nemzeti forradalmi mozgalom és Oroszországban győzött a forradalom. Tekintetbe kell venni azt a körülményt is, hogy Jugoszlávia nem teljesen független ország, hogy Jugoszlávia kapcsolatban van bizonyos imperialista csoportokkal és következésképpen nem tarthatja magát távol az erőknek attól a nagy játékától, amely Jugoszlávián kívül folyik. És ha önök nemzetiségi programot dolgoznak ki a jugoszláv párt számára — a jelen esetben pedig éppen erről van szó —, akkor emlékezniök kell arra, hogy a programnak nemcsak abból kell kiindulnia, ami az adott pillanatban van, hanem abból is, ami a nemzetközi viszonyok folytán fejlődőben van és elkerülhetetlenül be fog következni. Ezért gondolom, hogy a nemzetek önrendelkezési jogának kérdését aktuális, égető kérdésnek kell tekinteni.

Áttérek a nemzetiségi program kérdésére. A nemzetiségi programnak a jugoszláv szovjetforradalomról szóló tételből kell kiindulnia, abból a tételből,

hogy a burzsoázia megdöntése és a forradalom győzelme nélkül lehetetlen a nemzeti kérdésnek valamennyire is kielégítő megoldása. Természetesen lehetségesek kivételek is. Ilyen kivétel volt például a háború előtt Norvégia különválása Svédországtól, amiről Lenin részletesen beszél egyik cikkében[23]. De ez a háború előtt és a kedvező körülmények rendkívüli összetalálkozása folytán történt. A háború után és különösen az oroszországi szovjetforradalom győzelme után ilyen esetek aligha lehetségesek. Legalább is az ilyen lehetőségek esélyei annyira csekélyek, hogy nullának vehetjük őket. De ha ez így van, akkor világos, hogy nem építhetünk programot olyan mennyiségekre, amelyeknek értéke nulla. Ezért kell a nemzetiségi programnak a forradalomról szóló tételből kiindulnia.

Továbbá. A nemzetiségi programba feltétlenül külön pontot kell felvenni a nemzetek önrendelkezési jogáról, beleértve az állami különválás jogát is. Már fentebb beszéltem arról, hogy a jelenlegi bel- és külpolitikai viszonyok között miért nem nélkülözhetjük ezt a pontot.

A programnak, végül, ugyancsak külön pontot kell tartalmaznia a nemzeti területi autonómiáról Jugoszlávia ama nemzetiségei számára, amelyek nem tartják szükségesnek, hogy különváljanak Jugoszláviától. Nincs igazuk azoknak, akik azt hiszik, hogy egy ilyen kombinációt kizártnak kell tekinteni. Ez nem igaz. Bizonyos körülmények között, ha Jugoszláviában győz a szovjetforradalom, ennek eredményeképpen könnyen lehetséges, hogy egyes nemzetiségek nem akarnak majd különválni, mint ahogy ez nálunk

Oroszországban is történt. Világos, hogy erre az esetre a programnak külön pontot kell tartalmaznia az autonómiáról, számolva azzal, hogy a jugoszláv állam, a szovjet rendszer alapján, autonóm nemzeti államok föderációjává alakul át.

Tehát meg kell adni a különválás jogát azoknak a nemzetiségeknek, amelyek külön akarnak válni, és az autonómia jogát azoknak a nemzetiségeknek, amelyek jobbnak látják megmaradni a jugoszláv állam kereteiben.

Félreértések elkerülése végett meg kell jegyeznem, hogy a különválás *jogát* nem szabad különválási *kötelességnek*, feltétlen kötelezettségnek értelmezni. A nemzet megteheti, hogy él ezzel a joggal és különválik, de megteheti azt is, hogy nem él ezzel a joggal, és ha nem akar különválni, ez az ő dolga, s ezzel feltétlenül számolni kell. Egyes elvtársak a különválási jogot különválási kötelességgé változtatják és azt követelik például a horvátoktól, hogy *mindenáron* különváljanak. Ez helytelen álláspont, ezt el kell vetni. Nem szabad összetéveszteni a jogot a kötelességgel.

„Bolsevik" 7. sz.
1925 április 15.

A FALUSI KOMSZOMOL-AKTÍVÁRÓL

Beszéd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága Szervező Irodájának ülésén

1925 április 6

Elvtársak! Az első feladat az, hogy biztosítani kell az ifjúsági szövetség számára alapvető proletár törzsét mint az egész Szövetséget vezető törzset. Az előadó erről a kérdésről egyáltalán nem beszélt. És ez nem is csoda, mert a komszomol falusi munkájáról van szó, nem pedig a proletár törzsről. De ez nem változtat azon, hogy a proletár törzs biztosítása továbbra is alapvető feladata a komszomolnak. Azt hiszem, hogy a komszomol ezirányú munkája többé-kevésbbé eredményesen folyik. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy a munkásifjúság bevonása a komszomolba sikeresen folyik és nincs messze az az idő, amikor a Szövetség az egész munkásifjúságnak legalább kilenctized részét fogja felölelni.

A második feladat az, hogy a proletár törzs funkcionáriusait helyesen osszuk el a Szovjetunió gócaiban és fő körzeteiben olymódon, hogy biztosítsuk, hogy e törzs erői az ifjúság paraszti részét valóban vezessék. Abból indulok ki, hogy az ifjúság paraszti része számbelileg felülmúlja proletár részét. Abból indulok ki, hogy az ifjúság proletár erői nem elegendők ahhoz, hogy egyenlően osszák el őket a

Szovjetunió valamennyi kerületében és járásában. Ezeket az erőket ezért úgy és azokon a pontokon kell elhelyezni, ahonnan a legkönnyebben lehet biztosítani a parasztifjúság vezetését. Nem mondhatom, hogy a komszomol ezt a feladatot ugyanolyan eredményesen teljesítette, mint az elsőt. De mégis van okunk feltételezni, hogy a komszomol e feladat teljesítésén a lehető legerélyesebben fáradozik és hogy ez a munkája a közeljövőben meg is fogja hozni gyümölcsét.

A harmadik feladat az, hogy a komszomol számára a parasztifjúságból nagyszámú aktívát biztosítsunk a falun, hogy ezt az aktívát politikailag neveljük, a proletár politika közvetítőjévé tegyük a falun, azzá a cementté, amely a proletariátust a parasztság dolgozó tömegeivel összeköti. Ez nehéz és a legnagyobb mértékben bonyolult feladat. Ezt a feladatot rövid idő alatt megoldani teljesen lehetetlen. A komszomol proletár törzsének óriási munkájára és roppant erőfeszítéseire van szükség ahhoz, hogy megbírközzon ezzel a feladattal. De meg kell oldani, ha törik, ha szakad. Mert enélkül nem lehetséges sem a komszomol megerősítése, sem a munkások és parasztok összefogásának biztosítása.

De hogyan biztosítsunk a komszomol számára paraszti aktívát, hogyan neveljük ezt az aktívát és hogyan érjük el azt, hogy a proletár politika közvetítője legyen a falun?

Azt mondják, hogy a komszomolban csupán falusi sejttitkár legalább 27 000 van. Azt mondják, hogy a sejttitkárokon kívül a szövetkezetekben, a Szovjetekben, a parasztbizottságokban, a kulturális

intézményekben és másutt is vannak tevékeny komszomol funkcionáriusok. Azt mondják, hogy mindez együttvéve legalább 100 000 főnyi falusi komszomolaktívát jelent. Igaz-e mindez — nehéz megmondani. De ha mindez igaz, akkor meg kell mondanom, hogy ez az aktíva, ha ügyesen használják fel, hatalmas erő lehet, amely csodákra képes. Ez a körülmény annál is fontosabb, mert a párt a falun jelenleg sokkal kisebb számú aktívával rendelkezik.

A feladat tehát: *hogyan neveljük ezt a nagyszámú aktívát, hogyan érjük el azt, hogy a proletár politika közvetítőjévé legyen a falun, mégpedig nem szavakban, hanem a valóságban.*

Erre itt nem szándékozom kimerítő választ adni. Rövid beszéd keretében erre nincs semmi lehetőség. De egy rövid beszédben is teljesen lehetséges megjelölni néhány alapvető feltételt, amelyek szükségesek ahhoz, hogy e feladathoz helyesen nyúljunk hozzá. Melyek ezek a feltételek? Legalább nyolc ilyen feltétel van.

Először. Az ifjúság falusi aktíváját el kell látni népszerű brosúrákkal és kézikönyvekkel, amelyek megmagyarázzák a Szovjethatalomnak a szegényparasztság érdekében kiadott rendeleteit. Az aktívának betéve kell tudnia ezeket a rendeleteket, meg kell tudnia magyarázni ezeket a szegényparasztságnak és e rendeletek alapján meg kell tudnia védelmezni a szegényparasztság érdekeit a kulákok hatalmaskodásával szemben. Azt hiszem, a mai falusi viszonyok között az egyik legnagyobb baj az, hogy e rendeleteket nem ismerik és a falu „hatalmasai" rendszeresen

megszegik őket. A falusi komszomol-aktívának őrködnie kell a forradalmi törvényesség fölött. Szívvel-lélekkel a falusi szegénység mellett kell állnia. Ez a feladat kétségtelenül egyszerű és prózai. Kétségtelen, hogy sokkal könnyebb a világforradalomról fecsegni, mint megvalósítani ezt a szovjet rendeletekkel kapcsolatos egyszerű és hétköznapi feladatot. De az is kétségtelen, hogy enélkül semmiféle munkás-paraszt összefogás nem lehetséges.

Másodszor. Az ifjúság falusi aktíváját el kell látnunk az agronómia elemeit ismertető népszerű brosúrákkal. Szükséges, hogy ez az aktíva tanulmányozza a mezőgazdaságot, hogy megismerkedjék tökéletesítésének módjaival s hogy ezen a téren meg tudja adni a parasztnak a szükséges felvilágosításokat. A paraszt gyakran nem veszi komolyan a komszomolistát, kigúnyolja. Ennek az az oka, hogy a paraszt a komszomolistát a gazdaságtól elszakadottnak, tudatlannak, naplopónak tartja. A feladat tehát — közelebb hozni a komszomolistát a mezőgazdasághoz és összekapcsolni vele. A komszomol aktivista csak abban az esetben vívhatja ki a paraszt megbecsülését és bizalmát, ha összeforr a mezőgazdasággal, ha megtanul hasznos tanácsokat adni a paraszti gazdaság fellendítése, tökéletesítése és megerősítése érdekében. Ez természetesen nem könnyű dolog és talán unalmas is. De ez nem változtat azon, hogy ez a dolog szükséges a parasztság bizalmának kivívásához.

Harmadszor. A falusi komszomol-aktívát el kell látni a mezőgazdasági adót, a helyi költségvetést és az ország pénzügyi helyzetét ismertető népszerű

brosúrákkal. Az adó és a helyi költségvetés ma a legfontosabb dolog a faluban. Ezen a téren ma számtalan visszaélés történik. Hogyan kell az adókat kivetni, hogy a szegényparasztot sérelem ne érje, a kulák pedig ne szabaduljon meg az adóterhektől; hogyan kell felhasználni a helyi költségvetés rendelkezésére álló pénzeket és milyen szükségletekre; hogyan kell elérni, hogy az ezen a téren történő visszaéléseket feltárják és kiirtsák — mindezek olyan kérdések, amelyeket a komszomol aktivistája nem hagyhat figyelmen kívül. Beavatkozni mindezekbe a dolgokba és segítségére sietni a dolgozó parasztnak — ez a feladat. Ez a feladat szintén nem könnyű és korántsem szórakoztató. De enélkül a falun nincs és nem is lehet semmiféle szovjet építőmunka.

Negyedszer. A falusi komszomol-aktívát el kell látni olyan népszerű kézikönyvekkel, amelyek megvilágítják a szovjet építésnek, a Szovjetek felélénkítésének kérdéseit és azt a kérdést, hogy miképpen vonják be a parasztságot a falu, a járás, a kerület stb. igazgatásába. Szükséges, hogy a komszomol aktivistája betéve tudja a szabályzatokat: a helyi Szovjetek jogairól és kötelességeiről, a parasztoknak a helyi Szovjetekkel kapcsolatos jogairól és kötelességeiről, a választási rendszerről, a választások végrehajtásának rendjéről stb. Meg kell magyarázni a parasztságnak a párt és a Szovjethatalom falusi politikáját, el kell érni, hogy ezt a politikát becsületesen és lelkiismeretesen megvalósítsák — ez a feladat. Enélkül gondolni sem lehet a parasztok bizalmának kivívására, a paraszti aktíva kibővítésére, a proletárdemokrácia meghonosítására a falun.

Ötödször. A komszomol falusi aktíváját el kell látni a mezőgazdasági, hitel- és fogyasztási szövetkezeteket, az arteleket és általában a kollektív gazdaságokat ismertető népszerű brosúrákkal. Szükséges, hogy a komszomol aktivista be tudja vonni a parasztságot a szövetkezeti társulás meghonosításába a falun. Ez a legnagyobb mértékben nehéz és bonyolult feladat, de feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a falut bekapcsoljuk a szocialista építésbe. A mezőgazdasági szövetkezetnek és a hitelszövetkezetnek ma elsőrendű jelentősége van a paraszt számára. Elérni azt, hogy a szövetkezet a parasztság szívügye legyen — ez a feladat. Az a körülmény, hogy a szegényparaszti rétegeknek nincs mezőgazdasági felszerelésük, különleges helyzetet teremt a falun, amely kedvező artelek és kollektív gazdaságok alakítására, ha az állami hitelintézetek konkrét segítséget nyujtanak ehhez. Erről nem szabad megfeledkezni. A feladat tehát az, hogy a szegényparaszti rétegeknek módjukban legyen megkapni a megfelelő kedvezményes hitelt. A komszomol aktivista nem hagyhatja figyelmen kívül ezeket az életbevágó kérdéseket.

Hatodszor. A falusi komszomol-aktívát el kell látnunk a falusi kulturális építésre — az olvasószobák fejlesztésére, az írástudatlanság felszámolására stb. — vonatkozó szükséges útmutatásokkal és anyagokkal. Az aktív komszomolista legyen a Szovjetek és általában a falusi kulturális erők természetes segítőtársa a szovjet kultúra meghonosításában — ez a feladat.

Hetedszer. A falusi komszomol-aktívának legyenek pontos útmutatásai a komszomoltagok jogaira

és kötelességeire, a komszomol és a párt, a Szovjetek és a komszomol közötti viszonyra vonatkozólag. Szükséges, hogy az aktív komszomolista a párt és a Szovjethatalom falusi segítőtársának tekintse magát. A parancsolgatást a falun, a garázdálkodásokat a szovjet-választások idején, a párt-, a szövetkezeti és a szovjetszervezetek megkerülésére irányuló kísérleteket, a szertelenségeket az úgynevezett vallásellenes propagandában — mindezt azonnal abba kell hagyni és meg kell szüntetni, mint olyan dolgokat, amelyek beszennyezik a komszomol zászlaját és teljesen méltatlanok a komszomolista elnevezéshez. Kíméletlen harcot kell vívni ezek ellen a tűrhetetlen jelenségek ellen és helyes viszonyt kell megteremteni egyrészt a komszomol és másrészt a szovjet- és pártszervezetek között — ez a feladat.

Nyolcadszor. A falusi komszomol-aktívát el kell látni népszerű brosúrákkal: a munkás-paraszt szövetségről, e szövetség értelméről és jelentőségéről, a proletárdiktatúráról, a kommunizmus alapjairól, s végül az Októberi Forradalom történetéről és arról, hogyan éltek a parasztok azelőtt, a cár és a földesurak idejében, hogyan élnek most és hogyan fognak élni, ha a munkás-paraszt összefogás megerősödik és a szocializmus megvalósul. Az aktív komszomolistának egyáltalán nem szabad alkalmazkodnia a paraszt előítéleteihez. Számolni ezekkel az előítéletekkel és alkalmazkodni hozzájuk — ez két különböző dolog. A komszomol aktivistájának tudnia kell kommunista nyelven beszélni a paraszttal. Tudnia kell konkrét tényekkel meggyőzni a parasztot arról, hogy a szocializmuson kívül nincs menekvés számára.

Ezek azok a feltételek, amelyeknek teljesítése szükséges ahhoz, hogy politikai nevelésben részesíthessük a komszomol falusi aktíváját s hogy a proletár politika közvetítőjévé tegyük a falun.

A komszomol Központi Bizottságának az a feladata, hogy megkönnyítse és ellenőrizze e feltételek teljesítését.

Beszélnek arról, hogy a komszomol rendkívül erőteljesen növekszik a falun és hogy ez veszélyes. Beszélnek arról, hogy a parasztifjúság özönlik a komszomolba. Kétségtelen, hogy ebben van bizonyos veszély. De az is kétségtelen, hogy a komszomolnak nincs oka félni ettől a veszélytől, ha becsülettel teljesíteni tudja a fent felsorolt feladatokat. Százezernyi falusi komszomol-aktíva — ez olyan erő, amelyet nem fenyegethet veszéllyel a paraszti ifjúság semilyen beözönlése sem. Csak az kell, hogy erélyes munkát fejtsenek ki ennek az aktívának politikai nevelése terén. Csak az kell, hogy ügyesen ráirányítsák ennek az aktívának a munkáját a munkás-paraszt szövetség megerősítésére. Csak az kell, hogy felhasználják ezt az aktívát a parasztságnak az új szovjetépítésbe való bevonására.

Tehát: *a)* A komszomol számára biztosítani kell egy proletár törzset, mint fő vezetőerőt; *b)* e törzs aktív erőit területileg el kell helyezni a Szovjetunió legfontosabb vidékein a vezetés követelményeinek megfelelően; *c)* az ifjúság falusi aktíváját a proletár politika falun való biztosításának szellemében kell nevelni — ezek a komszomolnak és különösen a komszomol Központi Bizottságának soronlevő feladatai.

Ha szem előtt tartjuk ezeket a feladatokat és a mindennapi munka során teljesitjük őket, nem kell félnünk azoktól a veszélyektől, amelyek a falun a komszomol útjában állanak.

„Pravda" 86. sz.
1925 április 15.

A PROLETÁR DIÁKOK ELSŐ ÖSSZSZÖVETSÉGI ÉRTEKEZLETÉHEZ[24]

Üzenet

Elvtársak! Az Önök képviselői felkértek, hogy nyilatkozzam, mik a párt és a pártmunka feladatai a proletár diákság körében.

Engedelmükkel mondok néhány szót erről a kérdésről.

A jelenlegi helyzet sajátossága az, hogy országunk proletariátusának sikerült a szocialista építéshez szükséges körülményeket megteremtenie. Nem igaz, hogy nem lehet szocializmust építeni *egy* országban, egy olyan országban, amely legyőzte és kiűzte a tőkéseket és a földbirtokosokat. Az olyan ország, amelyben proletárdiktatúra van, amely óriási tartalékokkal rendelkezik és az egész világ proletariátusának támogatását élvezi — az ilyen ország építheti és köteles is építeni a szocializmust. Leninnek igaza van, amikor azt mondja, hogy országunknak minden adottsága megvan „a teljes szocialista társadalom felépítéséhez". A jelenlegi helyzet sajátossága az, hogy már sikerült komoly lépéseket tennünk a szocializmus felépítése terén s hogy a szocializmust szentképből a mindennapi gyakorlati munka prózai tárgyává tettük.

Mi legyen a proletár diákok szerepe ebben az épitőmunkában?

Kétségkívül fontos, ha ugyan nem elsőrendű szerepet kell betölteniök. A főiskolák és a kommunista egyetemek, a munkásfakultások és a középfokú szakiskolák — ezek a gazdasági és kulturális parancsnoki gárda kialakítását szolgáló iskolák. Az orvosok és a közgazdászok, a szövetkezeti szakemberek és a pedagógusok, a bányamérnökök és a statisztikusok, a technikusok és a vegyészek, a mezőgazdászok és a vasúti mérnökök, az állatorvosok és az erdőmérnökök, az elektrotechnikusok és a gépészmérnökök — valamennyien leendő parancsnokok az új társadalom felépítésének munkájában, a szocialista gazdaság és a szocialista kultúra felépítésében. Nem lehet új társadalmat építeni új parancsnoki gárda nélkül, mint ahogy új hadsereget sem lehet szervezni új parancsnoki gárda nélkül. Az új parancsnoki gárda előnye az, hogy nem a dolgozók kizsákmányolása céljából kell építenie egy maroknyi gazdag érdekében, hanem a dolgozók felszabadítása érdekében, a kizsákmányolók maroknyi csoportja ellen. Csak az kell, hogy a főiskolai diákok — munkások és parasztok, párttagok és pártonkívüliek — megértsék, és tudatosan, szívvel-lélekkel töltsék be ezt a megtisztelő szerepet.

Tehát el kell érnünk, hogy a proletár diákság a szocialista gazdaság és a szocialista kultúra tudatos építője legyen — ez a párt első feladata.

De a parancsnoki gárda erőivel egymagában, a dolgozó tömegek közvetlen támogatása nélkül, lehetetlen új társadalmat építeni. A szocializmus

felépítéséhez nem elegendő az új parancsnoki gárda tudása. Ehhez az is szükséges, hogy ez a parancsnoki gárda a dolgozó tömegek bizalmát és támogatását élvezze. A régi parancsnoki gárdát, amely a kapitalizmus viszonyai között épített, az jellemezte, hogy el volt szakadva a munkásoktól és parasztoktól, a dolgozó tömegek fölé helyezte magát, nem becsülte e tömegeknek sem a bizalmát, sem a támogatását, s ezért mindkettőt nélkülözte. A mi országunk semmiképpen sem járhat ezen az úton. Új gazdaságunk és új kultúránk építésének parancsnoki gárdáját éppen azért nevezik újnak, mert a parancsnoklás régi módszereivel gyökeresen és visszavonhatatlanul szakítania kell. Nem elszakadni a tömegektől, hanem a legszorosabb kapcsolatban lenni velük; nem a tömegek fölé helyezkedni, hanem a tömegek élén járni és vezetni őket; nem elidegenedni a tömegektől, hanem egybeolvadni velük, kivívni a tömegek bizalmát és támogatását — ezek az új parancsnoki gárda működésének új útjai. Más utakon szocialista építés el sem képzelhető.

Tehát el kell érnünk, hogy a proletár diákság a dolgozó tömegek elválaszthatatlan részének tekintse magát, el kell érnünk, hogy a diákok a köz munkásainak érezzék magukat és valóban a köz munkásaiként viselkedjenek — ez a párt második feladata.

Végül, néhány szót külön a kommunista diákokról. Azt mondják, hogy a kommunista diákok gyengén haladnak a tudományokban. Azt mondják, hogy a tanulás terén komolyan elmaradnak a pártonkívüliek mögött. Azt mondják, hogy a kommunista diákok szívesebben foglalkoznak a „magas politikával",

és idejük kétharmad részét „világpolitikai kérdésekről" folyó végnélküli vitákra fecsérlik. Igaz-e mindez? Azt hiszem, igaz. De ha igaz, akkor ebből legalább két következtetés vonható le. Először, a kommunista diákok kiteszik magukat annak a veszélynek, hogy rossz vezetői lesznek a szocialista építésnek, mert a tudományok elsajátítása nélkül lehetetlen a szocialista társadalom felépítésének vezetése. Másodszor, megeshetik, hogy az új parancsnoki gárda nevelése a régi professzorok monopóliuma marad, pedig ezeket új emberekből álló új nemzedéknek kellene felváltania, új nemzedéket és új tudományos munkásokat azonban nem lehet olyan emberekből kiképezni, akik maguk nem akarják vagy nem tudják elsajátítani a tudományokat. Mondanom sem kell, hogy mindez közvetlenül veszélyezteti az egész szocialista építést. Belenyugodhatunk-e ebbe? Világos, hogy nem. Ezért a kommunista diákoknak és általában a szovjet diákoknak világosan és határozottan azt a legközelebbi feladatot kell maguk elé tűzniök, hogy elsajátítják a tudományt, és új, szovjet emberekből létrehozzák az új nemzedéket, amely felváltja majd a régi professzori kart. Ezzel egyáltalán nem azt akarom mondani, hogy a diákok ne foglalkozzanak politikával. Szó sincs róla. Csak arról beszélek, hogy a kommunista diákoknak tudniuk kell összeegyeztetni a politikai munkát a tudomány elsajátításával. Azt mondják, hogy ezt nehéz összeegyeztetni. Ez persze igaz. De mióta félnek a kommunisták a nehézségektől? Építésünk nehézségei csak arra valók, hogy megküzdjünk velük és legyőzzük őket.

Ezenkívül figyelembe kell venni még egy körül-

ményt. Úgy vélem, hogy a mi országunk, a forradalmi tapasztalatok és a forradalmi hagyományok országa, a gondolat begyepesedése és pangása elleni harc országa — ez az ország a tudomány felvirágzásának legkedvezőbb talaja. Aligha lehet kételkedni abban, hogy a nyárspolgári korlátoltság és maradiság, amely a kapitalista iskola régi professzoraira jellemző, ólomsúlyként nehezedik a tudományra. Aligha lehet kételkedni abban, hogy teljes és szabad tudományos alkotásra csak új emberek képesek, akiknek nincsenek ilyen fogyatékosságaik. Országunknak ezen a téren nagyszerű jövendője van, országunk lesz a béklyóiktól megszabadult tudományok fellegvára és melegágya. Azt hiszem, már útban vagyunk e jövendő felé. De szomorú és méltatlan lenne, ha a kommunista diákok távolmaradnának a tudomány fejlődésének országútjától. Ezért oly különösen nagyjelentőségű a tudomány elsajátításának jelszava.

Tehát el kell érnünk azt, hogy a proletár diákok és elsősorban a kommunista diákok a tudomány elsajátításának szükségességét megértsék és a tudományt el is sajátítsák — ez a párt harmadik feladata.

1925 április 15.

Fogadják üdvözletemet

I. Sztálin

„Pravda” 87. sz.
1925 április 16.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT XIV. KONFERENCIÁJÁNAK EREDMÉNYEIHEZ

Beszámoló az OK(b)P moszkvai szervezete aktívájának

1925 május 9

Elvtársak! Nézetem szerint nincs semmi értelme annak, hogy itt részletesen elemezzük pártunk XIV. konferenciájának határozatait[25]. Ez sok időt rabolna el tőlünk, de nincs is rá szükség. Azt hiszem, elegendő, ha rámutatunk azokra a főbb szempontokra, amelyek vörös fonalként húzódnak végig ezeken a határozatokon. Ez lehetővé teszi, hogy kiemeljük a határozatok legfőbb következtetéseit. Ez pedig megkönnyítené a továbbiak során ezeknek a határozatoknak a tanulmányozását.

Ha szemügyre vesszük a határozatokat, hat főbb csoportban foglalhatjuk össze azokat a kérdéseket, amelyekkel a határozatok foglalkoznak. Az első kérdéscsoportba a nemzetközi helyzetre vonatkozó kérdések tartoznak. A második kérdéscsoportba a kapitalista országok kommunista pártjainak soronlevő feladataira vonatkozó kérdések tartoznak. A harmadik kérdéscsoportba olyan kérdések tartoznak, amelyek a gyarmati és a függő országok kommunista elemeinek soronlevő feladataira vonatkoznak. A negyedik kérdéscsoportba olyan kérdések tartoznak, amelyek arra vonatkoznak, hogy a mai nemzetközi

helyzettel kapcsolatban miképpen alakul országunkban a szocializmus sorsa. Az ötödik kérdéscsoportba azok a kérdések tartoznak, amelyek a párt falusi politikájára és az új viszonyok között folyó pártvezetés feladataira vonatkoznak. Végül, a hatodik kérdéscsoportba egész iparunk legfőbb ütőerejére: a kohó- és gépiparra vonatkozó kérdések tartoznak.

I

A NEMZETKÖZI HELYZET

Mi az az új és sajátos körülmény a nemzetközi viszonyok terén, amely a mai helyzetet döntően meghatározza?

Az az új körülmény, amely a legutóbbi időben alakult ki és rányomta bélyegét a nemzetközi helyzetre, az, hogy Európában megkezdődött a forradalom apálya, hogy bizonyos szélcsend állt be, az, amit nálunk a kapitalizmus ideiglenes stabilizációjának neveznek, és *ugyanakkor* a Szovjetunió gazdasági fejlődése és politikai hatalma növekvőben van.

Mit jelent a forradalom apálya, a szélcsend? Nem jelenti-e ez a világforradalom végének kezdetét, a proletár világforradalom felszámolásának kezdetét? Lenin azt mondotta, hogy miután a proletariátus országunkban győzelmet aratott, új korszak kezdődött, a világforradalom korszaka, az a korszak, amely tele van konfliktusokkal és háborúkkal, támadásokkal és visszavonulásokkal, győzelmekkel és vereségekkel, az a korszak, amely a kapitalizmus főbb országaiban a proletariátus győzelmére vezet. Ha Európá-

ban megkezdődött a forradalom apálya, nem azt jelenti-e ez, hogy ezzel Leninnek az új korszakról, a világforradalom korszakáról szóló tétele érvényét veszti? Nem azt jelenti-e ez, hogy Nyugaton ezzel vége a proletárforradalomnak?

Nem, nem jelenti azt.

A világforradalom korszaka a forradalom új szakasza, egész stratégiai időszak, amely évekre, sőt esetleg évtizedekre terjed. Ennek az időszaknak a folyamán a forradalomnak lehetnek és elkerülhetetlenül vannak is apályai és dagályai.

A mi forradalmunk fejlődése során két szakaszon, két stratégiai időszakon ment át, s az Októberi Forradalom után belépett a harmadik szakaszba, a harmadik stratégiai időszakba. Az első szakasz (1900—1917) több mint 15 évig tartott. A cárizmus megdöntése, a polgári-demokratikus forradalom győzelme volt a célja. Ennek az időszaknak a folyamán a forradalomnak többször is volt apálya és volt dagálya. 1905-ben forradalmi dagály volt. Ez a dagály a forradalom ideiglenes vereségével ért véget. Ezután a forradalom apálya következett, amely több évig tartott (1907—1912). A lénai eseményekkel (1912) újabb dagály kezdődött, amelyet azután a háború idején újabb apály váltott fel. 1917-ben (február) újabb dagály kezdődött, amelyet a népnek a cárizmuson aratott győzelme, a polgári-demokratikus forradalom győzelme tetőzött be. A likvidátorok minden apály után azt bizonygatták, hogy a forradalomnak vége. A forradalom azonban számos apályon és dagályon át végül is az 1917 februári győzelemre vezetett.

A forradalom második szakasza 1917 februárjában kezdődött. Kiválni az imperialista háborúból, megdönteni a burzsoáziát és győzelemre vinni a proletariátus diktatúráját — ez volt ennek a forradalmi szakasznak a célja. Ez a szakasz, vagyis ez a stratégiai időszak mindössze nyolc hónapig tartott. De ez a nyolc hónap a legmélyebb forradalmi válság időszaka volt, amikor a háború és a pusztulás sarkantyúzta a forradalmat és a végsőkig gyorsította iramát. Éppen ezért a forradalmi válságnak ez a nyolc hónapja felérhet és fel is ér a közönséges alkotmányos fejlődésnek legalább nyolc esztendejével. Ezt a stratégiai időszakot, mint az előző stratégiai időszakot is, nem az jellemezte, hogy a forradalom állandóan egyenesen felfelé ívelő vonalon haladt, mint a forradalom nyárspolgárai rendszerint gondolják, hanem az, hogy megvoltak benne az apály és a dagály mozzanatai. Ebben az időszakban igen nagy dagálya volt a forradalmi mozgalomnak a júliusi tüntetés napjaiban. Volt továbbá a forradalomnak egy apálya a bolsevikok júliusi veresége után. Ezt az apályt közvetlenül a Kornyilov-lázadás után újabb dagály váltotta fel, amely az Októberi Forradalom győzelmével végződött. Ennek az időszaknak a likvidátorai arról fecsegtek, hogy a júliusi vereség után a forradalomnak befellegzett. A forradalmat azonban számos megpróbáltatás és apály után, mint tudjuk, betetőzte a proletárdiktatúra győzelme.

Az Októberi Forradalom győzelme után beléptünk a harmadik stratégiai időszakba, a forradalom harmadik szakaszába, amelynek az a célja, hogy az egész világon legyűrje a burzsoáziát. Nehéz megmon-

dani, hogy meddig tart majd ez az időszak. Mindenesetre kétségtelen, hogy hosszú lesz, s ugyanolyan kétségtelen az is, hogy ebben az időszakban is lesznek dagályok és apályok. A forradalmi világmozgalom most a forradalmi apály szakaszába lépett, de ezt az apályt számos körülmény folytán — ezekre később még kitérek — feltétlenül dagály váltja majd fel s ez a dagály végződhet a proletariátus győzelmével, de megeshetik az is, hogy nem végződik győzelemmel, hanem újabb apály váltja fel, amely után feltétlenül ismét újabb forradalmi dagály következik. A mostani időszak likvidátorai azt mondják, hogy a beállott szélcsend a világforradalom végét jelenti. De tévednek, ugyanúgy, mint ahogy korábban, forradalmunk első és második szakasza idején is tévedtek, amikor a forradalmi mozgalom minden apályában a forradalom összeomlását látták.

Ilyen ingadozások vannak minden egyes forradalmi szakaszban, minden egyes stratégiai időszakban.

Mit bizonyítanak ezek az ingadozások? Talán azt, hogy Leninnek a világforradalom új korszakáról szóló tétele elvesztette vagy elvesztheti jelentőségét? Világos, hogy nem ezt bizonyítják. Ezek az ingadozások csak azt bizonyítják, hogy a forradalom rendszerint nem egyenesen felfelé ívelő vonalon, szakadatlan fellendülés formájában fejlődik, hanem zegzugos úton, előnyomulásokkal és visszavonulásokkal, dagályokkal és apályokkal, amelyek a fejlődés során megedzik a forradalom erőit és előkészítik a forradalom végleges győzelmét.

Ez a történelmi értelme a forradalmi apály most

bekövetkezett szakaszának, ez a történelmi értelme a mai szélcsendnek.

De az apály a dolognak csak egyik oldala. A másik oldala az, hogy az európai forradalom apályával egyidejűleg a Szovjetunió gazdasága rohamosan fejlődik és politikai hatalma növekszik. Másszóval, nemcsak a kapitalizmus stabilizálódott. Ugyanakkor a szovjet rendszer is stabilizálódott. Ilyenformán ma két stabilizációról beszélhetünk: a kapitalizmus ideiglenes stabilizációjáról és a szovjet rendszer stabilizációjáról. A mai nemzetközi helyzetnek az a jellemző vonása, hogy e között a két stabilizáció között ideiglenesen bizonyos egyensúly állt be.

De mi is az a stabilizáció? Nem tespedés-e és, ha a stabilizáció tespedés, alkalmazható-e a szovjet rendszerre? Nem. A stabilizáció nem tespedés. A stabilizáció az adott helyzet megszilárdulása és továbbfejlődés. A világkapitalizmus nemcsak megszilárdult a mai helyzet alapján. Továbbhalad és fejlődik, kiterjeszti befolyási övezetét és gyarapítja gazdagságát. Nem igaz, hogy a kapitalizmus nem fejlődhet, hogy a kapitalizmus rothadásának elmélete, amelyet Lenin „Imperializmus"-ában[26] kifejtett, kizárja a kapitalizmus fejlődését. Lenin az imperializmusról szóló brosúrájában megcáfolhatatlanul bebizonyította, hogy a kapitalizmus fejlődése nem szünteti meg, hanem feltételezi és előkészíti a kapitalizmus egyre fokozódó rothadását.

Így tehát két stabilizációval van dolgunk. Az egyik póluson stabilizálódik a kapitalizmus, amely megerősíti elért pozicióját és továbbfejlődik. A másik póluson stabilizálódik a szovjet rendszer, amely meg-

erősíti a kivívott állásokat és előrehalad a győzelem útján.

Ki kit győz le — ez a lényeg.

Mi az oka annak, hogy az egyik stabilizáció párhuzamosan halad a másikkal, hogy két pólus alakult ki? Ennek az az oka, hogy a világon nincsen többé általános és mindent átfogó kapitalizmus. Az az oka, hogy a világ két táborra szakadt: a kapitalizmus táborára, amelynek élén az angol-amerikai tőke áll, és a szocializmus táborára, amelynek élén a Szovjetunió áll. Az az oka, hogy a nemzetközi helyzetet egyre inkább e két tábor erőviszonya fogja meghatározni.

A mai helyzetre tehát nemcsak az jellemző, hogy a kapitalizmus és a szovjet rendszer stabilizálódott, hanem az is, hogy e két tábor erői között bizonyos ideiglenes egyensúly jött létre, amelyből a tőkének bizonyos előnye, következésképpen a forradalmi mozgalomnak bizonyos hátránya van, mert a beállott szélcsend, a forradalmi fellendüléshez viszonyítva, ha csak átmenetileg is, kétségtelenül hátrányt jelent a szocializmus számára.

Mi a különbség e között a két stabilizáció között? Mire vezet az egyik, és mire a másik stabilizáció?

A stabilizáció a kapitalizmus viszonyai között ideiglenesen erősíti a tőkét és ugyanakkor okvetlenül a kapitalizmus ellentéteinek kiéleződésére vezet: kiéleződik *a)* a különböző országok imperialista csoportjai közötti ellentét; *b)* minden egyes országban a munkások és tőkések közötti ellentét; *c)* az imperializmus és az összes gyarmati népek közötti ellentét.

A szovjet rendszer viszonyai között pedig a stabilizáció erősíti a szocializmust és egyúttal okvetlenül

az ellentétek enyhülésére és a kölcsönös viszony megjavulására vezet: enyhül az ellentét és javul a kölcsönös viszony *a)* országunk proletariátusa és parasztsága között; *b)* a proletariátus és az elnyomott országok gyarmati népei között; *c)* a proletárdiktatúra és a világ munkásai között.

A helyzet az, hogy a kapitalizmus nem fejlődhet, ha nem fokozza a munkásosztály kizsákmányolását, ha a dolgozók többsége nem nyomorral küszködve tengeti életét, ha nem fokozza a gyarmati és a függő országok elnyomását, ha nincsenek konfliktusok és összeütközések a világ burzsoáziájának egyes imperialista csoportjai között. Ezzel szemben a szovjet rendszer és a proletárdiktatúra csak akkor fejlődhet, ha a munkásosztály anyagi jóléte és kulturális színvonala állandóan emelkedik, ha a Szovjetország minden dolgozójának helyzete állandóan javul, ha minden ország dolgozói egyre jobban közelednek egymáshoz és egyre szorosabban egyesülnek, ha a gyarmati és a függő országok elnyomott népei felsorakoznak a proletariátus forradalmi mozgalma köré.

A kapitalizmus fejlődése arra vezet, hogy a dolgozók óriási többsége elnyomorodik és éhséggel küzdve tengeti életét, a dolgozók vékony felső rétegét pedig megvesztegetik és jóllakatják.

A proletárdiktatúra fejlődése, ezzel szemben, arra vezet, hogy állandóan növekszik a dolgozók óriási többségének jóléte.

A kapitalizmus fejlődése éppen ezért elkerülhetetlenül olyan viszonyokat szül, amelyek a kapitalizmus ellentéteit kiélezik. Éppen ezért a kapitalizmus nem képes megoldani ezeket az ellentéteket.

Persze, ha nem volna a világon a kapitalizmus egyenlőtlen fejlődésének törvénye, amely arra vezet, hogy a kapitalista országok között a gyarmatok miatt konfliktusok és háborúk törnek ki; ha a kapitalizmus fejlődhetne anélkül, hogy tőkét visz ki elmaradott országokba, olyan országokba, amelyekben olcsó a nyersanyag és a munkaerő; ha az „anyaországok" kapitalista felhalmozásának feleslegeit nem vonnák el tőkekivitelre, hanem a mezőgazdaság komoly fejlesztésére és a parasztság anyagi helyzetének megjavítására fordítanák; ha végül ezeket a feleslegeket az egész munkásosztály életszínvonalának emelésére használnák fel, — akkor nem is volna szó arról, hogy a munkásosztályt egyre jobban kizsákmányolják, hogy a parasztság a kapitalizmus viszonyai között elszegényedik, hogy a gyarmati és a függő országokban fokozódik az elnyomás, hogy a kapitalisták között konfliktusok és háborúk törnek ki.

Csakhogy akkor a kapitalizmus nem is volna kapitalizmus.

A dolog lényege az, hogy a kapitalizmus nem fejlődhet anélkül, hogy ne élezné ki mindezeket az ellentéteket és ezzel ne halmozná azokat a körülményeket, amelyek végeredményben a kapitalizmus bukására vezetnek.

A dolog lényege az, hogy a proletárdiktatúra, ezzel szemben, nem fejlődhet tovább anélkül, hogy ne teremtené meg azokat a körülményeket, amelyek az egész világon magasabb fokra lendítik a forradalmi mozgalmat és előkészítik a proletariátus végleges győzelmét.

Ez a különbség a két stabilizáció között.

Ezért nem lehet a kapitalizmus stabilizációja sem tartós, sem szilárd.

Vizsgáljuk meg konkrétan a kapitalizmus stabilizációjának kérdését.

Miben nyilvánult meg konkrétan a kapitalizmus stabilizációja?

Először is abban, hogy Amerikának, Angliának és Franciaországnak sikerült ideiglenesen megegyeznie Németország kifosztásának módszerére és mértékére vonatkozólag. Másszóval, sikerült megkötniök azt az egyezményt, amelyet ők Németország dawesizálásának neveznek. Lehet-e ezt az egyezményt csak valamelyest is tartósnak nevezni? Nem, nem lehet. Először azért nem, mert a gazda nélkül, vagyis a német nép nélkül kötötték meg; másodszor azért nem, mert ez az egyezmény azt jelenti, hogy kettős igát raknak a német nép nyakára: a nemzeti burzsoázia igáját és a nemzetközi burzsoázia igáját. Aki azt hiszi, hogy az olyan kultúrnemzet, mint a német, az olyan művelt proletariátus, mint a német, hajlandó lesz kettős igát hordani anélkül, hogy komoly kísérleteket ne tenne forradalom kirobbantására, az csodákban hisz. Még az olyan, lényegében reakciós tény is, mint Hindenburg elnökké választása[27], kétségtelenül arról tanuskodik, hogy az az ideiglenes egyezmény, amelyet az Antant Németország ellen kötött, ingatag, nevetségesen ingatag alapokon nyugszik.

Másodszor, a kapitalizmus stabilizációja abban nyilvánult meg, hogy az angol, az amerikai és a japán tőkének sikerült ideiglenesen megegyeznie arra vonatkozólag, hogy Kínában, a nemzetközi tőkének e

nagykiterjedésű piacán, miképpen osztják fel egymás között a befolyási övezeteket, milyen módszerekkel fosztják ki Kínát. Lehet-e ezt az egyezményt csak valamelyest is tartósnak tekinteni? Ezt sem lehet annak tekinteni. Elősźöris azért nem, mert a megegyezésre lépett felek késhegyig menő harcot vívnak és fognak vívni egymással a zsákmányból való részesedésért; másodszor azért nem, mert ezt a megegyezést a kínai nép háta mögött kötötték meg, s a kínai nép nem akarja és nem is fogja alávetni magát a külföldi rablók törvényeinek. Vajjon a kínai forradalmi mozgalom növekedése nem arról tanuskodik-e, hogy a külországok imperialistáinak mesterkedései kudarcra vannak ítélve?

Harmadszor, a kapitalizmus stabilizációja abban nyilvánult meg, hogy a legfejlettebb országok imperialista csoportjainak sikerült ideiglenesen megegyezniök arra vonatkozólag, hogy kölcsönösen nem avatkoznak be abba, hogy ki-ki miképpen rabolja ki és nyomja el „saját" gyarmatait. Lehet-e ezt a megegyezést vagy megegyezésre irányuló kísérletet csak valamelyest is tartósnak tekinteni? Nem, nem lehet. Először is azért nem, mert mindegyik imperialista csoport igyekszik és a jövőben is igyekezni fog az idegen gyarmatokból egy-egy darabkát magának elkaparintani; másodszor azért nem, mert az az elnyomás és az a leigázó politika, amelyet az imperialista csoportok a gyarmatokon alkalmaznak, csak megedzi és forradalmasítja ezeket a gyarmatokat s ezzel kiélezi a forradalmi válságot. Az imperialisták azzal kísérleteznek, hogy „pacifikálják" Indiát, megzabolázzák Egyiptomot, megszelídítsék Marokkót,

megkössék kezét-lábát Indokínának, Indonéziának, s a legkülönbözőbb ravaszságokhoz és mesterkedésekhez folyamodnak. Lehetséges, hogy sikerül ebben a tekintetben bizonyos „eredményeket" elérniök. De aligha lehet kétséges, hogy ezekből a mesterkedésekből nem futja és nem is futhatja sokáig.

Negyedszer, a kapitalizmus stabilizációja abban nyilvánulhat meg, hogy az élenjáró országok imperialista csoportjai megpróbálnak megegyezésre jutni a Szovjetunió elleni egységfront kérdésében. Tegyük fel, hogy sikerül egy ilyen megegyezést összetákolniok. Tegyük fel, hogy sikerül valami egységfront-félét létrehozniok, olymódon, hogy ennek érdekében mindenféle fogáshoz folyamodnak s még az olyan aljas provokációs hamisításoktól sem riadnak vissza, amilyennek a szófiai robbantással kapcsolatban voltunk tanui[28] stb. Van-e okunk feltételezni azt, hogy az országunk ellen irányuló megegyezés, vagyis az e téren lehetséges stabilizáció, valamelyest is tartós, valamelyest is sikeres lehet? Úgy vélem, hogy erre nincs semmi okunk. Miért nem? Előszöris azért nem, mert a kapitalisták egységfrontjának és egyesült támadásának veszélye hatalmas abroncsként, szorosabban mint valaha, összefogná az egész országot a Szovjethatalom körül és bevehetetlen erőddé változtatná, még nagyobb mértékben, mint például a „14 állam" betörése idején. Emlékezzünk csak vissza arra az időre, amikor a hírhedt Churchill 14 állam inváziójával fenyegetett bennünket. Tudják, hogy ennek a fenyegetésnek puszta elhangzása is elegendő volt ahhoz, hogy az imperialista rablókkal szemben az egész ország a Szovjethatalom mögé sorakozzék.

Másodszor azért nem, mert a Szovjetország elleni hadjárat az ellenség hátországában feltétlenül számos forradalmi csomót oldozna fel, s így bomlasztaná és züllesztené az imperializmus sorait. Ahhoz pedig aligha fér kétség, hogy az utóbbi időben rengeteg ilyen forradalmi csomó képződött és hogy ezek semmi jóval nem kecsegtetik az imperializmust. Harmadszor azért nem, mert országunk már nem áll egyedül, hiszen szövetségesei vannak: a Nyugat munkásai és a Kelet elnyomott népei. Aligha fér kétség ahhoz, hogy a Szovjetunió elleni háború azt jelenti majd, hogy az imperializmus háborút visel saját munkásai és saját gyarmatai ellen. Mondanom sem kell, hogy nem fogunk ölbetett kézzel ülni, ha megtámadják országunkat, hogy mindent megteszünk annak érdekében, hogy a világ minden országában felkantározzuk a forradalom oroszlánját. A kapitalista országok vezetőinek tudniok kell, hogy ezen a téren van némi tapasztalatunk.

Ezek azok a tények és azok a megfontolások, amelyek arról tanuskodnak, hogy a kapitalizmus stabilizációja nem lehet tartós, hogy ez a stabilizáció olyan viszonyok kialakulását jelenti, amelyek a kapitalizmus vereségére vezetnek, hogy a szovjet rendszer stabilizációja, ezzel szemben, azt jelenti, hogy egyre több körülmény segíti elő a proletárdiktatúra megszilárdulását, a világ forradalmi mozgalmának fellendülését és a szocializmus győzelmét.

A két stabilizációnak, a kapitalista és a szovjet stabilizációnak ez az elvi ellentéte két gazdasági és kormányzati rendszer, a kapitalizmus és a szocializmus rendszere között fennálló ellentétnek a kifejezője.

Aki nem értette meg ezt az ellentétet, az sohasem fogja megérteni a mai nemzetközi helyzet legbelső lényegét.

Nagy vonásokban ez ma a nemzetközi helyzet képe.

II

A KAPITALISTA ORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAINAK SORONLEVŐ FELADATAI

Áttérek a második kérdéscsoportra.

A kapitalista országok kommunista pártjainak helyzetében új és sajátos ma az, hogy a forradalmi dagály időszakát a forradalmi apály időszaka, a szélcsend időszaka váltotta fel. A feladat az, hogy a szélcsend mostani időszakát kihasználva megerősítsük, bolsevizáljuk, a szakszervezetekre támaszkodó igazi tömegpártokká változtassuk a kommunista pártokat, a proletariátus köré tömörítsük a nemproletár osztályok és elsősorban a parasztság dolgozó elemeit, s végül, a forradalom és a proletárdiktatúra szellemében neveljük a proletárokat.

Nem fogom felsorolni mindazokat a napirenden levő feladatokat, amelyek a nyugati kommunista pártok előtt állanak. Ha önök elolvassák a megfelelő határozatokat, különösen a Kommunista Internacionále kibővített plénumának a bolsevizálásra vonatkozó határozatát[29], könnyen megértik majd, hogy konkrétan miben is állanak ezek a feladatok.

Szeretnék kitérni a nyugati kommunista pártok legfőbb feladatára, arra a feladatra, amelynek tisztázása megkönnyíti a többi napirenden levő feladat megoldását.

Miben áll ez a feladat?

Ez a feladat abban áll, hogy szoros kapcsolatot kell létesíteni a nyugati kommunista pártok és a szakszervezetek között. Ez a feladat abban áll, hogy ki kell fejleszteni és végig kell vinni a szakszervezeti mozgalom egységéért folyó kampányt, hogy minden kommunista kötelezően és feltétlenül belépjen a szakszervezetbe, ott rendszeresen dolgozzon a munkások tőkeellenes egységfrontba tömörítésén és ilymódon megteremtse azokat az előfeltételeket, amelyek lehetővé teszik, hogy a kommunista pártok a szakszervezetekre támaszkodjanak.

Ha a kommunista pártok nem hajtják végre ezt a feladatot, sem igazi tömegpártokká nem válhatnak, sem a proletariátus győzelméhez szükséges előfeltételeket nem készíthetik elő.

A szakszervezet és a párt Nyugaton nem ugyanaz, ami a szakszervezet és a párt nálunk Oroszországban. A szakszervezetek és a pártok kölcsönös viszonya Nyugaton korántsem azonos azzal a kölcsönös viszonynyal, amely nálunk, Oroszországban alakult ki. A szakszervezetek nálunk a munkásosztály pártjánál később és e párt körül jöttek létre. Nálunk még nem voltak szakszervezetek, amikor a párt és szervezetei már nemcsak a munkásosztály politikai harcát, hanem gazdasági harcát is vezették, még a legkisebb sztrájkokat is. Főképpen ezzel magyarázható, hogy pártunknak a februári forradalom előtt a munkások körében olyan hatalmas tekintélye volt a szakszervezeteknek azokhoz a csíráihoz képest, amelyek nálunk abban az időben imitt-amott megvoltak. Igazi szakszervezetek nálunk csak az 1917-es februári forrada-

lom után keletkeztek. Az Októberi Forradalom előtt már voltak kialakult szakmai szervezeteink, amelyeknek a munkások körében óriási tekintélye volt. Lenin már akkor megmondotta, hogy olyan támasz nélkül, amilyenek a szakszervezetek, a proletárdiktatúrát sem kivívni, sem megtartani nem lehet. A szakszervezetek legnagyobb lendületű fejlődése nálunk a hatalomrajutás után, különösen a „nep" időszakában következett be. Kétségtelen, hogy hatalmas szakszervezeteink most a proletárdiktatúra egyik legfőbb támaszát alkotják. Szakszervezeteink fejlődésének történetében a legjellemzőbb az, hogy a párt után, a párt köré tömörülve és a párttal baráti viszonyban keletkeztek, fejlődtek és erősödtek meg.

Egészen más körülmények között fejlődtek a szakszervezetek Nyugat-Európában. Először, a szakszervezetek ott jóval a munkásosztály pártjának megjelenése előtt keletkeztek és erősödtek meg. Másodszor, ott nem a szakszervezetek fejlődtek a munkásosztály pártja körül, hanem ellenkezőleg, a munkásosztály pártjai nőttek ki a szakszervezetekből. Harmadszor, minthogy a munkásosztályhoz legközelebb eső gazdasági harci területet a szakszervezetek, mondhatni, már elfoglalták, a pártoknak főképpen parlamenti politikai harccal kellett foglalkozniok, s ez szükségképpen visszahatott munkájuk jellegére és arra, hogy a munkások mekkora jelentőséget tulajdonítottak nekik. S éppen azért, mert a pártok ott a szakszervezetek után keletkeztek, éppen azért, mert a szakszervezetek jóval a pártok előtt jöttek létre és tulajdonképpen a proletariátus legfőbb erődjei voltak a tőke ellen vívott harcában, —

éppen ezért a pártok mint önálló, nem a szakszervezetekre támaszkodó erők háttérbe szorultak.

De ebből az következik, hogy ha a kommunista pártok valóban tömegerővé akarnak válni, olyan tömegerővé, amely előbbre tudja lendíteni a forradalmat, akkor szoros kapcsolatba kell kerülniök a szakszervezetekkel és támaszkodniok kell rájuk. Aki nem veszi figyelembe a Nyugaton kialakult helyzetnek ezt a sajátosságát, az minden bizonnyal tönkreteszi a kommunista mozgalmat.

Ott, Nyugaton, még mindig vannak egyes „kommunisták", akik nem akarják megérteni ezt a sajátosságot és még mindig azt a proletárellenes és forradalomellenes jelszót hirdetik, hogy „ki a szakszervezetekből". Meg kell mondanunk, hogy senki sem okozhat nagyobb kárt a nyugati kommunista mozgalomnak, mint ezek és az ezekhez hasonló „kommunisták". Ezek az emberek kívülről akarják „ostromolni" a szakszervezeteket, ellenséges tábornak tekintve őket. Nem értik meg, hogy ha ilyen politikát folytatnak, a munkások éppen őket fogják ellenségüknek tekinteni. Nem értik meg, hogy az egyszerű munkás a szakszervezeteket, akár jók, akár rosszak, mégiscsak a saját várának tekinti, amely segítségére van a munkabér, a munkanap stb. megvédésében. Nem értik meg, hogy az ilyen politika nem megkönnyíti, hanem megakadályozza azt, hogy a kommunisták behatoljanak a munkásosztály milliós tömegeibe.

„Ti az én váramat ostromoljátok — mondhatja az egyszerű átlagmunkás az ilyen „kommunistáknak" —, azt akarjátok lerombolni, amit én évtizedek

munkájával építettem fel, s azt bizonyítgatjátok, hogy a kommunizmus jobb, mint a trade-unionizmus. Nem tudom, lehetséges, hogy a kommunizmust illető elméleti fejtegetéseitekben igazatok is van — hogyan tudnék én, egyszerű munkás, elméleteitekben eligazodni —, de egyet tudok, azt, hogy a szakszervezetek az én váraim, azok vittek engem harcba és jól, rosszul, de védtek a tőkések támadásaival szemben, és bárki, aki le akarja rombolni ezeket a várakat, az az én saját művemet, a munkások művét rombolja le. Hagyjátok ezt abba, ne ostromoljátok az én váraimat, lépjetek be a szakszervezetekbe, dolgozzatok ott öt-hat évet, esetleg még többet, legyetek segítségemre a szakszervezetek megjavításában és megerősítésében, akkor majd meglátom, milyen legények vagytok, és ha valóban derék emberek vagytok, természetesen készségesen támogatlak majd benneteket" stb.

Így vagy ehhez hasonlóan fogadja ma Nyugaton az egyszerű átlagmunkás a szakszervezet-elleneseket.

Aki nem értette meg az európai átlagmunkás gondolkodásmódjának ezt a sajátosságát, az sehogy sem fogja megérteni kommunista pártjaink mai helyzetét.

Miben rejlik a nyugati szociáldemokrácia ereje?

Abban, hogy a szakszervezetekre támaszkodik.

Miben rejlik nyugati kommunista pártjaink gyengesége?

Abban, hogy még nem teremtettek szoros kapcsolatot a szakszervezetekkel, és hogy ezeknek a kommunista pártoknak egyes tagjai nem is akarnak velük kapcsolatot létesíteni.

Ezért a nyugati kommunista pártok legfontosabb

feladata ma az, hogy kifejlesszék és végigvigyék a szakszervezeti mozgalom egységéért folyó kampányt, hogy kivétel nélkül minden kommunista bemenjen a szakszervezetekbe, hogy ott rendszeres, türelmes munkát fejtsenek ki a munkásosztálynak a tőke elleni tömörítése terén és ilymódon elérjék azt, hogy a kommunista pártok a szakszervezetekre támaszkodhassanak.

Ez a lényege annak a határozatnak, amelyet a Kommunista Internacionále kibővített plénuma a nyugati kommunista pártok jelenlegi soronlevő feladataival kapcsolatban hozott.

III

A GYARMATI ÉS A FÜGGŐ ORSZÁGOK KOMMUNISTA ELEMEINEK SORONLEVŐ FELADATAI

Áttérek a harmadik kérdéscsoportra.

Ezen a területen az új jelenségek a következők:

a) az élenjáró országokból az elmaradott országokba irányuló tőkekivitelnek a kapitalizmus stabilizációja által előidézett fokozódása következtében a kapitalizmus a gyarmati országokban gyors ütemben fejlődik és fog is fejlődni, miközben összetöri a társadalmi és politikai viszonyok régi formáit és újakat honosít meg;

b) a proletariátus ezekben az országokban gyors ütemben növekszik és a jövőben is növekedni fog;

c) növekszik és növekedni fog a gyarmatok forradalmi munkásmozgalma és forradalmi válsága;

d) ezzel kapcsolatban növekszik és növekedni fog

a nemzeti burzsoázia bizonyos rétege, a leggazdagabbak és leghatalmasabbak rétege, akik, minthogy saját országuk forradalmától jobban félnek, mint az imperializmustól, többre becsülik az imperializmussal való megegyezést, mint az imperializmus igájának lerázását és országuk felszabadítását, s ezzel elárulják saját hazájukat (India, Egyiptom stb.);

e) mindezek folytán ezek az országok csak a megalkuvó nemzeti burzsoázia ellen vívott harc útján szabadíthatók fel az imperializmus alól;

f) ebből azonban az következik, hogy a munkás-paraszt szövetség kérdése és a proletariátus hegemóniájának kérdése az iparilag fejlett és fejlődő gyarmatokon szükségképpen ugyanúgy aktuális kérdéssé válik, mint ahogy aktuálissá vált Oroszországban az 1905-ös első forradalom előtt.

Mindeddig az volt a helyzet, hogy a Keletről mindig mint valami egynemű egészről beszéltek. Most mindenki előtt világos, hogy egységes, egynemű Kelet nincs többé, hogy most vannak olyan gyarmatok, amelyekben a kapitalizmus fejlett és fejlődik, és vannak elmaradott és elmaradó gyarmatok, amelyekre nem lehet semmiféle egységes mértéket alkalmazni.

A nemzeti szabadságmozgalmat eddig olyan egységes frontnak tekintették, amely átfogja a gyarmati és a függő országok összes nemzeti erőit, a legszélsőbb reakciós burzsoáktól a legszélsőbb forradalmi proletárokig. Most, miután a nemzeti burzsoázia forradalmi és ellenforradalmi szárnyra szakadt, a nemzeti mozgalom képe némileg megváltozik. A nemzeti mozgalom forradalmi elemei mellett a burzsoázia soraiban megalkuvó, reakciós elemek lép-

nek fel, amelyek többre becsülik az imperializmussal való megegyezést, mint országuk felszabadítását.

A gyarmati országok kommunista elemeinek ezért az a feladata, hogy az imperializmusnak és „saját" burzsoáziájuk megalkuvó elemeinek blokkjával szemben szoros kapcsolatot létesítsenek a burzsoázia forradalmi elemeivel, és elsősorban a parasztsággal, abból a célból, hogy a proletariátussal az élen igazi forradalmi harcot indítsanak az imperializmus igájának lerázásáért.

Mindebből azt a következtetést kell levonnunk, hogy számos gyarmati ország most a maga 1905-ös forradalmához közeledik.

A feladat az, hogy a gyarmati országok munkásságának élenjáró elemei egységes kommunista pártban tömörüljenek, olyan pártban, amely vezetni képes az érlelődő forradalmat.

Lenin már 1922-ben azt mondotta a gyarmati országok érlelődő forradalmi mozgalmáról:

„Az első imperialista mészárlás mai «győztesei» még a kicsi, jelentéktelenül kicsi Írországot sem képesek legyőzni, még azon a zűrzavaron sem képesek úrrá lenni, amely pénzügyi és valuta-kérdésekben keletkezett közöttük. India és Kína pedig forrong. Ez több mint 700 millió ember. Ez a szomszédos és hozzájuk teljesen hasonló ázsiai országokkal együtt a föld lakosságának több mint a fele. Ott egy 1905-ös forradalom közeledik, feltartóztathatatlanul és egyre gyorsabban közeledik — azzal a lényeges és óriási különbséggel, hogy 1905-ben az oroszországi forradalom (legalábbis eleinte) még elszigetelten ment végbe, vagyis anélkül, hogy a forradalomba azonnal más országokat is bevont volna. Az Indiában és Kínában kibontakozó forradalom azonban már most is bekapcsolódik és bekapcsolódott a forradalmi harcba, a forradalmi mozga-

lomba, a nemzetközi forradalomba" (XXVII. köt. 293. old.).

A gyarmati országok 1905-ös forradalmuk előtt állanak — ezt leszegezhetjük.

Azoknak a határozatoknak, amelyeket a Kommunista Internacionále kibővített plénuma a gyarmati kérdéssel kapcsolatban hozott, szintén ez a lényege.

IV

A SZOCIALIZMUS SORSA A SZOVJETUNIÓBAN

Áttérek a negyedik kérdéscsoportra.

Mindeddig pártkonferenciánknak azokról a határozatairól beszéltem, amelyeket közvetlenül a Kommunista Internacionálét érintő kérdésekről hozott. Most áttérünk azokra a kérdésekre, amelyek közvetlenül érintik mind a Kommunista Internacionálét, mind az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Pártot, amelyek tehát összekötő láncszemek a külpolitikai és belpolitikai kérdések között.

Hogyan kell kihatnia a kapitalizmus ideiglenes stabilizációjának a szocializmus sorsára országunkban? Nem jelenti-e a stabilizáció országunkban a szocialista építés végét vagy végének kezdetét?

Fel tudjuk-e egyáltalán saját erőnkkel építeni a szocializmust technikai és gazdasági tekintetben elmaradt országunkban, ha a kapitalizmus más országokban többé-kevésbbé huzamos ideig fennmarad?

Meg lehet-e teremteni a teljes biztosítékot az intervenció veszélye ellen, tehát a régi rend visszaállítása ellen is országunkban, amikor fennáll a

kapitalista környezet, amely most még meg is szilárdult?

Mindezek olyan kérdések, amelyek elkerülhetetlenül felmerülnek előttünk a nemzetközi viszonyok terén beállott új helyzettel kapcsolatban s ezeket a kérdéseket nem kerülhetjük meg — pontos és határozott választ kell adnunk rájuk.

Országunkkal kapcsolatban az ellentétek két csoportját kell megkülönböztetni. Az ellentétek egyik csoportjába azok a belső ellentétek tartoznak, amelyek a proletariátus és a parasztság között állanak fenn. Az ellentétek másik csoportjában azok a külső ellentétek vannak, amelyek a mi országunk mint a szocializmus országa, és valamennyi többi ország mint a kapitalizmus országai között állanak fenn.

Vizsgáljuk meg külön-külön az ellentéteknek ezt a két csoportját.

A proletariátus és a parasztság között vannak bizonyos ellentétek — ezt természetesen nem lehet tagadni. Gondoljunk csak mindarra, ami nálunk a mezőgazdasági terményeket illető árpolitikával, a rögzített árakkal, az iparcikkek árainak csökkentésére irányuló kampánnyal stb. kapcsolatban történt és történik, és máris megértjük, mennyire reálisak ezek az ellentétek. Két alapvető osztály áll előttünk: a proletárok osztálya és a magántulajdonosok, vagyis a parasztok osztálya. Ezért elkerülhetetlen, hogy közöttük ne legyenek ellentétek. Mármost a kérdés az, le tudjuk-e saját erőnkkel küzdeni ezeket a proletariátus és parasztság között fennálló ellentéteket. Amikor azt kérdezik: fel tudjuk-e saját erőnkkel építeni a szocializmust? — ezzel azt akarják mondani: leküzd-

hetők-e országunkban a proletariátus és a parasztság között fennálló ellentétek vagy leküzdhetetlenek?

A leninizmus erre a kérdésre igenlő választ ad: igen, fel tudjuk építeni a szocializmust, és a parasztsággal együtt fogjuk építeni, a munkásosztály vezetésével.

Mi ad alapot erre a válaszra, mi indokolja?

Ezt a választ az indokolja, hogy, a proletariátus és a parasztság közötti ellentéteken kívül, a fejlődés döntő kérdéseiben közös érdekek is vannak, amelyek kiegyenlítik és mindenesetre ellensúlyozhatják ezeket az ellentéteket és amelyek a munkások és parasztok szövetségének bázisát, alapját alkotják.

Melyek ezek a közös érdekek?

A dolog lényege az, hogy a mezőgazdaság fejlődésének két útja van: kapitalista útja és szocialista útja. A kapitalista út azt jelenti, hogy a fejlődés a parasztság többségének elszegényedése árán a városi és falusi burzsoázia legfelsőbb rétegeinek meggazdagodása érdekében megy végbe. A szocialista út ezzel szemben azt jelenti, hogy a fejlődés a parasztság többsége jólétének állandó emelkedését szolgálja. Mind a proletariátusnak, mind különösen a parasztságnak az az érdeke, hogy a fejlődés a második úton, a szocialista úton haladjon. Mert ez az egyetlen út, amelyen a parasztság megmenekülhet az elszegényedéstől és az éhezéssel határos tengődéstől. Mondanunk sem kell, hogy a proletárdiktatúra, amely kezében tartja a gazdaság fő szálait, mindent elkövet azért, hogy a második út, a szocialista út győzzön. Magától értetődik, másrészt, hogy a parasztságnak létérdeke, hogy a fejlődés ezen a második úton haladjon.

Ebből adódik a proletariátus és a parasztság érdekközössége, amely felülmúlja a közöttük fennálló ellentéteket.

Ezért mondja a leninizmus azt, hogy a munkás-paraszt szövetség alapján, a parasztsággal együtt, felépíthetjük és fel is kell építenünk a teljes szocialista társadalmat.

Ezért mondja a leninizmus, támaszkodva a proletárok és parasztok közös érdekeire, hogy saját erőnkkel leküzdhetjük és le is kell küzdenünk a proletariátus és a parasztság között fennálló ellentéteket.

Így ítéli meg ezt a kérdést a leninizmus.

De nyilván nem minden elvtárs ért egyet a leninizmussal. Trockij például azt mondja a proletariátus és a parasztság közötti ellentétről:

„Az elmaradt, túlnyomó többségében parasztlakosságú ország munkáskormányának helyzetében rejlő ellentmondások *csak** nemzetközi méretekben oldhatók meg, a proletariátus világforradalmának porondján" (Trockij „1905" című könyvének előszava).

Másszóval, országunk belső ellentéteit, a proletariátus és a parasztság közötti ellentéteket saját erőnkkel leküzdeni és megszüntetni nem tudjuk, nem vagyunk képesek, mert lám, csak a világforradalom eredményeképpen és csak a világforradalom alapján tudjuk majd megszüntetni ezeket az ellentéteket és végül felépíteni a szocializmust.

Mondanunk sem kell, hogy ennek a tételnek semmi köze sincs a leninizmushoz.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Trockij így folytatja:

„Az európai proletariátus közvetlen állami támogatása nélkül Oroszország munkásosztálya nem maradhat hatalmon és nem teheti ideiglenes uralmát tartós szocialista diktatúrává. Ebben egy pillanatig sem lehet kételkedni" (Trockij. „A mi forradalmunk". 278. old.).

Másszóval, amíg a nyugati proletariátus nem hódítja meg a hatalmat és nem nyujt nekünk állami támogatást, még csak nem is álmodhatunk arról, hogy valamennyire is huzamosabb ideig megtartjuk a hatalmat.

Továbbá:

„Reménytelen azt vélni, — . . . hogy, például, a forradalmi Oroszország helyt tudna állni a konzervatív Európával szemben" (Trockij Művei. III. köt. 1. rész. 90. old.).

Másszóval, ezek szerint mi nemcsak nem tudjuk felépíteni a szocializmust, hanem még csak helytállni sem tudunk — akár csak rövid ideig is — „a konzervatív Európával szemben", holott az egész világ tudja, hogy nemcsak fennmaradtunk, hanem vissza is vertük a konzervatív Európának országunk ellen intézett számos dühödt rohamát.

És végül:

„A szocialista gazdaság igazi fellendülése Oroszországban — mondja Trockij — *csak* a proletariátusnak Európa legfontosabb országaiban kivívott *győzelme után** válik lehetségessé" (ugyanott, 93. old.).

Azt hiszem, világos.

Ezeket az idézeteket, elvtársak, azért sorakoztat-

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

tam fel, hogy szembeállítsam őket a Lenin műveiből vett idézetekkel és így módot adjak önöknek arra, hogy megértsék a kérdés lényegét: lehetséges-e a proletárdiktatúra országában, amelyet tőkés országok vesznek körül, a teljes szocialista társadalom felépítése.

Most áttérünk a Lenin műveiből vett idézetekre.

Lenin már 1915-ben, az imperialista háború alatt azt írta:

„A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége a kapitalizmus feltétlen törvénye. Ebből következik, hogy a szocializmus győzelme lehetséges eleinte néhány, sőt *egy*, egymagában vett kapitalista országban is. Ennek az országnak győztes proletariátusa, miután kisajátította a kapitalistákat és megszervezte országában a szocialista termelést, *szembefordulna* a világ többi, kapitalista részével, a maga oldalára vonná a többi ország elnyomott osztályait, felkelést szítana ott a kapitalisták ellen, szükség esetén még fegyveres erővel is fellépne a kizsákmányoló osztályok és államaik ellen" ... Mert „lehetetlen a nemzetek szabad egyesülése a szocializmusban a szocialista köztársaságoknak az elmaradt államok ellen folytatott többé-kevésbbé hosszú, szívós harca nélkül" (XVIII. köt. 232—233. old.[29a]).

Másszóval, a proletárdiktatúra országa, amelyet tőkések vesznek körül, ezek szerint nemcsak hogy saját erejével megszüntetheti a proletariátus és a parasztság között fennálló belső ellentéteket, hanem még a szocializmust is felépítheti és fel is kell hogy építse, megszervezheti és meg is kell hogy szervezze a szocialista gazdaságot, felállíthat és fel is kell hogy állítson hadsereget abból a célból, hogy segítségére siessen a környező országok proletárjainak a tőke megdöntéséért vívott harcukban.

Ez a leninizmus alaptétele a szocializmus egy országban való győzelmére vonatkozólag.

Ugyanezt mondja Lenin, bár kissé más formában, 1920-ban, a Szovjetek VIII. kongresszusán, országunk villamosításának kérdésével kapcsolatban:

„A kommunizmus — Szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása. Máskülönben az ország kisparaszti ország marad, s ennek világosan tudatában kell lennünk. Mi gyengébbek vagyunk, mint a kapitalizmus, nemcsak világviszonylatban, hanem az országon belül is. Ezt mindenki tudja. Ezt mi felismertük, és el fogjuk érni azt, hogy a gazdasági alap kisparasztiból nagyiparivá váljék. Csak akkor, amikor az országot villamosítottuk, amikor az ipart, a mezőgazdaságot és a közlekedést a modern nagyipar technikai alapjára helyeztük, csak akkor győzünk majd *véglegesen**" (XXVI. köt. 46—47. old.[29b]).

Másszóval, Lenin teljes mértékben elismeri a szocializmus országunkban való felépítésének technikai nehézségeit, de ebből egyáltalán nem vonja le azt a képtelen következtetést, hogy „a szocialista gazdaság igazi fellendülése Oroszországban csak a proletariátusnak Európa legfontosabb országaiban kivívott győzelme után válik lehetségessé", hanem azt tartja, hogy saját erőnkkel le tudjuk küzdeni ezeket a nehézségeket abból a célból, hogy kivívjuk a „végleges győzelmet", vagyis a teljes szocializmus felépítését.

Egy évvel utóbb, 1921-ben pedig ezt mondja Lenin:

„10—20 évi helyes kölcsönös viszony a parasztsággal és biztosítva van a győzelem *világméretekben** (mégha a proletárforradalmak, amelyek érlelődnek, késnek is)"

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

(„«A terményadóról» című brosúra tervezete és vázlatai" 1921. — XXVI. köt. 313. old.).

Másszóval, Lenin teljes mértékben felismeri a szocializmus országunkban való felépítésének politikai nehézségeit, de egyáltalán nem vonja le ebből azt a helytelen következtetést, hogy „az európai proletariátus közvetlen állami támogatása nélkül Oroszország munkásosztálya nem tud hatalmon maradni", hanem azt tartja, hogy ha a parasztság irányában helyes politikát folytatunk, akkor minden lehetőség megvan arra, hogy kivívjuk a „győzelmet világméretekben", értve ezen a teljes szocializmus felépítését.

De mi a helyes politika a parasztság irányában? A parasztság irányában a helyes politika olyasvalami, ami teljesen tőlünk és csakis tőlünk függ, mint olyan párttól, amely országunkban a szocializmus építését vezeti.

Ugyanezt mondja Lenin, de még határozottabban, 1922-ben a szövetkezetekről írt megjegyzéseiben:

„Valóban: minden nagyüzemi termelési eszköz az állam hatalmában van, az államhatalom a proletariátus kezében, a proletariátus szövetségben a sokmillió kis- és törpeparaszttal, a proletariátus vezetőszerepe a parasztság irányában biztosítva van stb. — vajjon ez nem minden, ami kell ahhoz, hogy a szövetkezetekből, egyes-egyedül a szövetkezetekből, amelyeket ezelőtt mint szatócskodást kezeltünk — s amelyeket most, az új gazdasági politika idején, bizonyos tekintetben szintén jogunk van így kezelni —, *vajjon ez nem minden-e, ami a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges*?* Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, de ez *minden*, ami e felépítéshez *szükséges és elegendő**" (XXVII. köt. 392. old. [29c]).

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Másszóval, nálunk, a proletárdiktatúrában, ezek szerint megvan minden adottság, amely szükséges ahhoz, hogy a teljes szocialista társadalmat felépítsük, leküzdve mindenféle és mindenfajta belső nehézséget, mert saját erőnkkel leküzdhetjük, és le is kell küzdenünk őket.

Azt hiszem, világos.

Azt az ellenvetést, hogy országunk viszonylagos gazdasági elmaradottsága kizárja a szocializmus felépítésének lehetőségét, Lenin megtámadja és megdönti, mint a szocializmussal összeegyeztethetetlen állítást:

„A végletekig sablonszerű például az az érvelésük — mondja Lenin —, melyet a nyugateurópai szociáldemokrácia fejlődése idején kívülről bemagoltak s amely abban áll, hogy mi még nem értünk meg a szocializmusra, hogy a szocializmus számára nálunk — ahogy a közülük való «tudós» urak szokták mondani — még nincsenek meg az objektív gazdasági előfeltételek" (XXVII. köt. 399. old.[29d]).

Ellenkező esetben nem volt értelme annak, hogy októberben meghódítsuk a hatalmat és megszervezzük az Októberi Forradalmat. Mert ha a teljes szocialista társadalom felépítésének lehetőségét és szükségességét ilyen vagy olyan meggondolások kizárják, akkor ezzel értelmét veszti az Októberi Forradalom is. Aki tagadja a szocializmus *egy* országban való felépítésének lehetőségét, annak feltétlenül tagadnia kell az Októberi Forradalom jogosságát is. És fordítva: aki nem hisz Októberben, annak nem kell elismernie, hogy a szocializmus győzelme a kapitalista környezet viszonyai között lehetséges. Aki nem hisz

Októberben, az nem ismeri el az országunkban meglevő szocialista lehetőségeket, mert e kettő között teljes és közvetlen összefüggés van.

„Tudom — mondja Lenin —, vannak persze olyan bölcsek, akik nagyon okosaknak tartják, sőt szocialistáknak nevezik magukat, akik azt hajtogatják, hogy nem kellett volna meghódítanunk a hatalmat mindaddig, amíg a forradalom nem tör ki valamennyi országban. Nem sejtik, hogy amikor így beszélnek, eltávolodnak a forradalomtól és a burzsoázia oldalára állnak át. Megvárni, amíg a dolgozó osztályok világméretekben végrehajtják a forradalmat — ez azt jelenti, hogy mindnyájan kővé meredünk a várakozásban. Ez badarság" (XXIII. köt. 9. old.).

Így vagyunk az első csoportba tartozó ellentétekkel, a belső jellegű ellentétekkel, azzal a kérdéssel, hogy lehetséges-e a szocializmus felépítése a kapitalista környezet viszonyai között.

Most áttérünk a második csoportba tartozó ellentétekre, a külső ellentétekre, amelyek országunk — a szocializmus országa — és valamennyi többi ország — a kapitalizmus országai — között fennállanak.

Miben állanak ezek az ellentétek?

Abban állanak, hogy amíg van kapitalista környezet, feltétlenül megvan a kapitalista országok intervenciójának a veszélye is, márpedig amíg megvan ez a veszély, feltétlenül megvan a restauráció veszélye, a tőkés rend országunkban való visszaállításának veszélye is.

Lehet-e azt tartani, hogy ezeket az ellentéteket teljesen leküzdheti *egy* ország? Nem, nem lehet. Mert *egy* ország erőfeszítései, mégha ez az ország a proletárdiktatúra országa is, nem elegendők ahhoz, hogy teljesen biztosítsák ezt az országot az intervenció

veszélyével szemben. Az intervenció elleni teljes biztosíték, tehát a szocializmus végleges győzelme is, ennélfogva csak nemzetközi méretekben lehetséges, csak több ország proletárjai közös erőfeszítéseinek eredményeképpen, vagy — még inkább — csak több ország proletárjainak győzelme eredményeképpen.

Mi a szocializmus végleges győzelme?

A szocializmus végleges győzelme — teljes biztosíték az intervenció kísérleteivel szemben, tehát a restauráció kísérleteivel szemben is, mert a restaurációnak csak valamelyest is komolyabb kísérlete csak komoly külső segítséggel, csak a nemzetközi tőke támogatásával lehetséges. Ezért forradalmunk támogatása a világ munkásai részéről, s még inkább ezeknek a munkásoknak győzelme legalább egynéhány országban — szükséges feltétele az első győztes ország teljes biztonságának az intervenció és a restauráció kísérleteivel szemben, szükséges feltétele a szocializmus végleges győzelmének.

„Amíg Szovjetköztársaságunk — mondja Lenin — magányosan áll az egész kapitalista világ határán, addig . . . azt gondolni, hogy semmiféle veszély nem fenyeget többé, teljesen nevetséges ábrándozás és utópizmus. Magától értetődik, hogy amíg ezek a gyökeres ellentétek megvannak — megvannak a veszélyek is, és nem lehet előlük elbújni” (XXVI. köt. 29. old[29e]).

És tovább:

„Nemcsak államban, hanem *államok rendszerében* is élünk, és elképzelhetetlen, hogy a Szovjetköztársaság az imperialista államok mellett huzamos ideig fennállhasson. Végül vagy az egyik, vagy a másik győz” (XXIV. köt. 122. old.).

Ezért mondja Lenin, hogy:

„Véglegesen győzni csak világméretekben lehet és csak minden ország munkásainak együttes erőfeszítéseivel" (XXIII. köt. 9. old.).

Így vagyunk a második csoportba tartozó ellentétekkel.

Aki összetéveszti az ellentétek első csoportját, azokat az ellentéteket, amelyek *egy* ország erőfeszítéseivel teljesen leküzdhetők, az ellentétek második csoportjával, azokkal az ellentétekkel, amelyeknek megoldásához feltétlenül több ország proletárjainak erőfeszítései szükségesek — az súlyosan vét a leninizmus ellen, az vagy zavarosfejű ember, vagy javíthatatlan opportunista.

Szinte mintája ennek a zavarosságnak az a levél, amelyet egy elvtárs ez év januárjában írt nekem a szocializmus egy országban lehetséges győzelmének kérdéséről. Csodálkozva írja:

„Ön azt mondja, hogy a lenini elmélet . . . abban áll, hogy a *szocializmus győzhet egy országban*. Én sajnos Leninnél a megfelelő helyeken nem találtam utalásokat a szocializmus egy országban való győzelmére vonatkozólag."

Természetesen nem az a baj, hogy ez az elvtárs, aki szerintem egyik legjobb elvtársunk tanuló ifjúságunk soraiban, „Leninnél a megfelelő helyeken nem talált utalásokat a szocializmus egy országban való győzelmére vonatkozólag". Eljön az az idő, amikor elolvassa és végül fel is fedezi ezeket az utalásokat. A baj az, hogy összezavarta a belső ellentéteket a külső ellentétekkel és teljesen belezavarodott ebbe a zavarba. Talán nem lesz fölösleges

ismertetni önökkel azt a választ, melyet ennek az elvtársnak a levelére küldtem. Íme:

„Nem a *teljes* győzelemről van szó, hanem a szocializmus győzelméről általában, vagyis arról, hogy elűzzük az földesurakat és a tőkéseket, kezünkbe vegyük a hatalmat, visszaverjük az imperializmus támadásait és megkezdjük a szocialista gazdaság építését — mindez igenis sikerülhet a proletariátusnak *egy* országban, de teljes biztosítékot a restauráció ellen csak «több ország proletariátusának együttes erőfeszítései» nyujthatnak.

Ostobaság lett volna Oroszországban megkezdeni az Októberi Forradalmat, ha az lett volna a meggyőződésünk, hogy Oroszország győztes proletariátusa, amelyet támogat a többi ország proletariátusának nyilvánvaló rokonszenve, «nem tud helytállni a konzervatív Európával szemben», ha a forradalom nem győz több országban. Ez nem marxizmus, hanem a legközönségesebb opportunizmus, trockizmus és akármi más. Ha Trockij elmélete helyes volna, akkor nem volna igaza Iljicsnek, aki azt állította, hogy a «nep» Oroszországát szocialista Oroszországgá változtatjuk, hogy megvan «*mindenünk*, ami a *teljes* szocialista társadalom felépítéséhez szükséges»* (lásd a „Szövetkezetekről") . . .

Politikai gyakorlatunknak legnagyobb veszedelme, ha a győzelemre jutott proletár országot olyasvalaminek akarják tekinteni, ami csak passzív, ami csak egy helyben tud topogni mindaddig, amíg más országok győzelmes proletariátusától segítség nem érkezik. Tegyük fel, hogy az oroszországi szovjet rendszer öt-tízévi fennállása alatt Nyugaton még nem tör ki a forradalom; tegyük fel, hogy ez alatt az idő alatt Köztársaságunk mégis fennáll mint Szovjetköztársaság, amely a «nep» viszonyai között szocialista gazdaságot épít — hiszen csak nem képzelik, hogy országunk ez alatt az öt-tíz év alatt zabot fog hegyezni, és nem fog a szocialista gazdaság megszervezésével foglalkozni? Csak fel kell vetnünk ezt a kérdést és azonnal megértjük, milyen veszélyes az az elmélet, amely tagadja,

* Mindenütt az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

hogy a szocializmus győzelme *egy* országban lehetséges. De azt jelenti-e ez, hogy ez a győzelem teljes, végleges győzelem lesz? Nem, nem ezt jelenti ... mert amíg van kapitalista környezet, mindig meglesz a katonai intervenció veszélye." (1925 január.)

Így áll a szocializmus sorsának kérdése országunkban pártunk XIV. konferenciájának ismert határozata szemszögéből.

V

A PÁRT FALUSI POLITIKÁJA

Áttérek az ötödik kérdéscsoportra.

Mielőtt áttérnék a XIV. konferenciának a párt falusi politikájáról szóló határozataira, szeretnék néhány szót mondani arról a lármáról, amelyet a burzsoá sajtó csapott azzal a bírálattal kapcsolatban, amelyet pártunk a falun észlelhető hiányosságaink felett gyakorolt. A burzsoá sajtó majd kibújik a bőréből örömében és mindenkit biztosít arról, hogy saját hibáink nyilt bírálata a Szovjethatalom gyengeségének, bomlásának és széthullásának a jele. Mondanom sem kell, hogy ez az egész lárma csupa szemforgatás és hazugság.

Az önbírálat pártunk erejének, nem pedig gyengeségének a jele. Csak az életben gyökerező és a győzelem felé haladó erős párt engedheti meg magának saját hiányosságainak azt a kíméletlen kritikáját, amelyet a párt az egész nép szine előtt lehetővé tesz és mindig lehetővé is fog tenni. Az a párt, amely a nép elől elrejti az igazságot, az a párt, amely fél a világosságtól és a birálattól, nem párt, hanem pusztulásra ítélt csalók klikkje. A burzsoá urak a saját mértékükkel mérnek bennünket. Ők félnek a világosságtól és

gondosan elrejtik a nép elől az igazságot, a „minden rendben van" parádés cégérével takargatják hiányosságaikat. És lám, azt hiszik, hogy nekünk kommunistáknak is el kell rejtenünk a nép elől az igazságot. Ők félnek a világosságtól, mert mihelyt megengednének csak valamennyire is komoly önkritikát, mihelyt megengednék saját hiányosságaiknak csak valamelyest is szabad kritikáját, a polgári rendből kő kövön nem maradna. És lám, azt hiszik, hogy ha mi, kommunisták, megengedjük az önkritikát, ez annak a jele, hogy körül vagyunk kerítve és elvesztettük a lábunk alól a talajt. A saját mértékükkel mérnek minket a tisztelt burzsoák és szociáldemokraták. Csak a letűnő és pusztulásra kárhoztatott pártok félhetnek a világosságtól és a bírálattól. Mi nem félünk sem az egyiktől, sem a másiktól, nem félünk azért, mert mi felemelkedő, a győzelem felé haladó párt vagyunk. A már néhány hónapja folyó önkritika ezért pártunk hatalmas erejének, nem pedig gyengeségének jele, erősödésének, nem pedig bomlásának az eszköze.

Most pedig áttérünk a párt falusi politikájának kérdésére.

Milyen új mozzanatokat lehet megállapítani a falun az új belső és nemzetközi helyzettel kapcsolatban?

Azt hiszem, négy alapvető tényt kell megállapítanunk:

1) a nemzetközi helyzet megváltozása és a forradalom meglassult üteme — ami azt követeli, hogy a legkevesebb megrázkódtatással járó — bár hosszadalmas — utakat válasszuk a parasztságnak a szocialista építésbe való bevonására, a szocializmusnak a parasztsággal együtt való építésére;

2) a falu gazdasági erősödése és a parasztság rétegeződésének folyamata — ami azt követeli, hogy a falun a hadikommunizmus csökevényeit felszámoljuk;

3) a parasztság politikai aktivitása, amely azt követeli, hogy a falun a vezetés és az adminisztrálás módszereit megváltoztassuk;

4) a Szovjetek újjáválasztása, amely feltárta azt a kétségtelen tényt, hogy országunk számos kerületében a *középparaszt a szegényparaszttal szemben a kulák oldalán volt.*

Mi ezekkel az új tényekkel kapcsolatban a párt fő feladata a falun?

Egyes elvtársak a falu rétegeződésének tényéből kiindulva arra a következtetésre jutnak, hogy a párt fő feladata az osztályharc felszítása a falun. Ez nem helyes. Ez üres fecsegés. Most nem ez a fő feladatunk. Ez a régi mensevik lexikonból származó ósdi mensevik mesék szajkózása.

A legfontosabb most korántsem az, hogy felszítsuk a falun az osztályharcot. *A legfontosabb most az, hogy a középparasztokat a proletariátus köré tömörítsük, hogy újból meghódítsuk őket.* A legfontosabb most az, hogy szorosan összefogjunk a parasztság zömével, emeljük annak anyagi és kulturális színvonalát és vele együtt haladjunk előre a szocializmus felé vezető úton. A legfontosabb az, hogy a parasztsággal együtt építsük a szocializmust, feltétlenül a parasztsággal együtt és feltétlenül a munkásosztály vezetésével, mert a munkásosztály vezetése a legfőbb biztosítéka annak, hogy az építés a szocializmus felé vezető úton fog haladni.

Ez most a párt fő feladata.

Talán nem lesz felesleges emlékezetünkbe idézni Iljics erre vonatkozó szavait, amelyeket a „nep" bevezetése idején mondott és amelyek mindmáig teljesen érvényben vannak:

„A dolog lényege az, hogy most hasonlíthatatlanul nagyobb és hatalmasabb tömegben nyomuljunk előre, mégpedig feltétlenül a parasztsággal együtt" (XXVII. köt. 272. old.[29f]).

És tovább:

„Össze kell fogni a parasztság zömével, az egyszerű dolgozó parasztsággal és meg kell kezdeni az előrehaladást, összehasonlíthatatlanul, sokkal-sokkal lassabban, mint ahogy arról ábrándoztunk, de viszont úgy, hogy az egész tömeg valóban velünk együtt fog haladni. Akkor azután, ez a haladás is — a maga idején — meg fog gyorsulni, mégpedig olyan mértékben, amilyenről ma még nem is álmodhatunk" (XVII. köt. 231—232. old.[29g]).

Ezzel kapcsolatban két alapvető feladat vár ránk a falun.

1) Először, el kell érnünk, hogy a parasztgazdaság bekapcsolódjék a szovjet gazdasági fejlődés általános rendszerébe. Azelőtt úgy történt a dolog, hogy két párhuzamos folyamatunk volt: a város is, a falu is a maga útján haladt. A tőkés a parasztgazdaságot igyekezett bekapcsolni a tőkés fejlődés rendszerébe. De ez a bekapcsolás olymódon ment végbe, hogy a paraszti tömegek elszegényedtek és a parasztság felső rétege meggazdagodott. Ismeretes, hogy ez az út forradalomhoz vezetett. A proletariátus győzelme után a parasztgazdaságnak a szovjet gazdasági fejlődés általános rendszerébe való bekapcsolása abban áll, hogy megteremtjük azokat a feltételeket, amelyek

előbbre tudják vinni a népgazdaságot a parasztok többsége jólétének fokozatos, de lankadatlan emelése alapján, vagyis homlokegyenest ellenkező úton, mint amelyen a forradalom előtt a tőkések vezették és amelyre hívták a parasztságot.

De hogyan kapcsoljuk be a parasztgazdaságot a gazdasági építés rendszerébe? A szövetkezet útján. A hitelszövetkezet, a mezőgazdasági szövetkezet, a fogyasztási szövetkezet, a falusi háziipari szövetkezet útján.

Ezek azok az utak és ösvények, amelyeken a parasztgazdaságnak lassan, de biztosan bele kell kapcsolódnia a szocialista építés általános rendszerébe.

2) A második feladat: fokozatosan, de következetesen fel kell számolnunk a falun az adminisztrálás és vezetés régi módszereit, fel kell élénkítenünk a Szovjeteket, igazi választott szervekké kell átalakítanunk a Szovjeteket és meg kell honosítanunk a falun a szovjet demokrácia elveit. Iljics azt mondotta, hogy a proletariátus diktatúrája a dolgozók többsége számára való demokráciának legmagasabb típusa. Iljics azt mondotta, hogy a demokráciának ez a legmagasabb típusa csak akkor vezethető be, amikor a proletariátus már meghódította a hatalmat és amikor már módunkban van megszilárdítani ezt a hatalmat. Nos, a Szovjethatalom megszilárdításának és a szovjet demokrácia meghonosításának ez a szakasza már megkezdődött. Ezen az úton óvatosan és sietség nélkül kell járnunk, menetközben nagyszámú aktívát teremtve a párt körül a pártonkívüli parasztságból.

Az első feladat, az a feladat, hogy a parasztgazdaságot a gazdasági építés általános rendszerébe bekapcsoljuk, azt teszi lehetővé, hogy a szocializmus építésének útján a parasztságot a proletariátussal közös hámba fogjuk, a második feladatnak viszont, annak a feladatnak, hogy a falun a szovjet demokráciát meghonosítsuk és a Szovjeteket aktivizáljuk, lehetővé kell tennie számunkra azt, hogy átalakítsuk államgépezetünket, összekapcsoljuk a néptömegekkel, egészségessé és becsületessé, egyszerűvé és olcsóvá tegyük, hogy így megteremtsük azokat a feltételeket, amelyek megkönnyítik a fokozatos átmenetet a proletárdiktatúra társadalmából a kommunista társadalomba.

Ezek azoknak a határozatoknak az alapvonalai, amelyeket pártunk XIV. konferenciája pártunk falusi politikájának kérdésével kapcsolatban hozott.

Ennek megfelelően a falun a pártvezetés módszerének is meg kell változnia.

Nálunk a pártban vannak olyan emberek, akik azt állítják, hogy mivel nálunk „nep" van és a kapitalizmus kezd ideiglenesen stabilizálódni, feladatunk abban áll, hogy a maximális nyomás politikáját folytassuk mind a pártban, mind az államgépezetben, úgy, hogy körös-körül minden csakúgy recsegjen-ropogjon. Meg kell mondanom, hogy ez a politika helytelen és végzetes. Most nem maximális nyomásra van szükségünk, hanem maximális rugalmasságra, mind a politikában, mind a szervezés terén, maximális rugalmasságra mind a politikai, mind a szervezeti vezetésben. Máskülönben nem tudjuk a mai bonyolult viszonyok között kézben tartani a kormányrudat. Maximális rugalmasságra azért van

szükségünk, hogy biztosítsuk, hogy a kormányrúd a párt kezében maradjon és a vezetés teljesen a párt kezében legyen.

Továbbá. A kommunistáknak a falun le kell mondaniok az adminisztrálás korcs formáiról. A parasztsághoz való viszonyunkban nem építhetünk csupán rendeletekre. Türelmesen meg kell magyarázni a parasztoknak a számukra érthetetlen kérdéseket, meg kell győznünk a parasztokat, időt és fáradságot nem kímélve. Ezt meg kell tanulnunk. Természetesen, sokkal könnyebb és egyszerűbb elrendelni valamit és ezzel beérni, mint azt egyes járási végrehajtóbizottsági elnökeink gyakran teszik. De nem minden jó, ami könnyű és egyszerű. Nemrégiben az egyik járási sejt titkárát a kormányzósági pártbizottság elnöke megkérdezte, miért nincsenek a járásban ujságok, amire ő így felelt: „Minek nekünk ujság? Ujság nélkül nyugodtabban és jobban megvagyunk, mert még elolvassák a parasztok és mindenféle kérdésekkel jönnek s akkor bajlódhat velük az ember.” És ezt a titkárt kommunistának nevezik! Aligha kell bizonyítani, hogy ez nem kommunista, hanem egy rakás szerencsétlenség. Arról van szó, hogy most sehogyan sem lehet „bajlódás” nélkül vezetni, ujságok nélkül pedig — még kevésbbé. Ezt az egyszerű igazságot meg kell értenünk és el kell sajátítanunk, ha biztosítani akarjuk, hogy a falun a vezetés a párt és a Szovjethatalom kezében maradjon.

Továbbá. Ahhoz, hogy ma vezethessünk, tudnunk kell gazdálkodni, ismernünk kell a gazdaságot és értenünk kell hozzá. Ha csupán „világpolitikáról”, Chamberlainről és MacDonaldról fecsegünk, nem

sokra megyünk. Nálunk megkezdődött a gazdasági építés szakasza. Ezért az lesz a jó vezető, aki ért a gazdasághoz, aki hasznos tanácsokat tud adni a parasztnak a gazdaság fejlesztése terén, aki segítségére tud lenni a gazdasági építésben. Tanulmányozni a gazdaságot, összekapcsolódni a gazdasággal, behatolni a gazdasági építés minden részletébe — ez most a kommunisták feladata a falun. Máskülönben ne is álmodjunk a vezetésről.

Most nem lehet a régi módon vezetni, mert a parasztság politikai aktivitása megnövekedett, és el kell érnünk, hogy ez az aktivitás szovjet formát öltsön, hogy a Szovjetek útján, ne pedig a Szovjetek megkerülésével nyilvánuljon meg. Az vezet, aki felélénkíti a Szovjeteket és a falun paraszti aktívát teremt a párt körül.

Ma nem lehet a régi módon vezetni, mert megnövekedett a falu gazdasági aktivitása, és el kell érnünk, hogy ez az aktivitás a szövetkezet formáját öltse, hogy a szövetkezet útján, nem pedig a szövetkezet megkerülésével nyilvánuljon meg. Az vezet, aki a falun meghonosítja a szövetkezeti társulást.

Nagy vonásokban ezek a falusi pártvezetés konkrét feladatai.

VI

A KOHÓ- ÉS GÉPIPARRÓL

Áttérek a XIV. pártkonferencia által érintett kérdések utolsó csoportjára.

Milyen új és sajátos jelenséget tapasztalunk gazdasági életünk irányításában?

Gazdaságunk irányításában új és sajátos jelen-

ség az, hogy gazdasági terveink kezdenek elmaradni gazdaságunk tényleges fejlődésétől, hogy terveink nem kielégítők és igen gyakran nem tudnak lépést tartani a gazdaság tényleges fejlődésével.

Ennek a ténynek egyik szemléltető példája állami költségvetésünk. Önök tudják, hogy egy fél év alatt háromszor is meg kellett változtatnunk állami költségvetésünket, minthogy költségvetésünk bevételi tételei gyorsan növekedtek s ezt költségvetési előirányzatunkban nem láttuk előre. Vagyis, költségvetési előirányzatunk és költségvetési tervünk nem tudott lépést tartani az állami bevételek növekedésével, s ennek következtében az államkincstárnak feleslegei voltak. Ez azt jelenti, hogy országunk gazdaságának életnedvei feltartóztathatatlan erővel buggyannak elő és felborítják pénzügyi szakembereink mindenféle tudományos terveit. Ez azt jelenti, hogy nálunk ma legalább olyan nagy, ha ugyan nem nagyobb a gazdasági fellendülés és a munkalendület, mint például Amerikában a polgárháború után.

Gazdasági életünknek ez az új jelensége kohó- és gépiparunk fejlődésében nyilvánul meg a legvilágosabban. A mult évben a kohó- és gépipar termelésének értéke 191 millió háborúelőtti rubel volt. Tavaly novemberben az 1924—1925-ös évi tervben 273 millió háborúelőtti rubel értékű termelést irányoztunk elő. Ez év januárjában megváltoztattuk ezt a tervet, mert nem felelt meg a kohó- és gépipar tényleges növekedési ütemének, és felemeltük a tervelőirányzatot 317 millióra. Ez év áprilisában kitűnt, hogy ez a felemelt terv sem kielégítő, s ezért 350 millióra kellett felemelni. Most azt halljuk, hogy ez a terv sem kielégítő, hogy

még jobban ki kell bővíteni, 360—370 millióra kell emelni az előirányzatot.

Vagyis a kohó- és gépipar termelése ebben az évben, a mult évi termeléshez viszonyítva, csaknem kétszeresére emelkedett. Könnyűiparunk óriási fejlődésére, közlekedésünk, fűtőanyagiparunk stb. fejlődésére már nem is térek ki.

Miről tanuskodik mindez? Arról, hogy az iparnak, a szocializmus alapjának megszervezése terén már a fejlődés széles útjára léptünk. Ami kohó- és gépiparunkat, egész iparunk legfőbb rúgóját illeti, itt a holtponton túljutottunk, és kohó- és gépiparunknak minden alapja megvan ahhoz, hogy fellendüljön, hogy teljes virágzásnak induljon. Dzerzsinszkij elvtársnak igaza van, amikor azt mondja, hogy országunk a fém országává válhat és hogy azzá is kell válnia.

Aligha kell külön bizonyítanunk, milyen óriási jelentősége van ennek a ténynek mind országunk belső fejlődése, mind a világforradalom szempontjából.

Kétségtelen, hogy kohó- és gépiparunk fejlődése, növekedésének jelentősége belső fejlődésünk szempontjából óriási, mert egész iparunk és egész népgazdaságunk fejlődését jelenti, mert a kohó- és gépipar az egész ipar alapja, mert a kohó- és gépipar hatalmas fejlődése nélkül sem a könnyűipart, sem a közlekedést, sem a fűtőanyagipart, sem a villamosítást, sem a mezőgazdaságot nem lehet talpra állítani. A kohó- és gépipar fejlődése az egész ipar és az egész népgazdaság fejlődésének alapja.

Hallgassák meg, mit mondott Lenin a „nehéziparról”, amikoris nehéziparon főképpen a kohó- és gépipart értette:

„Oroszországot nemcsak a parasztgazdaság jó termése menti meg, ez még kevés, — és nem is csak a parasztságot fogyasztási cikkekkel ellátó könnyűipar jó állapota — még ez is kevés, — szükségünk van *nehéz*iparra is. Ahhoz pedig, hogy a nehézipart rendbehozzuk, sok év munkájára van szükség.”

Továbbá:

„A nehézipar megmentése nélkül, annak helyreállítása nélkül nem építhetünk fel semilyen ipart, ipar nélkül pedig mint önálló ország egyáltalán elpusztulunk” (XXVII. köt. 349. old.[29h]).

Ami kohó- és gépiparunk fejlődésének nemzetközi jelentőségét illeti, ez, mondhatni, felmérhetetlen. Vajjon az a tény, hogy a kohó- és gépipar a proletárdiktatúrában rohamosan fejlődésnek indult, nem meggyőző bizonyítéka-e annak, hogy a proletariátus nemcsak a régi lerombolására képes, hanem újat is tud építeni, hogy saját erejéből fel tudja építeni az új ipart és azt az új társadalmat, amelyben egyik ember nem zsákmányolja ki többé a másikat? És ha ezt a gyakorlatban, nem pedig csak könyvekben, bebizonyítjuk, ezzel biztosan és véglegesen előbbre lendítjük a nemzetközi forradalmat. Nem véletlen, hogy a nyugateurópai munkások országunkba zarándokolnak. Ennek igen nagy agitációs és gyakorlati jelentősége van a nemzetközi forradalmi mozgalom fejlődése szempontjából. Az a körülmény, hogy munkások eljönnek hozzánk, hogy gyárainkban minden zeget-zugot kifürkésznek, arról tanuskodik, hogy nem hisznek a könyveknek és saját szemükkel akarnak meggyőződni arról, hogy a proletariátus képes új ipart építeni, új társadalmat létrehozni. S amikor erről meggyőződnek,

bizonyosak lehetünk abban, hogy a nemzetközi forradalom mérföldes léptekkel halad majd előre.

„Most — mondja Lenin — főleg gazdasági politikánkkal gyakorolunk hatást a *nemzetközi* forradalomra. Mindenki, kivétel nélkül az egész világ dolgozói, az Oroszországi Szovjetköztársaság felé fordítják tekintetüket, ezt minden túlzás nélkül állíthatjuk... Világméretekben is erre a térre vitték át a harcot. Oldjuk meg ezt a feladatot — s akkor nemzetközi méretekben *biztosan és véglegesen* győztünk. Ezért a gazdasági építőmunka kérdései számunkra rendkívül nagy jelentőségre tesznek szert. Ezen a fronton a győzelmet nem gyorsan, mert az lehetetlen, hanem lassú, fokozatos, de megállás nélküli emelkedés és előrehaladás útján kell kivívnunk"* (lásd XXVI. köt. 410—411. old.).

Ez a nemzetközi jelentősége iparunk, és különösen kohó- és gépiparunk fejlődésének.

Ma körülbelül 4 millió főnyi ipari proletariátusunk van. Ez persze kevés, de mégiscsak valami ahhoz, hogy építsük a szocializmust és úgy megszervezzük országunk védelmét, hogy a proletariátus ellenségei rettegjenek tőle. De itt nem állhatunk meg és nem is szabad itt megállnunk. 15—20 millió főnyi ipari proletariátusra, országunk legfontosabb vidékeinek villamosítására, szövetkezeti mezőgazdaságra és igen fejlett kohó- és gépiparra van szükségünk. S ha ez meglesz, akkor nem kell tartanunk semmiféle veszélytől. Akkor világméretekben is kivívjuk a győzelmet.

A XIV. konferencia történelmi jelentősége éppen abban áll, hogy világosan megjelölte ezt az utat, amely e nagy cél felé vezet.

---

* Mindenütt az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

S ez az út helyes, mert ez Lenin útja, amelyen haladva kivívjuk a végső győzelmet.

Nagy vonásokban ezek a XIV. pártkonferencia munkájának eredményei.

„Pravda" 106. és 107. sz.
1925 május 12. és 13.

A KELETI NÉPEK EGYETEMÉNEK POLITIKAI FELADATAIRÓL

Beszéd a Keleti Dolgozók Kommunista Egyeteme hallgatóinak gyűlésén

1925 május 18

Elvtársak! Engedjék meg, hogy mindenekelőtt üdvözöljem önöket a Keleti Dolgozók Kommunista Egyeteme fennállásának negyedik évfordulója alkalmából. Mondanom sem kell, hogy egyetemüknek sok sikert kívánok a keleti kommunista káderek kiképzésének nehéz útján.

Most pedig térjünk a tárgyra.

Ha a Keleti Dolgozók Egyetemének összetételét elemezzük, feltétlenül észre kell vennünk az összetételnek bizonyos kettősségét. Ez az egyetem kereken 50 keleti nemzet és nemzeti csoport képviselőit egyesíti. Az egyetem hallgatói egytől-egyig a Kelet fiai. De ez a meghatározás még nem ad tiszta és teljes képet. Az egyetem hallgatói ugyanis két fő csoportra oszlanak, amelyek mindegyike teljesen különböző fejlődési fokot képvisel. Az első csoport olyanokból áll, akik a *szovjet* Keletről jöttek hozzánk, azokból az országokból, amelyekben nem uralkodik többé a burzsoázia, amelyekben lerázták az imperializmus igáját és a hatalom a munkásoké. A hallgatók második csoportja olyanokból áll, akik *gyarmati és függő országokból* jöttek el hozzánk, olyan országokból, amelyekben még mindig a kapitalizmus uralkodik,

amelyekben az imperialista elnyomás még ereje teljében van és amelyekben még ki kell harcolni a függetlenséget és el kell kergetni az imperialistákat.

Ilyenformán két Kelet áll előttünk, s mindegyik más-más életet él és különböző viszonyok között fejlődik.

Kétségtelen, hogy a hallgatók összetételének ez a kettős jellege elkerülhetetlenül rányomja bélyegét a Keleti Dolgozók Egyetemének munkájára. Éppen ez a magyarázata annak, hogy az egyetem egyik lábával szovjet talajon, a másikkal pedig a gyarmatok és a függő országok talaján áll.

Ennélfogva az egyetemnek két vonalon kell dolgoznia: egyrészt, olyan kádereket kell kiképeznie, amelyek ki tudják elégíteni a keleti szovjet köztársaságok szükségleteit, másrészt, olyan kádereket kell kiképeznie, amelyek ki tudják elégíteni a gyarmati és a függő keleti országok dolgozó tömegeinek forradalmi szükségleteit.

Ebből következik az, hogy a Keleti Dolgozók Egyetemére kétfajta feladat hárul.

Vizsgáljuk meg külön-külön a Keleti Dolgozók Kommunista Egyetemének ezeket a feladatait.

I

A KELETI DOLGOZÓK KOMMUNISTA EGYETEMÉNEK FELADATAI A KELETI SZOVJET KÖZTÁRSASÁGOK TEKINTETÉBEN

Melyek ez országok, e köztársaságok létének és fejlődésének jellemző, a gyarmati és a függő országoktól eltérő sajátosságai?

Először az a sajátosság, hogy ezekben a köztársaságokban nincsen imperialista elnyomás.

Másodszor az a tény, hogy ezek nem a burzsoá rendszer, hanem a Szovjethatalom égisze alatt fejlődnek és konszolidálódnak nemzetekké. Erre a történelemben még nem volt példa, de ez tény.

Harmadszor az, hogy mivel ipari tekintetben kevéssé fejlettek, fejlődésükben teljesen a Szovjetunió ipari proletariátusának segítségére támaszkodhatnak.

Negyedszer az, hogy ezek a köztársaságok, minthogy mentesek a gyarmati elnyomástól, minthogy a proletárdiktatúra védelme alatt állanak és minthogy a Szovjetunió tagjai, bekapcsolódhatnak és be is kell kapcsolódniok országunk szocialista építésébe.

A legfontosabb feladat az, hogy megkönnyítsük e köztársaságok munkásainak és parasztjainak bekapcsolódását a Szovjetunió szocialista építésébe, hogy e köztársaságok sajátos létfeltételeinek megfelelően megteremtsük és fejlesszük azokat az előfeltételeket, amelyek előmozdíthatják és siettethetik ezt a bekapcsolódást.

A szovjet Kelet aktív funkcionáriusainak soronlevő feladatai tehát a következők:

1) A keleti szovjet köztársaságokban ipari gócokat kell teremteni, amelyek alapul szolgálnak majd arra, hogy a parasztság a munkásosztály köré tömörüljön. Önök tudják, hogy ehhez a munkához már hozzá is láttunk és ez a munka a Szovjetunió gazdasági fejlődése arányában halad majd előre. E köztársaságokban különféle nyersanyagok vannak, ami

biztosítéka annak, hogy ezt a munkát idővel be is fejezzük.

2) Fejleszteni kell a mezőgazdaságot és mindenekelőtt az öntözést. Önök tudják, hogy ezt a munkát, legalábbis a Kaukázusontúl és Turkesztánban, szintén előbbrevittük.

3) Meg kell indítani és fokozni kell a parasztok és kézművesek nagy tömegeinek szövetkezetekben való tömörítését, mert ez a legbiztosabb eszköze annak, hogy a keleti szovjet köztársaságokat bevonjuk a szovjet gazdasági építés általános rendszerébe.

4) A Szovjeteket közelebb kell hozni a tömegekhez, összetételükben nemzetivé kell tenni őket és ilyenformán olyan nemzeti-szovjet államiságot kell létrehozni, amely a dolgozó tömegekhez közeláll és amelyet a dolgozó tömegek megértenek.

5) Fejleszteni kell a nemzeti kultúrát, meg kell teremteni a nép anyanyelvén működő általános képzettséget nyujtó, valamint szakmai és műszaki tanfolyamok és iskolák széles hálózatát, hogy helyi emberekből szovjet- és párt-, továbbá szakszervezeti és gazdasági kádereket képezhessünk ki.

Ezeknek a feladatoknak a teljesítése megkönnyíti a szocialista építés művét a keleti szovjet köztársaságokban.

A szovjet Kelet mintaköztársaságairól beszélnek. De mi is a mintaköztársaság? Mintaköztársaság az a köztársaság, amely becsületesen és lelkiismeretesen teljesíti mindezeket a feladatokat és ezzel a szomszédos gyarmati és függő országok munkásaiban és parasztjaiban felkelti a szabadságmozgalom iránti vonzódást.

Fentebb arról beszéltem, hogy a Szovjeteket közelebb kell hozni a nemzetiségek dolgozó tömegeihez, hogy a Szovjeteket összetételükben nemzetivé kell tenni. De mit jelent ez és hogyan nyilvánul meg ez a gyakorlatban? Azt hiszem, hogy a tömegekhez való ilyen közeledés példaképének a nemzeti-állami határoknak azt a megállapítását tekinthetjük, amelyet a közelmultban Turkesztánban hajtottunk végre[30]. A burzsoá sajtó „bolsevik ravaszságot" lát ebben a határmegállapításban. Pedig világos, hogy itt nem holmi „ravaszság" érvényesült, hanem Turkmenisztán és Uzbekisztán néptömegeinek az a mélységes törekvése, hogy saját, hozzájuk közelálló és számukra érthető hatalmi szerveik legyenek. A forradalomelőtti korszakban ez a két ország több kánságra és államra volt feldarabolva, ami megkönnyítette a „hatalom birtokosainak" kizsákmányoló machinációit. Most elérkezett az a pillanat, amikor lehetővé vált ezeknek a szétszakított daraboknak független államokká való *egyesítése*, hogy Uzbekisztán és Turkmenisztán dolgozó tömegeit közelebb hozzuk és összeforrasszuk a hatalom szerveivel. A turkesztáni határmegállapítás mindenekelőtt ez országok egymástól elszakított részeinek független államokká való *újraegyesítését* jelenti. Ha ezeknek az államoknak aztán az volt a kívánságuk, hogy egyenjogú tagokként belépjenek a Szovjetunióba, ez csak azt mutatja, hogy a bolsevikok megértették a keleti néptömegek legmélyebb törekvéseit, a Szovjetunió pedig különböző nemzetiségek dolgozó tömegeinek egyetlen önkéntes egyesülése a világon. A burzsoáziának jónéhány háborúra volt szüksége ahhoz, hogy helyreállítsa Lengyelország

egységét. A kommunistáknak viszont ahhoz, hogy újra egyesítsék Turkmenisztánt és Uzbekisztánt, csak néhány hónapi felvilágosító propagandára volt szükségük.

Így kell közelebb hozni az állami szerveket, a jelen esetben a Szovjeteket, a különböző nemzetiségek dolgozóinak nagy tömegeihez.

Íme, itt a bizonyítéka annak, hogy a bolsevik nemzetiségi politika az egyetlen helyes politika.

Beszéltem továbbá a keleti szovjet köztársaságok nemzeti kultúrájának emeléséről. De mi is az a nemzeti kultúra? Hogyan egyeztethető össze a proletár kultúrával? Vajjon nem mondotta-e Lenin még a háború előtt, hogy nálunk két kultúra van: egy polgári és egy szocialista kultúra, hogy a nemzeti kultúra jelszava a burzsoázia reakciós jelszava, amellyel a burzsoázia a dolgozók tudatát nacionalizmussal igyekszik megmételyezni?[31] Hogyan egyeztethető össze a nemzeti kultúra építése, a lakosság anyanyelvén működő iskolák és tanfolyamok fejlesztése és a helyi káderek kiképzése a szocializmus építésével, a proletár kultúra építésével? Nincs-e itt áthidalhatatlan ellentmondás? Persze, hogy nincs! Mi proletár kultúrát építünk. Ez tökéletesen igaz. De az is igaz, hogy a proletár kultúra, amely tartalmát tekintve szocialista kultúra, a szocialista építésbe bevont különböző népeknél a nyelv, az életmód stb. különbözősége szerint különböző formákban és különböző módokon jut kifejezésre. Az az általános emberi kultúra, amely felé a szocializmus halad, tartalmát tekintve proletár kultúra, formáját tekintve nemzeti kultúra. A proletár kultúra nem szünteti meg a

nemzeti kultúrát, hanem tartalmat ad neki. És megfordítva, a nemzeti kultúra nem szünteti meg a proletár kultúrát, hanem formát ad neki. A nemzeti kultúra jelszava burzsoá jelszó volt, amíg a hatalom a burzsoázia kezében volt s a nemzetek konszolidációja a burzsoá rendszer égisze alatt ment végbe. A nemzeti kultúra jelszava proletár jelszóvá vált, amikor a hatalom a proletariátus kezébe került s a nemzetek konszolidációja a Szovjethatalom égisze alatt kezdett végbemenni. Aki a két különböző helyzetnek ezt az elvi különbségét nem értette meg, az sohasem érti meg sem a leninizmust, sem a nemzeti kérdés lényegét.

Beszélnek arról (így például Kautsky), hogy a szocializmus időszakában az egész emberiségnek egyetlen közös nyelve lesz s minden más nyelv el fog halni. Én nem igen hiszek ennek a világot átfogó egységes nyelvnek elméletében. A tapasztalat mindenesetre nem e mellett az elmélet mellett, hanem ellene szól. Mindeddig azt láttuk, hogy a szocialista forradalom nem csökkentette, hanem szaporította a nyelvek számát, mert a szocialista forradalom, amely felrázza az emberiség legmélyebb rétegeit és a politikai színtérre taszítja őket, új életre ébreszt számos új, korábban nem ismert vagy csak kevéssé ismert nemzetiséget. Ki gondolta volna, hogy a régi cári Oroszországban legalább ötven nemzet és nemzetiségi csoport van? Az Októberi Forradalom azonban, midőn szétzúzta a régi láncokat s felszínre hozta a feledésbe merült népek és nemzetiségek egész sorát, új életre keltette őket és új fejlődési utat nyitott meg számukra. Indiáról ma úgy beszélnek, mint egységes

egészről. De aligha fér kétség ahhoz, hogy ha majd Indiát forradalom rázkódtatja meg, tucatjával fognak felszínre kerülni olyan korábban ismeretlen nemzetiségek, amelyeknek saját nyelvük, saját kultúrájuk van. És ha arról van szó, hogy a különböző nemzetiségek bekapcsolódjanak a proletár kultúrába, aligha kételkedhetünk abban, hogy ez a bekapcsolódás e nemzetiségek nyelvének és életmódjának megfelelő formában fog végbemenni.

Nemrég levelet kaptam burját elvtársaktól, amelyben arra kérnek, hogy magyarázzam meg nekik az általános emberi és nemzeti kultúra kölcsönös viszonyának komoly és nehéz kérdését. A levél így szól:

„Nagyon kérjük, magyarázza meg a következő, számunkra igen komoly és nehéz kérdéseket. A kommunista párt végcélja: az egységes általános emberi kultúra. Hogyan képzelhető el az átmenet az egyes autonóm köztársaságaink keretében fejlődő nemzeti kultúrákon keresztül az egységes általános emberi kultúrához? Mimódon fog végbemenni az egyes nemzeti kultúrák sajátosságainak (nyelv stb.) asszimilálódása?"

Azt hiszem, hogy a fentebb mondottak válaszolnak a burját elvtársakat nyugtalanító kérdésre.

A burját elvtársak azt a kérdést teszik fel, hogy miképpen megy végbe az egyes nemzetiségek asszimilálódása az általános emberi proletár kultúra felépítése során. Kétségtelen, hogy egyes nemzetiségek asszimilálódhatnak és bizonyosan fognak is asszimilálódni. Ilyen asszimilációs folyamatok régebben is voltak. De a lényeg az, hogy egyes nemzetiségek asszimilálódása nem zárja ki, hanem feltételezi

az ellentétes folyamatot: számos élő és fejlődőben levő nemzet megerősödését és továbbfejlődését, mert az egyes nemzetek asszimilálódásának részleges folyamata a nemzetek általános fejlődési folyamatának eredménye. Egyes nemzetek esetleges asszimilálódása éppen ezért nem gyengíti, hanem megerősíti azt a teljesen helyes tételt, hogy a proletár általános emberi kultúra nem zárja ki, hanem feltételezi és táplálja a népek nemzeti kultúráját éppen úgy, mint ahogy a népek nemzeti kultúrája nem szünteti meg, hanem kiegészíti és gazdagítja az általános emberi proletár kultúrát.

Nagy vonásokban ezek azok a soronlevő feladatok, amelyek a keleti szovjet köztársaságok aktív funkcionáriusai előtt állanak.

Ez e feladatok jellege és tartalma.

Az intenzív gazdasági építés és a parasztságnak tett újabb engedmények most beállt időszakát arra kell felhasználni, hogy e feladatok teljesítését előmozdítsuk és ezzel megkönnyítsük a keleti szovjet köztársaságoknak, ezeknek a túlnyomórészt paraszti országoknak a bekapcsolódását a Szovjetunió szocialista építésébe.

Azt mondják, hogy a párt új parasztpolitikája a visszavonulás bizonyos elemeit tartalmazza, mert számos újabb engedményt tesz a parasztságnak (rövidlejáratú bérlet, a bérmunka megengedése). Igaz-e ez? Igen, ez igaz. Ezek azonban a visszavonulásnak olyan elemei, amelyeket a párt és a Szovjethatalom óriási erőfölényének biztosítása *mellett* engedünk meg. A szilárd valuta, a fejlődő ipar, a fejlődő közlekedés, az erősödő hitelrendszer, amelynek segít-

ségével — kedvezményes hitel nyujtásával — a lakosság bármely rétegét a legcsekélyebb megrázkódtatás nélkül tönkre lehet tenni vagy magasabb fokra lehet emelni — mindezek olyan tartalékok a proletárdiktatúra kezében, amelyek alapján a visszavonulásnak bizonyos elemei a front egyik szakaszán csak megkönnyíthetik a támadás előkészítését az egész fronton. Éppen ezért az a néhány újabb engedmény, melyeket a párt a parasztságnak tett, az adott helyzetben nem megnehezíteni, hanem megkönnyíteni fogja a parasztság bekapcsolódását a szocialista építésbe.

Mi jelentősége lehet ennek a körülménynek a Kelet köztársaságai számára? Csak az a jelentősége lehet, hogy új fegyvert ad e köztársaságok aktív funkcionáriusai kezébe, amely megkönnyíti és meggyorsítja ez országok bekapcsolódását a szovjet gazdaság fejlődésének általános rendszerébe.

Ilyen összefüggés van a párt falusi politikája és a szovjet Kelet aktív funkcionáriusai előtt álló legközelebbi nemzeti feladatok között.

Ezzel kapcsolatban a Keleti Népek Egyetemére a keleti szovjet köztársaságok tekintetében az a feladat hárul, hogy e köztársaságok részére olyan irányban neveljék a kádereket, hogy az biztosítsa a fentebb vázolt feladatok teljesítését.

A Keleti Népek Egyetemének nem szabad elszakadnia az élettől. Nem olyan intézmény ez, és nem is lehet olyan intézmény, amely az élet felett lebeg. Létének minden szálával a reális élethez kell kapcsolódnia. A Keleti Népek Egyeteme ennélfogva nem zárkózhat el a keleti szovjet köztársaságokra

háruló legközelebbi feladatok elől. Ezért a Keleti Népek Egyetemének, amikor e köztársaságok számára kádereket nevel, kötelessége tekintetbe venni e köztársaságok soronlevő feladatait.

Szem előtt kell továbbá tartani, hogy a szovjet Kelet aktív funkcionáriusainak gyakorlatában két elhajlás észlelhető, amelyek ellen feltétlenül harcolni kell az Egyetem falain belül, ha igazi kádereket és igazi forradalmárokat akarunk nevelni a szovjet Kelet számára.

Az első elhajlást a szimplifikálás jellemzi, a fentebb vázolt feladatoknak a leegyszerűsítése, az, hogy megpróbálják a keleti köztársaságokba gépiesen átültetni a gazdasági építésnek azokat a mintáit, amelyek teljesen érthetők és alkalmazhatók a Szovjetunió központjában, de egyáltalán nem felelnek meg az úgynevezett végvidékek fejlődési feltételeinek. Azok az elvtársak, akiknél ilyen elhajlás tapasztalható, két dolgot nem értenek meg. Nem értik, hogy a központban és a „végvidékeken" a viszonyok nem egyformák és korántsem azonosak. Nem értik meg ezenkívül, hogy maguk a keleti szovjet köztársaságok sem egyfélék, hogy köztük egyesek, például Grúzia és Örményország, a nemzetté alakulás magasabb fokán állnak, mások ellenben, például a csecsencek országa és Kabardia, a nemzetté alakulás legalacsonyabb fokán állnak, ismét mások pedig, mint például Kirgizia, közbülső helyet foglalnak el a két véglet között. Ezek az elvtársak nem értik, hogy szó sem lehet komoly építésről, ha nem alkalmazkodunk a helyi viszonyokhoz, ha nem vesszük gondosan számba minden egyes ország mindenféle sajátosságát. Ennek

az elhajlásnak az a következménye, hogy elszakadnak a tömegektől és baloldali szájhősökké fajulnak el. A Keleti Népek Egyetemének feladata, hogy a kádereket az ilyen leegyszerűsítés elleni engesztelhetetlen harc szellemében nevelje.

A második elhajlás ezzel szemben túlozza a helyi sajátosságokat, megfeledkezik azokról a közös és legfőbb mozzanatokról, amelyek összekapcsolják a Kelet szovjet köztársaságait és a Szovjetunió ipari vidékeit, elhallgatja a szocialista feladatokat és alkalmazkodik a szűkkeblű és korlátolt nacionalizmus feladataihoz. Azok az elvtársak, akiknél ilyen elhajlás tapasztalható, keveset törődnek országuk belső építésével, jobbnak tartják ezt a fejlődést a dolgok természetes folyására bízni. Számukra nem a belső építés a fontos, hanem a „külpolitika", köztársaságaik határainak kiszélesítése, a környező köztársaságokkal való pereskedés, az, hogy a szomszédok területéből egy darabkát megkaparintsanak, s ilymódon megnyerjék országuk burzsoá nacionalistáinak tetszését. Ennek az elhajlásnak az a következménye, hogy elszakadnak a szocializmustól és közönséges burzsoá nacionalistákká fajulnak el. A Keleti Népek Egyetemének feladata, hogy a kádereket az ilyen leplezett nacionalizmus elleni engesztelhetetlen harc szellemében nevelje.

Ezek a Keleti Népek Egyetemének a keleti szovjet köztársaságokkal kapcsolatos feladatai.

II

A KELETI DOLGOZÓK KOMMUNISTA EGYETEMÉNEK FELADATAI A KELET GYARMATAI ÉS FÜGGŐ ORSZÁGAI TEKINTETÉBEN

Térjünk át a második kérdésre, arra a kérdésre, hogy milyen feladatok hárulnak a Keleti Dolgozók Kommunista Egyetemére a Kelet gyarmati és függő országai tekintetében.

Melyek ez országok létének és fejlődésének jellemző, a Kelet szovjet köztársaságaitól eltérő sajátosságai?

Először az, hogy ezek az országok az imperializmus járma alatt élnek és fejlődnek.

Másodszor az, hogy a kettős elnyomás: a belső elnyomás (saját burzsoáziájuk részéről) és a külső elnyomás (az idegen imperialista burzsoázia részéről) kiélezi és elmélyíti a forradalmi válságot ezekben az országokban.

Harmadszor az, hogy ez országok némelyikében, például Indiában, a kapitalizmus fokozott ütemben fejlődik és a helyi proletároknak többé-kevésbbé nagyszámú osztályát hozza létre és alakítja ki.

Negyedszer az, hogy az ilyen országok nemzeti burzsoáziája, a forradalmi mozgalom növekedésével, két részre szakad: forradalmi részre (kispolgárság) és megalkuvó részre (nagyburzsoázia); közülük az előbbi folytatja a forradalmi harcot, az utóbbi pedig blokkra lép az imperializmussal.

Ötödször az, hogy az ilyen országokban az imperialista blokkon kívül kialakul egy másik blokk, a munkások és a forradalmi kispolgárság blokkja, olyan

imperialistaellenes blokk, amelynek célja az imperializmus alól való teljes felszabadulás.

Hatodszor az, hogy az ilyen országokban a proletariátus hegemóniájának kérdése és az a kérdés, hogy a néptömegek kiszabaduljanak a megalkuvó nemzeti burzsoázia befolyása alól, egyre égetőbbé válik.

Hetedszer az, hogy ez a körülmény jelentősen megkönnyíti az ilyen országok nemzeti szabadságmozgalmának összefogását a Nyugat élenjáró országainak proletármozgalmával.

Ebből legalább három dolog következik:

1. A gyarmati és a függő országokat győzelmes forradalom nélkül nem lehet az imperializmus igája alól felszabadítani: a függetlenséget nem adják ingyen.

2. Lehetetlen a forradalmat előbbrevinni és a kapitalizmus tekintetében fejlett gyarmatok és függő országok teljes függetlenségét kivívni, ha nem szigetelik el a megalkuvó nemzeti burzsoáziát, ha nem szabadítják ki a forradalmi kispolgári tömegeket a burzsoázia befolyása alól, ha nem folytatnak a proletariátus hegemóniáját biztosító politikát, ha a munkásosztály élenjáró elemei nem szervezkednek meg önálló kommunista pártban.

3. A gyarmati és a függő országokban tartós győzelem lehetetlen, ha ez országok szabadságmozgalma és a Nyugat élenjáró országainak proletármozgalma között nincs tényleges összefogás.

A gyarmati és a függő országok kommunistáinak az a fő feladata, hogy forradalmi munkájukban ezekből a következtetésekből induljanak ki.

Melyek azok a soronlevő feladatok, amelyek e körülményekkel kapcsolatban a gyarmatok és a függő országok forradalmi mozgalmára hárulnak?

A gyarmatoknak és a függő országoknak ma az a jellegzetessége, hogy nincs többé egységes és mindent átfogó gyarmati Kelet. Azelőtt a gyarmati Keletet egységesnek és egyneműnek képzelték. Ez az elképzelés ma már nem felel meg a valóságnak. Jelenleg a gyarmati és a függő országoknak legalább három kategóriájával van dolgunk. Először olyan országokkal, mint Marokkó, amelyeknek nincs, vagy alig van saját proletariátusuk és amelyek ipari tekintetben teljesen fejletlenek. Másodszor olyan országokkal, mint Kína és Egyiptom, amelyek ipari tekintetben kevéssé fejlettek és amelyeknek aránylag kisszámú proletariátusuk van. Harmadszor olyan országokkal, mint India, amelyekben a kapitalizmus többé-kevésbbé fejlett és amelyeknek többé-kevésbbé nagyszámú nemzeti proletariátusa van.

Világos, hogy lehetetlen mindezeket az országokat egy kalap alá venni.

Az olyan országokban, mint Marokkó, ahol a nemzeti burzsoáziának még nincs oka két pártra — forradalmi és megalkuvó pártra — szakadni, a kommunista elemek feladata az, hogy mindent megtegyenek az imperializmus elleni nemzeti egységfront megteremtése érdekében. Az ilyen országokban a kommunista elemek kiválása egységes pártba csak az imperializmus elleni harc folyamán, és különösen az imperializmus ellen folytatott győzelmes forradalmi harc után következhetik be.

Az olyan országokban, mint Egyiptom vagy Kína,

ahol a nemzeti burzsoázia máris forradalmi és megalkuvó pártokra szakadt, de ahol a burzsoázia megalkuvó része még nem tud összeforrni az imperializmussal, a kommunisták már nem tűzhetik ki céljukul, hogy nemzeti egységfrontot alkossanak az imperializmus ellen. Az ilyen országokban a kommunistáknak a nemzeti egységfront politikájáról át kell térniök a munkások és a kispolgárság forradalmi blokkjának politikájára. Az ilyen országokban ez a blokk egységes párt, munkás-paraszt párt formáját öltheti, de úgy, hogy ez a sajátos párt *valójában* két erő blokkja — a kommunista pártnak és a forradalmi kispolgárság pártjának blokkja legyen. A blokknak az a feladata, hogy leleplezze a nemzeti burzsoázia felemás mivoltát és következetlenségét és elszántan harcoljon az imperializmus ellen. Az ilyen kettős összetételű párt szükséges és célszerű, ha nem kötözi meg a kommunista párt kezét-lábát, ha nem gátolja a kommunista párt agitációs és propaganda munkájának szabadságát, ha nem akadályozza, hogy a proletárok a kommunista párt köré tömörüljenek, ha megkönnyíti, hogy a forradalmi mozgalom tényleges vezetése a kommunista párt kezében legyen. Az ilyen kettős összetételű párt nem szükséges és nem célszerű, ha nem felel meg mindezeknek a feltételeknek, mert csak arra vezethet, hogy a kommunista elemek feloldódnak a burzsoázia soraiban, hogy a kommunista párt elveszti proletárhadseregét.

Némileg más a helyzet az olyan országokban, mint India. Az ilyen gyarmatok létfeltételeiben, mint India, nemcsak az az alapvető és új mozzanat, hogy a nemzeti burzsoázia két pártra — forradalmi és meg-

alkuvó pártra szakadt, hanem elsősorban az, hogy a burzsoázia megalkuvó része lényegében már meg is tudott egyezni az imperializmussal. A burzsoáziának ez a leggazdagabb és legbefolyásosabb része jobban fél a forradalomtól, mint az imperializmustól, pénzeszsákjának érdekei neki előbbrevalók, mint hazájának érdekei s ezért a leghatározottabban átáll a forradalom engesztelhetetlen ellenségeinek táborába és blokkot alkot az imperializmussal saját országának munkásai és parasztjai ellen. A forradalom győzelme e blokk szétverése nélkül elérhetetlen. De ahhoz, hogy ezt a blokkot szétverjék, a tüzet a megalkuvó nemzeti burzsoázia ellen kell összpontosítani, le kell leplezni árulását, ki kell szabadítani befolyása alól a dolgozó tömegeket és rendszeresen elő kell késziteni azokat a feltételeket, amelyek a proletariátus hegemóniájához szükségesek. Másszóval, a feladat az, hogy az olyan gyarmatokban, mint India, a proletariátust előkészítsék a szabadságmozgalom vezérének szerepére, lépésről-lépésre kiszorítva a burzsoáziát és szóvivőit ebből a megtisztelő pozícióból. A feladat az, hogy forradalmi imperialistaellenes blokkot teremtsenek és e blokkon belül biztosítsák a proletariátus hegemóniáját. Ennek a blokknak a formája lehet — de nem mindig okvetlenül lesz — egy egységes munkás-parasztpárt, amelyet egységes platform tart formailag össze. A kommunista párt önállóságának kell az ilyen országokban az élenjáró kommunista elemek fő jelszavának lennie, mert csak a kommunista párt készítheti elő és valósíthatja meg a proletariátus hegemóniáját. A kommunista párt azonban nyilt blokkra léphet és kell is hogy lépjen a burzsoázia forradalmi szárnyával abból a

célból, hogy elszigetelje a megalkuvó nemzeti burzsoáziát és az imperializmus elleni harcban magával vigye a városi és falusi kispolgárság milliós tömegeit.

Ennélfogva a kapitalizmus tekintetében fejlett gyarmatok és függő országok forradalmi mozgalmának soronlevő feladatai:

1) Meg kell nyerni a munkásosztály legjobb elemeit a kommunizmusnak és önálló kommunista pártokat kell teremteni.

2) A megalkuvó nemzeti burzsoázia és az imperializmus blokkjával szemben meg kell teremteni a munkások, parasztok és a forradalmi értelmiség nemzeti forradalmi blokkját.

3) Biztosítani kell ebben a blokkban a proletariátus hegemóniáját.

4) Harcolni kell azért, hogy a városi és a falusi kispolgárságot kiszabadítsák a megalkuvó nemzeti burzsoázia befolyása alól.

5) Biztosítani kell a szabadságmozgalomnak és az élenjáró országok proletármozgalmának összefogását.

Ez a Kelet gyarmati és függő országainak aktív funkcionáriusai előtt álló legközelebbi feladatok három csoportja.

E feladatok különösen komoly jellege és különösen nagy jelentősége akkor tűnik ki, ha azokat a mai nemzetközi helyzet megvilágításában vizsgáljuk. A jelen pillanatban a nemzetközi helyzetet az jellemzi, hogy a forradalmi mozgalomban ideiglenesen szélcsend állt be. De mi a szélcsend, mit jelenthet ez a szélcsend a jelen pillanatban? Csak azt jelentheti, hogy erősödik a Nyugat munkásaira, a Kelet gyarmataira,

és mindenekelőtt a Szovjetunióra mint az egész világ forradalmi mozgalmának zászlóvivőjére gyakorolt nyomás. Aligha fér kétség ahhoz, hogy az imperialisták soraiban máris megkezdték az előkészületeket ahhoz, hogy a Szovjetunióra nyomást gyakoroljanak.

Az észtországi felkeléssel[32] kapcsolatos rágalomhadjárat, a szófiai robbantással kapcsolatos aláváló uszítás a Szovjetunió ellen, a burzsoá sajtó általános hadjárata országunk ellen — mindez a támadás előkészítő szakasza. Ez a közvélemény tüzérségi előkészítése, amelynek az a célja, hogy a nyárspolgárokat hozzászoktassák a Szovjetunió elleni kirohanásokhoz és megteremtsék az intervenció erkölcsi előfeltételeit. Hogy mi jön ki ebből a hazugság- és rágalomhadjáratból, hogy az imperialisták megkockáztatnak-e komoly támadást — azt majd megnézzük. De hogy ezek a kirohanások semmi jóval nem kecsegtetik a gyarmatokat, abban aligha lehet kételkedni. Ezért mellőzhetetlen aktuális feladat, hogy a forradalom egyesült erői az imperializmus valószínű támadásával szemben előkészítsék az ellentámadást.

Ezért a jelen pillanatban különösen nagyjelentőségű a gyarmatok és a függő országok forradalmi mozgalmára háruló legközelebbi feladatok következetes teljesítése.

Mi a Keleti Népek Egyetemének hivatása a gyarmati és a függő országok tekintetében mindezekkel a körülményekkel kapcsolatban? Az a hivatása, hogy ez országok forradalmi fejlődésének minden sajátosságát számításba vegye és olyan irányban nevelje az ezekből az országokból jött kádereket,

amely biztosítja a fentebb ismertetett különböző időszerű feladatok teljesítését.

A Keleti Népek Egyetemén a hallgatóknak mintegy tíz olyan különböző csoportja van, amelyek gyarmati és függő országokból jöttek hozzánk. Mindenki tudja, hogy ezek az elvtársak világosságra és tudásra szomjaznak. A Keleti Népek Egyetemének feladata az, hogy igazi forradalmárokat kovácsoljon ki belőlük, olyan forradalmárokat, akik fel vannak vértezve a leninizmus elméletével, rendelkeznek a leninizmus gyakorlati tapasztalataival, és lelkiismereti kötelességüknek tekintik a gyarmatok és a függő országok forradalmi mozgalmára háruló aktuális feladatok teljesítését.

Emellett szem előtt kell tartani, hogy a gyarmati Kelet aktív funkcionáriusainak gyakorlatában két elhajlás észlelhető, amelyek ellen feltétlenül harcolnunk kell, hogy igazán forradalmi kádereket nevelhessünk.

Az első elhajlás alábecsüli a szabadságmozgalom forradalmi lehetőségeit és túlbecsüli a gyarmatok és a függő országok mindent átfogó nemzeti egységfrontjának eszméjét, nem véve tekintetbe ez országok állapotát és fejlődési fokát. Ez jobboldali elhajlás, mely azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a forradalmi mozgalom alacsonyabb fokra süllyed és hogy a kommunista elemek hangja elvész a polgári nacionalisták közös kórusában. A Keleti Népek Egyetemének feltétlenül kötelessége, hogy erélyesen harcoljon ez ellen az elhajlás ellen.

A második elhajlás túlbecsüli a szabadságmozgalom forradalmi lehetőségeit és alábecsüli a munkás-

osztály és a forradalmi burzsoázia imperializmusellenes szövetségét. Úgy látszik, hogy ebben az elhajlásban szenvednek a jávai kommunisták, akik nemrég, helytelenül, a szovjet hatalom jelszavát adták ki országukban. Ez baloldali elhajlás, amely azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a kommunisták elszakadnak a tömegektől és a kommunista párt szektává válik. Ha Kelet gyarmatai és függő országai számára valóban forradalmi kádereket akarunk nevelni, ennek elengedhetetlen feltétele, hogy erélyesen harcoljunk ez ellen az elhajlás ellen.

Nagy vonásokban ezek a politikai feladatok hárulnak a Keleti Népek Egyetemére a szovjet és a gyarmati Kelet népeit illetően.

Reméljük, hogy a Keleti Népek Egyeteme becsülettel tudja majd teljesíteni e feladatokat.

„Pravda" 115. sz.
1925 május 22.

A „KOMSZOMOLSZKAJA PRAVDA"[33] SZERKESZTŐSÉGÉNEK VALAMENNYI TAGJÁHOZ

Elvtársak! Tekintettel a „Komszomolszkaja Pravda" komoly jelentőségére, szeretnők közölni Önökkel első benyomásainkat a lap néhány cikkéről.

1) Úgy véljük, hogy Sztyeckij „Az új gazdasági politika új szakasza" c. cikkeinek néhány helye kétségeket ébreszt. Ezekben a cikkekben, igaz, letompított formában, végigvonul a „gazdagodjatok" jelszó. Ez a jelszó nem a miénk, helytelen, számos kétségre és félreértésre ad alkalmat, és ezért nem lehet helye a „Komszomolszkaja Pravda" vezércikkében. A mi jelszavunk a szocialista felhalmozás. Mi ledöntjük azokat a közigazgatási korlátokat, amelyek a falu jóléte emelésének útját állják. Ez a művelet feltétlenül megkönnyít mindenféle felhalmozást, magántőkés és szocialista felhalmozást egyaránt. De a párt még soha nem mondotta azt, hogy jelszavául a magánfelhalmozást tűzi ki. *Azért* engedjük útjára a „nep"-et és engedjük meg a magánfelhalmozást, hogy megkönnyítsük a *mi* jelszavunknak, a szocialista felhalmozásnak a megvalósítását népgazdaságunk rendszerében. Lehetséges, hogy egyes elvtársaink vitásnak tartják ezt a kérdést. De akkor meg is kell mondani, hogy a „gazdagodjatok" jelszó kérdése vitás, és az e jelszó mellett

írott cikkeket mint vitacikkeket kell közzétenni. Másrészt világos, hogy a „Komszomolszkaja Pravda" nem vitarendező lap, hanem elsősorban pozitív lap, amely az olvasónak a párt által általánosan elfogadott jelszavakat és irányelveket ad.

Szóval, akárhogyan nézzük is a kérdést, akár formai szempontból, akár a kérdés lényege szempontjából, Sztyeckij cikkét a jelzett pontban rossznak kell minősíteni. Ajánlatos lesz ezentúl óvatosabbnak lenni.

2) Nem teljesen elfogadható Sztyeckij cikkeinek a falu nem-kapitalista fejlődéséről szóló pontja sem. Azelőtt lehetett a fejlődés nem-kapitalista útjáról beszélni. Most, amikor a harc a szocialista és a kapitalista fejlődés elemei között ténylegesen megkezdődött és nagy erővel bontakozik ki, helyesebb volna a fejlődés szocialista útjáról beszélni. Máskülönben az a benyomás támadhat, hogy a fejlődés két útján, a kapitalista és a szocialista úton kívül van még egy harmadik út is — ami helytelen, és semmiesetre sem meggyőző.

3) Ugyancsak helytelennek tartom Szlepkov „A lenini örökségről" c. cikkének azt a helyét, ahol arról van szó, hogy a kommunistáknak és a komszomolistáknak a szervezeti és politikai munkában *versenyezniök* kell a parasztság pártonkívüli aktívájával. Mindeddig azt a kérdést vetettük fel, hogy a párt körül meg kell teremteni egy ilyen aktívát, hogy nevelni kell ezt az aktívát, s ezt helyesnek tartottuk. Szlepkov most új kérdést vet fel, azt, hogy a kommunistáknak és a komszomolistáknak versenyezniök kell azzal a pártonkívüli aktívával, amelyet még meg kell teremteni. Ez helytelen és nincs összhangban a Szovjetek

felélénkítésének jelszava alatt folytatott egész kampányunkkal. Nem versenyezni kell ezzel az aktívával, hanem meg kell teremteni, és nevelni kell.

4) Jó volna megszervezni azt, hogy a „Komszomolszkaja Pravda" rendszeresen adjon mellékleteket, népszerű brosúrák formájában, amelyeket a marxizmus legkiválóbb teoretikusai írnának a kommunizmusról, a proletárdiktatúráról, az Októberi Forradalomról, valamint a gazdaság és igazgatás különböző ágairól, amelyek közvetlen kapcsolatban vannak a komszomol-aktíva városi és falusi gyakorlati munkájával. Ezekből a kis brosúrák formájában megjelenő mellékletekből azután össze lehetne állítani afféle kis könyvtárat a komszomol-aktivisták számára, aminek feltétlenül komoly jelentősége van a komszomol-aktíva nevelése szempontjából.

5) Jó lenne egyszerűbbé tenni a „Komszomolszkaja Pravda" cikkeinek stílusát, kötelezni kellene a munkatársakat, hogy egyszerűen, rövid mondatokban írjanak, lehetőleg idegen kifejezések nélkül, úgy, ahogy ezt *Iljics* tudta tenni. Szükség esetén, megintcsak a „Komszomolszkaja Pravda" melléklete formájában, az idegen szavak egy kis szótárát lehetne kiadni, vagy legalább a cikkek szövegébe iktassák be a megfelelő magyarázatot, ha már nem lehet idegen szavak nélkül meglenni.

I. Sztálin
V. Molotov
A. Andrejev

Moszkva, 1925 június 2.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK

Beszéd a Szverdlov Egyetemen

1925 június 9

Elvtársak! Felelni fogok az önök írásban feltett kérdéseire. Abban a sorrendben veszem elő a kérdéseket, amelyben önök listájukban azokat feltették. Mint tudják, tíz ilyen kérdés van.

Kezdem az első kérdéssel.

I

Milyen intézkedéseknek és feltételeknek kell elősegiteniök a munkásosztály és a parasztság összefogásának megszilárdulását a proletárdiktatúra viszonyai között, ha a Szovjetuniót a következő 10—15 éven belül nem fogja támogatni a nyugati proletariátus szociális forradalma?

Azt hiszem, hogy ez a kérdés magábanfoglalja az írásban feltett többi kérdést is. Válaszom ezért csak általános lehet és éppen emiatt korántsem lesz kimerítő. Ellenkező esetben nem maradna mit válaszolnom a többi kérdésre.

Azt hiszem, hogy a párt XIV. konferenciájának határozatai kimerítő választ adnak erre a kérdésre. Ezek a határozatok arról szólnak, hogy a munkás-paraszt összefogás megszilárdulásának legfőbb biztosítéka a parasztság irányában folytatott helyes politika.

De mi a parasztság irányában folytatott helyes politika?

Ennek a politikának számos olyan gazdasági, közigazgatási-politikai és kulturális-felvilágosító intézkedésből kell állania, amelyek az összefogás megszilárdulását biztosítják.

Kezdjük a gazdaság területével.

Mindenekelőtt arra van szükség, hogy a hadikommunizmus falusi maradványait felszámoljuk. Szükség van továbbá az iparcikkek és a mezőgazdasági termékek tekintetében olyan helyes árpolitikára, amely biztosítja az ipar és a mezőgazdaság gyors növekedését és az „agrárolló" megszűnését. Szükség van ezenkívül arra, hogy a mezőgazdasági adó összegét csökkentsük és az általános állami költségvetés keretéből fokozatosan átvigyük a helyi költségvetés keretébe. Szükség van arra, hogy a parasztság milliós tömegeit szövetkezetekben tömörítsük, elsősorban a mezőgazdasági és hitelszövetkezetek vonalán, hogy a paraszti gazdaságot ezáltal bekapcsoljuk a szocialista építés közös rendszerébe. Szükség van arra, hogy a falut a lehető legnagyobb mértékben ellássuk traktorokkal, hogy ezáltal technikailag forradalmasítsuk a mezőgazdaságot s kulturális és technikai gócokat teremtsünk a falun. Szükség van végül arra, hogy megvalósítsuk a villamosítási tervet, hogy ezáltal közelebb hozzuk a falut a városhoz és megszüntessük ellentétüket.

Ez az az út, amelyen a pártnak haladnia kell, ha a város és a falu összefogását gazdasági vonalon biztosítani akarja.

Szeretném felhívni figyelmüket a mezőgazda-

sági adónak az állami költségvetés keretéből a helyi költségvetés keretébe való átvitelére. Ezt önök furcsának vélhetik. Mégis tény, hogy a mezőgazdasági adó helyi adóvá változik és a jövőben mindinkább helyi jellegűvé fog válni. Ismeretes például, hogy régebben, körülbelül két évvel ezelőtt, a mezőgazdasági adó volt állami költségvetésünk legfőbb, vagy majdnem legfőbb bevételi tétele. S most? Most az állami költségvetés jelentéktelen hányada. Az állami költségvetés összege most két és fél milliárd rubel, a mezőgazdasági adóból pedig ebben az évben legfeljebb 250—260 millió rubel folyik, illetve folyhat be, vagyis 100 millió rubellel kevesebb, mint a mult évben. Mint látják, ez már nem valami sok. És mennél jobban növekszik az állami költségvetés, annál kisebb lesz benne ennek az adónak a részaránya. Másodszor, ebből a 260 millió mezőgazdasági adóból 100 millió a helyi költségvetésbe kerül. Ez több mint az egész adó egyharmada. Mivel magyarázható ez? Azzal, hogy valamennyi adónk közül a mezőgazdasági adó van a legközelebb a helyi viszonyokhoz, a leginkább alkalmas arra, hogy a helyi szükségletekre használják fel. Aligha kételkedhetünk abban, hogy a helyi költségvetés általában növekedni fog. De kétségtelen az is, hogy elsősorban a mezőgazdasági adóból fog növekedni, amely megköveteli, hogy a lehető legnagyobb mértékben a helyi viszonyoknak megfelelően alkalmazzák. Ez annál is valószínűbb, mert az állami bevételek súlypontja már áthelyeződött és általában át fog helyeződni más természetű bevételekre, az állami vállalatokból származó bevételekre, a közvetett adókra stb.

Ez az oka annak, hogy a maga idejében valószínűvé és az összefogás megszilárdítása szempontjából célszerűvé válhat az, hogy a mezőgazdasági adót az állami költségvetés keretéből átvigyük a helyi költségvetés keretébe.

Áttérünk azokra a rendszabályokra, amelyeket a munkás-paraszt összefogás biztosítása érdekében közigazgatási-politikai téren kell foganatosítanunk.

A szovjet demokrácia meghonosítása a városban és a falun, valamint a Szovjetek aktivizálása abból a célból, hogy az államapparátust egyszerűsítsük, olcsóbbá és erkölcsileg egészségessé tegyük, hogy kiűzzük ebből az apparátusból a bürokrácia és a polgári rothadás elemeit, hogy az államapparátust teljesen közelhozzuk a milliós tömegekhez — ez az az út, amelyen a pártnak haladnia kell, ha a munkás-paraszt összefogást a közigazgatási-politikai építés vonalán meg akarja szilárdítani.

A proletárdiktatúra nem öncél. A diktatúra eszköz, út a szocializmushoz. És mi a szocializmus? A szocializmus átmenet abból a társadalomból, amelyben proletárdiktatúra van, az államnélküli társadalomba. De ennek az átmenetnek a megvalósítása érdekében elő kell készítenünk az államapparátus átalakítását abban az irányban és olyan módon, hogy ezáltal valóban biztosítható legyen a diktatúra társadalmának átalakítása kommunista társadalommá. Éppen ezt a célt szolgálja az a jelszó, hogy aktivizálni kell a Szovjeteket, az a jelszó, hogy meg kell honosítani a falun és a városban a szovjet demokráciát, az a jelszó, hogy a munkásosztály és a parasztság legjobb elemeit be kell vonnunk az ország köz-

vetlen igazgatásába. Megjavítani, valóban átalakítani az államapparátust, kiűzni belőle a bürokrácia és a bomlás elemeit, elérni azt, hogy a nagy tömegek magukénak érezzék és bízzanak benne — mindez lehetetlen, ha maguk a tömegek nem nyujtanak állandó és aktív segítséget az államapparátusnak. A tömegek aktív és szakadatlan segítsége viszont lehetetlen, ha nem vonjuk be a munkások és parasztok legjobb elemeit a közigazgatás szerveibe, ha nem teremtünk egyenes és közvetlen kapcsolatot az államapparátus és a dolgozó tömegek legszélesebb „alsó" rétegei között.

Miben különbözik a szovjet államapparátus a burzsoá államapparátustól?

Elsősorban abban, hogy a burzsoá államapparátus a tömegek *felett* áll, aminek következtében áthághatatlan korlát választja el a lakosságtól és egész szelleménél fogva távol van a néptömegektől. A szovjet államapparátus ezzel szemben *összeolvad* a tömegekkel, mert nem állhat és nem szabad a tömegek felett állnia, ha mint szovjet államapparátus fenn akar maradni, mert nem lehet távol ezektől a tömegektől, ha valóban át akarja fogni a dolgozók milliós tömegeit. Ez az egyik elvi különbség a szovjet államapparátus és a burzsoá államapparátus között.

Lenin valamikor „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" c. brosúrájában azt írta, hogy a bolsevik párt 240 000 tagja kétségtelenül tudná igazgatni az országot a szegények érdekében a gazdagok ellen, mert semmivel sem rosszabbak annál a 130 000 földesúrnál, akik a gazdagok érdekében

igazgatták az országot a szegények ellen. Egyes kommunisták ezen az alapon azt gondolják, hogy az államapparátus néhány százezer párttagból állhat, és hogy ez teljesen elegendő egy óriási ország igazgatásához. Ennek az értelmezésnek megfelelően olykor hajlandók azonosítani a pártot az állammal. Ez helytelen, elvtársak. Ez Lenin gondolatának elferdítése. Lenin, amikor a bolsevik párt 240 000 tagjáról beszélt, korántsem akarta azt mondani, hogy ez egybevág vagy egybevághat a szovjet államapparátus teljes létszámával és egész hatósugarával. Ellenkezőleg, az államapparátus állományába a párttagokon kívül belefoglalta még azt az egymillió szavazatot, amelyet akkor, Október előtt, a bolsevikokra leadtak, és kijelentette, hogy módunkban áll egy csapással *megtízszerezni* államapparátusunkat, vagyis legalább 10 millióra felemelni azáltal, hogy a dolgozókat bevonjuk az államigazgatás mindennapi munkájába.

„Ezt a 240 000 embert — mondja Lenin — már most a felnőtt lakosságnak legalább egymillió szavazata támogatja, mert az európai tapasztalat és Oroszországnak például az augusztusban lefolyt petrográdi duma-választásokon szerzett tapasztalata alapján a párttagok és a pártra adott szavazatok között éppen ez az arány állapítható meg. Tehát máris van «államapparátusunk» olyan *egymillió* emberből, akik meggyőződésből szolgálják a szocialista államot, nempedig azért, hogy havonta huszadikán megkapják nagy fizetésüket.

Sőt, van egy «csodaszerünk» arra, hogy egyszerre, egy csapással *megtízszerezzük* államapparátusunkat, olyan eszközünk, amilyennel soha egyetlen tőkés állam nem rendelkezett és nem is rendelkezhet. Ez a csodás dolog —

a dolgozók bevonása, a szegényparasztság bevonása az államigazgatás mindennapi munkájába" (XXI. köt. 264—265. old.).

De hogyan történik „a dolgozók bevonása, a szegényparasztság bevonása az államigazgatás mindennapi munkájába"?

Ez a Szovjetek, a gazdasági szervek, az üzemi bizottságok, a kultúrintézmények, a pártszervezetek, az ifjúsági szövetség szervezetei, mindenféle szövetkezeti egyesülések stb. stb. körül alakuló kezdeményező tömegszervezetek, mindenféle bizottságok és testületek, értekezletek és aktíva-gyűlések útján történik. Elvtársaink néha nem veszik észre, hogy alsóbb párt-, szovjet, kulturális, szakszervezeti, oktatási, ifjúsági, katonai, női és mindenféle más szervezeteink körül az önkéntesen keletkező szervezetek, bizottságok és értekezletek egész hangyabolyai nyüzsögnek, amelyek felölelik a pártonkívüli munkások és parasztok milliós tömegeit, s ezeknek a nyüzsgő hangyabolyoknak mindennapi, észrevétlen, szorgalmas, zajtalan munkája alkotja a Szovjetek alapját és életét, a Szovjetállam erőforrását. A szovjet és pártszerveinket körülvevő milliós szervezetek nélkül a Szovjethatalom létezése és fejlődése, e nagy ország vezetése és igazgatása teljesen elképzelhetetlen volna. A szovjet államapparátus nemcsak a Szovjetekből áll. A szovjet államapparátus a szó mélyebb értelmében a Szovjetekből és ezenfelül mindenféle és mindenfajta pártonkívüli és pártegyesülés milliókat felölelő szervezeteiből áll, amelyek egyesítik a Szovjeteket a legszélesebb „alsó" rétegekkel, *egybeolvasztják* az államapparátust a milliós tömegekkel és lépésről-lépésre

megsemmisítenek mindent, ami korlát lehetne az államapparátus és a lakosság között.

Így kell törekednünk arra, hogy államapparátusunkat „megtízszerezzük” azáltal, hogy szeretetté és otthonossá tesszük a dolgozók milliós tömegei számára, kiűzzük belőle a bürokrácia csökevényeit, egybeolvasztjuk a tömegekkel és ilymódon egyúttal előkészítjük az átmenetet a proletárdiktatúra társadalmából a kommunista társadalomba.

Ez a Szovjetek felélénkítése és a szovjet demokrácia meghonosítása jelszavának értelme és jelentősége.

Ezek a munkás-paraszt összefogás megszilárdítását előmozdító legfőbb intézkedések, amelyek a párt közigazgatási és politikai munkájának területén szükségesek.

Ami azokat az intézkedéseket illeti, amelyeket azért kell foganatosítanunk, hogy a kulturális-felvilágosító munka területén biztosítsuk az összefogást, ezekről vajmi keveset kell beszélnem, minthogy ezek az intézkedések világosak, általánosan ismertek és ezért nem szorulnak magyarázatra. Csak a fő irányvonalát szeretném megjelölni annak a munkának, amelyet ezen a téren a legközelebbi időszakban el kell végeznünk. Ennek a fő irányvonalnak az a lényege, hogy előkészítjük azokat a feltételeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az általános tankötelezettséget az egész országban, az egész Szovjetunióban bevezessük. Ez, elvtársak, óriási reform. Megvalósítása óriási győzelem lesz nemcsak a kulturális, hanem a politikai és a gazdasági fronton is. Ez a reform az ország hatalmas felemelkedésének fog alapjául szolgálni. De ez

száz meg százmillió rubelbe fog kerülni. Elegendő rámutatni arra, hogy megvalósítása egész hadsereget, majdnem félmillió tanítót és tanítónőt követel. De nekünk mindenáron biztosítanunk kell ennek a reformnak a megvalósítását a közeljövőben, ha az országot valóban a kultúra magasabb fokára akarjuk emelni. És ezt meg is tesszük, elvtársak. Ez nem lehet kétséges.

Ez a válasz első kérdésükre.

Térjünk most át a második kérdésre.

II

A kapitalizmus stabilizációjával kapcsolatban az elfajulásnak miféle veszélyei fenyegetik pártunkat, ha ez a stabilizáció hosszú ideig fog tartani?

Egyáltalán vannak-e nálunk ilyen fenyegető veszélyek?

Ilyen veszélyek, mint lehetséges, sőt mint reális veszélyek, kétségtelenül fenyegetnek. Ezek a stabilizációtól függetlenül is megvannak. A stabilizáció csak érezhetőbbé teszi őket. Ilyen veszély, ha a legfőbbeket vesszük, szerintem három van:

a) az a veszély, hogy országunk építésében elveszítjük a szocialista távlatokat, amihez a likvidátorság kapcsolódik;

b) az a veszély, hogy elveszítjük a nemzetközi forradalom távlatait, amihez a nacionalizmus kapcsolódik;

c) az a veszély, hogy a párt vezetőszerepe csökken, amiből az következhet, hogy a párt az államapparátus függelékévé válik.

Kezdjük az első veszéllyel.

Ennek a veszélynek jellemző vonása a hitetlenség forradalmunk belső erőiben; a hitetlenség a munkás-paraszt szövetségben; a hitetlenség abban, hogy a munkásosztálynak vezetőszerepe van ebben a szövetségben; a hitetlenség abban, hogy a „«nep» Oroszországa" „szocialista Oroszországgá" alakul át; a hitetlenség országunk szocialista építésének győzelmében.

Ez a likvidátorság és az elfajulás útja, mert az Októberi Forradalom alapjainak és céljainak felszámolására, a proletár államnak burzsoá-demokratikus állammá való elfajulására vezet.

Az ilyen „gondolkodásmód" forrása, a pártban való keletkezésének táptalaja az, hogy az új gazdasági politika viszonyai között, olyan viszonyok között, amikor népgazdaságunkban a kapitalista elemek ádáz harcot vívnak a szocialista elemek ellen, — ilyen viszonyok között a burzsoá befolyás a pártra fokozódik. A kapitalista elemek nemcsak a gazdasági élet területén harcolnak. Igyekeznek átvinni a harcot a proletariátus ideológiájának területére, a párt legkevésbbé állhatatos osztagait megfertőzni igyekeznek hitetlenséggel a szocialista építés sikereiben, kétkedéssel építőmunkánk szocialista perspektíváiban — és nem mondhatjuk, hogy ez az igyekezetük nem járt semmi eredménnyel.

„Hogyan gondolhatunk arra mi, egy elmaradott ország, hogy felépítjük a teljes szocialista társadalmat — mondják egyes ilyen megmételyezett „kommunisták" —, országunk termelőerőinek állapota nem engedi meg, hogy ilyen utópista célokat tűzzünk

magunk elé, csak adja isten, hogy valahogy kitartsunk, most kisebb gondunk is nagyobb a szocializmusnál, fogjunk hozzá így vagy úgy az építéshez, aztán majd meglátjuk, mi lesz . . .”

„Mi már teljesítettük forradalmi missziónkat azzal, hogy végrehajtottuk az Októberi Forradalmat — mondják mások —, most már minden a nemzetközi forradalomtól függ, mert amíg a nyugati proletariátus nem győzött, nem építhetjük fel a szocializmust, Oroszországban a forradalmárnak tulajdonképpen már nincs tennivalója”. . . Ismeretes, hogy 1923-ban, a német forradalom előestéjén, tanulóifjúságunk egy része kész volt arra, hogy sutbadobja a könyveket és Németországba utazzon, mondván, hogy „Oroszországban a forradalmárnak nincsen semmi tennivalója, sutba kell dobnia a könyveket és Németországba kell utaznia, hogy ott forradalmat csináljon”.

Mint látják, a „kommunistáknak” ez a két csoportja, az első ugyanúgy, mint a második, tagadja építésünk szocialista lehetőségeit, a likvidátorság álláspontján van. A különbség közöttük csak az, hogy az első csoport a „termelőerők” „tudós” „elméletével” leplezi likvidátorságát (nem véletlen, hogy Miljukov a napokban megdícsérte és a „Poszlednyije Novosztyi”-ban[34] „komoly marxistáknak“ nevezte őket), a másik csoport pedig a világforradalomra utaló baloldali és „szörnyen forradalmi” frázisokkal takargatja ugyanazt.

Mert miről is van szó. Tegyük fel, hogy a forradalmárnak Oroszországban nincsen semmi tennivalója; tegyük fel, hogy országunkban elképzelhetet-

len, lehetetlen a szocializmus építése mindaddig, míg a szocializmus más országokban nem győzött; tegyük fel, hogy a szocializmus győzelme az élenjáró országokban még vagy 10—20 évig késlekedik — feltehetjük-e ilyen körülmények között, hogy gazdasági életünk kapitalista elemei, amelyek olyan viszonyok között működnek, amikor országunkat kapitalista országok veszik körül, hajlandók lesznek abbahagyni e gazdaság szocialista elemei ellen vívott élethalálharcukat és ölbe tett kézzel várják majd a világforradalom győzelmét? Csak fel kell vetnünk ezt a kérdést és azonnal megértjük, mennyire ostoba az ilyen feltevés. De ha ez a feltevés képtelenség, mi tennivalója marad „komoly marxistáinknak" és „szörnyű forradalmárainknak"? Nyilván, csak egy tennivalójuk marad: az, hogy céltalanul bolyongjanak, hogy az elemi erők akaratára bízzák magukat, és lassacskán közönséges burzsoá demokratákká fajuljanak.

Csak két eshetőség van: *vagy* a proletárforradalom bázisának tekintjük országunkat és, mint Lenin mondja, megvan minden adottságunk a teljes szocialista társadalom felépítéséhez, — s akkor felépíthetjük és fel is kell építenünk ezt a társadalmat, arra számítva, hogy teljesen legyőzzük népgazdaságunk kapitalista elemeit; *vagypedig* országunkat a forradalom bázisának nem tekintjük, a szocializmus felépítéséhez szükséges adottságokkal nem rendelkezünk, a szocialista társadalmat felépíteni nem tudjuk, — s akkor, ha a többi országban a szocializmus győzelme késlekedik, meg kell békülnünk azzal, hogy népgazdaságunk kapitalista elemei felülkerekednek, hogy a

Szovjethatalom bomlásnak indul és a párt elfajul.

Vagy az egyik, vagy a másik.

Ez az oka annak, hogy aki nem hisz építésünk szocialista lehetőségeiben, az likvidátorrá lesz és elfajul.

Ez az oka annak, hogy a likvidátorság veszélye elleni harc pártunk napirenden levő kérdése, különösen most, különösen a kapitalizmus ideiglenes stabilizációjának viszonyai között.

Térjünk át a második veszélyre.

Ennek a veszélynek jellemző vonása a hitetlenség a nemzetközi proletárforradalomban; a hitetlenség e forradalom győzelmében; szkeptikus viszony a gyarmatok és a függő országok nemzeti szabadságmozgalmához; annak megnemértése, hogy országunk, ha más országok forradalmi mozgalma nem támogatná, nem tudna helytállni a világimperializmussal szemben; annak megnemértése, hogy a szocializmus győzelme *egy* országban nem lehet végleges, mert ez az ország nem lehet biztosítva az intervenció ellen mindaddig, amíg a forradalom nem győz legalább néhány országban; az internacionalizmus azon elemi követelményének megnemértése, amelynek folytán a szocializmus győzelme *egy* országban nem öncél, hanem eszköz a többi ország forradalmának fejlesztésére és támogatására.

Ez a nacionalizmus és az elfajulás útja, az internacionalista proletár politika teljes felszámolásának útja, mert azok az emberek, akik ebben a betegségben szenvednek, országunkat nem a világforradalmi mozgalomnak nevezett egész egy részének

tekintik, hanem e mozgalom kezdetének és végének, és úgy vélik, hogy országunk érdekeinek fel kell áldozni valamennyi többi ország érdekeit.

Támogassuk Kína szabadságmozgalmát? Minek? Nem lesz ez veszélyes? Nem fogunk-e emiatt összeveszni más országokkal? Nem tanácsosabb-e, ha Kínában a többi „élenjáró" országgal együtt megállapítjuk a mi „érdekszféránkat" és egyet-mást kicsikarunk Kínától a mi javunkra? Ez hasznos is, meg veszélytelen is... Támogassuk a németországi szabadságmozgalmat? Érdemes-e kockáztatni? Nem okosabb-e, ha a versailles-i szerződésre vonatkozólag megegyezünk az Antanttal és kompenzáció fejében egyet-mást kialkudunk magunknak?.. Fenntartsuk-e a barátságot Perzsiával, Törökországgal és Afganisztánnal? Megéri-e az eredmény a fáradságot? Nem okosabb-e, ha egyes nagyhatalmakkal együtt visszatérünk az „érdekszférákhoz"? És a többi, és így tovább.

Ez az az újtípusú nacionalista „gondolkodásmód", amely az Októberi Forradalom külpolitikájának meghiúsításával kísérletezik és az elfajulás elemeit tenyészti.

Az első veszélynek, a likvidátorság veszélyének az a forrása, hogy a burzsoá befolyás a pártra a belpolitika vonalán, a népgazdaság kapitalista és szocialista elemei között folyó harc vonalán erősödik, — viszont e második veszély, a nacionalista veszély forrásának azt kell tekinteni, hogy erősödik a burzsoá befolyás a pártra a külpolitika vonalán, a kapitalista államok és a proletárdiktatúra állama között folyó harc vonalán. Aligha kételkedhetünk

abban, hogy a kapitalista államok óriási nyomást gyakorolnak államunkra, hogy külpolitikánk funkcionáriusainak nem mindig sikerül helytállniok ezzel a nyomással szemben, hogy a bonyodalmak veszélye gyakran arra csábít egyeseket, hogy a legkisebb ellenállás útjára, a nacionalizmus útjára lépjenek.

Másrészt világos, hogy a forradalom első győztes országa csak a következetes internacionalizmus alapján, csak az Októberi Forradalom külpolitikája alapján tarthatja meg a világforradalmi mozgalom zászlóvivőjének szerepét, hogy a külpolitikában a legkisebb ellenállás és a nacionalizmus útja az első győztes ország elszigetelődésének és felbomlásának az útja.

Ez az oka annak, hogy a nemzetközi forradalom távlatának elvesztése a nacionalizmus és az elfajulás veszélyével fenyeget.

Ez az oka annak, hogy a külpolitikában fenyegető nacionalista veszély elleni harc a párt napirenden levő feladata.

Végül, térjünk át a harmadik veszélyre.

Ennek a veszélynek jellemző vonása a párt belső erőiben való hitetlenség; hitetlenség a párt vezetésében; az államapparátusnak az a törekvése, hogy gyengítse a párt vezetését, hogy megszabaduljon ettől a vezetéstől; annak megnemértése, hogy pártvezetés nélkül nem lehet proletárdiktatúra.

Ez a veszély három oldalról fenyeget.

Először. Megváltoztak azok az osztályok, amelyeket vezetni kell. A munkások és a parasztok ma már nem azok, akik a hadikommunizmus idején voltak. A munkásosztály régebben deklasszált és

szétforgácsolt tömeg volt, a parasztság pedig attól rettegett, hogy visszatérnek a földbirtokosok, ha a polgárháborúban vereséget szenvedünk, s emellett ebben az időszakban a párt, amely katonai módszerekkel intézte az ügyeket, volt az egyetlen koncentrált erő. Ma más a helyzet. Háború nincsen többé. Tehát háborús veszély sincsen, amely a dolgozó tömegeket a párt mögé sorakoztatná. A proletariátus helyreállt és mind kulturális, mind anyagi tekintetben felemelkedett. Felemelkedett és fejlődött a parasztság is. Mindkét osztály politikai aktivitása nő és továbbra is nőni fog. Most már nem lehet katonai módszerekkel vezetni. A vezetésben, elősziris, a legnagyobb rugalmasságra van szükség. Másodszor, rendkívül figyelmeseknek kell lennünk a munkások és parasztok igényei és szükségletei irányában. Harmadszor, értenünk kell ahhoz, hogy bevonjuk a pártba a munkások és parasztok legjobbjait, akik ez osztályok növekvő politikai aktivitásának eredményeképpen kitűntek. De ezek az előfeltételek, illetve képességek, mint tudjuk, nem adódnak egyszerre. Innen van az, hogy a párttal szemben támasztott igények nincsenek összhangban azokkal a lehetőségekkel, amelyekkel a párt a jelen pillanatban rendelkezik. Ebből ered a pártvezetés meggyengülésének veszélye, az a veszély, hogy a párt elveszti vezetőszerepét.

Másodszor. Az utóbbi időben, a gazdasági fejlődés időszakában, jelentősen megnőtt és megerősödött az állami és társadalmi szervezetek apparátusa. Jelentősen megnövekedtek és kibővültek a trösztök és szindikátusok, a kereskedelmi és a hitelintézetek, a közigazgatási-politikai és kulturális-felvilágosító

szervezetek, és végül a különféle szövetkezetek, — s mindezek a szervezetek száz meg százezer új embert, főképpen pártonkívülieket, vontak be munkájukba. De ezeknek az apparátusoknak nemcsak a létszáma növekszik. Növekszik erejük és jelentőségük is. És minél nagyobb a jelentőségük, annál érezhetőbb a pártra gyakorolt nyomásuk, annál szívósabban törekszenek a pártvezetés gyengítésére, annál erősebb ellenállást tanusítanak a párttal szemben. Ezekben az apparátusokban úgy kell átcsoportosítani az erőket és úgy kell elosztani a vezetőket, hogy biztosíthassuk a párt vezetését az új körülmények között. De mindezt, mint tudjuk, nem lehet egy csapással megoldani. Ebből ered az a veszély, hogy az államapparátus elszakad a párttól.

Harmadszor. Maga a munka is bonyolultabb lett és differenciálódott. A most folyó épitőmunkáról beszélek. Mind a falun, mind a városban kialakultak és kifejlődtek a munka különböző ágai és ezeknek különböző elágazásai. Ennek megfelelően a vezetés is konkrétabb lett. Azelőtt szokás volt „általános" vezetésről beszélni. Ma az „általános" vezetés csak üres fecsegés, mert nem jelent semmiféle vezetést. Most konkrét, gyakorlati vezetésre van szükség. Az előző időszak a mindenhez értő vezető típusát alakitotta ki, aki kész volt bármilyen elméleti vagy gyakorlati kérdésre válaszolni. Ma a mindenhez értő vezetőnek ez a régi típusa át kell hogy adja a helyét az újtípusú vezetőnek, aki igyekszik egy bizonyos munkaterületen munkájának mestere lenni. Ha valóban vezetni akarunk, értenünk kell a dolgunkat, lelkiismeretesen, türelmesen, szívósan tanulmányoz-

nunk kell munkánk területét. Ahhoz, hogy a falun vezethessünk, ismerni kell a mezőgazdaságot, ismerni kell a szövetkezeteket, ismerni kell az árpolitikát, tanulmányozni kell a közvetlenül a falura vonatkozó törvényeket. Ahhoz, hogy a városban vezethessünk, ismerni kell az ipart, tanulmányozni kell a munkások életkörülményeit, ki kell tapogatni a munkások igényeit és szükségleteit, ismerni kell a szövetkezeteket, a szakszervezeteket, a klubmunkát. De elérhetjük-e mindezt egyik napról a másikra? Sajnos, nem. Ha a pártvezetést a kellő színvonalra akarjuk emelni, elsősorban a pártmunkások képzettségét kell fejlesztenünk. A pártkáderek minősége ma mindennél fontosabb. De a pártkáderek színvonalát sem lehet egykönnyen, egyetlen lendülettel feljebb emelni. A pártszervezetekben a dolgok ismeretét, sajnos, gyakran még mindig a kapkodó adminisztrálás régi szokása helyettesíti. Tulajdonképpen ezzel magyarázható, hogy az úgynevezett pártvezetés olykor teljesen felesleges intézkedések nevetséges felhalmozásává, senkit és semmit nem vezető üres papiros-„vezetéssé" fajul. Ez a legkomolyabb veszélyek egyike, amely a pártvezetés gyengülésével és süllyedésével fenyeget.

Általában ezek azok az okok, amelyek folytán a pártvezetés elvesztésének veszélye a párt felbomlására és elfajulására vezet.

Ebből következik, hogy az erélyes harc ez ellen a veszély ellen pártunk napirenden levő feladata.

Ez a válasz az önök második kérdésére.

Térjünk át a harmadik kérdésre.

III

Hogyan harcoljunk a kulákság ellen anélkül, hogy felszítanók az osztályharcot?

Azt hiszem, a kérdés össze van zsúfolva és ezért helytelenül van feltéve. Melyik osztályharcról van szó? Ha általában a falusi osztályharcról van szó, ezt a proletariátus nemcsak a kulákok ellen vívja. Hát a proletariátus és az egész parasztság közötti ellentét — ez talán nem osztályharc, még ha meglehetősen szokatlan is a formája? Vajjon nem igaz az, hogy ma a proletariátus és a parasztság társadalmunk két fő osztálya, hogy ezek között az osztályok között ellentétek vannak, igaz, hogy megoldható és, végeredményben, leküzdhető ellentétek, de mégiscsak ellentétek, amelyek harcot idéznek elő e két osztály között?

Azt hiszem, hogy országunkban az osztályharcnak, ha a város és a falu, a proletariátus és a parasztság közötti viszonyt nézzük, három fő frontja van:

a) a proletariátus egésze (az állam személyében) és a parasztság között a gyártmányok és a mezőgazdasági termékek maximális árainak megállapítása vonalán, az adóügy rendezése vonalán stb. folyó harc frontja;

b) a proletariátus egésze (az állam személyében) és a kulákság között a mezőgazdasági termékek spekulációs árainak felszámolása vonalán, az adóterhek fő súlyának a kulákokra való áthárítása vonalán stb. folyó harc frontja;

c) a falusi szegénység, elsősorban a béresek, és a kulákság között folyó harc frontja.

Amint látják, ezek a frontok nem lehetnek egy-

formák sem jelentőségük, sem az ott végbemenő harc jellege szerint. Ezért az ezeken a frontokon folyó osztályharc formáihoz való viszonyunknak is másnak és másnak, különbözőnek kell lennie.

Vizsgáljuk meg közelebbről a dolgot.

Az első front. A proletariátus (az állam személyében), minthogy számolnia kellett iparunk gyengeségével és azzal, hogy iparunk számára lehetetlen kölcsönt kapni, több olyan alapvető intézkedést tett, amelyek meg tudják védeni iparunkat a külföldi ipar versenyétől és gyorsítani tudják fejlődését egész népgazdaságunk javára, beleértve mezőgazdaságunkat is. Ezek az intézkedések: a külkereskedelmi monopólium, a mezőgazdasági adó, a mezőgazdasági termékek begyüjtésének állami formái, a tervszerűség bevitele a népgazdaság egészének fejlesztésébe. Mindezeknek az intézkedéseknek az alapja az ipar, a közlekedés, a hitel döntő ágainak államosítása. Tudják, hogy ezek az intézkedések arra vezettek, amire vezetniök kellett, vagyis határt szabtak mind az ipari gyártmányok féktelen árcsökkenésének, mind a mezőgazdasági termékek féktelen áremelkedésének. Másrészt világos, hogy a parasztság egésze, minthogy ipari gyártmányokat vásárol és gazdaságának termékeit a piacon eladja, ezeket a gyártmányokat a lehető legolcsóbb áron szeretné vásárolni és a maga termékeit a lehető legdrágább áron szeretné eladni. A parasztság ugyanígy azt is akarná, hogy egyáltalán ne legyen mezőgazdasági adó, vagy hogy azt legalábbis a minimumra szorítsák le.

Íme, ez a talaja a proletariátus és parasztság között folyó harcnak.

Lemondhat-e az állam a fentebb említett alapvető intézkedésekről? Nem, nem mondhat le róluk. Mert ha lemondana ezekről az intézkedésekről, az a mai helyzetben iparunk összeomlására, a proletariátusnak mint osztálynak összetörésére, országunknak az iparilag fejlett tőkés országok mezőgazdasági gyarmatává válására, egész forradalmunk bukására vezetne.

Érdeke-e a parasztság egészének államunk ez alapvető intézkedéseinek megszüntetése? Nem, nem érdeke. Mert ezeknek az intézkedéseknek a megszüntetése a mai helyzetben a fejlődés tőkés útjának diadalát jelenti, a fejlődés tőkés útja pedig a fejlődésnek olyan útja, amely maroknyi gazdag, maroknyi tőkés meggazdagodása érdekében a parasztság többségének elszegényedésére vezet. Ki meri azt állítani, hogy a parasztságnak érdeke saját elszegényedése, hogy érdeke országunk gyarmattá válása, hogy nem létérdeke népgazdaságunk szocialista fejlődési útjának diadala?

Íme, ez a talaja a proletariátus és a parasztság szövetségének.

Azt jelenti-e ez, hogy ipari szerveink a monopóliumra támaszkodva felhajthatják az ipari gyártmányok árait a parasztság zömének és magának az iparnak a kárára? Nem, nem jelenti azt. Ez a politika elsősorban magának az iparnak ártana, mert lehetetlenné tenné, hogy iparunk üvegházi és satnya növényből, amilyen tegnap volt, erős és hatalmas iparrá váljék, amilyennek holnapra lennie kell. Ezért indítottunk kampányt az iparcikkek árának csökkentése és a munka termelékenységének

fokozása érdekében. Önök tudják, hogy ennek a kampánynak eléggé nagy sikere van.

Továbbá, azt jelenti-e ez, hogy begyüjtő szerveink, a monopóliumra támaszkodva és azzal visszaélve korlátlanul csökkenthetik a mezőgazdasági termékek árát, olyannyira, hogy tönkreteszik a parasztságot és csorbítják egész népgazdaságunk érdekeit? Nem, nem jelenti azt. Ez a politika elsősorban iparunkat tenné tönkre, mert először, megnehezítené a munkások mezőgazdasági termékekkel való ellátását, másodszor, végkép feldúlná és szétzüllesztené iparunk belső piacát. Ezért indítottunk kampányt az úgynevezett „agrárolló" ellen. Önök tudják, hogy ez a kampány már eredményekkel járt.

Végül, azt jelenti-e ez, hogy helyi vagy központi szerveink, a mezőgazdasági adótörvényre támaszkodva és adószedési jogukkal élve, megfellebbezhetetlen valaminek tekinthetik ezt a törvényt, és gyakorlatukban a kistehetségű adófizetők magtárainak szétszedéséig és háztetőinek leszedéséig is elmehetnek, mint ez Tambov kormányzóság egyes kerületeiben előfordult? Nem, nem jelenti azt. Ilyen politika teljesen megrendítené a parasztság bizalmát a proletariátus, az állam iránt. Ezért tett a párt legutóbb intézkedéseket, hogy a mezőgazdasági adót csökkentsék, hogy ezt az adót többé-kevésbbé helyi jellegűvé tegyék, hogy adóügyünket általában rendezzék és felszámolják azokat a visszaéléseket, amelyek helyenként az adóbehajtás terén előfordultak. Önök tudják, hogy ezek az intézkedések már jó eredményekkel jártak.

Tehát, előszöris, a proletariátusnak és a paraszt-

ságnak közösek az érdekei a leglényegesebb kérdésekben, közös érdekük a népgazdaság szocialista fejlődési útjának diadala. Ebből adódik a munkásosztály és a parasztság szövetsége. Másodszor, a munkásosztály és a parasztság között érdekellentétek vannak a folyó kérdésekben. Ebből adódik a harc e szövetségen belül, az a harc, amelyet jelentőségben ellensúlyoz az érdekek közössége és amelynek el kell tűnnie a jövőben, amikor a munkásság és a parasztság nem lesz már osztály, amikor a munkások és a parasztok az osztálynélküli társadalom dolgozóivá válnak. Harmadszor, megvannak az eszközeink és módszereink arra, hogy ezeket a munkásosztály és a parasztság között fennálló ellentéteket a munkások és a parasztok szövetségének fenntartása és megszilárdítása keretében mindkét szövetséges érdekében megoldjuk. És nemcsak megvannak ezek a módszereink és eszközeink, hanem már eredményesen alkalmazzuk is azokat a „nep"-nek és a kapitalizmus ideiglenes stabilizációjának bonyolult körülményei között.

Következik-e ebből, hogy fel kell szítanunk az osztályharcot ezen a fronton? Nem, nem következik. Ellenkezőleg! Ebből csak az következik, hogy minden módon mérsékelnünk kell a harcot ezen a fronton, olymódon, hogy a harcot megegyezések és kölcsönös engedmények útján szabályozzuk és semmiesetre sem élezzük ki, nem engedjük, hogy összeütközésekre kerüljön sor. És ezt meg is tesszük. Mert erre megvan minden lehetőségünk. Mert az érdekközösség itt erősebb és mélyebb, mint az érdekellentét.

Mint látják, az osztályharc felszításának jelszava

teljesen alkalmatlan az e fronton folyó harc feltételei számára.

A második front. A szereplők itt a proletariátus (a Szovjetállam személyében) és a kulákság. Az osztályharc formái itt is éppoly sajátszerűek, mint amilyen sajátszerűek az első fronton folyó harc viszonyai között.

Az állam határozottan jövedelemadó jellegűvé kívánja tenni a mezőgazdasági adót és a kulákság vállára rakja ennek az adónak fő terhét. A kulákság erre azzal válaszol, hogy nem válogatva az eszközökben, igyekszik kibúvót találni és minden erejét és egész befolyását, amellyel a faluban rendelkezik, latba veti, hogy az adó terhét a közép- és a szegényparasztok vállára rakja át.

Az állam, amely harcol a drágaság ellen és igyekszik fenntartani a munkabér értékállandóságát, igyekszik olyan gazdasági jellegű intézkedéseket foganatosítani, amelyek arra irányulnak, hogy megállapítsák a mezőgazdasági termékek maximális, méltányos árait, amelyek teljesen megfelelnek a parasztgazdaság érdekeinek. A kulákság erre azzal válaszol, hogy összevásárolja a szegény- és középparasztságtól a termékeket, nagy tartalékokat halmoz fel, ezeket a magtáraiban tartja és nem viszi piacra, hogy mesterségesen felcsigázza a termékek árait, egészen a spekulációs árak színvonaláig, és csak ezután dobja piacra tartalékait, hogy így őrült spekulációs haszonra tegyen szert. Önök nyilván tudják, hogy országunk egyes kormányzóságaiban a kulákoknak ebben az évben sikerült a végsőkig felcsigázni a gabonaárakat.

Innen ered az e fronton folyó osztályharc, melynek sajátszerű és többé-kevésbbé burkolt formái vannak.

Úgy tetszhetik, hogy az osztályharc felszításának jelszava teljesen alkalmazható az e fronton folyó harc viszonyaira. De ez nem igaz. Mert itt sem érdekünk az osztályharc felszítása. Mert itt teljesen meglehetünk és meg is kell lennünk a harc felszítása és az azzal kapcsolatos bonyodalmak nélkül.

Módunkban van és kötelességünk felélénkíteni a Szovjeteket, megnyerni a középparasztot és a Szovjeteken belül megszervezni a szegényparasztságot, hogy elérjük a parasztság zömének adókönnyítését és azt, hogy az adó fő súlyát ténylegesen a kulákság vállára hárítsuk. Önök tudják, hogy ebben az irányban teszünk is intézkedéseket, és ezek már kedvező eredményekkel járnak.

Elérhetjük és el is kell érnünk, hogy elegendő élelmiszertartalék álljon az állam rendelkezésére, amire azért van szükségünk, hogy nyomást gyakoroljunk az élelmiszerpiacra, hogy beavatkozzunk, amikor arra szükség van azért, hogy az árakat a dolgozó tömegek számára elfogadható színvonalon tartsuk és ilyképpen meghiúsítsuk a kulákság spekulációs mesterkedéseit. Önök tudják, hogy az idén tíz meg tízmillió pud gabonát fordítottunk erre a célra. Önöknek tudniok kell, hogy ilymódon teljesen kielégítő eredményeket értünk el, mert nemcsak hogy sikerült fenntartanunk az olcsó gabonaárakat olyan vidékeken, mint Leningrád, Moszkva, a Donyec-medence, Ivanovo-Voznyeszenszk stb., hanem számos vidéken fegyverletételre is késztettük a kulákot, kényszerí-

tettük arra, hogy alacsony áron dobja piacra régi gabonatartalékait.

Itt természetesen nemcsak tőlünk függ minden. Könnyen meglehet, hogy egyes esetekben a kulákság maga kezdi felszítani az osztályharcot, megpróbálja azt forrpontig hevíteni, banditizmusra vetemedik vagy felkelésre tesz kísérleteket. De a harc felszításának jelszava akkor már nem a mi jelszavunk lesz, hanem a kulákság jelszava, tehát ellenforradalmi jelszó. Azonkívül kétségtelen, hogy a kuláksságnak akkor a saját bőrén kell majd tapasztalnia ennek a Szovjetállam ellen irányuló jelszónak minden hátrányát.

Amint látják, a harc felszításának jelszava ezen a második fronton nem a mi jelszavunk.

A harmadik front. Itt két erő szerepel: a szegényparasztság, elsősorban a béresek, és a kulákok. Az állam itt formailag kívül áll. Láthatják, ez a front nem olyan kiterjedt, mint az előző frontok. Másrészt, az osztályharc ezen a fronton teljesen világos és nyilt, az előző frontokon viszont rejtett és többé-kevésbbé álcázott.

Ezen a fronton arról van szó, hogy a kulák-vállalkozó közvetlenül kizsákmányolja a bérmunkásokat vagy félig bérmunkásokat. A párt ezért itt nem folytathatja a harc enyhítésének, mérséklésének politikáját. *Feladatunk itt az, hogy megszervezzük a szegényparasztság harcát és vezessük ezt a harcot a kulákság ellen.*

Nem azt jelenti-e ez, hogy ezzel hozzáfogunk az osztályharc felszításához? Nem, nem jelenti azt. A harc felszítása nemcsak a harc megszervezését és vezetését jelenti. A harc felszítása egyszersmind az

osztályharc mesterséges felfokozását és szándékos hevítését is jelenti. Van-e szükség ezekre a mesterséges intézkedésekre ma, amikor proletárdiktatúránk van és amikor a párt- és szakszervezetek teljesen szabadon működnek nálunk? Világos, hogy nincs. Az osztályharc felszításának jelszava ezért erre a harmadik frontra sem alkalmazható.

Így vagyunk a harmadik kérdéssel.

Mint látják, a falusi osztályharc kérdése nem is olyan egyszerű, mint első pillantásra látszik.

Térjünk át a negyedik kérdésre.

IV

Valóság-e a munkás-paraszt kormány, avagy csak agitációs jelszó?

A kérdés megfogalmazása, azt hiszem, kissé értelmetlen.

Miféle megfogalmazás ez: valóság-e a munkás-paraszt kormány, avagy csak agitációs jelszó? Eszerint a párt olyan jelszavakat is kiadhat, amelyek nem felelnek meg a valóságnak, hanem csupán valamilyen ravasz mesterkedés céljait szolgálják, amelyet önök miért, miért nem, „agitációnak" neveznek. Eszerint a párt kiadhat olyan jelszavakat is, amelyeknek nincs és nem lehet tudományos alapja. Igaz-e ez? Természetesen nem igaz. Az ilyen párt megérdemelné, hogy rövid ideig tartó fennállás után eltűnjön, mint a szappanbuborék. Pártunk akkor nem a proletariátus tudományos politikát folytató pártja volna, hanem csak könnyű hab a politikai események felszínén.

A mi kormányunk jellegénél, programjánál és

taktikájánál fogva munkás, proletár, kommunista kormány. E tekintetben nem lehet helye semmiféle félremagyarázásnak és kétségnek. Kormányunknak nem lehet egyidejűleg két programja: proletár programja, meg valamilyen más programja. Programja és gyakorlati munkája proletár, kommunista program és munka, és ebben az értelemben kormányunk kétségtelenül proletár, kommunista kormány.

Azt jelenti-e ez, hogy kormányunk nem egyszersmind munkás-paraszt kormány is? Nem, nem ezt jelenti. Kormányunk, amely programjánál és munkájánál fogva proletár kormány, egyszersmind munkás-paraszt kormány is.

Miért?

Azért, mert a mi viszonyaink között a parasztság zömének alapvető érdekei teljesen egybevágnak a proletariátus érdekeivel.

Azért, mert a parasztság érdekei ennek következtében maradéktalanul kifejezésre jutnak a proletariátus programjában, a Szovjet Kormány programjában.

Azért, mert a Szovjet Kormány a munkások és parasztok szövetségére támaszkodik, amely ez osztályok alapvető érdekeinek közösségén épül fel.

Végül azért, mert a kormányszervek állományában, a Szovjetek állományában munkásokon kívül parasztok is vannak, akik a közös ellenség ellen harcolnak és a munkásokkal együtt, a munkások vezetésével építik az új életet.

A „munkás-paraszt kormány" jelszava ezért nem puszta „agitációs" jelszó, hanem a szocialista

proletariátus forradalmi jelszava, amely tudományos megokolást kapott a kommunizmus programjában.

Ennyit a negyedik kérdésről.

Áttérünk az ötödik kérdésre.

V

Parasztpolitikánkat egyes elvtársak úgy értelmezik, mint a demokrácia kiszélesítését a parasztság számára és az országban fennálló hatalom jellegének megváltozását. Helyes-e ez az értelmezés?

Kiszélesítjük-e valóban a falun a demokráciát?

Igen, kiszélesítjük.

Engedmény-e ez a parasztságnak?

Feltétlenül.

Nagy-e ez az engedmény, és nem lépi-e túl országunk Alkotmányának kereteit?

Az engedmény itt, azt hiszem, nem nagyon nagy és szemernyit sem változtat Alkotmányunkon.

Min változtatunk hát akkor és tulajdonképpen miben fejeződik ki az engedmény?

Változtatunk a falusi munka gyakorlatán, amely az új fejlődési viszonyok között egyáltalán nem kielégítő. Megváltoztatjuk a falun kialakult rendet, amely gátolja a munkás-paraszt összefogást és meghiúsítja a pártnak azt a munkáját, melyet a parasztságnak a proletariátus köré való tömörítése terén végez.

A helyzet mindeddig az volt, hogy a falut számos vidéken kis csoport igazgatta, amely inkább a kerülettel és a kormányzósággal volt kapcsolatban, semmint a falu lakosságával. Ennek az lett a következ-

ménye, hogy a falu vezetőit a legjobban az érdekelte, hogy mit gondolnak róluk fent, a kerületben és a legkevésbbé az, hogy mit gondolnak róluk lent, a falu lakói, nem a falu előtt érezték magukat felelősnek, nem a választók előtt, hanem a kerület és a kormányzóság előtt, mert nyilván nem értették meg, hogy a „fent" és a „lent" itt egyetlen láncot alkot, és ha a lánc alul elszakad, akkor az egész lánc nem tart össze többbé semmit. Ennek egyrészt a vezetők felelőtlensége, kiskirálykodása, önkénye volt a következménye, másrészt a falu elégedetlensége és zúgolódása. Most a falun végetvetünk ennek a rendszernek — határozottan és visszavonhatatlanul.

A helyzet mindeddig az volt, hogy a falusi szovjetválasztások számos vidéken nem voltak igazi választások, hanem pusztán hivatalos proceduravá lettek, amelynek során a hatalmukat féltő vezetők szűk csoportja mindenféle mesterkedéssel és nyomással becsempészte a „küldötteket". Ennek következtében a Szovjeteket az a veszély fenyegette, hogy a tömegekhez közelálló és bizalmukat bíró szervekből a tömegektől elszakadt szervekké válnak, a parasztság munkásvezetését pedig, a proletárdiktatúrának ezt az alapját és erődjét, az a veszély fenyegette, hogy elveszti maga alól a talajt. Önök tudják, hogy a párt ezért kénytelen volt a Szovjetek újjáválasztását követelni, az újjáválasztások során pedig kitűnt, hogy a régi választási gyakorlat számos vidékcn nem egyéb, mint a hadikommunizmus csökevénye, hogy azt mint káros és teljesen rothadt gyakorlatot fel kell számolni. Most véget vetünk a falun ennek a választási gyakorlatnak.

Ez az engedmény alapja, ez a falusi demokrácia kiszélesítésének alapja.

Erre az engedményre nemcsak a parasztságnak van szüksége. Nem kevésbbé van rá szüksége a proletariátusnak, mert erősíti a proletariátust, növeli tekintélyét a falun, erősíti a parasztság bizalmát a proletariátus iránt. Az engedmények és a kompromisszumok legfőbb célja, mint ismeretes, általában az, hogy végeredményben erősítsék a proletariátust.

Melyek ezeknek az engedményeknek a határai a mai helyzetben?

Ezeknek az engedményeknek a határait az OK(b)P XIV. konferenciája és a Szovjetunió Szovjetjeinek III. kongresszusa[35] megjelölte. Önök tudják, hogy ezek a határok nem nagyon szélesek. Az engedmények nem lépik túl azokat a kereteket, amelyekről az imént beszéltem. De ebből nem következik, hogy ezek a keretek örökre megváltoztathatatlanok. Ellenkezőleg, kétségtelenül bővülni fognak annak arányában, ahogy népgazdaságunk fellendül, ahogy a proletariátus gazdasági és politikai hatalma megszilárdul, ahogy a forradalmi mozgalom Nyugaton és Keleten fejlődik, ahogy a Szovjetállam nemzetközi pozíciói megerősödnek. Lenin 1918-ban arról beszélt, hogy „a szovjet alkotmányt ki kell terjeszteni, a kizsákmányolók ellenállásának megszűnése *arányában*, az *egész* lakosságra" (XXII. köt. 372. old.). Mint látják, itt az Alkotmánynak az *egész* lakosságra való kiterjesztéséről van szó, tehát a burzsoáziára való kiterjesztéséről is. Lenin ezt 1918 márciusában mondotta. Ettől az időtől Lenin haláláig több mint öt év telt el. De Lenin ez alatt az idő alatt

egyetlen szót sem szólt arról, hogy ideje megvalósítani ezt a tételt. Miért? Azért, mert ennek a kiterjesztésnek még nem jött el az ideje. De hogy eljön valamikor, amikor a Szovjetállam belső és nemzetközi pozíciói végleg megszilárdulnak, az nem lehet kétséges.

Ezért, bár előrelátjuk a demokrácia további kiszélesedését a jövőben, mégis szükségesnek tartjuk, hogy a demokrácia vonalán tett engedményeket az adott pillanatban az OK(b)P XIV. konferenciája és a Szovjetunió Szovjetjeinek III. kongresszusa által kijelölt keretekkel korlátozzuk.

Megváltoztatják-e ezek az engedmények az országban fennálló hatalom jellegét?

Nem, nem változtatják meg.

Előidéznek-e változásokat a proletárdiktatúra rendszerében olyan értelemben, hogy azt gyengítik?

Egyáltalán nem, a legkevésbbé sem.

A proletariátus diktatúráját a Szovjetek felélénkítése és a parasztság legjobbjainak a közügyekbe való bevonása nem gyengíti, hanem csak erősíti. A proletariátus vezetése a parasztság irányában a demokrácia kiszélesítése következtében nemcsak megmarad, hanem új erőre is tesz szert, mert a proletariátus körül megteremti a bizalom légkörét. Márpedig éppen ez a fő a proletárdiktatúrában, amikor a proletariátus és a parasztság kölcsönös viszonyáról van szó a diktatúra rendszerében.

Nincs igazuk azoknak az elvtársaknak, akik azt állítják, hogy a proletárdiktatúra fogalmat kimeríti az erőszak fogalma. A proletárdiktatúra nemcsak *erőszak*, hanem *vezetés* is és *építés* is —

a nem-proletár osztályok dolgozó tömegeinek *vezetése*, és a szocialista gazdaság *építése*, amely gazdaság fejlettebb típusú, mint a tőkés gazdaság, és amelyben a munka termelékenysége nagyobb, mint a tőkés gazdaságban. A proletárdiktatúra: 1) törvény által nem korlátozott erőszak *a tőkésekkel és a földbirtokosokkal szemben;* 2) a proletariátus vezetése *a parasztság irányában;* 3) a szocializmus építése *az egész társadalom irányában*. A diktatúra e három oldala közül egyiket sem lehet kihagyni anélkül, hogy ne kockáztatnók a proletárdiktatúra fogalmának elferdítését. Csak mind a három oldal együttvéve adja meg a proletárdiktatúra teljes és befejezett fogalmát.

Előidéz-e valamilyen rosszabbodást a proletárdiktatúra rendszerében a párt új vonala a szovjet demokrácia terén?

Nem, nem idéz elő rosszabbodást. Ellenkezőleg! Az új vonal csak javít a dolgon, mert megerősíti a proletárdiktatúra rendszerét. Ha a proletárdiktatúra rendszerének *erőszak* eleméről van szó, amelynek kifejezője a Vörös Hadsereg, akkor aligha szorul bizonyításra, hogy a szovjet demokrácia meghonosítása a falun csak javíthat a Vörös Hadsereg állapotán, mert jobban egybeforrasztja a Szovjethatalommal, hiszen hadseregünk legnagyobbrészt parasztokból áll. Ha a diktatúra rendszerében meglevő *vezetés* eleméről van szó, akkor aligha lehet kétséges, hogy a Szovjetek felélénkítésének jelszava csak megkönnyítheti a proletariátusnak ezt a vezetést, mert megerősíti a parasztság bizalmát a munkásosztály iránt. Ha pedig a diktatúra rendszerében folyó *építés* eleméről van

szó, aligha kell bizonyítanunk, hogy a párt új vonala csak megkönnyítheti a szocializmus építését, hiszen a munkás-paraszt összefogás megszilárdítása érdekében kezdtük el, a szocializmus építése pedig az összefogás nélkül lehetetlen.

Mindebből egy következtetést vonhatunk le: a parasztságnak tett engedmények a jelen körülmények között erősítik a proletariátust és szilárdítják diktatúráját, de szemernyit sem változtatnak az országban fennálló hatalom jellegén.

Ennyit az ötödik kérdésről.

Térjünk át a hatodik kérdésre.

VI

Vajjon pártunk a kapitalizmus stabilizációjával kapcsolatban tesz-e engedményeket a jobboldali elhajlásnak a Kommunista Internacionálén belül, és ha igen, valóban elengedhetetlen taktikai manőver-e ez?

Nyilván a csehszlovák kommunista pártról, és a csehszlovák párt jobboldali elemei ellen Šmeral és Zápotocky elvtárs csoportjával létrejött megállapodásról van szó.

Nézetem szerint, pártunk semmiféle engedményt nem tett a jobboldali elhajlásnak a Kommunista Internacionálén belül. Ellenkezőleg, a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénuma[36] teljesen a Kommunista Internacionále jobboldali elemeinek elszigetelése jegyében folyt le. Olvassák el a Kommunista Internacionálénak a csehszlovák kommunista pártól szóló határozatát, olvas-

sák el a bolsevizálásról szóló határozatot, és nem lesz nehéz megérteniök, hogy a Kommunista Internacionále fő céltáblái a kommunizmus jobboldali elemei voltak.

Nem lehet tehát azt mondani, hogy pártunk engedményeket tett a Kommunista Internacionálén belül mutatkozó jobboldali elhajlásnak.

Šmeral elvtárs és Zápotocky elvtárs tulajdonképpen nem jobboldaliak. Nem értenek egyet a jobboldaliak, a brnoiak platformjával. Ők — pontosabban szólva — a leninisták és a jobboldaliak között ingadoznak, de a jobboldal felé hajlanak. A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénumán tanusított magatartásukat az jellemzi, hogy egyrészt bírálatunk nyomására, másrészt a szakadás veszélyének láttára, amelyet a jobboldaliak idéztek elő, ezúttal mifelénk, a leninisták felé hajlottak és arra kötelezték magukat, hogy a jobboldaliak ellen szövetkeznek a leninistákkal. Ez becsületükre válik. Vagy talán azt gondolják az elvtársak, hogy nekünk nem kellett volna az ingadozóknak kezet nyujtanunk, amikor a leninisták felé ingadoztak, amikor a jobboldaliakkal szemben engedményeket tettek a leninistáknak? Furcsa és szomorú volna, ha akadnának közöttünk olyanok, akik képtelenek a bolsevik taktika legelemibb igazságait felfogni. Vajjon a gyakorlat nem bizonyította-e be máris, hogy a Kommunista Internacionálénak a csehszlovák kommunista párt kérdésében folytatott politikája az egyetlen helyes politika? Vajjon Šmeral és Zápotocky elvtárs nem harcol-e továbbra is a leninistákkal együtt a jobboldaliak ellen? Vajjon

a brnoiak nincsenek-e máris elszigetelve a csehszlovák pártban?

Felmerülhet az a kérdés, hogy hosszú időre sikerült-e ezt elérni? Ezt persze nem tudom — és nem akarok jóslásokba bocsátkozni. Mindenesetre világos, hogy amíg a smeralisták harcolnak a jobboldaliak ellen, egyességünk is lesz velük, de amint a smeralisták megváltoztatják mai álláspontjukat, egyességünk is elveszti hatályát. De most egyáltalán nem ez a lényeg. Most az a dolog lényege, hogy a jobboldaliak ellen létrejött jelenlegi megegyezés *erősíti* a leninistákat, *újabb lehetőséget* nyujt nekik arra, hogy maguk mögé sorakoztassák a most még ingadozókat. Most ez a legfontosabb, nem pedig az, hogy milyen ingadozások lehetségesek még Šmeral és Zápotocky elvtársak részéről.

Vannak, akik azt hiszik, hogy a leninisták kötelesek minden nagyszájú és bomlott idegzetű baloldalit támogatni, hogy a leninisták a kommunisták között mindenütt és mindenben a legmegrögzöttebb baloldaliak. Ez tévedés, elvtársak. Mi baloldaliak vagyunk a munkásosztály nem-kommunista pártjaihoz képest. De sohasem köteleztük magunkat arra, hogy „mindenkinél baloldalibbak" legyünk, mint ahogy ezt egyidőben a néhai Parvusz követelte, amiért Lenin akkor meg is mosta a fejét. A kommunisták között mi nem vagyunk sem baloldaliak, sem jobboldaliak, hanem egyszerűen leninisták. Lenin tudta, mit csinál, amikor két fronton harcolt, amikor harcolt a kommunizmuson belül mutatkozó baloldali elhajlás ellen is, és harcolt a jobboldali elhajlás ellen is. Nem véletlen, hogy Lenin egyik legjobb brosúráján-

nak témája a „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége".

Azt hiszem, az elvtársak nem intézték volna hozzám ezt a hatodik kérdést, ha előzőleg felfigyeltek volna erre az utóbbi körülményre.

Ennyit a hatodik kérdésről.

Áttérek a hetedik kérdésre.

VII

A falusi pártszervezetek gyengesége miatt nem áll-e fenn az a veszély, hogy az új vonallal kapcsolatban a falun a szovjetellenes agitáció ideológiai formát ölt?

Igen, ez a veszély fennáll. Aligha lehet kétséges, hogy amikor a Szovjetek felélénkítésének jelszavával mennek végbe a szovjetválasztások, ez a helyi választási agitáció szabadságát jelenti. Mondanunk sem kell, hogy a szovjetellenes elemek nem szalasztják el ezt a kedvező alkalmat, hogy bemásszanak a kinyílt résecskén és megint ártsanak a Szovjethatalomnak. Ebből ered a szovjetellenes agitáció fokozódásának és kiformálódásának veszélye a falun. A kubáni, szibériai, ukrajnai választások történetéből vett tények ékesen beszélnek erről. Az a tény, hogy falusi szervezeteink számos vidéken gyengék, kétségtelenül fokozza ezt a veszélyt. Kétségtelen az is, hogy az imperialista hatalmak intervenciós hajlamai szintén ösztönzik majd a szovjetellenes agitáció fokozódását.

Mi táplálja ezt a veszélyt, mik a forrásai?

Legalább két ilyen forrás van.

Először, a szovjetellenes elemek érzik, hogy a falun az utóbbi időben valamilyen változás történt a kulák javára, hogy számos vidéken a középparaszt a kulák felé fordult. Ez már az új választások előtt is sejthető volt. A választások után ez a sejtés vitathatatlan ténnyé vált. Ez az első és legfőbb alapja annak a veszélynek, hogy a falun a szovjetellenes agitáció ideológiai formát ölt.

Másodszor, a parasztságnak tett engedményeinket számos vidéken gyengeségünk jelének fogták fel. Ebben a választások előtt még lehetett kételkedni. A választások után nincs többé helye kétségnek. Ezért uszítanak a falu fehérgárdista elemei: „szorítsd jobban!” Ez a második, ha nem is olyan lényeges alapja annak a veszélynek, hogy a szovjetellenes agitáció a falun fokozódik.

A kommunistáknak meg kell érteniök előszöris azt, hogy a *mai időszak a falun a középparasztért folyó harc időszaka*, hogy *a középparaszt meghódítása a proletariátus oldalára a párt legfontosabb falusi feladata*, hogy e feladat teljesítése nélkül a szovjetellenes agitáció kiformálódásának veszélye fokozódni fog, s a párt új vonala csupán a fehérgárdisták javára válhat.

A kommunistáknak, másodszor, meg kell érteniök azt, hogy a középparasztot most csak a Szovjetek, a szövetkezetek, a hitel, a mezőgazdasági adó, a helyi költségvetés stb. vonalán folytatott új pártpolitika alapján lehet meghóditani, hogy a közigazgatási nyomás jellegű intézkedések csak elronthatják és tönkretehetik az ügyet, hogy a középparasztot gazdasági és politikai jellegű intézkedésekkel kell

meggyőzni politikánk helyességéről, hogy a középparasztot csak példával, szemmellátható dolgokkal lehet „megnyerni”.

A kommunistáknak ezenkívül meg kell érteniök, hogy az új vonalat nem a szovjetellenes elemek aktivizálása érdekében vezettük be, hanem a Szovjetek aktivizálása és a parasztság zömének bevonása érdekében, — hogy az új vonal nem zárja ki, hanem feltételezi az erélyes harcot a szovjetellenes elemek ellen, — hogy ha a szovjetellenes elemek azt mondják: „szorítsd jobban”, mert a parasztságnak tett engedményeket gyengeségünk jelének tekintik és ellenforradalmi célokra használják, akkor feltétlenül be kell bizonyítanunk nekik, hogy a Szovjethatalom erős, és eszükbe juttatjuk a börtönt, amely már régóta sír utánuk.

Azt hiszem, hogy a falusi szovjetellenes agitáció ideológiai kiformálódásának és fokozódásának veszélyét bizonyára gyökerében ássuk alá, ha ezeket a feladatokat átértjük és megvalósítjuk.

Ennyit a hetedik kérdésről.

Áttérünk a nyolcadik kérdésre.

VIII

A pártonkívüliek befolyásának fokozódásával kapcsolatban nem áll-e fenn az a veszély, hogy a Szovjetekben pártonkívüli frakciók alakulnak ki?

Az adott esetben csak feltételesen beszélhetünk veszélyről. Nincs semmi veszélyes abban, ha a többékevésbbé szervezett pártonkívüliek befolyása növek-

szik ott, ahová a kommunisták befolyása még nem jutott el. Ez vonatkozik például a szakszervezetekre a városokban és a pártonkívüli, többé-kevésbbé szovjet egyesülésekre a falun. A veszély akkor kezdődik, amikor a pártonkívüli egyesülésnek azon kezd járni az esze, hogy a párt helyébe lépjen.

Honnan ered ez a veszély?

Jellemző, hogy munkásosztályunkban ez a veszély egyáltalán nem, vagy csak elenyésző mértékben tapasztalható. Mivel magyarázható ez? Ez azzal magyarázható, hogy a párt körül a munkásosztályban nálunk megvan a pártonkívüli munkások nagyszámú aktívája, amely a bizalom légkörével veszi körül a pártot és egyesíti a pártot a munkásosztály milliós tömegeivel.

Nem kevésbbé jellemző, hogy ez a veszély különösen nagy a parasztság körében. Miért? Azért, mert a párt a parasztság körében gyenge, a pártnak még nincsen a pártonkívüli parasztságból kikerülő nagyszámú aktívája, amely összekötné a parasztok tízmillióival. Holott pedig, azt hiszem, éppen a parasztság körében érezzük a legnagyobb szükségét egy pártonkívüli aktívának.

Ebből csak egy következtetést lehet levonni: ha meg akarjuk szüntetni azt a veszélyt, hogy a pártonkívüli paraszti tömegek a párttól elszakadjanak és elidegenedjenek, meg kell teremteni a párt körül a parasztság nagyszámú pártonkívüli aktíváját.

De ezt az aktívát nem lehet máról-holnapra vagy néhány hónap alatt megteremteni. Ehhez idő kell, ezt az aktívát csak a munka, a Szovjetek felélénkítése, a szövetkezeti társulás meghonosítása folyamán

lehet megteremteni és kiválasztani a parasztság pártonkívüli tömegéből. Ennek érdekében meg kell változtatni a kommunisták magatartását a pártonkívüliek irányában. Ennek érdekében arra van szükség, hogy a kommunista viszonya a pártonkívülihez olyan legyen, mint egyenlőé az egyenlőhöz. Ennek érdekében a kommunistának meg kell tanulnia, hogy testvéri bizalommal forduljon a pártonkívülihez. Nem lehet bizalmat követelni a pártonkívülitől, mikor ezért bizalmatlanságot kap cserébe. Lenin azt mondotta, hogy a párttagok és a pártonkívüliek viszonyának a „kölcsönös bizalom" viszonyának kell lennie. Lenin e szavait nem szabad elfelejteni. Ha elő akarjuk késziteni annak a feltételeit, hogy a párt körül nagyszámú pártonkívüli aktívát teremthessünk meg, akkor elsősorban meg kell teremtenünk a párttagok és a pártonkívüliek közötti kölcsönös bizalom légkörét.

De hogyan jön létre ez a kölcsönös bizalom? Persze nem azonnal és nem rendeletek útján. Mint Lenin mondja, csak a párttagok és pártonkívüliek „kölcsönös ellenőrzése" útján, a mindennapi gyakorlati munka folyamán gyakorolt kölcsönös ellenőrzés útján jöhet létre. Az első párttisztítás idején a pártonkívüliek ellenőrizték a párttagokat, és ez üdvös eredményekkel járt a párt szempontjából — rendkívüli bizalom légkörét teremtette meg körülötte. Lenin már akkor azt mondotta ezzel kapcsolatban, hogy az első párttisztitásnak a párttagok és pártonkívüliek kölcsönös ellenőrzése terén szerzett tanulságait ki kell terjeszteni munkánk valamennyi területére. Azt hiszem, hogy ideje emlékezetünkbe idézni Lenin e

tanácsát és megtenni a lépésekct annak megvalósítására.

Tehát a párttagok és pártonkívüliek kölcsönös bírálata és kölcsönös ellenőrzése, ami a mindennapi gyakorlati munka során, a kölcsönös bizalom légkörének megteremtését szolgáló eszközként valósul meg — ez az az út, amelyen a pártnak haladnia kell, ha meg akarja szüntetni azt a veszélyt, hogy a pártonkívüli milliók a párttól elidegenedjenek, ha falusi szervezetei körül parasztokból álló nagyszámú pártonkívüli aktívát akar teremteni.

Ennyit a nyolcadik kérdésről.

Térjünk át a kilencedik kérdésre.

IX

Valóban képesek vagyunk-e külföldi segítség nélkül korszerűsíteni és jelentősen bővíteni a nagyipar állótőkéjét?

Ezt a kérdést kétféleképpen lehet érteni.

Vagy arról van itt szó, hogy a Szovjetállamnak hitelek formájában haladéktalanul segítséget kell kapnia a fennálló kapitalista államoktól, mert ez a szovjet ipar fejlődésének elengedhetetlen feltétele, s akkor egyféle válasz adható, amely megfelel a kérdés ilyen feltevésének.

Vagy arról van itt szó, hogy a Szovjetállamnak a nyugati proletariátustól a jövőben, miután az győzelemre jutott, segítséget kell kapnia, mert ez a szocialista gazdaság felépítésének elengedhetetlen feltétele, s akkor másféle választ kellene adnunk.

Hogy senkit meg ne sértsek, igyekszem e kérdés mindkét lehetséges értelmezésére válaszolni.

Kezdjük az első értelmezéssel.

Lehetséges-e a szovjet nagyipar fejlődése külföldi hitelek nélkül olyan viszonyok között, amikor kapitalista országok vesznek körül bennünket?

Igen, lehetséges. Ez nagy nehézségekkel jár majd, súlyos megpróbáltatásokon kell majd átmennünk, de mindezeknek a nehézségeknek ellenére, mégis meg tudjuk valósítani országunk iparosítását külföldi hitelek nélkül.

A történelem eddig a hatalmas ipari államok alakulásának és fejlődésének három útját ismerte.

Az első út — gyarmatok elfoglalása és kifosztása. Így fejlődött például Anglia, amely a világ minden részében gyarmatokat hódított, két évszázadon át „pótlólagos tőkét" sajtolt ki onnan ipara erősítéséhez és végül a „világ műhelyévé" változott. Önök tudják, hogy a fejlődésnek ez az útja számunkra elfogadhatatlan, mert a gyarmati hódítások és rablások nem egyeztethetők össze a szovjet rendszer természetével.

A második út az, hogy az egyik ország katonailag szétzúzza a másikat és hadisarcot szed tőle. Ez volt a helyzet például Németországgal, amely, miután a francia-porosz háborúban leverte Franciaországot és 5 milliárdos hadisarcot préselt ki belőle, iparának csatornáiba öntötte ezt az összeget. Önök tudják, hogy a fejlődésnek ez az útja sem fér össze a szovjet rendszer természetével, hiszen lényegileg semmiben sem különbözik az első úttól.

A harmadik út az, hogy a kapitalista szempont-

ból elmaradott országok gúzsbakötő koncessziókat bocsátanak a kapitalista szempontból fejlett országok rendelkezésére és uzsorakölcsönöket kapnak tőlük. Ez volt a helyzet például a cári Oroszországgal, amely azáltal, hogy gúzsbakötő koncessziókat adott a nyugati hatalmaknak és uzsorakölcsönöket vett tőlük, nyakába vette a félgyarmati élet jármát, ami azonban nem zárta ki azt, hogy később végeredményben kikászolódhatott volna az önálló ipari fejlődés útjára, de persze semmiképpen sem többé-kevésbbé „sikeres" háborúk segítsége és a szomszédos országok kirablása nélkül. Aligha szorul bizonyításra, hogy ez az út szintén elfogadhatatlan a Szovjetország számára: nem azért ontottuk vérünket a világ imperialistái ellen folytatott hároméves háborúban, hogy a polgárháború győzelmes befejezésének másnapján önként az imperializmus igájába hajtsuk fejünket.

Helytelen volna azt hinni, hogy ezek a fejlődési utak az eleven életben okvetlenül tiszta formában fordulnak elő és hogy mindegyik út feltétlenül el van szigetelve a többitől. Valójában az a helyzet, hogy az egyes államok történetében ezek az utak gyakran kereszteződtek, kiegészítették egymást és egybe is fonódtak. Ilyen egybefonódásra példa, mondjuk, az Északamerikai Egyesült Államok fejlődésének története. Ez a körülmény azzal magyarázható, hogy a fejlődés különféle útjainak, bármennyire különböznek is egymástól, vannak bizonyos közös vonásai, amelyek közel hozzák őket egymáshoz és lehetővé teszik egybefonódásukat: először is, valamennyi út *kapitalista* ipari államok alakulására vezet; másodszor, valamennyi út feltételezi, hogy ilyen vagy

amolyan módon külföldről „pótlólagos tőkék” áramlanak be, mert ez *elengedhetetlen feltétele* az ilyen államok kialakulásának. Még helytelenebb volna azonban, ha ezen az alapon összekevernénk és egy kalap alá vennénk ezeket az utakat s nem értenők meg, hogy a fejlődés három útja mégiscsak a kapitalista ipari államok alakulásának három különböző módszere, hogy mindegyik út rányomja sajátos bélyegét ezeknek az államoknak az arculatára.

Mit tehet hát a Szovjetállam, ha az ország iparosításának régi útjai számára elfogadhatatlanok, újabb tőkék pedig még mindig kizárólag csak gúzsbakötő feltételekkel áramolhatnának az országba?

A fejlődésnek egy új útjára kell lépnie, amelyet más országok még nem fürkésztek ki teljesen, arra az útra, amelyen haladva a nagyipar külföldi hitelek nélkül fejlődik, amelyen haladva az ország külföldi tőke beáramlása nélkül iparosodik — arra az útra, amelyet Lenin „Inkább kevesebbet, de jobban” c. cikkében megjelölt.

„Arra kell törekednünk — mondja Lenin —, hogy olyan államot építsünk fel, amelyben a munkások megtartják a parasztság irányában vezetőszerepüket és megtartják a parasztság bizalmát, s a legnagyobbfokú takarékosság útján társadalmi viszonyaikból a pazarlás minden fajtájának még a nyomát is kiirtják.

Államapparátusunkban a legnagyobb takarékosságot kell elérnünk ... Ha fenntartjuk a munkásosztály vezetőszerepét a parasztság élén, akkor az államháztartásunkban keresztülvitt nagy és lehető legnagyobb takarékossággal elérhetjük azt, hogy minden még legkisebb megtakarítást is félre tudunk tenni gyáriparunk fejlesztésére, a villamosítás fejlesztésére ... Csakis így — mondja továbbá Lenin — tudunk majd, képletesen szólva, az

egyik lóról a másikra, tudniillik a nyomorúságos parasztgebéről, a muzsik lováról, a tönkretett parasztország viszonyainak megfelelő takarékosság lováról arra a lóra átnyergelni, amelyet a proletariátus keres magának és amelyet feltétlenül keresnie kell a maga számára: a gépi nagyipar, a villamosítás, a Volhov-művek stb. lovára" (XXVII. köt. 417. old.[36a]).

Ez az az út, amelyre országunk már rálépett és amelyet végig kell járnia, hogy nagyiparát fejleszthesse és a proletariátus hatalmas ipari államává fejlődhessék.

Ezt az utat, mint már mondottam, a burzsoá államok még nem fürkészték ki. Ez azonban korántsem jelenti azt, hogy ez az út a proletár állam számára lehetetlen. Az, ami az adott esetben a burzsoá államok számára lehetetlen vagy csaknem lehetetlen, teljes mértékben lehetséges a proletár állam számára. Ugyanis a proletár államnak ebben a tekintetben olyan előnyei vannak, amilyenek a burzsoá államoknak nincsenek és alkalmasint nem is lehetnek. A nacionalizált föld, az államosított ipar, az államosított közlekedés és hitel, a monopolizált külkereskedelem, az állam által szabályozott belkereskedelem — mindez az országunk iparának fejlesztésére felhasználható „pótlólagos tőkék" olyan új forrásait jelenti, amilyenekkel még egyetlen burzsoá állam sem rendelkezett. Önök tudják, hogy a proletárhatalom ezeket és az ezekhez hasonló új forrásokat máris felhasználja iparunk fejlesztésére. Önök tudják, hogy ezen az úton már vannak nem is jelentéktelen sikereink.

Ez az oka annak, hogy a fejlődésnek az az útja, amely lehetetlen a burzsoá államok számára, teljes

mértékben lehetséges a proletár állam számára, bármilyen nehézségekkel és megpróbáltatásokkal jár is ez az út.

Ezenkívül meg kell jegyeznünk, hogy nem tarthat örökké és nem lehet megmásithatatlan az, hogy külföldről elfogadható feltételekkel nem áramlik be tőke. Önök tudják, hogy máris megkezdődött a külföldi tőke némi beáramlása országunkba. Aligha van okunk kételkedni abban, hogy ez a tőkebeáramlás népgazdaságunk fejlődése és erősödése arányában fokozódni fog.

Így áll a dolog a kérdés első értelmezésével.

Áttérek a kérdés második értelmezésére.

Lehetséges-e országunkban a szocialista gazdaság felépítése, ha a szocializmus előzőleg nem győz Európa főbb országaiban, ha a győztes európai proletariátus nem nyujt technikával és felszereléssel közvetlen segítséget?

Mielőtt rátérnék erre a kérdésre, amelyre, mellesleg szólva, már beszédem elején válaszoltam, szeretnék eloszlatni egy igen elterjedt tévedést, amely ezzel a kérdéssel függ össze. Ez a tévedés abban áll, hogy egyes elvtársak hajlandók „a nagyipari állótőke korszerűsitésének és bővítésének" kérdését szocialista gazdaságunk felépítésének kérdésével azonosítani. Helyesnek tarthatjuk-e az ilyen azonosítást? Nem, nem tarthatjuk helyesnek. Miért nem? Azért nem, mert az első kérdés szűkebbkörű, mint a második. Mert az első kérdés, az ipari állótőke bővítésének kérdése, a népgazdaságnak csak egy *részét* öleli fel: az ipart, a szocialista gazdaság felépítésének kérdése viszont az *egész* népgazdaságot fel-

öleli, vagyis *mind* az ipart, *mind* a mezőgazdaságot. Azért nem, mert a szocializmus felépítésének problémája az egész népgazdaság *megszervezésének* problémája, az ipar és a mezőgazdaság *helyes egybekapcsolásának* problémája, az ipari állótőke bővítésének kérdése viszont tulajdonképpen nem is érinti ezt a problémát. Elképzelhető, hogy az ipar állótőkéjét máris korszerűsítik és bővítik, de ez még korántsem jelenti azt, hogy ezzel már meg van oldva a szocialista gazdaság felépítésének problémája. A szocialista társadalom az ipari és mezőgazdasági dolgozók termelési és fogyasztási társulása. Ha ebben a társulásban az ipar nincsen összeegyeztetve a mezőgazdasággal, amely a nyersanyagot és az élelmiszert adja, és az ipar készítményeit felszívja, ha tehát az ipar és a mezőgazdaság nem alkot egységes népgazdasági egészet, akkor ebből nem lesz semmiféle szocializmus.

Ez az oka annak, hogy az ipar és a mezőgazdaság kölcsönös viszonyának kérdése, a proletariátus és a parasztság kölcsönös viszonyának kérdése a szocialista gazdaság felépítésének döntő kérdése.

Ezért nem szabad a nagyipari állótőke korszerűsítésének és bővítésének kérdését a szocialista gazdaság felépítésének kérdésével azonosítani.

Tehát, lehetséges-e országunkban a szocialista gazdaság felépítése, ha a szocializmus előzőleg nem győzött más országokban, ha tehát a győztes európai proletariátus nem nyujt közvetlen segítséget technikával és felszereléssel?

Igen, lehetséges. Sőt, nemcsak lehetséges, hanem szükséges és elkerülhetetlen is. Hiszen máris építjük a szocializmust: fejlesztjük az államosított

ipart és összekapcsoljuk a mezőgazdasággal, a falun meghonosítjuk a szövetkezetet és bevonjuk a parasztgazdaságot a szovjet fejlődés általános rendszerébe, felélénkítjük a Szovjeteket és összeforrasztjuk az államapparátust a lakosság milliós tömegeivel, új kultúrát építünk és új közösséget honosítunk meg. Kétségtelen, hogy ezen az úton töméntelen nehézségbe ütközünk, hogy sok megpróbáltatáson kell még keresztülmennünk. Kétségtelen, hogy lényegesen könnyebb volna a dolgunk, ha a Nyugaton a szocializmus győzelme idejében segítségünkre érkezne. De először, a szocializmus győzelme a Nyugaton nem „csinálódik" olyan gyorsan, mint ahogy azt szeretnők, másodszor, ezek a nehézségek leküzdhetők, és mi, mint ismeretes, már le is küzdjük őket.

Minderről már beszédem elején szóltam. De már azelőtt is beszéltem erről a moszkvai aktívának tartott beszámolómban*. S még előbb foglalkoztam ezzel az „Útban Október felé" c. könyvhöz írt „Előszavamban". Azt mondottam, hogy építésünk szocialista lehetőségeinek tagadása: likvidátorság, amely a párt elfajulására vezet. Aligha érdemes ma mégegyszer ismételnem azt, amit korábban már többízben elmondottam. Ezért figyelmükbe ajánlom Lenin műveit, amelyekben e kérdésre vonatkozólag bőségesen találnak anyagot és tételeket.

Csak szeretnék néhány szóval kitérni a kérdés történetére és arra, hogy milyen jelentősége van ma a párt szempontjából.

---

* Lásd ebben a kötetben 94—140. old. — *Szerk.*

Ha eltekintünk az 1905—1906-os vitáktól, a szocializmus *egy* országban való építésének kérdését pártunkban az imperialista háború idején, 1915-ben, vetették fel elsőízben. Tudjuk, hogy Lenin elsőnek fogalmazta meg akkor azt a tételt, hogy „a szocializmus győzelme lehetséges” eleinte „*egy*, egymagában vett kapitalista országban” (XVIII. köt. 232. old.[36b]). Ez a burzsoá-demokratikus forradalomtól a szocialista forradalom felé tett fordulat időszaka volt. Ismeretes, hogy Trockij akkor nyomban vitába szállt Leninnek ezzel a tételével és kijelentette, hogy „reménytelen azt vélni ... hogy például a forradalmi Oroszország helyt tudna állni a konzervatív Európával szemben” (Trockij Művei. III. köt. I. rész. 90. old.).

1921-ben, az Októberi Forradalom és a polgárháború után, amikor az építés kérdései kerültek napirendre, a pártban ismét felmerült a szocializmus építésének kérdése. Ez volt az az időszak, amikor egyes elvtársak az „új gazdasági politika” felé tett fordulatban a szocialista feladatoktól való eltávolodást, a szocialista építéstől való eltávolodást láttak. Tudvalevő, hogy Lenin „A terményadóról”[37] c. brosúrájában az „új gazdasági politika” felé tett fordulatot úgy határozta meg, hogy ez az ipar és a parasztgazdaság összefogásának elengedhetetlen előfeltétele, a szocialista gazdasági alap lerakásának előfeltétele, az az út, mely a szocializmus sikeres építéséhez vezet. Ez 1921 áprilisában volt. Trockij 1922 januárjában „1905” c. könyvéhez írott előszavában mintegy válaszképpen merőben ellentétes tételt állít fel országunk szocialista építésének kérdésére vonat-

kozólag — kijelenti, hogy „az elmaradt, túlnyomó többségében parasztlakosságú ország munkáskormányának helyzetében rejlő ellentmondások csak nemzetközi méretekben oldhatók meg, a proletariátus világforradalmának porondján”.

Egy évvel ezután (1922-ben) ismét szembekerül egymással Lenin kijelentése, aki a Moszkvai Szovjet plénumán azt mondotta, hogy „a «nep» Oroszországa szocialista Oroszországgá lesz”, és Trockij kijelentése, aki a „Békeprogram” utószavában azt írta, hogy „a szocialista gazdaság igazi fellendülése Oroszországban csak a proletariátusnak Európa legfontosabb országaiban kivívott győzelme után válik lehetségessé”.

Végül, még egy évvel később, rövid idővel elhúnyta előtt, Lenin ismét visszatér erre a kérdésre „A szövetkezetekről” c. cikkben (1923 május) és kijelenti, hogy nálunk a Szovjetunióban megvan „minden, ami a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges”.

Ez a kérdés rövid története.

Már ebből a történelmi visszapillantásból is látható, hogy országunk szocialista építésének problémája pártgyakorlatunk egyik legfontosabb problémája. Aligha szorul bizonyításra, hogy Lenin nem tért volna vissza többízben is erre a kérdésre, ha nem tartotta volna gyakorlatunk rendkívül fontos kérdésének.

Később gazdaságunk fejlődése, a gazdaságunk szocialista és kapitalista elemei között folyó harc kiéleződése, különösen pedig a kapitalizmus ideiglenes stabilizációja csak még jobban kiélezte és jelentő-

ségében fokozta azt a kérdést, hogy országunkban lehetséges-e a szocializmus építése.

Mi ennek a kérdésnek a jelentősége a párt gyakorlati munkájának szempontjából?

Az, hogy építésünk távlatainak kérdését, ez építés feladatainak és céljainak kérdését érinti. Nem tudunk igazán építeni, ha nem tudjuk, hogy miért építünk. Az ember nem tehet egy lépést sem előre, ha nem tudja, milyen irányban akar haladni. A perspektíva kérdése igen fontos kérdés pártunk számára, amely megszokta, hogy világos és határozott célokat lásson maga előtt. A szocializmus érdekében építünk-e, arra számítva, hogy a szocialista építés győzni fog, vagy pedig csak úgy találomra, vaktában építünk, hogy „a szocialista világforradalmat várva" megtrágyázzuk a talajt a burzsoá demokrácia számára — ez ma a legdöntőbb kérdések egyike. Nem tudunk komolyan dolgozni és építeni, ha nincsen világos válaszunk erre a nem kevésbbé világos kérdésre. A pártfunkcionáriusok, a szakszervezeti és szövetkezeti funkcionáriusok, a gazdasági szakemberek és a kulturális vezetők, a katonai funkcionáriusok és a komszomolisták százai és ezrei fordulnak hozzánk, és azt kérdik tőlünk, azt kérdik a mi pártunktól, hogy mire vegyenek irányt, milyen cél érdekében építsenek? És jaj azoknak a vezetőknek, akik nem tudnak vagy nem akarnak világos és határozott választ adni erre a kérdésre, akik elkezdenek csűrni-csavarni, Ponciustól Pilátusig küldözgetik az embereket, és értelmiségi szkepticizmusba fojtják bele építésünk szocialista távlatait.

A leninizmus óriási jelentősége egyebek között abban van, hogy nem hajlandó találomra, vaktában építeni, hogy nem tudja elképzelni az építést távlatok nélkül, hogy munkánk távlatainak kérdésére világos és határozott választ ad, amikor kijelenti, hogy országunknak minden adottsága megvan a szocialista gazdaság felépítéséhez, hogy felépíthetjük és fel kell építenünk a teljes szocialista társadalmat.

Így áll a dolog a szocialista gazdaság felépítése lehetőségének kérdésével.

Más kérdés, hogy biztosan sikerülni fog-e felépítenünk a szocialista gazdaságot. Ez nemcsak tőlünk függ. Ez függ külföldi ellenségeink és külföldi barátaink erejétől vagy gyengeségétől is. A szocialista gazdaságot fel fogjuk építeni, ha hagynak bennünket építeni, ha sikerül meghosszabbítanunk a „lélekzetvételi szünet" időszakát, ha nem lesz komoly intervenció, ha az intervenció nem végződik győzelemmel, ha egyrészt a nemzetközi forradalmi mozgalom ereje és hatalma, és másrészt saját országunk ereje és hatalma eléggé nagy lesz ahhoz, hogy lehetetlenné tegyünk minden komoly intervenciós kísérletet. És ellenkezőleg, nem fogjuk felépíteni, ha sikeres intervencióval szétzúznak bennünket.

Így vagyunk a kilencedik kérdéssel.

Térjünk át az utolsó kérdésre.

X

Melyek azok a legnagyobb nehézségek, amelyek párt- és szovjetépítésünkben a stabilizációval és a világforradalom késlekedésével kapcsolatban, különösen a

párt és a munkásosztály, a munkásosztály és a parasztság kölcsönös viszonya terén előttünk állanak?

Nézetem szerint öt ilyen nehézség van, ha csak a legfontosabbakat vesszük. A kapitalizmus stabilizációjának annyiban van szerepe, hogy némiképpen fokozza ezeket a nehézségeket.

Az első nehézség. Ez a nehézség a külföldi fegyveres intervenció veszélyével függ össze. Ez nem jelenti azt, hogy az intervenció veszélye közvetlenül fenyeget bennünket, hogy az imperialisták már felkészültek és minden lehetőségük megvan arra, hogy azonnal intervenciót kezdjenek országunk ellen. Ehhez az imperializmusnak legalábbis olyan hatalmasnak kell lennie, mint amilyen hatalmas a háború előtt volt, márpedig, mint tudjuk, nem ez a helyzet. A jelenlegi marokkói háború[38] és a kínai intervenció[39], a jövőbeli háborúknak és intervencióknak ezek a próbái, szemléltetően mutatják, hogy az imperializmus már nem olyan kemény gerincű. Itt tehát nem közvetlen intervencióról van szó, hanem arról, hogy amíg kapitalista környezet van, általában fenn fog állni az intervenció veszélye is, amíg pedig fennáll az intervenció veszélye, kénytelenek vagyunk a honvédelem érdekében hadsereget és hajóhadat fenntartani, ami évente száz meg százmillió rubelt emészt fel. S mit jelent az, hogy évente többszáz millió rubelt költünk hadseregre és hajóhadra? Ez azt jelenti, hogy ennek arányában csökkentenünk kell a kulturális és a gazdasági építés kiadásait. Mondanunk sem kell, hogy ha nem volna meg az intervenció veszélye, ezeket az összegeket, vagy leg-

alábbis nagyrészüket, az ipar erősítésére, a mezőgazdaság fejlesztésére, vagy például az általános tankötelezettség reformjának bevezetésére stb. fordíthatnók. Ebből erednek az intervenció veszélyével kapcsolatos nehézségeink az építőmunka terén.

Ennek a nehézségnek jellemző vonása, valamennyi többi nehézségtől eltérően, az, hogy leküzdése nemcsak tőlünk függ, hanem csak országunknak és a többi ország forradalmi mozgalmának közös erőfeszítéseivel lehet felszámolni.

A második nehézség. Itt azokról a nehézségekről van szó, amelyek a proletariátus és a parasztság között fennálló ellentétekkel függenek össze. Már beszéltem ezekről az ellentétekről, amikor a falusi osztályharc kérdését fejtegettem. Semmi szükség sincs arra, hogy az elmondottakat ismételjem. Ezek az ellentétek a mezőgazdasági termékekkel és az iparcikkekkel kapcsolatos árpolitika, a mezőgazdasági adó, a falu igazgatása stb. vonalán mutatkoznak. Itt az a veszély fenyeget, hogy a munkás-paraszt összefogás felbomlik és a parasztság proletár vezetésének eszméje megrendül. Ezzel a veszéllyel függ össze a második nehézség.

Ennek a nehézségnek jellemző vonása, az előző nehézségtől eltérően, az, hogy belső erőinkkel leküzdhető. Az új vonal a falun — ez e nehézség leküzdésének elkerülhetetlen útja.

A harmadik nehézség. Ez a nehézség a Szovjetunión belül fennálló nemzeti ellentétekkel, a „központ" és a „végek" között fennálló ellentétekkel függ össze. Ezek az ellentétek azon az alapon jönnek létre, hogy a „központ" és a „végek" gazdasági és

kulturális fejlődési feltételei nem egyformák, hogy a „végek” elmaradtak a „központtól”. A politikai ellentéteket ezen a téren már leküzdöttnek tekinthetjük, a kulturális és különösen a gazdasági ellentétek viszont még csak most keletkeznek és alakulnak ki, ezeket tehát még le kell küzdeni. Itt kettős veszély fenyeget: egyrészt az a veszély, hogy a Szovjetunió központi intézményei, amelyek nem akarnak vagy nem tudnak kellő figyelmet tanusítani a nemzeti köztársaságok kívánalmai iránt, a nagyhatalmi gőg és a bürokratikus önkény hibájába esnek, másrészt az a veszély, hogy a köztársaságok és a területek nemzeti bizalmatlanságot táplálnak a „központtal” szemben és nemzetileg elzárkóznak a „központtól”. Harcolnunk kell ezek ellen a veszélyek ellen, különösen az első ellen, mert csak így küzdhetjük le a nemzeti kérdés terén felmerülő nehézségeket.

Ennek a nehézségnek jellemző vonása az, hogy, ugyanúgy mint a második nehézség, a Szovjetunió belső erőivel leküzdhető.

A negyedik nehézség. A negyedik nehézség annak a veszélyével függ össze, hogy az államapparátus elszakad a párttól, hogy a pártvezetés az államapparátusban meggyengül. Már beszéltem erről a veszélyről, amikor a pártot elfajulással fenyegető veszélyek kérdését fejtegettem. Aligha van szükség arra, hogy az elmondottakat ismételjem. Ezt a veszélyt az a körülmény táplálja, hogy az államapparátusban vannak burzsoá-bürokratikus elemek. Az államapparátus növekedése és jelentőségének fokozódása pedig fokozza és kiélezi ezt a veszélyt. Feladatunk az, hogy a lehetőséghez képest csökkentsük állami

apparátusunkat, rendszeresen kiűzzük belőle a bürokrácia és a burzsoá rothadás elemeit, az államapparátus kulcspozícióiba a párt vezető erőit állítsuk és ilymódon biztosítsuk az államapparátusban a párt vezetését.

Ennek a nehézségnek jellemző sajátossága az, hogy ugyanúgy, mint a harmadik nehézség is, saját erőinkkel leküzdhető.

Az ötödik nehézség. Ez a nehézség annak a veszélyével függ össze, hogy a pártszervezetek és a szakszervezetek részben elszakadnak a munkásosztály nagy tömegeitől, e tömegek szükségleteitől és igényeitől. E veszély keletkezésének és fejlődésének forrása a bürokratikus elemek hatalmaskodása a pártszervezetek és szakszervezetek számos szervében, beleértve a sejteket és az üzemi bizottságokat is. Ez a veszély az utóbbi időben az „arccal a falu felé" jelszóval kapcsolatban fokozódott, mert ez a jelszó a városról a falura, a proletariátusról a parasztságra terelte szervezeteink figyelmét, s az elvtársak közül sokan nem értették meg, hogy amikor arccal a falu felé fordulnak, nem szabad hátat fordítaniok a proletariátusnak, hogy az „arccal a falu felé" jelszó csak a proletariátus útján és csak a proletariátus erőivel valósítható meg, hogy a munkásosztály kívánalmainak elhanyagolása csak növelheti azt a veszélyt, hogy a pártszervezetek és a szakszervezetek elszakadnak a munkástömegektől.

Mik ennek a veszélynek a jelei?

Először az, hogy pártszervezeteink és szakszervezeteink elvesztik a munkásosztály nagy tömegeinek igényei és szükségletei iránti érzéküket és nem fordítanak

rájuk kellő figyelmet; másodszor, annak megnemértése, hogy a munkások öntudatosabbak lettek, mindjobban érzik, hogy ők az uralkodó osztály és nem ismerik el, nem tudják elviselni a pártszervezetek és a szakszervezetek bürokratikus lélektelen magatartását; harmadszor, annak megnemértése, hogy nem szabad meggondolatlan intézkedésekkel zaklatni a munkásokat, hogy ma nem a „rendszabályokon" van a súlypont, hanem azon, hogy a párt számára megnyerjük az egész munkásosztály bizalmát, negyedszer, annak megnemértése, hogy nem lehet semmiféle nagyobbarányú, a munkások tömegeit érintő rendszabályt megvalósítani (mint például a textilipari kerületben a három gép kezelésére való áttérést), ha előzőleg nem inditunk kampányt a munkások körében, ha nem rendezünk széleskörű termelési értekezleteket.

Mindennek az a következménye, hogy számos pártszervezet és szakszervezet elszakad a munkásosztály nagy tömegeitől és hogy az üzemekben konfliktusok keletkeznek. Tudvalevő, hogy a textilipari kerületben a közelmultban lezajlott konfliktusok feltárták, hogy számos pártszervezetünkben és szakszervezetünkben mindezek a fekélyek megvannak.

Ezek az építésünk útjában álló ötödik nehézség jellemző vonásai.

Ha ezt a nehézséget le akarjuk küzdeni, mindenekelőtt el kell érnünk, hogy pártszervezeteinket és szakszervezeteinket megszabadítsuk a nyilvánvalóan bürokratikus elemektől, hogy hozzáfogjunk az üzemi bizottságok felújításához, hogy okvetlenül felélénkítsük a termelési értekezleteket, hogy a nagy-

üzemi sejtekre helyezzük át a pártmunka súlypontját és kiváló pártfunkcionáriusokkal lássuk el ezeket a sejteket.

A feladat most az, hogy figyelmesebben és alaposabban foglalkozzunk a munkásosztály igényeivel és szükségleteivel, hogy pártszervezeteink és szakszervezeteink gyakorlati munkájában kevesebb legyen a bürokratikus formalizmus, hogy több figyelmet és megértést tanusítsunk a munkásság osztályönérzete iránt.

Ez a válaszom a tizedik kérdésre.

„Pravda" 139, 141, 142. és 146. sz.
1925 június 21, 24, 25. és 28.

A J. M. SZVERDLOV EGYETEMHEZ

Az általános és a szakosított tanfolyam második záróvizsgája alkalmából

A Szverdlov Egyetem a tömegek vezetésére hivatott párttisztikar kialakításának egyik leghatalmasabb eszköze.

A Szverdlov Egyetem fennállása óta a szocialista építés különböző frontjain működő aktív pártmunkások egész osztagait nevelte már ki a párt számára.

Az Egyetem most ismét átad a pártnak munkába állításra egy 214 hallgatóból — többnyire munkásokból — álló osztagot.

Ennek az osztagnak, hogy a párt előtt álló bonyolult építési feladatok közepette eredményes munkát végezhessen, semmiesetre sem szabad megfeledkeznie helyzetünk néhány új körülményéről, amelyeknek ma döntő jelentőségük van.

Melyek ezek a körülmények?

Először, az a tény, hogy országunk alapvető osztályai, a proletariátus és a parasztság, az utóbbi időben lényegesen megváltoztak, aktívabbak lettek mind politikai, mind gazdasági tekintetben, s ezért meg is követelik a párttól, hogy új módon közeledjen hozzájuk. Nálunk nincs többé deklasszált munkásosztály — most a proletárok teljesen kialakult és

életerős osztályával van dolgunk, amely kulturális és politikai tekintetben megnőtt és ennek következtében rugalmasabb és megfontoltabb vezetést követel a párttól. Ugyanezt kell mondanunk a parasztságról is. Ez már nem a régi parasztság, amelyet a régi vérszopók elgyötörtek és amely rettegett a volt földesúri földek elvesztésétől vagy amelyet megbénították az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának korlátjai. Ez új parasztság, amely kulturális tekintetben megnőtt, már elfelejtette a földesurat és az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatását, olcsó árukat és magas gabonaárakat követel és a végsőkig ki tudja használni a pártnak a Szovjetek felélénkítésére vonatkozó jelszavát. A pártnak maximálisan rugalmasnak kell lennie a mai parasztság irányában — ez a ma követelménye. Újra a proletariátus oldalára kell vonni a parasztságot — ez most a párt feladata.

Másodszor, az a körülmény, hogy a középparaszt számos vidéken a kulákkal egy blokkban van. Ez igen fontos tény, erről egy percre sem szabad megfeledkezni. A proletárdiktatúra a munkás-paraszt szövetség szempontjából azt jelenti, hogy a proletariátus vezeti a parasztságot. De mit jelent — vezetni a parasztságot? Azt jelenti, hogy teljesen helyre kell állítani a parasztság zömének bizalmát a munkásosztály és pártja iránt. E bizalom nélkül nincs proletár vezetés, e vezetés nélkül nincs proletárdiktatúra. A pártnak és a pártfunkcionáriusoknak ezért azon kell dolgozniok, hogy helyreállítsák a parasztság zömének teljes bizalmát a munkásosztály iránt.

Harmadszor, az a körülmény, hogy pártfunkcio-

náriusaink az utóbbi időben az „arccal a falu felé" jelszó miatt kissé megfeledkeztek a munkásokról, szem elől tévesztették, hogy amikor arccal a falu felé fordulunk, nem fordíthatunk hátat a városnak és főleg nem a proletariátusnak. Ez szintén új tény, amelyről egy percre sem szabad megfeledkeznünk. Gondolnunk kell arra, hogy az utóbbi időben nagy mértékben kifejlődött és fokozódott a munkásosztály erőérzete és önérzete. Így érez a gazda, és ez az érzés megerősödött abban az osztályban, amely országunkban uralkodó osztály. Ez, elvtársak, egész munkánk óriási vívmánya, mert az a munkásosztály, amely nemcsak dolgozó osztálynak, hanem kormányzó osztálynak is érzi magát, csodákra képes. De ebből az következik, hogy az a kommunista, aki munkájában nem számol ezzel a proletárok osztályában kifejlődött gazda-érzéssel, az nem értett meg semmit az új helyzetből, az tulajdonképpen nem is kommunista, az bizonyosan ki fogja törni a nyakát. Ezért, amikor az „arccal a falu felé" jelszóról beszélünk, egyszersmind arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a legfőbb osztály, amely e jelszó megvalósítására hivatott — a munkásosztály, hogy ezt a jelszót csak annyiban lehet megvalósítani, amennyiben a munkásosztály valóban vezető erővé válik az országban. A párt soronlevő feladata ezért az, hogy végre megértesse helyi pártszervezeteink funkcionáriusaival, hogy feltétlenül a legfigyelmesebben és a leggondosabban kell foglalkozniok a munkásosztálynak kivétel nélkül minden szükségletével, mind anyagi, mind kulturális szükségleteivel.

A most végzett hallgatók osztagának feladata,

hogy munkájában mindezeket a körülményeket figyelembe vegye.

Nem kételkedem abban, hogy önök ezt a feladatot teljesíteni tudják.

Engedjék meg, hogy teljes sikert kívánjak az önökre váró munkához.

Kommunista üdvözlettel

I. Sztálin

„Pravda" 132. sz.
1925 június 13.

MÉGEGYSZER A NEMZETI KÉRDÉSRŐL

Szemics cikkével kapcsolatban

Csak örülhetünk annak, hogy Szemics most, a jugoszláv bizottságban folytatott vita után, cikkében mindenben csatlakozik az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt kominterni delegációjának álláspontjához, de helytelen volna ezen az alapon azt hinni, hogy a jugoszláv bizottságban lefolyt vita előtt vagy a vita során nem voltak nézeteltérések az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt delegációja és Szemics között. Szemics nyilván hajlik arra, hogy igenis így értelmezze a nemzeti kérdésben felmerült nézeteltéréseket, és félreértésekre akarja őket visszavezetni. De, sajnos, nagyon téved. Cikkében azt állítja, hogy a vele való vita „félreértéseken" alapszik, amelyekre a jugoszláv bizottságban mondott „egyik nem teljes egészében lefordított" beszéde adott alkalmat. Másszóval megvan a bűnbak — a fordító, aki valamilyen okból Szemics beszédét nem fordította le teljes egészében. Az igazság érdekében kénytelen vagyok kijelenteni, hogy Szemicsnek ez az állítása egyáltalán nem felel meg a valóságnak. Persze jobb lett volna, ha Szemics e kijelentésének alátámasztására saját, a jugoszláv bizottságban

mondott beszédéből idézett volna, amelyet a Kommunista Internacionále irattárában őriznek. De ezt hogy-hogy nem, nem tette. Ennélfogva én vagyok kénytelen Szemics helyett ezt a nem nagyon kellemes, de feltétlenül szükséges műveletet elvégezni.

Erre annál is inkább szükség van, mert Szemics jelenlegi álláspontjában még most is, amikor mindenben azonosítja magát az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt delegációjának álláspontjával, elég sok homályos rész maradt.

A jugoszláv bizottságban mondott beszédemben („Bolsevik"[40] 7. sz.)* három kérdésre vonatkozólag beszéltem nézeteltérésekről: 1) hogy melyek a nemzeti kérdés megoldásának útjai, 2) hogy az adott történelmi szakaszban mi a nemzeti mozgalom belső szociális tartalma és 3) hogy mi a nemzetközi mozzanat jelentősége a nemzeti kérdésben.

Az első kérdést illetőleg azt állítottam, hogy Szemics „nincs egészen tisztában azzal, hogy a nemzeti kérdés bolsevik kérdésfeltevésének mi a döntő lényege", hogy Szemics elszakítja a nemzeti kérdést a forradalom általános kérdésétől és hogy ilyenformán arra az útra lép, amelyen a nemzeti kérdés alkotmányos kérdésre redukálódik.

Igaz-e mindez?

Olvassák el az alábbi részeket Szemicsnek a jugoszláv bizottságban (1925 március 30-án) mondott beszédéből és ítéljék meg önök maguk:

„Lehet-e a nemzeti kérdést alkotmányos kérdéssé zsugorítani? Vessünk fel mindenekelőtt egy elméleti kér-

---

* Lásd ebben a kötetben 72—79. old. — *Szerk.*

dést. Mondjuk X. államban három nemzet él: az A, a B és a C nemzet. Ez a három nemzet kifejezi azt az óhaját, hogy egy államban akarnak élni. Miről van hát szó ebben az esetben? Természetesen ez állam belső viszonyainak ez államon belül való szabályozásáról. Tehát alkotmányos természetű kérdésről. Ebben az elméleti esetben a nemzeti kérdés csupán alkotmányos kérdés... Ha egy ilyen elméleti esetben alkotmányos kérdésre redukáljuk a nemzeti kérdést, akkor azt kell mondanunk — és én ezt állandóan hangsúlyoztam —, hogy a népeknek a különválás jogáig terjedő önrendelkezési joga előfeltétele az alkotmányos kérdés megoldásának. S én csak ilyen értelemben vetem fel az alkotmányos kérdést."

Azt hiszem, Szemics beszédének ezek a részei nem szorulnak további magyarázatra. Világos, hogy az, aki a nemzeti kérdésben a proletárforradalom általános kérdésének alkatrészét látja, nem szűkítheti azt alkotmányos kérdéssé. És fordítva: csak az szűkítheti alkotmányos kérdéssé a nemzeti kérdést, aki elszakítja a proletárforradalom általános kérdésétől.

Szemics beszédében utal arra, hogy a nemzeti önrendelkezés jogát nem lehet forradalmi harc nélkül kivívni. Szemics ezt mondja: „Érthető, hogy ilyen jogokat csakis forradalmi harccal lehet kivívni. Parlamenti úton nem lehet ezeket kivívni, hanem csakis forradalmi tömegakciók útján." De mit jelent a „forradalmi harc", mit jelentenek a „forradalmi akciók"? Vajjon azonosíthatjuk-e a „forradalmi harcot" és a „forradalmi akciókat" az uralkodó osztály megdöntésével, a hatalom megragadásával, a forradalom győzelmével, mint a nemzeti kérdés megoldásának előfeltételével? Persze, hogy nem. Más az, amikor az ember a forradalom

győzelméről, mint a nemzeti kérdés megoldásának döntő feltételéről beszél, és egészen más, amikor a nemzeti kérdés megoldásának feltételéül „forradalmi akciókat" és „forradalmi harcot" jelöl meg. Meg kell jegyeznem, hogy a reformok útja, az alkotmányos út egyáltalán nem zárja ki a „forradalmi akciókat" és a „forradalmi harcot". Valamely párt forradalmi vagy reformista jellegének megállapításánál nem magukban véve a „forradalmi akciókat" kell döntőnek tekinteni, hanem azokat a politikai célokat és feladatokat, amelyek érdekében a párt ezeket az akciókat megindította és amelyek érdekében ezeket az akciókat felhasználja. 1906-ban az orosz mensevikek az első duma szétkergetése után tudvalevőleg „általános sztrájk", sőt mi több, „fegyveres felkelés" szervezését javasolták. Ez azonban egyáltalában nem akadályozta meg őket abban, hogy megmaradjanak mensevikeknek. Mert miért is javasolták ők akkor mindezt? Persze, nem a cárizmus megdöntése és a forradalom teljes győzelmének megszervezése céljából, hanem azért, hogy reformok kivívása, az „alkotmány kiterjesztése", egy „javított" duma összehívása érdekében „nyomást gyakoroljanak" a cári kormányra. Más az, amikor „forradalmi akciókat" a régi rendszer megreformálása *céljából* hajtanak végre úgy, hogy a hatalom az uralkodó osztály kezében marad — ez az alkotmányos út. És ismét más az, amikor „forradalmi akciókat" a régi rend összezúzása, az uralkodó osztály megdöntése céljából hajtanak végre — ez a forradalmi út, a forradalom teljes győzelmének útja. A kettő között gyökeres különbség van.

Ezért gondolom, hogy Szemics, amikor a „forradalmi harcra" hivatkozik és *ugyanakkor* a nemzeti kérdést alkotmányos kérdéssé szűkíti le, nem cáfolja, hanem csak megerősíti azt a kijelentésemet, hogy Szemics „nincs egészen tisztában azzal, hogy a nemzeti kérdés bolsevik kérdésfeltevésének mi a döntő lényege", mert nem értette meg, hogy a nemzeti kérdést nem elszigetelten kell vizsgálni, hanem elszakíthatatlan kapcsolatban a forradalom győzelmének kérdésével, mint a forradalom általános kérdésének egy részét.

Amikor ezt hangsúlyozom, egyáltalán nem akarom azt állítani, hogy valami újat mondottam Szemicsnek ebben a kérdésben elkövetett hibájáról. Szó sincs róla. Szemics e hibájáról Manuilszkij elvtárs már a Kommunista Internacionále V. kongresszusán[41] beszélt, amikor kijelentette, hogy:

„Szemics «A nemzeti kérdés a marxizmus megvilágításában» című brosúrájában és több cikkében, amelyek a jugoszláv kommunista párt «Radnik» című lapjában jelentek meg, a kommunista párt számára gyakorlati jelszóként az alkotmány revíziójáért folyó harcot tűzi ki, vagyis a nemzetek önrendelkezésének kérdését valójában kizárólag alkotmányos alapra szűkíti le" (lásd az V. kongresszus gyorsírói jegyzőkönyvét, 596—597. old.).

Ugyanerről a hibáról beszélt Zinovjev a jugoszláv bizottságban, amikor kijelentette, hogy:

„Szemics perspektívájából — mint kiderül — hiányzik egy csekélység — a forradalom", az, hogy a nemzeti kérdés „forradalmi és nem alkotmányos" probléma („Pravda" 83. sz.).

Lehetetlen, hogy mindezek a megjegyzések,

amelyeket az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt képviselői a Kommunista Internacionáléban Szemics hibájával kapcsolatban tettek, véletlenek és alaptalanok voltak. Nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél!

Így áll a dolog Szemics első, alapvető hibájával.

Többi hibája közvetlenül ebből az alapvető hibából következik.

A második kérdésre vonatkozólag azt állítottam beszédemben („Bolsevik" 7. sz.), hogy Szemics „nem akarja a nemzeti kérdést lényegében parasztkérdésnek tekinteni"*.

Igaz-e ez?

Olvassák el Szemicsnek a jugoszláv bizottságban mondott beszédéből a következő részt és ítéljenek önök maguk:

„Mi a jugoszláv nemzeti mozgalom szociális tartalma?" — kérdi Szemics. És ugyanott ezt feleli: „Ez a szociális tartalom a konkurrencia-harc" egyfelől a szerb tőke, másfelől a horvát és a szlovén tőke között (lásd Szemicsnek a jugoszláv bizottságban tartott beszédét).

Persze nem fér kétség ahhoz, hogy annak a konkurrencia-harcnak, amely egyfelől a szlovén és a horvát burzsoázia és másfelől a szerb burzsoázia között folyik, feltétlenül van itt bizonyos szerepe. De ugyanolyan kétségtelen az is, hogy az az ember, aki a nemzeti mozgalom szociális tartalmát a különböző nemzetiségek burzsoáziájának konkurrencia-harcában látja, nem tekintheti a nemzeti kérdést lényegében parasztkérdésnek. Mi a nemzeti kérdés lényege most, amikor a nemzeti kérdés helyi és

* Lásd ebben a kötetben 74. old. — *Szerk.*

belső állami kérdésből világkérdéssé, a gyarmatok és a függő nemzetiségek imperializmusellenes harcának kérdésévé vált? A nemzeti kérdés lényege most az a harc, amelyet a gyarmatok és a függő nemzetiségek néptömegei folytatnak az ellen, hogy az uralkodó nemzet burzsoáziája pénzügyileg kizsákmányolja, politikailag leigázza és kulturális sajátosságaiktól megfossza ezeket a gyarmatokat és nemzetiségeket. Miféle jelentősége lehet a nemzeti kérdés ilyen feltevése mellett a különböző nemzetiségek burzsoáziája közt folyó konkurrencia-harcnak? Semmiesetre sem lehet döntő jelentősége és egyes esetekben még csak komoly jelentősége sem lehet. Teljesen nyilvánvaló, hogy itt legfőképpen nem arról van szó, hogy az egyik nemzetiség burzsoáziája konkurrencia-harcban legyőzi vagy legyőzheti a másik nemzetiség burzsoáziáját, hanem arról, hogy az uralkodó nemzetiség imperialista csoportja kizsákmányolja és elnyomja a gyarmatok és a függő nemzetiségek tömegeinek zömét, elsősorban paraszti tömegeit, és azzal, hogy elnyomja és kizsákmányolja ezeket a tömegeket, egyúttal bevonja őket az imperializmus elleni harcba, a proletárforradalom szövetségeseivé teszi őket. Nem lehet a nemzeti kérdést lényegében parasztkérdésnek tekinteni, ha a nemzeti mozgalom szociális tartalmát a különböző nemzetiségek burzsoáziájának konkurrencia-harcára vezetjük vissza. És fordítva: nem lehet a nemzeti mozgalom szociális tartalmát a különböző nemzetiségek burzsoáziájának konkurrencia-harcában látni, ha a nemzeti kérdést lényegében parasztkérdésnek tekintjük. Teljességgel lehetetlen egyenlőségi jelet tenni e két formula közé.

Szemics hivatkozik Sztálin 1912 végén írt „Marxizmus és nemzeti kérdés" c. brosúrájának egyik helyére. Ott az áll, hogy „a *felfeléhaladó* kapitalizmus viszonyai között a nemzeti harc a burzsoá osztályok egymás közötti harca". Ezzel Szemics nyilván arra akar célozni, hogy az ő tétele, amelyben meghatározza a nemzeti mozgalom szociális tartalmát a jelenlegi történelmi viszonyok között, helyes. Sztálin azonban brosúráját az imperialista háború előtt írta, amikor a nemzeti kérdésnek a marxisták elgondolásában még nem volt világméretű jelentősége, amikor a marxisták alapkövetelésüket, az önrendelkezés jogát, nem a proletárforradalom részének, hanem a burzsoá-demokratikus forradalom részének tekintették. Nevetséges volna, ha nem látnók, hogy azóta a nemzetközi helyzet gyökeresen megváltozott, hogy egyfelől a háború, másfelől az oroszországi Októberi Forradalom a nemzeti kérdést a burzsoá-demokratikus forradalom tartozékából a proletár-szocialista forradalom tartozékává változtatta. Lenin „Az önrendelkezésről folytatott vita eredményei" c. cikkében[42] már 1916 októberében azt mondotta, hogy a nemzeti kérdés ugrópontja, az önrendelkezési jog kérdése, többé már nem az általánosan demokratikus mozgalom alkotó része, hogy már az általános proletár, szocialista forradalom alkotó részévé vált. Leninnek és az orosz kommunizmus más képviselőinek többi munkáira, amelyek a nemzeti kérdéssel foglalkoznak, már nem is térek ki. Mit jelenthet mindezek után az, hogy Szemics Sztálinnak az oroszországi *burzsoá*-demokratikus forradalom időszakában írt brosúrájából idéz egy ismert részt ma, amikor az új történelmi helyzet folytán

új korszakba, a *proletár*forradalom korszakába léptünk? Ez csak azt jelentheti, hogy Szemics tértől és időtől elvonatkoztatva idéz, függetlenül a valóságos történelmi helyzettől, s ezzel vét a dialektika legelemibb követelményei ellen, mert nem számol azzal, hogy ami helyes az egyik történelmi helyzetben, hibásnak bizonyulhat egy másik történelmi helyzetben. A jugoszláv bizottságban már mondottam, hogy az orosz bolsevikoknál a nemzeti kérdés feltevésében két szakaszt kell megkülönböztetni: az Október előtti szakaszt, amikor burzsoá-demokratikus forradalomról volt szó és a nemzeti kérdést az általános demokratikus mozgalom alkotó részének tekintettük, s az októberi szakaszt, amikor már a proletárforradalomról volt szó és a nemzeti kérdés a proletárforradalom részévé változott át. Aligha szorul bizonyításra, hogy ennek a különbségnek döntő jelentősége van. Attól tartok, hogy Szemics még mindig nincs tisztában azzal, hogy mi az értelme és jelentősége ennek a különbségnek, amely a nemzeti kérdés feltevésében a két szakasz között fennáll.

Ezért gondolom, hogy Szemics ama próbálkozásának, hogy a nemzetiségi kérdést ne lényegében parasztkérdésnek, hanem a különböző nemzetiségek burzsoáziája között folyó konkurrencia kérdésének tekintse, — „az az alapja, hogy Szemics alábecsüli a nemzeti mozgalom belső erejét és nem érti a nemzeti mozgalom mélyen népi, mélyen forradalmi jellegét" („Bolsevik", 7. sz.)*.

---

* Lásd ebben a kötetben 75. old. — *Szerk.*

Ez a helyzet Szemics második hibájával.

Jellemző, hogy Szemics e hibájáról ugyanezt mondta Zinovjev is a jugoszláv bizottságban, amikor beszédében kijelentette:

„Helytelen Szemicsnek az az állítása, hogy Jugoszláviában a parasztmozgalom élén a burzsoázia áll, és ezért az nem forradalmi mozgalom" (lásd „Pravda" 83. sz.).

Véletlen-e ez az egybehangzás? Persze, hogy nem!

Újra csak azt kell mondanom: nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél.

Végül, a harmadik kérdésre vonatkozólag azt állítottam, hogy Szemics azzal „próbálkozik, hogy a jugoszláviai nemzeti kérdést a nemzetközi helyzettől és Európa valószínű perspektíváitól függetlenül tárgyalja"*.

Igaz-e ez?

Igen, igaz. Mert Szemics még távoli célzást sem tett beszédében arra, hogy a nemzetközi helyzet a mai viszonyok között, különösen Jugoszláviával kapcsolatban, a nemzeti kérdés megoldásának rendkívül fontos tényezője. Azt a tényt, hogy maga a jugoszláv állam a két legfőbb imperialista koalíció tusájának eredményeképpen alakult ki, hogy Jugoszlávia nem ugorhat ki az erőknek abból a nagy játékából, amely ma a környező imperialista államokban végbemegy, — mindezt Szemics figyelmen kívül hagyta. Szemicsnek azt a kijelentését, hogy teljes mértékben el tud képzelni bizonyos változásokat

---

* Lásd ebben a kötetben 75. old. — *Szerk.*

a nemzetközi helyzetben, amelyek következtében az önrendelkezés kérdése aktuális gyakorlati kérdéssé válhat, a mai nemzetközi helyzetben már elégtelennek kell minősítenünk. Most egyáltalán nem arról van szó, hogy egy lehetséges és távoli jövő nemzetközi helyzetének bizonyos változásai esetére elismerjük a nemzetek önrendelkezési jogának aktualitását, — ezt, mint perspektívát, szükség esetén még burzsoá demokraták is elismerhetnék. Most nem erről van szó, hanem arról, hogy a jugoszláv állam háború és erőszak eredményeképpen kialakult mai határait ne tegyük a nemzeti kérdés megoldásának kiindulópontjává és törvényes alapjává. Két eset lehetséges: a nemzeti önrendelkezés kérdése, azaz a jugoszláv határok gyökeres megváltoztatásának kérdése vagy *függeléke* annak a nemzetiségi programnak, amelynek körvonalai egy távoli jövőből halványan derengenek, — vagypedig ez a kérdés a nemzetiségi program *alapja*. Mindenesetre világos, hogy az önrendelkezési jogról szóló pont nem lehet egyidőben a jugoszláv kommunista párt nemzetiségi programjának függeléke *is*, meg alapja *is*. Attól tartok, hogy Szemics az önrendelkezési jogot még mindig a nemzetiségi program perspektívában levő függelékének tekinti.

Ezért gondolom, hogy Szemics elszakítja a nemzeti kérdést az általános nemzetközi helyzet kérdésétől, aminek következtében nála az önrendelkezésnek, vagyis a jugoszláv határok megváltoztatásának kérdése lényegében nem aktuális, hanem akadémikus kérdés.

Így áll a dolog Szemics harmadik hibájával.

Jellemző, hogy Szemics hibájáról ugyanezt mondja

Manuilszkij elvtárs a Kommunista Internacionále V. kongresszusán tartott előadói beszédében:

„Szemicsnél a nemzeti kérdés feltevésének legfőbb előfeltétele az a gondolat, hogy a proletariátusnak a burzsoá államot *azok között a határok között kell elfogadnia, amelyek a háborúk és erőszakos beavatkozások során jöttek létre*"* (lásd a Komintern V. kongresszusának gyorsírói jegyzőkönyvét, 597. old.).

Tekinthetjük-e véletlennek ezt az összetalálkozást? Persze, hogy nem!

Ismét csak azt kell mondanom: nem zörög a haraszt, ha nem fúj a szél.

„Bolsevik" 11—12. sz.
1925 június 30.
Aláírás: I. Sztálin.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

A KELET FORRADALMI MOZGALMÁRÓL

Fusze úrnak, a „Nisi-Nisi" japán tudósítójának adott interjú

FUSZE ÚR KÉRDÉSEI ÉS I. V. SZTÁLIN VÁLASZAI

1. kérdés. A japán népnek, amely a leg
haladottabb nép Kelet népei között, valamennyi többi keleti népnél inkább érdeke, hogy Kelet népeinek szabadságmozgalma sikerrel járjon. A japán nép szívesen lépne szövetségre a Szovjetunióval ebben a nagy ügyben: a leigázott keleti népek felszabadításában a nyugati hatalmak imperializmusa által rájuk rakott járom alól. Mivel azonban Japán egyúttal kapitalista állam, olykor szembe kell szállnia ezzel a mozgalommal, és a nyugati hatalmakkal közös frontot kell alkotnia. (Például: az angol-japán szövetség, amelynek értelmében Japánnak segítséget kellett nyujtania Angliának az indiai felkelők elleni harcában, valamint Japán együttes fellépése Angliával, Amerikával és Franciaországgal a kínai munkások ellen a legutóbbi sangháji események alkalmával.)

Az Ön véleménye szerint, mi lehetne a kivezető út ebből a nehéz helyzetből, amelyet az az ellentét idézett elő, amely a japán nép nemzeti törekvései, s a japán állam állami és társadalmi rendje között fennáll.

Válasz. Az igaz, hogy a japán nép a leghaladottabb keleti nép s hogy érdekelt az elnyomott népek szabadságmozgalmának sikereiben. A japán nép és a Szovjetunió népei közötti szövetség döntő lépés volna a keleti népek felszabadítása útján. Ez a szövetség a nagy gyarmatbirodalmak végének kezdetét, a világimperializmus végének kezdetét jelentené. Ez a szövetség legyőzhetetlen volna.

Igaz azonban az is, hogy Japán állami és társadalmi rendje az imperializmus útjára taszítja a japán népet, s így a keleti népek felszabadításának eszköze helyett leigázásuk eszközévé teszi.

Ön azt kérdezi: mi a kivezető út abból az ellentétből, amely egyrészt a japán nép érdekei, másrészt Japán állami és társadalmi rendje között fennáll.

Csak egy kivezető út van: át kell alakítani Japán állami és társadalmi rendjét a japán nép létérdekeinek megfelelően.

Oroszország egyidőben a keleti népek réme, minden szabadságmozgalom csendőre volt. Mivel magyarázható az a tény, hogy Oroszország a szabadságmozgalom csendőrjéből e mozgalom barátjává és zászlóvivőjévé vált? Csak azzal, hogy megváltoztatták Oroszország állami és társadalmi rendjét.

2. kérdés. A Szovjetunió területén lakó keleti népek a cári kormányzat zsarnoksága következtében sok évszázaddal el voltak maradva és csak a forradalom után kaptak jogot arra, hogy önállóan feljesszék iparukat, mezőgazdaságukat, kultúrájukat stb.

Az Ön véleménye szerint körülbelül hány évre van szüksége a Szovjetunió e keleti népeinek ahhoz,

hogy a Szovjetunió többi népével egyenlő kulturális színvonalra emelkedjenek?

Válasz. Ön azt kérdezi, hogy körülbelül hány évre van szüksége a Szovjetunió keleti népeinek ahhoz, hogy a Szovjetunió többi népével egyenlő kulturális színvonalra emelkedjenek?

Ezt nehéz megmondani. E népek kulturális fejlődésének üteme sok belső és külső feltételtől függ. Általánosságban azt kell mondanom, hogy a fejlődés ütemére vonatkozó jóslatok sohasem tűntek ki pontosságukkal, különösen akkor nem, amikor az évek számát kellett meghatározni. Ez országok kulturális fejlődésének legjelentősebb megkönnyítése az, hogy a fejlődés útjában álló legfőbb akadályokat — az olyan akadályokat, mint a cárizmus, az orosz imperializmus, a végek kizsákmányolása a központ által — már félretoltuk az útból. Ez a körülmény óriási lökést ad a Szovjetunióban élő keleti népek kulturális fejlődésének. De hogy mennyire fogják kihasználni ezt az alapvető könnyítést, ez már maguktól a keleti népektől, és elsősorban a kulturális fejlődésnek attól a fokától függ, amelyen a szovjet forradalom találta őket.

Azt az egyet mindenesetre habozás nélkül kijelenthetjük, hogy a Szovjetunió keleti népeinek a fejlődés mai feltételei mellett sokkal több esélyük van arra, hogy nemzeti kultúrájuk gyorsan és minden irányban kifejlődjék, mint amennyi a „legszabadabb" és a „legkulturáltabb" kapitalizmus rendszerében lehetne.

3. kérdés. Ön azt mondja, hogy a leigázott keleti népek nemzeti szabadságmozgalmának és a haladó nyugati országok proletármozgalmának összefogása bizto-

sítja a világforradalom győzelmét. Nekünk, a japán népnek, azonban ez a jelszavunk: „Ázsia az ázsiaiaké". Nem talál-e közös vonásokat a mi törekvéseinkben és abban a forradalmi taktikában, amelyet önök a Kelet gyarmati népei irányában alkalmaznak?

Válasz. Ön azt kérdezi, hogy nincsenek-e közös vonások az „Ázsia az ázsiaiaké" jelszóban és a bolsevikoknak a Kelet gyarmati népei irányában alkalmazott forradalmi taktikájában?

Amennyiben az „Ázsia az ázsiaiaké" jelszó felhívás forradalmi harcra a nyugati imperializmus ellen, annyiban — de csakis annyiban — kétségtelenül vannak itt közös vonások.

De az „Ázsia az ázsiaiaké" jelszó a dolognak nemcsak ezt a mozzanatát fejezi ki. Kifejez még két olyan alkotó elemet, amelyek teljesen összeegyeztethetetlenek a bolsevikok taktikájával. Először, ez a jelszó megkerüli a keleti imperializmus kérdését, mintha az volna a nézete, hogy a keleti imperializmus jobb, mint a nyugati, hogy a keleti imperializmus ellen nem kell okvetlenül harcolni. Másodszor, ez a jelszó bizalmatlanná teszi az ázsiai munkásokat az európai munkások iránt, elidegeníti az ázsiai munkásokat az európaiaktól, megbontja internacionalista kapcsolatukat és ilymódon a szabadságmozgalmat alapjaiban ássa alá.

A bolsevikok forradalmi taktikája nemcsak a nyugati imperializmus ellen irányul, hanem általában az imperializmus ellen, tehát a keleti ellen is. Nem arra irányul, hogy az ázsiai munkások és az európai meg amerikai országok munkásai közti internacionalista kapcsolatokat gyengítse, hanem

arra, hogy ezeket a kapcsolatokat kiszélesítse és megerősítse.

Így tehát a közös ponton kívül, mint látják, vannak olyan pontok is, amelyekben gyökeres különbség van az „Ázsia az ázsiaiaké" jelszó és a bolsevikok keleti taktikája között.

4. kérdés. Vlagyimir Iljics 1920-ban velem folytatott beszélgetésében arra a kérdésemre, hogy „A kommunizmusnak hol lehet több esélye a sikerre: Nyugaton vagy Keleten", azt mondotta: „Az igazi kommunizmusnak egyelőre csak Nyugaton lehet sikere, a Nyugat azonban a Keletből él; az európai kapitalista hatalmak főképpen a keleti gyarmatokon szedik meg magukat, de ugyanakkor felfegyverzik gyarmataikat és megtanítják őket arra, hogyan kell harcolni, s ezzel a Nyugat a Keleten maga ássa meg a sírját." Nem látja-e Ön a Kínában, Indiában, Perzsiában, Egyiptomban és más keleti országokban egyre gyakrabban végbemenő eseményekben annak az előjelét, hogy közel van az az idő, amikor a nyugati államoknak abba a sírba kell hanyatlaniok, amelyet a Keleten ők maguk ástak maguknak?

Válasz. Ön azt kérdezi, nem gondolom-e, hogy Kína, India, Perzsia, Egyiptom és más keleti országok forradalmi mozgalmának növekedése annak az előjele, hogy közel van az az idő, amikor a nyugati hatalmak abba a sírba hanyatlanak, amelyet Keleten sajátmaguk ástak maguknak.

Igen, ez a nézetem. A gyarmati országok az imperializmus legfőbb hátországát alkotják. Ennek a hátországnak a forradalmasítása feltétlenül aláaknázza az imperializmust, mégpedig nemcsak abban

az értelemben, hogy az imperializmus hátország nélkül marad, hanem abban az értelemben is, hogy a Kelet forradalmasodásának döntő lökést kell adnia a nyugati forradalmi válság kiéleződésének. Amikor majd kétfelől támadják: a hátországból és frontálisan, — az imperializmus kénytelen lesz elismerni, hogy pusztulásra van kárhoztatva.

„Pravda" 150. sz.
1925 július 4.

LEVÉL JERMAKOVSZKIJ ELVTÁRSNAK

Jermakovszkij elvtárs!

Elnézést kérek a kései válasz miatt. Két hónapig szabadságon voltam, tegnap tértem vissza Moszkvába és csak ma olvashattam el levelét. De jobb későn, mint soha.

Engels tagadó válasza arra a kérdésre, hogy „Végbemehet-e a forradalom *egy* országban?", híven tükrözi a monopoltőke előtti kapitalizmus korszakát, az imperializmus előtti korszakot, amelyben még nem voltak meg a kapitalista országok egyenlőtlen, ugrásszerű fejlődésének az előfeltételei, amikor tehát nem voltak még meg az adottságok ahhoz, hogy a proletárforradalom *egy* országban győzzön (az ilyen forradalom *egy* országban való győzelmének lehetősége, mint tudjuk, abból a törvényszerűségből következik, hogy a kapitalista országok az imperializmus idején egyenlőtlenül fejlődnek). A kapitalista országok egyenlőtlen fejlődésének törvényét és azt az ezzel kapcsolatos tételt, amely szerint a proletárforradalom győzelme *egy* országban lehetséges, Lenin csak az imperializmus időszakában vetette fel és csak ebben az időszakban vethette is fel. Éppen ezzel

magyarázható — egyebek között —, hogy a leninizmus az imperializmus korszakának marxizmusa, hogy a leninizmus továbbfejlesztése a marxizmusnak, amely az imperializmus előtti korszakban keletkezett. Bármily zseniális volt is Engels, nem vehette észre azt, ami még nem volt meg a monopoltőke előtti kapitalizmus időszakában, a mult század negyvenes éveiben, amikor „A kommunizmus alapelvei"[43] c. művét írta, és ami csak később, a monopolkapitalizmus időszakában fejlődött ki. Másrészt, Leninnek, mint zseniális marxistának, feltétlenül észre kellett vennie azt, ami már Engels halála után, az imperializmus időszakában fejlődött ki. A Lenin és Engels közötti különbségben tükröződik annak a két történelmi időszaknak a különbsége, amelyben éltek.

Szó sem lehet arról, hogy „Trockij elmélete azonos Engels tanításával". Engelsnek megvolt az oka arra, hogy a monopoltőke előtti kapitalizmus időszakában, a mult század negyvenes éveiben, amikor a kapitalista országok egyenlőtlen fejlődésének törvényéről szó sem lehetett, nemmel válaszoljon a 19. kérdésre (lásd „A kommunizmus alapelveit"). Trockijnak ezzel szemben semmi oka nincs arra, hogy a XX. században ismételgesse Engelsnek egy már letűnt korszakra vonatkozó régi válaszát és mechanikusan alkalmazza az új, imperialista korszakra, amelyben az egyenlőtlen fejlődés törvénye közismert ténnyé lett. Engels a korabeli, a monopoltőke előtti kapitalizmus *elemzésére* alapozza válaszát. Trockij ellenben nem elemzi a mai korszakot, hanem *elvonatkozik* tőle,

megfeledkezik arról, hogy nem a mult század negyvenes éveiben él, hanem a huszadik században, az imperializmus korszakában, és ravaszul hozzáilleszti a XIX. század negyvenes éveiben élt Ivan Ivanovics orrát a XX. század elején élő Ivan Nyikiforovics állához, mert nyilván azt gondolja, hogy ilymódon becsaphatja a történelmet. Nem hiszem, hogy a szöges ellentétben álló két módszer okot adhatna arra, hogy „Trockij elméletének és Engels tanításának azonosságáról" beszéljünk.

Kommunista üdvözlettel

I. Sztálin

1925. IX. 15.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

BESZÉLGETÉS AZ AGITÁCIÓS ÉS PROPAGANDA OSZTÁLYOK TANÁCSKOZÁSÁNAK RÉSZTVEVŐIVEL

1925 október 14

Kérdés. Történt-e valami változás a kapitalizmus stabilizációja terén a Kommunista Internacionále kongresszusa óta eltelt időben?

Válasz. Nálunk pártkörökben rendszerint két stabilizációról beszélnek: a kapitalizmus stabilizációjáról és a szovjet rendszer stabilizációjáról. A kapitalizmus stabilizációja azt jelenti, hogy a kapitalizmus válsága átmenetileg bizonyos mértékig enyhül, miközben a kapitalizmus kibékíthetetlen belső ellentmondásai mélyülnek s fejlődésük szükségszerűen a kapitalizmus újabb, soronkövetkező válságára vezet. Bármilyen változások történtek is ezen a téren, az újabb válság elkerülhetetlen. Ami a szovjet rendszer stabilizációját illeti, ez egyre gyorsabb ütemben fejlődik, megszilárdítja országunkban a szocializmus erőit és kihúzza a talajt a kapitalista elemek lába alól. Kétségtelen, hogy országunk szocialista elemeinek teljes győzelme a kapitalista elemek fölött — a legközelebbi évek kérdése.

Kérdés. Vajjon a nyugati szakszervezetekben erősödő baloldali mozgalom nem vezet-e arra, hogy

a proletariátus bizonyos része elszakad a kommunista pártoktól?

Válasz. Nem, nem kell erre vezetnie. Ellenkezőleg, a szakszervezetek balratolódásának arra kell vezetnie, hogy a munkásmozgalomban erősödik a kommunista pártok befolyása. A szociálreformistáknak erőt a munkásmozgalomban nemcsak, sőt nem is annyira az ád, hogy kezükben tartják a szociáldemokrata pártokat, hanem főképpen az, hogy a munkások szakszervezeteire támaszkodnak. Csak meg kell őket fosztani ettől a támasztól, és nyomban elveszítik lábuk alól a talajt. A szakszervezetek balratolódása azt jelenti, hogy a szakmailag szervezett munkások jelentős része kezd elfordulni a régi, reformista vezetőktől és új, baloldali vezetőket keres. A kommunista pártoknak az a hibája, hogy nem értik meg ezt az üdvös folyamatot és ahelyett, hogy kezet nyujtanának a balratolódó szociáldemokrata munkásoknak és segítségükre volnának abban, hogy kivergődjenek a mocsárból, árulóknak szidják őket, eltaszítják őket maguktól.

Figyelembe kell venni, hogy Nyugaton a szakszervezetekkel másképpen áll a dolog, mint nálunk. Nálunk a szakszervezetek a párt után keletkeztek, miután a párt már megszilárdult és nagy tekintélyre tett szert a munkások körében. Nálunk a szakszervezetek alapitása és szervezése a párt erőivel, a párt vezetésével, a párt segítségével történt. Egyebek között ezzel magyarázható az a tény, hogy a pártnak nálunk a munkások körében sokkal nagyobb a tekintélye, mint a szakszervezeteknek. Teljesen más kép tárul elénk a Nyugaton. Ott a szak-

szervezetek sokkal korábban jelentek meg, mint a munkásosztály politikai pártja. Ott még nem volt párt, amikor a szakszervezetek már sztrájkokra mozgósították a munkásokat, szervezték a munkásokat és segítségükre voltak abban, hogy a tőkések elleni harcban megvédjék érdekeiket. Mi több: a pártok ott a szakszervezetekből jöttek létre. Egyebek között ezzel magyarázható az a tény, hogy Nyugaton a szakszervezeteknek sokkal nagyobb a tekintélye a tömegek előtt, mint a pártnak. Akár jók, akár rosszak ott a szakszervezetek és vezetőik, egy bizonyos: a munkások a szakszervezeteket védőbástyáiknak tekintik a tőkésekkel szemben. Mindezeket a sajátosságokat figyelembe kell venni, amikor a szakszervezetek reformista vezetőit leleplezzük. Azzal, hogy a reformista vezetőket szidalmazzuk és erős jelzőkkel illetjük, nem megyünk semmire — ellenkezőleg, a szidalmak és az erős jelzők csak azt a benyomást kelthetik a munkásokban, hogy itt nem az alkalmatlan vezérek eltávolításáról, hanem a szakszervezetek lerombolásáról van szó.

Kérdés. Milyen hatása volt a német kommunista párt helyzetére az „ultrabaloldaliak" eltávolításának?

Válasz. Kétségtelen, hogy az „ultrabaloldaliak" eltávolítása megjavította a német kommunista párt helyzetét. Az „ultrabaloldaliak" — a munkásosztálynak idegen emberek. Mi fűzheti Ruth Fischert és Maszlovot[44] Németország munkásosztályához? Az „ultrabaloldaliak" kizárása arra vezetett, hogy a munkások köréből kiemelkedő új vezetők kerültek a kommunista párt élére. Ez nagy előny Németország munkásmozgalmára nézve.

Kérdés. Várható-e változás a Szovjetunió irányvonalában a Németországgal kötött egyezménnyel kapcsolatban?

Válasz. Nem. Nekünk egy irányvonalunk volt és marad: mi a Szovjetunióra orientálódunk, a Szovjetunió sikereire mind az országon belül, mind az ország határain túl. Semmiféle más irányvonalra nincsen szükségünk. Bármilyen egyezményeket kötünk is, azok ezen semmit sem változtathatnak.

Kérdés. Mi a széles tömegek körében végzett pártmunkánk legfőbb módszere?

Válasz. Az, hogy a pártmunkában felszámoljuk a hadikommunizmus csökevényeit és áttérünk a meggyőzés módszerére. Országunk kizsákmányoló elemeivel szemben van egy régi, kipróbált módszerünk — a kényszer. Ami országunk dolgozóit, a munkásokat, a parasztokat stb., illeti, itt a meggyőzés módszerét kell alkalmaznunk. Az még nem minden, hogy a párt útmutatásai és utasításai helyesek. Persze jó, hogy ezek helyesek, de ez nem elég. Most az a lényeg, hogy a dolgozók nagy tömegeit ezeknek az útmutatásoknak és utasításoknak a helyességéről meggyőzzük. Az a lényeg, hogy maguk a tömegek saját tapasztalataik alapján meggyőződjenek a párt útmutatásainak és utasításainak helyességéről. Ez komoly és bonyolult, rugalmas és türelmes munkát követel meg a párttól. De a mai viszonyok közt, amikor a dolgozó tömegek aktivitása megnőtt és növekszik, ez az egyetlen helyes munkamódszer.

Kérdés. Milyen kérdésekkel foglalkozzanak az agitációs és propaganda osztályok a küszöbönálló pártkongresszussal kapcsolatban?

Válasz. Előszöris, országunk iparosításának kérdésével, és másodszor, a parasztkérdéssel. Az első kérdésben azt kell hangsúlyozni, hogy az iparosítás a legfőbb eszköze annak, hogy megőrizzük országunk gazdasági önállóságát, hogy iparosítás nélkül országunkat az a veszély fenyegeti, hogy a nemzetközi kapitalista rendszer függvényévé válik. A második kérdéssel kapcsolatban a munkásosztály és a parasztság, az ipar és a parasztgazdaság összefogásának megerősítése az a probléma, amellyel a legbehatóbban kell foglalkozni, mert e nélkül az összefogás nélkül országunkban a szocializmust lehetetlen felépíteni.

Kérdés. Milyen problémák merülnek fel a párt növekedésével és e növekedés szükséges szabályozásával kapcsolatban?

Válasz. Az utóbbi időben pártunk mennyiségileg gyors ütemben növekszik. Ez persze jó, mert a párt gyors növekedése annak a jele, hogy nő a munkásosztály bizalma pártunk iránt. De ennek komoly negatívumai is vannak. Negatívum az, hogy a párt gyors növekedése következtében a párttagság tudatosságának színvonala bizonyos mértékben süllyed, hogy a párt összetétele bizonyos mértékben rosszabbodik. Márpedig a minőségnek nem kisebb, hanem talán még nagyobb jelentősége van számunkra, mint a mennyiségnek. E hátrány felszámolása érdekében — elősz̈oris — véget kell vetni annak, hogy egyes elvtársainkat túlságosan elkapassa a párt mennyiségi növekedése, véget kell vetni az új tagok válogatásnélküli beáramlásának, és a jövőben alaposabb elbírálás alapján kell új tagokat a pártba felvenni.

Másodszor pedig, komoly politikai oktatást kell szerveznünk az új párttagok körében, hogy politikai öntudatukat a kellő színvonalra emeljük.

Kérdés. Mi biztosíthatja most számunkra jobban a pártonkívüli paraszti tömeggel való kapcsolatot: a parasztok bevonása a pártba vagy a párt körüli pártonkívüli aktíva megteremtése?

Válasz. Erre is, arra is szükségünk van. Nagyon nehéz pártunk körül megteremteni a parasztok széles pártonkívüli aktíváját, ha a falun nincsen bizonyos minimális számú pártba szervezett paraszt. Még nehezebb komoly falusi pártszervezeteket teremteni, ha nincs meg a parasztok széles pártonkívüli aktívája, mert a pártszervezeteket rendszerint ennek az aktívának a tagjaiból alakítják meg. De a parasztok széles pártonkívüli aktívájának megteremtése mégis a fontosabb feladat.

Mi teszi erőssé a pártot a tömegekhez fűződő kapcsolatai szempontjából? Az, hogy a rokonszenvezők széles pártonkívüli aktívája veszi körül. A párt nem tudná harcba vinni a munkásosztály milliós tömegeit, ha nem venné körül a rokonszenvezők e széles aktívája. A párt ennek az aktívának a segítsége nélkül nem tudja vezetni a nép milliós tömegeit. Ez a vezetés egyik alapvető törvénye.

Emlékezzenek a lenini behívóra, amikor néhány nap alatt 200 000 új tag lépett be a pártba — a munkásosztály legjobb fiai. Honnan jött ez a 200 000? A pártunkkal rokonszenvező munkások széles pártonkívüli aktívájának soraiból váltak ki.

Tehát a pártonkívüli aktíva az a természetes környezet, amelynek nedvei éltetik és fejlesztik

a pártot. Ez nemcsak a munkásosztályt illetően igaz. Ez igaz a dolgozó parasztságot illetően is.

Kérdés. Az ipar kibővítése terén milyen reális eredményeket várunk a koncesszióktól?

Válasz. Már Lenin megmondotta, hogy a koncessziókkal nem mentünk semmire. Ma újabb adatok alapján igazolhatjuk Lenin szavait. Most egészen határozottan mondhatjuk, hogy a koncesszióknak országunkban nincsen jövőjük. Tény, hogy a koncessziós ipar egész ipari termelésünknek elenyésző hányada, s hogy ez a hányad a nulla felé közeledik.

Először e kötet orosznyelvű kiadásában jelent meg.

A KOMSZOMOL FELADATAIRÓL

Válaszok a „Komszomolszkaja Pravda" szerkesztőségének kérdéseire

I

Alapjában véve mire kötelezi a komszomolt a Szovjetunió mai nemzetközi és belső helyzete?

A kérdés nagyon általános, s ezért a válasz is csak általános lehet. A Szovjetunió mai nemzetközi és belső helyzete alapjában véve arra kötelezi a komszomolt, hogy szóval és tettel támogassa az egész világ elnyomott osztályainak forradalmi mozgalmát és a Szovjetunió proletariátusának a szocializmus építéséért, a proletár állam szabadságáért és függetlenségéért folytatott harcát. Ebből azonban az következik, hogy a komszomol csak abban az esetben tudja teljesíteni ezt az általános feladatát, ha egész tevékenységében a Kommunista Internacionále és az Oroszországi Kommunista Párt útmutatásai fogják vezérelni.

II

Milyen feladatok állnak a komszomol előtt a likvidátorságnak (a szocialista építés távlatának elvesztése), a nacionalizmusnak (a nemzetközi forradalmi távlat elvesztése) és a pártvezetés

lebecsülésének veszélyével kapcsolatban, vagyis azokkal a veszélyekkel kapcsolatban, amelyeket a „Kérdések és feleletek" c. brosúra jelölt meg?

Röviden, a komszomol feladatai e téren abban állnak, hogy munkás-paraszt ifjúságunkat a leninizmus szellemében nevelje. S mit jelent a leninizmus szellemében nevelni az ifjúságot? Először is, hogy be kell vinni az ifjúságba azt a tudatot, hogy országunkban a szocialista építés győzelme feltétlenül lehetséges és szükséges. Másodszor, hogy meg kell szilárdítani benne azt a meggyőződést, hogy munkásállamunk a nemzetközi proletariátus szülötte, a világforradalom kibontakozásának bázisa, hogy forradalmunk végleges győzelme a nemzetközi proletariátus ügye. Harmadszor, hogy az Oroszországi Kommunista Párt vezetése iránti bizalom szellemében kell nevelni az ifjúságot. A komszomolban olyan kádereket és olyan aktívát kell teremteni, amelyek éppen ebben a szellemben tudják nevelni az ifjúságot.

A komszomolisták az építés minden terén dolgoznak: az iparban, a mezőgazdaságban, a szövetkezetekben, a Szovjetekben, a kulturális-felvilágosító szervezetekben stb. Minden egyes komszomol aktivistának az építés bármely területén végzett mindennapi munkájában szem előtt kell tartania a szocialista társadalom felépítésének távlatát. Értenie kell ahhoz, hogy mindennapi munkáját e célkitűzés valóraváltása szellemében és irányában végezze.

A komszomolisták a legkülönbözőbb nemzetiségű munkások és parasztok között végzik munkájukat. Maga a komszomol valami sajátos Internacionáléra hasonlít. Mégpedig nemcsak a komszomol nemzetiségi

összetétele miatt, hanem azért is, mert a komszomol közvetlenül az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt mellé zárkózik fel, amely a világproletariátus Internacionáléjának egyik legfontosabb osztaga. A komszomol munkáját átható legfőbb eszme az internacionalizmus. Ebben rejlik az ereje. Ebben rejlik a hatalma. A komszomolt mindig az internacionalizmus szellemének kell áthatnia. Az országunk proletariátusa harcában elért sikereknek és elszenvedett kudarcoknak a komszomolisták tudatában össze kell kapcsolódniok a nemzetközi forradalmi mozgalom sikereivel és kudarcaival. A komszomolistáknak meg kell tanulniok, hogy forradalmunkat ne öncélnak tekintsék, hanem eszköznek és támasznak, amely elősegíti a proletárforradalom győzelmét az egész világon.

A komszomol formailag pártonkívüli szervezet. Ugyanakkor azonban kommunista szervezet is. Ez azt jelenti, hogy a komszomolnak, bár formailag a munkások és parasztok pártonkívüli szervezete, ugyanakkor pártunk vezetésével kell dolgoznia. A komszomolnak biztosítania kell azt, hogy az ifjúság bizalommal legyen pártunk iránt, biztosítania kell pártunk vezetését a komszomolban. A komszomolista ne feledkezzék meg arról, hogy a párt vezetésének biztosítása a legfőbb és legfontosabb a komszomol egész munkájában. A komszomolista ne feledkezzék meg arról, hogy a komszomol e vezetés nélkül nem teljesítheti fő feladatát, amely abban áll, hogy a munkásparaszt ifjúságot a proletárdiktatúra és a kommunizmus szellemében nevelje.

III

Hogyan kell napjainkban felvetni a komszomol növekedésének kérdését: folytassuk-e továbbra is lényegében azt az irányvonalat, hogy az egész munkás-, béres-, szegényparaszt ifjúságot és a középparaszti ifjúság legjavát vonjuk be sorainkba, vagypedig a Szövetségbe már bevont ifjúsági tömeg megtartására és nevelésére fordítsuk-e a legfőbb figyelmet?

Nem lehet azt mondani, hogy vagy ezt, vagy azt. Ezt is, azt is meg kell tenni. A lehetőséghez képest be kell vonni a komszomolba az egész munkásifjúságot, valamint a falusi szegény- és középparasztság legjobb elemeit. De ugyanakkor összpontosítani kell figyelmünket a komszomol új tagjainak a komszomol-aktíva által való nevelésére. A proletár törzs erősítése a komszomol legfontosabb soronlevő feladata. E feladat végrehajtásában rejlik a záloga annak, hogy a komszomol a helyes úton fog haladni. De a komszomol nemcsak a munkásifjúság szervezete. A komszomol a munkás- és parasztifjúság szervezete. A proletár törzs erősítése mellett egyszersmind munkálkodni kell a paraszti ifjúság legjobb elemeinek bevonásán, a proletár törzs és a komszomol paraszti része közötti tartós szövetség biztosításán. Máskülönben lehetetlen elérni, hogy a komszomolban a paraszti ifjúságot a proletár törzs vezesse.

IV

A komszomol egyes kormányzósági bizottságai, hivatkozva a női aktivista gyűlések példájára, hozzáfogtak a pártonkívüli paraszti ifjúság állandó össze-

tételű aktivista gyűléseinek megszervezéséhez. E gyűléseknek az a szerepük, hogy a komszomol vezetése alatt egyesítsék az ifjúság paraszti — főként középparaszti — aktíváját. Helyes-e ez az álláspont, s nem rejlik-e ebben az a veszély, hogy ezek az aktivista gyűlések valamiféle pártonkívüli parasztifjúsági szövetségekké fajulnak, amelyek szembehelyezkedhetnek a mi ifjúsági szövetségünkkel?

Ez az álláspont szerintem helytelen. Miért? A következők miatt.

Először, ebben van valami félelem a középparaszttól, ebben a középparaszti ifjúság távoltartására irányuló törekvés rejlik, ez kísérlet arra, hogy lerázzák magukról ezt az ifjúságot. Helyes-e ez a törekvés? Természetesen nem. Nem távoltartani kell magunktól a középparaszti ifjúságot, hanem közelebb hozni magunkhoz, a komszomolhoz. Csakis ilyen módon nevelhetjük a középparaszti ifjúságot arra, hogy bízzék a munkásokban, bízzék a komszomol proletár törzsében, bízzék pártunkban.

Másodszor, kétségtelen, hogy a középparaszti ifjúságnak a komszomol mellett működő külön aktivista gyűlései a mai viszonyok között, amikor a parasztság valamennyi csoportja aktivizálódik, elkerülhetetlenül a középparaszti ifjúság külön szövetségévé alakulnának át. És ez a külön szövetség szükségszerűen kénytelen lesz szembehelyezkedni az ifjúság fennálló szövetségével és annak vezetőjével — az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párttal, magához vonzza majd a komszomol paraszti részét és így felidézi azt a veszélyt, hogy a komszomol két szövetségre szakad — a munkásifjúság szövetségére és a parasztifjúság szövetségére. Figyelmen kívül

hagyhatjuk-e ezt a veszélyt? Természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül. Kell-e nekünk ez a szakadás, különösen a mai körülmények között, különösen fejlődésünk mai viszonyai között? Természetesen nem kell. Ellenkezőleg, most nem a parasztifjúság eltávolodására, hanem a parasztifjúságnak a komszomol proletár törzséhez való közeledésére, nem széthúzásra, hanem szilárd szövetségükre van szükségünk.

Harmadszor, nem lehet a középparaszti ifjúság külön aktivista gyűléseinek megszervezését a munkás- és parasztnők aktivista gyűléseinek létezésével igazolni. Nem lehet egy kalap alá venni a komszomol formájában külön szervezettel bíró munkás- és parasztifjúságot a külön szervezettel nem bíró munkás- és parasztnőkkel, mint ahogy nem lehet összekeverni a *parasztság* középparaszti ifjúságát a munkásnőkkel, akik a *munkásosztály* részét alkotják. A középparaszti ifjúság külön aktivista gyűléseinek létezése veszélyes az ifjúsági szövetségre nézve, a munkás- és parasztnők aktivista gyűléseinek létezése viszont senkit sem fenyeget semilyen veszéllyel, mivel jelenleg a munkás- és parasztnőknek az ifjúsági szövetséghez hasonló külön állandó szervezetük nincs.

Ezért gondolom, hogy a középparaszti ifjúság külön aktivista gyűléseit a komszomol mellett megszervezni felesleges.

Azt hiszem, a komszomol VI. kongresszusa[45] helyesen cselekedett, amikor arra a javaslatra szorítkozott, hogy a falun a komszomol körül olyanféle kisegítő szervezeteket létesítsenek, mint amilyenek például az önképzéssel foglalkozó tanulókörök, a a mezőgazdasági csoportok stb.

V

Egybekapcsolhatja-e a komszomol-aktíva a mi viszonyaink között a gyakorlati munkát a marxizmus és a leninizmus alapos tanulmányozásával s mit kell a komszomol-szervezeteknek és az egyes komszomoltagoknak ebben az irányban tenniök?

Előszöris, egy futólagos megjegyzést kell tennem a marxizmussal és a leninizmussal kapcsolatban. A kérdés ilyen megfogalmazásából azt lehetne gondolni, hogy más a marxizmus és más a leninizmus, hogy lehetünk leninisták akkor is, ha nem vagyunk marxisták. De ezt a felfogást nem ismerhetjük el helyesnek. A leninizmus nem a lenini tanítás *mínusz* marxizmus. A leninizmus az imperializmus és a proletárforradalmak korának marxizmusa. Másszóval, a leninizmus magában foglalja mindazt, amit Marx alkotott, plusz azt az újat, amivel Lenin gazdagította a marxizmus kincsesházát és ami szükségszerűen következik mindabból, amit Marx alkotott (a proletárdiktatúráról szóló tanítás, a parasztkérdés, a nemzeti kérdés, a párt kérdése, a reformizmus társadalmi gyökereinek kérdése, a kommunista mozgalomban észlelhető főbb elhajlások kérdése stb.). Ezért helyesebb volna úgy megfogalmazni a kérdést, hogy marxizmusról vagy leninizmusról (ami alapjában egy és ugyanaz) legyen benne szó, nem pedig marxizmusról *és* leninizmusról.

Másodszor, teljesen kétségtelen, hogy a komszomol-aktíva gyakorlati munkájának és elméleti képzésének („a leninizmus tanulmányozásának") *egybekapcsolása* nélkül lehetetlen bármiféle valamelyest is

átgondolt kommunista munka a komszomolban. A leninizmus minden ország munkásainak forradalmi mozgalmából leszűrt tapasztalatok általánosítása. Ez a tapasztalat az a vezércsillag, amely a gyakorlat embereinek megvilágítja az utat mindennapi munkájukban és irányt ad nekik. A gyakorlat emberei nem végezhetik munkájukat a biztonság érzetével és nem lehet meg bennük az a tudat, hogy jó munkát végeznek, ha legalább minimális mértékben nem sajátították el ezt a tapasztalatot. Vaktában, tapogatózva végzett munka az osztályrésze a gyakorlat embereinek, ha nem tanulmányozzák a leninizmust, ha nem törekszenek a leninizmus elsajátítására, ha nem akarják egybekapcsolni gyakorlati munkájukat a szükséges elméleti képzéssel. Ezért a leninizmus tanulmányozása, a leninista tanulás elengedhetetlen feltétele annak, hogy a mai komszomol-aktíva igazi leninista aktívává váljék, amely képes arra, hogy a sokmilliós komszomolifjúságot a proletárdiktatúra és a kommunizmus szellemében nevelje.

De lehetséges-e az elmélet és a gyakorlat ilyen egybekapcsolása a mai viszonyok között, amikor a komszomol-aktíva túl van terhelve? Igen, lehetséges. Ez nehéz dolog, nincs mit tagadni. De feltétlenül lehetséges, ha már annyira szükséges, ha már e feltétel nélkül nem lehet a komszomol igazi leninista aktíváját megteremteni. Mi nem hasonulhatunk azokhoz az elpuhult emberekhez, akik menekülnek a nehézségek elől és a könnyű munkát keresik. A nehézségek éppen azért vannak, hogy harcbaszálljunk velük és leküzdjük őket. A bolsevikok minden bizonnyal elpusztultak volna a kapitalizmus elleni harcukban, ha nem tanulták

volna meg leküzdeni a nehézségeket. A komszomol nem volna komszomol, ha félne a nehézségektől. A komszomol-aktíva nagy feladatot vállalt magára. Ezért erőt is kell magában találnia ahhoz, hogy a célhoz vezető úton minden néven nevezendő nehézséget leküzdjön.

Türelmes és állhatatos leninista tanulás — ez az az út, amelyen a komszomol-aktívának haladnia kell, ha valóban a proletárforradalom szellemében akarja nevelni az ifjúság milliós tömegeit.

„Komszomolszkaja Pravda" 133. sz.
1925 október 29.
Aláírás: I. Sztálin.

BESZÉD M. V. FRUNZE TEMETÉSÉN

1925 november 3

Elvtársak! Nem tudok hosszú beszédet mondani, nem vagyok olyan lelkiállapotban. Csak annyit mondok, hogy Frunze elvtárs személyében korunk egyik legtisztább, legbecsületesebb és legrettenthetetlenebb forradalmárát vesztettük el.

A párt Frunze elvtárs személyében egyik leghűségesebb és legfegyelmezettebb vezetőjét vesztette el.

A Szovjethatalom Frunze elvtárs személyében országunk és államunk egyik legbátrabb és legeszesebb építőjét vesztette el.

A hadsereg Frunze elvtárs személyében egyik legszeretettebb és legmegbecsültebb vezetőjét és megteremtőjét vesztette el.

Ezért dönti a pártot olyan mély gyászba Frunze elvtárs elvesztése.

Elvtársak! Ez az év átok volt számunkra. Már több vezető elvtársat ragadott ki sorainkból. De ez még nem volt elegendő, még egy áldozatot követelt tőlünk. Talán rendjén is van, hogy az öreg elvtársak olyan könnyen és olyan egyszerűen szállnak sírba. De sajnos, fiatal elvtársaink nem olyan könnyen és

korántsem olyan egyszerűen emelkednek az öregek helyébe.

Hisszük és reméljük, hogy a párt és a munkásosztály mindent meg fog tenni, hogy a régi káderek helyébe kerülő új káderek kikovácsolását megkönnyítse.

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága megbízott azzal, hogy tolmácsoljam az egész párt Frunze elvtárs elvesztésén érzett gyászát.

Fejezzék ki búcsúszavaim ezt a gyászt, amely határtalan és nem szorul hosszú beszédekre.

„Pravda” 253. sz.
1925 november 5.

OKTÓBER, LENIN ÉS FEJLŐDÉSÜNK TÁVLATAI

Azt hiszem, hogy Október nyolc évvel ezelőtti előkészítő időszakának és a mostani, nyolc évvel Október utáni időszaknak, bár óriási különbség van köztük, mégis van egy közös vonása. Ez a közös vonás abban áll, hogy mindkét időszak forradalmunk fejlődésének kritikus fordulópontját tükrözi. Akkor, 1917-ben, arról volt szó, hogy megtegyük az átmenetet a burzsoázia hatalmától a proletariátus hatalmához. Most, 1925-ben, arról van szó, hogy megtegyük az átmenetet a mai gazdaságból, amelyet egészében nem lehet szocialistának nevezni, a szocialista gazdaságba, abba a gazdaságba, amelynek a szocialista társadalom anyagi alapjául kell szolgálnia.

Milyen volt a helyzet Október időszakában, amikor pártunk Központi Bizottsága 1917 október 10-én Lenin vezetésével elfogadta a fegyveres felkelés megszervezéséről szóló határozatot?

Először, háború folyik két európai koalíció között, egész Európában erősödnek a szocialista forradalom elemei és az a veszély fenyeget, hogy az oroszországi forradalom elfojtása céljából különbéke jön létre Németországgal. Ez volt a helyzet

külpolitikai téren. Másodszor, a Szovjetekben pártunk kivívta a többséget, az egész országban parasztfelkelések vannak, a frontokon fellendül a forradalmi mozgalom, Kerenszkij burzsoá kormánya el van szigetelve és egy második Kornyilov-lázadás veszélye fenyeget. Ez volt a helyzet a belpolitika terén.

Ez főleg a politikai harc frontja volt.

A kritikus pillanatot akkor a munkások és parasztok győzelmes felkelése és a proletárdiktatúra megteremtése oldotta meg.

Mi a helyzet most, nyolc esztendővel a burzsoá hatalom szétzúzása után?

Először, a világ két táborra oszlik: az egyik az ideiglenesen megszilárduló *kapitalizmus* tábora, amelyet gyengít a gyarmati és a függő országok (Kína, Marokkó, Szíria stb.) forradalmi mozgalmainak nyilvánvaló erősödése, a másik a *szocializmus*, a Szovjetunió tábora, amelyben a gazdaságilag egyre fejlődő és erősödő Szovjetunió maga köré tömöríti a fejlett országok munkásait, úgyszintén a gyarmati és a függő országok elnyomott népeit — s ez a körülmény lehetővé teszi, hogy a rövid „lélekzetvételi szünetet" a „lélekzetvételi szünet" egész időszakává változtassuk. Ez a helyzet a külpolitika terén. Másodszor, országunk ipari és szövetkezeti fejlődése előrehalad, a munkások és a parasztok anyagi helyzete emelkedőben van, a proletariátus és a parasztság kölcsönös viszonya kétségtelenül javul és a párt tekintélye a munkások és parasztok között erősödik — s ezek a körülmények lehetővé teszik, hogy a parasztsággal együtt, a proletariátus és pártja vezetésével előbbrevigyük a szo-

cialista építést. Ez a helyzet a belpolitika terén.

Ez főleg a gazdasági építés frontja.

Hogy a mostani kritikus időszak a proletariátus győzelmével végződik-e, az elsősorban építésünk sikereitől, a nyugati és a keleti forradalmi mozgalom sikereitől, a kapitalista világot marcangoló ellentétek fejlődésétől függ.

Nyolc évvel ezelőtt a feladat az volt, hogy a proletariátust szorosan összekapcsoljuk a szegényparasztsággal, hogy a parasztság középparaszti rétegeit semlegesítsük, hogy a két imperialista koalíció élethalálharcát kihasználjuk és Oroszországban a burzsoá kormányt megdöntsük abból a célból, hogy megszervezzük a proletariátus diktatúráját, kiváljunk az imperialista háborúból, megerősítsük kapcsolatainkat valamennyi ország proletárjaival és az egész világon előrevigyük a proletárforradalom ügyét.

Most, nyolc év elmultával, a feladat az, hogy egyrészt szorosan összekapcsoljuk a proletariátust és a szegényparasztságot a középparasztsággal, tartós szövetséget hozva létre köztük, biztosítsuk a proletariátus vezetését e szövetségen belül, fokozzuk iparunk fejlesztését és újjáalakítását, bevonjuk a parasztság milliós tömegeit a szövetkezetbe s ezzel biztosítsuk gazdaságunk szocialista magvának győzelmét a kapitalizmus elemei felett, s hogy másrészt szövetségre lépjünk valamennyi ország proletárjaival s ugyanígy az elnyomott országok gyarmati népeivel, abból a célból, hogy segítsük a forradalmi proletariátust a kapitalizmus legyőzéséért vívott harcában.

A középparasztság semlegesítése ma már nem elegendő. A feladat most az, hogy tartós szövetséget

létesítsünk a középparasztsággal azért, hogy a proletariátus és a parasztság között helyes kölcsönös viszony jöjjön létre. Mert ha igaz Leninnek az a tétele, hogy *„10—20 évi helyes kölcsönös viszony a parasztsággal, és biztosítva van a győzelem világméretekben”*[46]*, akkor ugyanolyan igazak Leninnek azok a szavai is, hogy *„most hasonlíthatatlanul nagyobb és hatalmasabb tömegben nyomuljunk előre, mégpedig feltétlenül a parasztsággal együtt”*[47]*.

Az állami ipar egyszerű fejlődése ma már nem elegendő. Még kevésbbé elegendő annak háborúelőtti színvonala. A feladat most az, hogy előrevigyük állami iparunk *újjáalakítását* és *új technikai alapon* való továbbfejlődését. Mert állami iparunk, típusát tekintve, szocialista ipar. Mert ez az ipar a proletárdiktatúra legfőbb bázisa országunkban. Mert e nélkül a bázis nélkül szó sem lehet arról, hogy országunkat ipari országgá, a „nep” Oroszországát pedig szocialista Oroszországgá változtassuk.

A szövetkezet egyszerű fejlődése a falun ma már nem elegendő. A feladat most az, hogy a parasztság milliós tömegeit bevonjuk a szövetkezetbe és *a falun meghonosítsuk a szövetkezeti társulást*. Mert amikor van proletárdiktatúránk és van szocialista típusú iparunk, akkor a szövetkezet a *legfontosabb* eszköze annak, hogy a parasztságot bekapcsoljuk a szocialista építés rendszerébe.

Nagy vonásokban ezek azok a feltételek, amelyek országunkban a szocialista építés győzelméhez szükségesek.

---

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Nyolc évvel ezelőtt pártunk azért tudta legyőzni a burzsoá hatalmat, mert a hihetetlen nehézségek és az egyes osztagaiban mutatkozó ingadozások ellenére lenini szilárdságot tudott tanusítani a proletariátus feladatainak megvalósításában.

Most, nyolc év elmultával, a pártnak minden lehetősége megvan arra, hogy biztosítsa népgazdaságunk győzelmét a kapitalista elemek felett, ha az előtte álló rengeteg nehézség és az egyes osztagaiban mutatkozó esetleges ingadozások ellenére a régi, lenini szilárdságot tudja tanusítani feladatainak teljesítésében.

Lenini szilárdság a proletariátus soronlevő feladatainak megvalósításában — ez is egyik legszükségesebb feltétele a szocialista építés győzelmének.

„Pravda" 255. sz.
1925 november 7.
Aláírás: I. Sztálin.

LEVÉL A XXII. LENINGRÁD-KORMÁNYZÓSÁGI PÁRTKONFERENCIA ELNÖKSÉGÉHEZ[48]

Kedves elvtársak!

Az OK(b)P Központi Bizottságának Titkársága arról értesült, hogy konferenciájuk egyes tagjainak véleménye szerint a moszkvai XIV. pártkonferenciának a Központi Bizottság beszámolójával kapcsolatos határozata[49] a leningrádi szervezet ellen irányul, s hogy ezek az elvtársak arra szólítják fel a leningrádi küldöttséget, hogy a pártkongresszuson nyilt harcot indítson. Ha ezek a hírek megfelelnek a valóságnak, kötelességemnek tartom kijelenteni a következőket.

A moszkvai konferencián elvi kérdésekben elvi határozatot hoztak. A moszkvai konferencián, valamint a kerületi konferenciákon elhangzott beszédek gyorsírói jegyzetei, továbbá a fentemlített határozat alapján könnyen meggyőződhetnek arról, hogy Moszkvában senkinek esze ágában nem volt sem az, hogy diszkreditálja a leningrádi szervezetet, sem az, hogy a leningrádi szervezet ellen harcra mozgósítson. Ezért aggályosnak tartom Szarkisz, Szafarov és mások felszólalásait, amelyek már a kerületi konferenciákon kezdődtek és az önök kormányzósági

konferenciáján folytatódnak. S különösen aggályosnak tartom, hogy konferenciájukon egyes elvtársak az utóbbi napokban beszédeikben arra szólították fel a résztvevőket, hogy a pártkongresszuson nyilt harcot indítsanak. A mai körülmények között a leninisták egysége szükségesebb mint valaha, mégha egyes kérdésekben vannak is közöttük bizonyos nézeteltérések. A leninisták egysége nemcsak fenntartható, hanem meg is erősíthető, ha ezt önök szilárdan akarják. A leningrádi szervezet pártunk egyik legfontosabb támasza, s annak is kell maradnia.

Mint konferenciájuk elnökségének a tagja, kötelességemnek tartom, hogy mindezt tudomásukra hozzam.

I. Sztálin
a leningrádi szervezet konferenciájának
elnökségi tagja

1925 december 8.

„Krasznaja Letopisz"
(„Vörös Évkönyv")
1. (58.) sz. 1934.

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁNAK XIV. KONGRESSZUSA[50]

1925 december 18—31

„Pravda" 291, 292. és 296. sz.
1925 december 20, 22. és 29.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG POLITIKAI BESZÁMOLÓJA

December 18

Elvtársak! Az utóbbi két hét alatt önöknek alkalmuk volt meghallgatni a Központi Bizottság több tagjának és a Politikai Iroda tagjainak terjedelmes, s lényegében feltétlenül helyes beszámolóit a Központi Bizottságnak a XIII. és XIV. kongresszus közötti időszakban végzett munkájáról. Úgy vélem, hogy aligha volna értelme ezeket a beszámolókat megismételni. Azt hiszem, ez a körülmény most megkönnyíti munkámat, s ezért célszerűnek tartanám arra szorítkozni, hogy felvessek néhány kérdést pártunk Központi Bizottságának a XIII. és a XIV. kongresszus közötti időszakban végzett munkájával kapcsolatban.

A Központi Bizottság beszámolója rendszerint a nemzetközi helyzettel kezdődik. Nem szakítok ezzel a szokással. Én is a nemzetközi helyzettel kezdem.

I

A NEMZETKÖZI HELYZET

Az alapvető és új mozzanatnak, amely döntően meghatározta az ez alatt az idő alatt a nemzetközi viszonyok terén végbement eseményeket és rányomta bélyegét ezekre az eseményekre, azt kell tekinte-

nünk, hogy a szocializmust építő országunk és a kapitalista világ országai között bizonyos ideiglenes erőegyensúly alakult ki, s ez az egyensúly a Szovjetek országa és a kapitalista országok „békés együttélésének" mostani szakaszát eredményezte. Az, amit egyidőben rövid háborúutáni felléleközésnek tartottunk, egész időszakká vált. Ilymódon a burzsoázia világa és a proletariátus világa között bizonyos erőegyensúly és a „békés együttműködés" bizonyos időszaka jött létre.

Mindennek alapja egyrészt a világkapitalizmus belső gyengesége, erőtlensége és tehetetlensége, másrészt a forradalmi munkásmozgalom növekedése általában, és különösen a mi erőnknek, a Szovjetország erejének fokozódása.

Miben rejlik a kapitalista világ e gyengeségének az oka?

Ennek a gyengeségnek az oka azokban a kapitalizmus számára leküzdhetetlen ellentétekben rejlik, amelyeken belül alakul az egész nemzetközi helyzet, — azokban az ellentétekben, amelyek a kapitalista országok számára leküzdhetetlenek és amelyek csak a nyugati proletárforradalom fejlődése során küzdhetők le.

Miféle ellentétek ezek? Öt csoportban foglalhatjuk őket össze.

Az ellentétek első csoportja: a kapitalista országok proletariátusa és burzsoáziája között fennálló ellentétek.

Az ellentétek második csoportja: az imperializmus és a gyarmatok és függő országok szabadságmozgalma között fennálló ellentétek.

Az ellentétek harmadik csoportja: azok az ellentétek, amelyek az imperialista háborúból győztesként kikerült államok és a legyőzött államok között fejlődnek ki és lehetetlen, hogy ki ne fejlődjenek.

Az ellentétek negyedik csoportja: azok az ellentétek, amelyek a győztes államok között fejlődnek ki és lehetetlen, hogy ki ne fejlődjenek.

Végül az ellentétek ötödik csoportja: azok az ellentétek, amelyek a Szovjetek országa és a kapitalista országok összesége között fejlődnek ki.

Ez azoknak az ellentéteknek öt fő csoportja, amelyek keretében a nemzetközi helyzet fejlődése végbemegy.

Elvtársak, ha nem vizsgáljuk meg röviden ezeknek az ellentéteknek a természetét és fokozódását, nem fogjuk megérteni országunk mai nemzetközi helyzetét. Ezért beszámolóm egyik részét szükségképpen ez ellentétek rövid áttekintésének kell szentelnem.

1. A kapitalizmus stabilizációja

Kezdjük tehát az ellentétek első csoportjával: a kapitalista országok proletariátusa és burzsoáziája között fennálló ellentétekkel. Ezen a téren a legfontosabb tények a következőkben foglalhatók össze.

Először. A kapitalizmus kivergődik vagy máris kivergődött abból a termelési, kereskedelmi és pénzügyi zűrzavarból, amely a háború után támadt és amelybe a kapitalizmus belesodródott. A párt ezt a kapitalizmus részleges vagy ideiglenes stabilizációjának nevezte. Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy

a kapitalista országok termelése és kereskedelme, amely a háborúutáni válság időszakában (1919—1920-ra gondolok) egyidőben erősen hanyatlott, fejlődésnek indult, a burzsoázia politikai hatalma pedig kezdett többé-kevésbbé megszilárdulni. Ez azt jelenti, hogy a kapitalizmus ideiglenesen kikászolódott abból a káoszból, amelybe a háború után belekerült.

Európára vonatkozólag ezt a következő számadatok szemléltetik.

A termelés Európa valamennyi fejlett országában vagy emelkedik 1919-hez viszonyítva és növekszik annyira, hogy helyenként eléri a háborúelőtti színvonal 80—90 százalékát, vagypedig egyhelyben vesztegel. Csak Angliában nem tudtak még talpraállni egyes termelési ágak. Alapjában véve, ha egész Európát nézzük, a termelés és a kereskedelem előrehalad, de egyelőre nem éri még el a háborúelőtti színvonalat. Ha a gabonatermelést vesszük, azt látjuk, hogy Angliában a háborúelőtti termelés 80—85 százalékát, Franciaországban 83 százalékát, Németországban 68 százalékát érte el. Németországban igen lassan növekszik a gabonatermelés. Franciaországban nem növekszik, Angliában csökken. Mindezt azzal pótolják, hogy Amerikából importálnak gabonát. A széntermelés Angliában 1925-ben a háborúelőtti termelés 90 százaléka, Franciaországban a háborúelőtti 107 százaléka, Németországban 93 százalék. Az acéltermelés Angliában a háborúelőtti termelés 98 százaléka, Franciaországban 102 százaléka, Németországban 78 százaléka. A gyapotfogyasztás a háborúelőttihez viszonyítva Angliában 82 százalék, Franciaországban 83 százalék, Németországban

81 százalék. Anglia külkereskedelmi forgalma passzív s a háborúelőttinek 94 százaléka. Németország külkereskedelme valamivel nagyobb mint 1919-ben és szintén passzív, Franciaország külkereskedelme ma nagyobb mint a háború előtt — 102 százalék. Az európai kereskedelem egészének színvonala 1921-ben a háborúelőtti színvonalnak 63 százaléka volt, most pedig, 1925-ben, elérte ugyanennek a színvonalnak 82 százalékát. A költségvetések ezekben az államokban többé-kevésbbé kiegyenlítődnek, csakhogy a lakosság borzalmas megadóztatása útján egyenlítődnek ki. Valutaingadozások előfordulnak egyes országokban, de általában nem tapasztalható már a régebbi káosz.

Általában véve az a helyzet, hogy a háborúutáni európai gazdasági válság szűnőben van, a termelés és a kereskedelem a háborúelőtti színvonalhoz közeledik. Egyik európai ország, Franciaország, a kereskedelem és a termelés terén máris túllépte a háborúelőtti színvonalat, egy másik európai ország pedig — Angliáról beszélek — még mindig egyhelyben vagy majdnem egyhelyben vesztegel és nem érte el a háborúelőtti színvonalat.

Másodszor. Azt látjuk, hogy Európában a háborúutáni válság éveiben tapasztalható forradalmi dagály időszakát most felváltotta a forradalmi apály időszaka. Ez azt jelenti, hogy a proletariátus hatalomrajutásának kérdése, a hatalom megragadása egyik napról a másikra ma nincs napirenden Európában. A forradalmi hullámok emelkedésének időszaka, amikor a mozgalom előretör, fellendül, a párt pedig jelszavaival nem tud a mozgalommal lépést tartani,

mint ahogy ez például nálunk 1905-ben vagy 1917-ben történt, — a fellendülésnek ez az időszaka még el fog érkezni. Most azonban nincs itt, ami most van, az a forradalom apályának időszaka, a proletariátus erőgyüjtésének időszaka, amelyben nagy eredményeket lehet elérni abban az értelemben, hogy a mozgalom új formái rajzolódnak ki, hogy a szakszervezeti mozgalom egységéért vívott harc zászlaja alatt tömegmozgalom indult meg és ez a mozgalom növekszik, hogy a nyugati munkásmozgalom és a Szovjetunió munkásmozgalma között kapcsolat alakul ki és ez a kapcsolat egyre erősödik, hogy például az angol munkásmozgalom balratolódik, hogy az Amszterdami Internacionále szakadozik és mély belső ellentétek marcangolják stb. stb. Ismétlem, az erőgyüjtés időszakában élünk s ennek nagy jelentősége van a jövőbeli forradalmi akciók szempontjából. Ez az az időszak, amelyben a proletariátus tömegszervezeteinek (szakszervezetek stb.) meghódítása és a szociáldemokrata vezérek „elmozdítása" válik a kommunista mozgalom jelszavává, mint ahogy ez nálunk 1911—1912-ben történt.

Harmadszor. A kapitalista világ pénzügyi hatalmának központja, az egész világ pénzügyi kizsákmányolásának központja Európából Amerikába helyeződött át. A világ pénzügyi kizsákmányolásának központja régebben rendszerint Franciaország, Németország és Anglia volt. Ma ezt már csak fenntartásokkal mondhatjuk. A világ pénzügyi kizsákmányolásának központja ma főképpen az Északamerikai Egyesült Államok. Ez az állam minden tekintetben fejlődik: a termelés tekintetében, kereskedelmi tekintetben, a fel-

halmozás tekintetében egyaránt. Idézek néhány számadatot. Észak-Amerika gabonatermelése túlszárnyalta a háborúelőtti színvonalat: ma a háborúelőtti színvonal 104 százaléka. A széntermelés a háborúelőttinek 90 százaléka, de a hiányt az ásványolajtermelés óriási növekedése pótolja. És tudnunk kell, hogy Amerika ásványolajtermelése a világ ásványolajtermelésének 70 százalékát teszi. Az acéltermelés 147 százalékra emelkedett, vagyis 47 százalékkal nagyobb, mint a háború előtt. A nemzeti jövedelem a háborúelőttinek 130 százaléka, vagyis 30 százalékkal nagyobb, mint a háború előtt. A külkereskedelem a háborúelőtti színvonal 143 százalékát érte el, s az európai országok rovására óriási aktív egyenlege van. A világ 9 milliárd dollár értékű aranykészletéből körülbelül 5 milliárd Amerikában van. Az Északamerikai Egyesült Államok valutája a legszilárdabb valuta. Ami a tőkekivitelt illeti, Amerika ma csaknem az egyetlen ország, amely egyre nagyobb arányokban visz ki tőkét. Franciaország és Németország nagyon kevés tőkét visz ki, Anglia szintén jelentősen csökkentette tőkekivitelét.

Negyedszer. Az európai kapitalizmus ideiglenes stabilizációját, amelyről fentebb beszéltem, főképpen amerikai tőke segítségével érték el, s ennek az volt az ára, hogy Nyugat-Európa pénzügyileg függő helyzetbe került Amerikával szemben. Ennek a ténynek a bizonyítására elegendő, ha megmondjuk Európa Amerikával szemben fennálló államadósságainak összegét. Ez az összeg legalább 26 milliárd rubel. Már nem is beszélek az Amerikával szemben fennálló magánadósságokról, vagyis azokról az összegekről,

amelyeket Amerika európai vállalatokba befektetett, s amelyek több milliárdra rúgnak. Mit bizonyít ez? Ez azt bizonyítja, hogy Európa többé-kevésbbé talpra áll amerikai (és részben angol) tőke beáramlása révén. S mi ennek az ára? — Ennek az az ára, hogy Európa pénzügyileg függő helyzetbe kerül Amerikával szemben.

Ötödször. Ennek következtében Európa, hogy ki tudja fizetni a kamatokat és az adósságokat, kénytelen a lakosság adóterheit fokozni és a munkások helyzetét lerontani. Valóban ez történik ma Európa országaiban. Az adóterhek az egész nemzeti jövedelemhez viszonyítva már most, amikor az adósságok és a kamatok fizetése jóformán még meg sem kezdődött, például Angliában az 1913. évi 11 százalékról 1924-ben 23 százalékra, Franciaországban a nemzeti jövedelem 13 százalékáról 21 százalékra, Olaszországban 13 százalékról 19 százalékra emelkedtek. Mondanunk sem kell, hogy az adóterhek a legközelebbi jövőben még jobban fognak növekedni. Az európai dolgozók és elsősorban a munkásosztály anyagi helyzete ennek folytán okvetlenül rosszabbodni fog, a munkásosztály pedig elkerülhetetlenül forradalmasodik. Ennek a forradalmasodásnak a szimptomái mind Angliában, mind más európai országokban máris észlelhetők. Értem ezen azt, hogy Európa munkásosztálya bizonyos mértékig balra tolódott.

Ezek azok a legfontosabb tények, amelyek arról tanuskodnak, hogy a kapitalizmus ideiglenes stabilizációja, amelyet Európa elért, rothadt stabilizáció, amely rothadt talajból nőtt ki.

Igen könnyen lehetséges — nem tartom kizártnak —, hogy Európa termelése és kereskedelme a háborúelőtti színvonalat is eléri. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a kapitalizmus ezzel eléri háborúelőtti szilárdságát. Ilyen szilárdságot már soha nem fog elérni. Miért? Előszöris azért, mert Európa nagy árat fizetett ideiglenes stabilizációjáért: Amerika pénzügyi igájába hajtotta a fejét, s ez az adóterhek óriási növekedésére, a munkások helyzetének elkerülhetetlen rosszabbodására és az európai országok forradalmasodására vezet; másodszor azért, mert számos más ok is van — ezekre alább kitérek —, amelyek a mai stabilizációt ingadozóvá, bizonytalanná teszik.

Ha összefoglaljuk mindazt, amiről most az ellentétek első csoportjának elemzése során beszéltem, arra az általános következtetésre jutunk, hogy a világot kizsákmányoló főbb államok köre a háborúelőtti időszakhoz viszonyítva a végsőkig leszűkült. Régebben a legnagyobb kizsákmányoló Anglia, Franciaország, Németország, s részben Amerika volt, most ez a kör a végsőkig leszűkült. Ma a világ legnagyobb pénzügyi kizsákmányolója és következésképpen fő hitelezője Észak-Amerika meg — részben — segédje: Anglia.

Ez még nem jelenti azt, hogy Európa gyarmati helyzetbe került. Az európai országok, amelyek továbbra is kizsákmányolják gyarmataikat, most maguk is pénzügyileg amerikai rabságba estek, s így őket Amerika zsákmányolja ki és fogja is kizsákmányolni. Ebben az értelemben azoknak a főbb államoknak a köre, amelyek a világot pénzügyi tekin-

tetben kizsákmányolják, leszűkült a minimumra, a kizsákmányolt országok köre viszont bővült.

Ez az egyik oka annak, hogy a kapitalizmus jelenlegi stabilizációja nem tartós és belső erő híjával van.

2. *Az imperializmus, a gyarmatok és a félgyarmatok*

Térjünk át az ellentétek második csoportjára: az imperialista országok és a gyarmati országok közötti ellentétekre.

Ezen a téren a legfőbb tények a következők: a gyarmatokon fejlődött és növekedett az ipar és a proletariátus, különösen a háború alatt és a háború óta; fejlődött ezekben az országokban a kultúra általában és különösen a nemzeti értelmiség; a gyarmatokon növekszik a nemzeti-forradalmi mozgalom és az imperializmus világuralma válságban van; India és Egyiptom szabadságharcot folytat az angol imperializmus ellen; Szíria és Marokkó szabadságharcot folytat a francia imperializmus ellen; Kína szabadságharcot folytat az angol-japán-amerikai imperializmus ellen stb.; Indiában, Kínában nő a munkásmozgalom és ezekben az országokban nő a munkásosztály szerepe a nemzeti-forradalmi mozgalomban.

Ebből az következik, hogy a nagyhatalmakat legfőbb hátországuk, azaz a gyarmatok elvesztésének veszélye fenyegeti. A kapitalizmus stabilizációja ezen a téren mindkét lábára sántít, mert az elnyomott országok állandóan növekvő forradalmi mozgalma helyenként egyenest az imperializmus ellen folytatott háború formáját ölti (Marokkó, Szíria, Kína), az

imperializmus pedig nyilván nem tud megbirkózni azzal a feladattal, hogy „saját" gyarmatait megzabolázza.

Azt mondják — különösen a burzsoá irók —, hogy a gyarmatokon növekvő válságos helyzetért a bolsevikok felelősek. Meg kell mondanom, hogy ezzel a váddal érdemünkön felül tüntetnek ki minket. Sajnos, még nem vagyunk olyan erősek, hogy valamennyi gyarmati országnak közvetlen segítséget nyujthatnánk szabadságmozgalmukban. Mélyebben kell keresni az okot. Az ok, minden egyébben kivül, az, hogy Európa államai, minthogy kamatokat kötelesek fizetni Amerikának, a gyarmatokon és a függő országokban kénytelenek fokozni az elnyomást és a kizsákmányolást, ami elkerülhetetlenül arra vezet, hogy ezekben az országokban mélyül a válság és erősödik a forradalmi mozgalom.

Mindez azt bizonyítja, hogy ezen a téren a világimperializmus ügye nagyon rosszul áll. Az ellentétek első csoportjainak terén Európa kapitalizmusa részben stabilizálódott és a proletariátus máról holnapra való hatalomrajutásának kérdése egyelőre nincs napirenden, viszont a gyarmatokon a válság igen magas fokot ért el és az imperialisták kiűzésének kérdése a gyarmatok egész sorában napirenden van.

3. A győztesek és a legyőzöttek

Áttérek az ellentétek harmadik csoportjára: a győztes és a legyőzött országok között fennálló ellentétekre.

Ezen a téren a legfontosabb tények a következők. Először, a versailles-i béke után Európa két

táborra szakadt: a legyőzöttek táborára (Németország, Ausztria és más országok) és a győztesek táborára (az Antant plusz Amerika). Másodszor, ki kell emelnünk azt a körülményt, hogy a győztesek, akik azelőtt megszállás útján próbálták megfojtani a legyőzött országokat (emlékeztetem önöket a Ruhr-vidékre), lemondtak erről a módszerről és más módszerre tértek át — áttértek elsősorban Németország és másodsorban Ausztria pénzügyi kizsákmányolásának módszerére. Ez az új módszer a Dawes-tervben öltött testet, amelynek negatív eredményei csak most mutatkoznak meg. Harmadszor, a locarnói konferencia[51], amely állítólag megszüntette a győztesek és a legyőzöttek között fennálló ellentéteket, a valóságban, a vele kapcsolatos hűhó ellenére, ténylegesen semmit, semmiféle ellentétet nem szüntetett meg, hanem csak kiélezte az ellentéteket.

A Dawes-tervnek az a lényege, hogy Németországnak különböző időpontokban se többet, se kevesebbet, mint körülbelül 130 milliárd aranymárkát kell kifizetnie az Antantnak. A Dawes-terv eredményei máris megmutatkoznak abban, hogy rosszabbodik Németország gazdasági helyzete, abban, hogy a vállalatok egész csoportja csődbe jutott, abban, hogy fokozódik a munkanélküliség stb. Az Amerikában összeállított Dawes-terv szerint: Európa az Amerikával szemben fennálló adósságokat kifizeti Németország terhére, ez pedig köteles Európának megfizetni a jóvátételi tartozásokat, minthogy azonban Németország ezt az egész összeget a semmiből előteremteni nem tudja, több szabad, más kapitalista országok által el nem foglalt piacot kell kapnia, ahon-

nan új erőt, friss vért meríthet a jóvátételi tartozások kifizetéséhez. Több jelentéktelen piac mellett Amerika itt a mi oroszországi piacainkra gondol. Ezeket a piacokat, a Dawes-terv értelmében, Németországnak kell átengedni, hogy ezekből egyet-mást kisajtolhasson és így legyen miből kifizetnie a jóvátételi tartozásokat Európának, amely viszont köteles Amerikával szemben fennálló államadósságait törleszteni. Ez az egész terv igen alaposan ki van dolgozva, csakhogy gazda nélkül csinálták, mert a német nép számára kettős prést jelent: a német burzsoázia prése Németország proletariátusát szorítja, a külföldi tőke prése pedig az egész német népet szorítja. Hibát követ el az, aki azt mondja, hogy ez a kettős prés semmire sem tanítja meg a német népet. Ezért a Dawes-tervnek ez a része nézetem szerint elkerülhetetlenül magában hordja a németországi forradalmat. A Dawes-tervnek az a célja, hogy lecsitítsa Németországot, de a Dawes-tervnek elkerülhetetlenül forradalomra kell vezetnie Németországban. Ennek a tervnek második részét, amely szerint Németországnak az oroszországi piacokból kellene kopejkákat kisajtolnia Európa számára, szintén gazda nélkül csinálták. Miért? Azért, mert eszünk ágában sincs, hogy bármely más ország agrárterületévé váljunk, beleértve Németországot is. Mi magunk fogunk gépeket és egyéb termelési eszközöket előállítani. Ha tehát valaki arra számít, hogy hajlandók leszünk hazánkat Németország kedvéért agrárországgá változtatni, az gazda nélkül csinálja a számítást. A Dawes-terv ebben a részében agyaglábon áll.

Ami Locarnót illeti, ez csak Versailles folytatása, és csak az lehet a célja, hogy fenntartsa a „status quo"-t, ahogyan diplomáciai nyelven szokták mondani, vagyis, hogy fenntartsa a mostani állapotot, amelyben Németország legyőzött ország, az Antant pedig győztes. A locarnói konferencia jogilag rögzíti ezt az állapotot, olyképpen, hogy Németország új határait garantálja Lengyelország javára, garantálja Franciaország javára, szentesíti, hogy Németország elvesztette gyarmatait és ugyanakkor kötelezi a meggyötört és Prokrusztesz-ágyba szorított országot, tegyen meg mindent, hogy a 130 milliárd aranymárkát előteremtse. Aki azt hiszi, hogy a fejlődő és erősödő Németország belenyugszik ebbe, az csodában hisz. Ha azelőtt, a francia-porosz háború után Elzász-Lotaringia kérdése, az akkori ellentétek egyik góca, az imperialista háború kirobbanásának egyik legkomolyabb oka volt, akkor mi biztosítja, hogy a versailles-i békének és folytatásának: a locarnói egyezménynek, amely törvényesíti és jogilag szentesíti azt, hogy Németország elvesztette Sziléziát, a danzigi korridort és Danzigot, hogy Ukrajna elvesztette Galíciát és Nyugat-Volhiniát, hogy Belorusszija elvesztette nyugati részét, hogy Litvánia elvesztette Vilnyuszt stb., — mi biztosítja, hogy ennek az egyezménynek, amely több államot szétdarabolt és számos ellentét-gócot teremtett, nem lesz ugyanaz a sorsa, mint a régi francia-porosz szerződésnek, amely a francia-porosz háború után Franciaországtól elszakította Elzász-Lotaringiát?

Ezt semmi sem biztosítja és nem is biztosíthatja.

A Dawes-terv németországi forradalommal ter-

hes, a locarnói egyezmény pedig újabb európai háborúval fenyeget.

Az angol konzervatívok fenn is akarják tartani Németországgal szemben a „status quo”-t, de ugyanakkor fel is akarják használni Németországot a Szovjetunió ellen. Nem túlsokat akarnak-e?

Pacifizmusról, az európai államok közötti békéről beszélnek. Briand és Chamberlain nyalják-falják egymást, Stresemann bókokkal árasztja el Angliát. Ezek mind semmiségek. Európa történetéből tudjuk, hogy valahányszor szerződések útján az erőket egy újabb háborúhoz csoportosítják, ezeket a szerződéseket békeszerződéseknek nevezik. Szerződéseket kötöttek, amelyek meghatározták a jövőbeli háború elemeit, s amikor ezeket a szerződéseket megkötötték, mindig nagy hűhóval dicsőítették és éltették a békét. Ilyen esetekben mindig akadtak hazug békedalnokok. Emlékeztetek néhány tényre a francia-porosz háború utáni történelemből, amikor Németország győztes ország volt, amikor Franciaország volt a legyőzött fél, amikor Bismarck minden erejéből azon volt, hogy fenntartsa a „status quo”-t, vagyis azt az állapotot, amely Németországnak Franciaország ellen vívott győzelmes háborúja után kialakult. Akkor Bismarck a béke híve volt, mert ez a béke Franciaországgal szemben számos előnyt biztosított számára. Franciaország is a béke mellett volt, legalábbis az első időben, amíg a vesztes háború után magához nem tért. Nos, ebben az időszakban, amikor mindenki békéről beszélt s a hazug dalnokok Bismarck békés szándékairól zengedeztek, Németország és Ausztria egyezményt kötött, teljesen békés és teljesen pacifista

egyezményt, amely később az imperialista háború egyik alapja volt. Ausztria és Németország 1879-es egyezményéről beszélek. Ki ellen irányult ez az egyezmény? Oroszország és Franciaország ellen. Miről szólt ez az egyezmény? Hallgassák meg:

„Minthogy Németország és Ausztria szoros együttműködése senkit nem fenyeget és a Berlini Szerződésben megállapított alapelvek figyelembevételével az európai béke megszilárdítására irányul, őfelségeik, vagyis a két uralkodó, elhatározták, hogy békeszövetséget és kölcsönös egyezményt kötnek."

Jegyezzük meg: Németország és Ausztria szoros együttműködése az *európai béke érdekében*. Ezt az egyezményt „békeszövetségnek" nevezték, holott valamennyi történész egyetért abban, hogy ez az egyezmény az 1914-es imperialista háború közvetlen előkészítését szolgálta. Ennek az Európa békéjére, valójában azonban az európai háborúra irányuló egyezménynek a következménye egy másik egyezmény volt: Oroszország és Franciaország 1891—1893-as szerződése, amely persze szintén a békét szolgálta, és semmi egyebet! Miről volt szó ebben a szerződésben? Arról, hogy

„Franciaország és Oroszország, a béke fenntartására irányuló törekvéstől áthatva, a következő megegyezésre jutott".

Hogy milyenre — ezt *nyiltan* akkor persze nem mondották meg. A szerződés titkos szövege azonban megmondja: Oroszország háború esetén köteles Németország ellen 700 000 főnyi hadsereget kiállítani, Franciaország pedig (ha nem tévedek) 1 300 000 főnyi hadsereget.

Mindkét egyezményt hivatalosan az európai békét, barátságot és nyugalmat szolgáló egyezménynek nevezték.

Mindennek betetőzéseképpen 6 évvel később, 1899-ben összeül a hágai békekonferencia, amelyen felvetik a fegyverkezés csökkentésének kérdését. Ez abban az időpontban történik, amikor a Franciaország és Oroszország közti megegyezés alapján francia vezérkari tisztek jönnek Oroszországba, hogy háború esetére kidolgozzák a felvonulási tervet, orosz vezérkari tisztek pedig Franciaországba utaznak, hogy a francia tábornokokkal együtt kidolgozzák a Németország elleni jövendő hadműveletek tervét. Ez abban az időben történik, amikor Németország és Ausztria vezérkarai kidolgozzák azt a tervet és azokat a feltételeket, amelyek alapján Ausztriának és Németországnak együttműködve meg kell támadnia nyugati és keleti szomszédját. Ilyen körülmények között (mindez persze suttyomban, a kulisszák mögött történik) ül össze 1899-ben a hágai konferencia, amelyen képmutatóan dicsőítik a békét és a fegyverkezés csökkentéséről szavalnak.

Íme a burzsoá diplomácia határtalan képmutatásának példája: a békét dicsőítik, békéről zengedeznek, de csak azért, hogy leplezzék az új háború előkészítését.

Hihetünk-e ezek után azoknak a meséknek, amelyeket a Népszövetségről és Locarnóról terjesztenek? Persze, hogy nem. Ezért nem hihetünk sem Chamberlainnek és Briandnak, amikor nyalják-falják egymást, sem Stresemannak, akármilyen bőkezűen osztogatja is a bókokat. Ezért állítjuk azt, hogy a

locarnói egyezmény az erők csoportosításának olyan terve, amely egy újabb háború, nem pedig a béke érdekeit szolgálja.

Érdekes szerepe van ebben a kérdésben a II. Internacionálénak. A II. Internacionále vezérei ugyanis mindenkinél nagyobb buzgalommal és hűhóval igyekeznek a munkásokkal elhitetni, hogy Locarno a béke eszköze, a Népszövetség pedig a béke bárkája, hogy a bolsevikok azért nem akarnak belépni a Népszövetségbe, mert a béke ellen vannak stb. Mit jelent a II. Internacionálénak ez a lármája, ha figyelembe vesszük a fentebb mondottakat és különösen azt a történelmi tájékoztatást, amelyet a francia-porosz háború után létrejött számos egyezményről adtam, azokról az egyezményekről, amelyeket békeegyezményeknek neveztek, de amelyek valójában háborús szerződéseknek bizonyultak? Mit bizonyít a II. Internacionálénak Locarnóval kapcsolatos jelenlegi állásfoglalása? Azt, hogy a II. Internacionále nemcsak a munkásosztály burzsoá züllesztését, hanem a versailles-i béke igazságtalanságainak erkölcsi igazolását szolgáló szervezet. Azt, hogy a II. Internacionále az Antant kisegítő szervezete, amelynek az a rendeltetése, hogy a locarnói egyezmény és a Népszövetség érdekében kifejtett tevékenységével és hűhójával erkölcsileg igazolja a Versailles—Locarno rendszeren alapuló minden igazságtalanságot és minden elnyomást.

4. A győztes országok közötti ellentétek

Áttérek az ellentétek negyedik csoportjára: a győztes országok közötti ellentétekre. A legfontosabb tények ezen a téren azt mutatják, hogy, noha

Amerika és Anglia közt bizonyos blokk áll fenn, amelynek alapja a szövetséges adósságok annullálása ellen irányuló amerikai-angol egyezmény, ennek a blokknak ellenére Anglia és Amerika érdekharca nem gyengül, hanem, ellenkezőleg, fokozódik. A világhatalmak számára ma a legfontosabb kérdések egyike az ásványolaj kérdése. Vegyük például Amerikát: Amerika a világ ásványolajtermelésének körülbelül 70 százalékát termeli és a világfogyasztásnak több mint 60 százalékát fogyasztja. Így tehát ezen a téren, amely a világhatalmak egész gazdasági és katonai tevékenysége szempontjából döntő jelentőségű, Amerika mindig és mindenütt Anglia ellenállásába ütközik. Ha a világ két legnagyobb olajtársaságát vesszük: a „Standard Oil"-t és a „Royal Dutch Shell"-t, amelyek közül az első Amerikát, a második Angliát képviseli, akkor azt látjuk, hogy ezek a társaságok a világ minden részében, ahol csak ásványolaj található, egymás ellen harcolnak. Ez Amerika és Anglia harca. Az ásványolaj kérdése ugyanis létkérdés, mert attól, akinek több ásványolaja lesz, függ majd, hogy ki fog a jövő háborújában parancsolni. Attól, akinek több ásványolaja lesz, függ majd, hogy ki fog a világ iparának és kereskedelmének parancsolni. Minthogy a fejlett országok flottája áttér a robbanómotoros hajtóerőre, az ásványolaj a legfőbb rugója annak a harcnak, amelyet a világhatalmak azért folytatnak, hogy mind a béke, mind a háború idején erőfölényben legyenek. S éppen ezen a téren az angol ásványolajtársaságok és az amerikai ásványolajtársaságok között élethalálharc folyik, amely ugyan nem mindig nyilt harc, de mindig

megvan és izzik, mint ez Anglia és Amerika ezzel kapcsolatos tárgyalásainak és összetűzéseinek történetéből látható. Elegendő emlékeztetnünk arra a nagyszámú jegyzékre, amelyet Hughes még mint Amerika külügyminisztere az ásványolaj kérdésében Angliához intézett. Dél-Amerikában, Perzsiában, Európában, Románia és Galícia olajvidékein, a világ minden részében dúl ez a harc, hol nyiltan, hol leplezett formában. Anglia és Amerika Kínában folyó érdekharcáról már nem is beszélek, noha ez sem csekély jelentőségű tény. Bizonyára tudják, hogy itt burkolt harc folyik, s hogy Amerikának, amely rugalmasabb és mentes azoktól a durva gyarmati módszerektől, amelyektől az angol lordok még mindig nem szabadultak meg, Kínában lépten-nyomon sikerül elgáncsolnia Angliát, hogy onnan kiszorítsa és a maga számára szabaddá tegye az utat. Világos, hogy Anglia ezt nem nézheti közömbösen.

Nem fogok bővebben kitérni azokra az érdekellentétekre, amelyek az európai kontinensen való uralomért folyó harccal kapcsolatban Franciaország és Anglia között fennállanak. Ez közismert tény. Világos továbbá az is, hogy Anglia és Franciaország érdekharca nemcsak akörül forog, hogy kié legyen a vezetőszerep a kontinensen, hanem akörül is, hogy kié legyen a vezetőszerep a gyarmatokon. A sajtóba beszivárgott hirek szerint Anglia keze benne van annak a háborúnak a megszervezésében, amely Szíriában és Marokkóban a francia imperializmus ellen folyik. Nincsenek okmányok a kezemben, de azt hiszem, hogy ezeknek a híreknek van valami alapja.

Nem térek ki továbbá Amerika és Japán érdekellentéteire — ezekről is mindannyian tudunk. Gondoljanak csak az amerikai hajóhadnak a közelmultban a Csendes-óceánon végrehajtott hadgyakorlataira és a japán hajóhad hadgyakorlataira — könnyű megérteni, milyen célt szolgálnak.

Végül ki kell emelnem egy tényt, amely mindenkit meg fog lepni, azt a tényt, hogy a győztes országokban óriási mértékben fokozódott a fegyverkezés. A győztesekről, a győztes államok közötti ellentétekről beszélek. Ezeket a győzteseket szövetségeseknek nevezik. Igaz, hogy Amerika nem tagja az Antantnak, de az Antanttal szövetségben harcolt Németország ellen. S íme, ezek a szövetségesek most minden erejükből fegyverkeznek. Ki ellen fegyverkeznek? Régebben, amikor az Antant országai fegyverkeztek, rendszerint Németországra hivatkoztak, s azt mondták, hogy Németország állig fel van fegyverkezve, hogy Németország veszélyezteti a világbékét, s így fel kell fegyverkezniök a védelemre. De most? Most nincs többé felfegyverzett Németország: Németországot lefegyverezték. A győztes országok most mégis nagyobb méretekben fegyverkeznek, mint valaha. Mivel magyarázható például a francia légierő óriási növekedése? Mivel magyarázható Anglia fegyveres erőinek és különösen hajóhadának óriási növekedése? Mivel magyarázható Amerika és Japán hajóhadának óriási növekedése? Kitől és mitől félnek a „szövetséges" urak, akik közösen legyőzték és lefegyverezték Németországot? Mitől félnek és miért fegyverkeznek? S hol van a pacifista II. Internacionále, amely békéről áradozik és nem látja — állítólag nem látja —,

hogy a „szövetségesek", akik hivatalosan barátoknak nevezik magukat, lázasan fegyverkeznek a „nemlétező" ellenség ellen? Mit tett a Népszövetség és a II. Internacionále annak érdekében, hogy véget-vessen a lázas fegyverkezésnek? Vajjon nem tudják, hogy ha a fegyverzet egyre nő, akkor „a fegyverek maguktól elsülnek"? Ne várjunk választ a Népszövetségtől és a II. Internacionálétól. Itt arról van szó, hogy a győztes országok között növekszik és fokozódik az érdekharc, hogy ez országok összeütközése elkerülhetetlenné válik, s ezért, előre látva az újabb háborút, minden erejükből, minden módon fegyverkeznek. Nem túlzok, amikor azt mondom, hogy a mai békét nem a győztes országok barátsága, hanem fegyverkezésük jellemzi, hogy ez nem baráti, hanem fegyveres béke, amely háborúval terhes. Az, ami ma a győztes országokban történik, nagyon emlékeztet az 1914-es háborúelőtti helyzetre: a fegyveres béke állapotára.

Európa kormányzó körei azzal szeretnék most ezt a tényt leplezni, hogy pacifizmusról szavalnak. De már megmondottam, mit ér ez a pacifizmus és mi lesz az ára. A bolsevikok már Génua óta követelik a lefegyverzést[52]. Miért nem támogatják javaslatunkat a II. Internacionále hősei és a pacifizmus többi fecsegői?

Ez a körülmény ismét arról tanuskodik, hogy az a stabilizáció, az az ideiglenes, részleges stabilizáció, amelyet Európa saját leigázása árán elért, nem tartós, mert növekednek és fokozódnak a győztes országokon belüli ellentétek, nem is szólva a győztes országok és a legyőzött országok közötti ellentétekről.

5. *A kapitalista világ és a Szovjetunió*

Áttérek az ellentétek ötödik csoportjára: a Szovjetunió és a kapitalista világ között fennálló ellentétekre.

A legfontosabb ezen a téren az, hogy az egész világot átfogó kapitalizmus nincs többé. Amióta a világon megjelent a Szovjetek országa, amióta a régi Oroszország Szovjetunióvá alakult át, azóta nincs többé egész világot átfogó kapitalizmus. A világ két táborra szakadt: az imperializmus táborára és az imperializmus elleni harc táborára. Előszöris ezt kell leszegeznünk.

A második tény, amelyet ezen a téren ki kell emelnünk, az, hogy a kapitalista országok élére a két legfontosabb ország: Anglia és Amerika lép, mint angol-amerikai szövetség. Az elégedetlen és az imperializmussal élethalálharcot vívó országok élére a mi országunk, a Szovjet Szövetség áll.

A harmadik tény, amelyet ki kell emelni, az, hogy az egész világon a vonzás két fő, de egymással ellentétes központja és ennek megfelelően az e központok felé való vonzás két iránya alakul ki: Anglia-Amerika a burzsoá kormányok számára és a Szovjetunió a Nyugat munkásai és a Kelet forradalmárai számára. Anglia-Amerika gazdagságával vonz, Angliától és Amerikától hiteleket lehet kapni. A Szovjetunió forradalmi tapasztalataival vonz, annak a harcnak a tapasztalataival, amelyet azért vívott, hogy felszabadítsa a munkásokat a kapitalizmus alól és az elnyomott népeket az imperializmus alól. Európa munkásainak és a Kelet forradalmárainak országunk-

hoz való vonzódásáról beszélek. Önök tudják, hogy mit jelent az európai munkásnak vagy az elnyomott országok forradalmárának, ha ellátogathat hozzánk, Önök tudják, hogyan zarándokolnak hozzánk, és hogy mennyire vonzódik a világ minden becsületes és forradalmi eleme országunkhoz.

Két tábor, a vonzás két központja.

A negyedik tény az, hogy ebben a táborban, a kapitalizmus táborában nincsen sem érdekközösség, sem összetartás, hogy ott az érdekharc és a széthúzás uralkodik, harc folyik a győzők és a legyőzöttek között, harc maguk a győztesek között, harc valamennyi imperialista ország között a gyarmatokért, a profitért, s hogy ezért a stabilizáció ebben a táborban nem lehet tartós. Ugyanakkor országunkban egészséges és erősödő stabilizáció megy végbe, fejlődik népgazdaságunk, fejlődik szocialista építésünk, egész táborunkban pedig fokozatosan, egyre inkább országunk proletariátusa köré tömörülnek, a Szovjetunió köré tömörülnek mind a Nyugat, mind a Kelet elégedetlen elemei és rétegei.

Ott, a kapitalizmus táborában — széthúzás és bomlás. Itt, a szocializmus táborában — összefogás és az érdekek erősödő egysége a közös ellenséggel, az imperializmussal szemben.

Ezek azok a legfontosabb tények, amelyeket az ellentétek ötödik csoportja, a kapitalista világ és a Szovjetek világa között fennálló ellentétek teréről ki akartam emelni.

Szeretnék részletesebben kitérni arra a tényre, amelyet fentebb úgy fogalmaztam meg, hogy a világ forradalmi és szocialista elemei vonzódnak országunk

proletariátusához. Az országunkat látogató munkásküldöttségekre gondolok, amelyek figyelmesen megtekintik építésünk minden zugát, mert meg akarnak győződni arról, hogy nemcsak rombolni tudunk, hanem újat is tudunk építeni. Mi a jelentősége ezeknek a munkásküldöttségeknek — a munkások országunkba zarándoklásának —, ezeknek a küldöttségeknek, amelyek most a nyugati munkásmozgalom egész fejlődési szakaszát tükrözik? Önök hallották, hogyan fogadták a Szovjetállam vezetői az angol munkásküldöttséget, a német munkásküldöttséget. Felfigyeltek-e arra, hogy elvtársaink, a kormányzat különféle területeinek vezetői, nemcsak tájékoztatták a munkásküldöttségeket, hanem valósággal beszámoltak ezeknek a küldöttségeknek? Nem voltam abban az időben Moszkvában, úton voltam, de olvastam a lapokat, és olvastam, hogy Dzerzsinszkij elvtárs, a Legfőbb Népgazdasági Tanács vezetője, nemcsak egyszerűen tájékoztatta a német munkásküldöttséget, hanem beszámolt ennek a küldöttségnek. Ez új és sajátos jelenség életünkben, s erre különös figyelmet kell fordítanunk. Olvastam, hogy ásványolajiparunk vezetői: Koszior Groznijban és Szerebrovszkij Bakuban, nemcsak egyszerűen tájékoztatták a munkásküldötteket, mint ahogy kirándulókat szoktak tájékoztatni, hanem beszámoltak a munkásküldöttségnek, mint valamilyen felsőbb ellenőrző hatóságnak. Olvastam, hogy legfelsőbb intézményeink a Népbiztosok Tanácsa és a Központi Végrehajtó Bizottság ugyanúgy, mint vidéki végrehajtó bizottságaink, mind készek voltak beszámolni a munkásküldöttségeknek, mert ezek az ő szemükben azt a baráti, testvéri

ellenőrzést személyesítették meg, amelyet a Nyugat munkásosztálya építésünk, munkásállamunk felett gyakorol.

Miről tanuskodnak mindezek a tények? Két dologról tanuskodnak. Előszöris arról, hogy Európa munkásosztálya, vagy legalábbis az európai munkásosztály forradalmi része, saját gyermekének tekinti államunkat, hogy a munkásosztály nem kiváncsiságból küld delegációkat országunkba, hanem azért, hogy ezek megnézzék, hogyan dolgozunk és mit végzünk, mert nyilván erkölcsi felelősséget éreznek mindazért, amit itt építünk. Másodszor, arról, hogy az európai proletariátus forradalmi része, amely örökbefogadta és saját gyermekének tekinti államunkat, kész szükség esetén ennek az államnak a védelmére kelni és harcolni érte. Nevezzenek meg nekem egy másik államot, akár a legeslegdemokratikusabbat, amelyik hajlandó volna elfogadni más országok munkásküldöttségeinek testvéri ellenőrzését! Ilyen államot nem tudnak megnevezni, mert egy másik ilyen állam nincs a világon. Csak a mi államunk, a munkások és parasztok állama, képes ilyen lépésre. De amikor országunk a legnagyobb bizalommal fogadja a munkásküldöttségeket, egyúttal kivívja magának az európai munkásosztály legnagyobb bizalmát. Ez a bizalom pedig a mi szemünkben minden kölcsönnél értékesebb, mert a munkásoknak államunk iránt érzett bizalma az imperializmusnak és intervenciós mesterkedéseinek a legjobb ellenmérge.

Ez az alapja annak a változásnak, amely a mi államunk és a nyugati proletariátus kölcsönös viszonyában a munkások országunkba zarándoklásával kapcsolat-

ban végbement, illetve végbemegy. Ez az az új mozzanat, amelyet sokan nem vettek észre, amelynek azonban ma döntő jelentősége van. Mert ha minket az európai munkásosztály részének, az európai munkásosztály gyermekének fognak tekinteni, ha Európa munkásosztálya, ebből kiindulva, erkölcsi felelősséget vállal magára, magára vállalja államunk megvédését, mondjuk, a kapitalizmus intervenciója esetén, magára vállalja azt, hogy az imperializmussal szemben megvédi érdekeinket, akkor ez miről tanuskodik? —Arról, hogy erőink napról napra, sőt óráról órára gyarapodnak és gyarapodni is fognak. Arról, hogy a kapitalizmus napról napra, sőt óráról órára is gyengülni fog. Mert a munkások nélkül ma nem lehet háborút viselni. Ha a munkások nem lesznek hajlandók Köztársaságunk ellen harcolni, ha Köztársaságunkat gyermeküknek tekintik és szívükön viselik sorsát, akkor lehetetlenné válik az országunk elleni háború. Ez a titka, ez a gyökere, ez a jelentősége ezeknek a zarándoklásoknak, amelyek még folytatódni fognak, s amelyeket mindenképpen elő kell mozdítanunk, mert ez az országunk munkásai és a Nyugat munkásai közti szolidaritásnak és az őket egybefűző baráti kötelékek megerősödésének záloga.

Talán nem lesz felesleges, ha néhány szóval elmondom, hány ilyen küldöttség látogatott el országunkba. Nemrégen hallottam, hogy a moszkvai konferencián az egyik elvtárs a következő kérdéssel fordult Rikovhoz: „Vajjon nem kerülnek nekünk túlságosan sokba ezek a küldöttségek?” Elvtársak, nem szabad ilyeneket mondani. Soha nem szabad a hozzánk látogató munkásdelegációkról ebben a

szellemben beszélni. Szégyen így beszélni. Nem riadhatunk vissza és nem szabad visszariadnunk semmiféle költségtől, semmiféle áldozattól, amikor segítségére kell lennünk Nyugat munkásosztályának, hogy elküldje hozzánk küldötteit, amikor segítségére lehetünk abban, hogy meggyőződjék arról, hogy a munkásosztály, amely kezébe vette a hatalmat, nemcsak a kapitalizmust lerombolni, hanem a szocializmust felépíteni is képes. A Nyugat munkásai, vagy legalábbis sokan közülük, még mindig meg vannak győződve arról, hogy a munkásosztály nem lehet meg a burzsoázia nélkül. Ez az előítélet a nyugati munkásosztály legfőbb betegsége, amellyel a szociáldemokrácia fertőzte meg. Semmiféle áldozattól nem riadunk vissza, amikor a nyugati munkásosztálynak lehetővé tehetjük, hogy küldöttei útján meggyőződjék arról, hogy a munkásosztály, miután kezébe vette a hatalmat, nemcsak a régit lerombolni, hanem a szocializmust felépíteni is képes. Semmiféle áldozattól nem riadunk vissza, amikor lehetővé tehetjük Nyugat munkásosztályának, hogy meggyőződjék arról, hogy országunk a világ egyetlen állama, egyetlen munkásállama, amelyért nekik a Nyugaton harcolniok érdemes és amelyet érdemes megvédeniök saját kapitalizmusukkal szemben. (T a p s.)

Háromféle küldöttség járt nálunk: értelmiségiek, tanítók stb. küldöttségei, felnőtt munkások küldöttségei — ilyen, hozzávetőlegesen számítva, azt hiszem, tíz volt — és a munkásifjúság küldöttségei. Összesen 550 küldött és kiránduló járt országunkban. Még 16 küldöttséget várunk, amelyek a Szovjetunió Központi Szakszervezeti Tanácsánál

már elő vannak jegyezve. Az ilyen látogatásokat a jövőben is támogatni fogjuk, hogy megerősítsük országunk munkásosztályának és a Nyugat munkásosztályának kapcsolatát és ezáltal gátat emeljünk az intervenció minden lehetősége elé.

Ezek a kapitalizmust marcangoló legfőbb ellentétek jellemző vonásai.

Mi következik mindezekből az ellentétekből? Miről tanuskodnak ezek? Arról tanuskodnak, hogy a kapitalista világot számos belső ellentét marcangolja s ezek az ellentétek gyengítik a kapitalizmust, másrészt a mi világunk, a szocializmus világa, egyre jobban egybeforr, egyre szorosabb egységbe tömörül, s hogy ennek folytán éppen ezen a talajon jött létre az az ideiglenes erőegyensúly, amely véget vetett az ellenünk folytatott háborúnak és amellyel elkezdődött a Szovjetállam és a kapitalista államok „békés együttélésének" szakasza.

Még két tényt kell megemlítenem, amelyeknek szintén volt szerepük abban, hogy a háború időszakát nálunk a „békés együttélés" szakasza váltotta fel.

Az első tény az, hogy Amerika a jelen pillanatban nem kívánja, hogy háború legyen Európában. Mintegy azt mondja Európának: milliárdokat kölcsönöztem neked, ne ugrálj, ha a jövőben is akarsz pénzt kapni, ha nem akarod, hogy valutád felbukfencezzen, maradj nyugton és dolgozz, foglalkozzál pénzkereséssel és fizesd az adósságok után járó kamatokat. Aligha szorul bizonyításra, hogy Amerikának ez a tanácsa, ha nincs is döntő hatása Európára, mégsem teljesen hatástalan.

A második tény az, hogy attól a perctől kezdve,

amikor országunkban győzött a proletárforradalom, a kapitalizmus világrendszeréből egy egész óriási ország vált ki, óriási árupiacokkal, óriási nyersanyagforrásokkal, s ez persze szükségképpen befolyással volt Európa gazdasági helyzetére. A világ egyhatodrészének elvesztése, országunk piacainak és nyersanyagforrásainak elvesztése a kapitalista Európa számára a termelés csökkenését, mély megrendülését jelenti. Nos, hogy véget vessenek annak, hogy az európai tőke országunktól, piacainktól és nyersanyagforrásainktól el van szigetelve, kénytelenek voltak ráállni arra, hogy bizonyos ideig „békésen együttéljenek" velünk, hogy így eljussanak piacainkra és nyersanyagforrásainkhoz — máskülönben, mint kiderül, Európában nem lehet elérni valamelyes gazdasági stabilitást.

6. A Szovjetunió külpolitikai helyzete

Ezek azok a tényezők, amelyek a szocializmus tábora és a világkapitalizmus tábora között bizonyos erőegyensúlyt hoztak létre, amelyek meghatározták azt, hogy a háború szakaszát a lélekzethezjutás szakasza váltotta fel, amelyek a lélekzetvételi szünetet egész lélekzetvételi időszakká változtatták, és amelyek lehetővé tették, hogy a kapitalista világgal, mint Iljics mondotta, bizonyos „együttműködést" létesitsünk.

Ez a magyarázata annak, hogy megkezdődött a Szovjetunió „elismerésének" időszaka, s ennek folytatódnia is kell.

Nem fogom felsorolni, melyek azok az országok, amelyek „elismertek" bennünket. A nagyobb országok

közül, azt hiszem, az egyetlen, amely nem ismert el bennünket, Amerika. Nem akarok arra sem bővebben kitérni, hogy az „elismerés" után kereskedelmi szerződéseket kötöttünk például Németországgal és Olaszországgal. Arról sem fogok bővebben beszélni, hogy külkereskedelmünk jelentősen megnövekedett, hogy ebben a kereskedelemben különösen érdekelt Amerika, mint olyan ország, amely gyapotot szállít nekünk, és Anglia meg Németország, mint olyan országok, amelyek gabonánkat és mezőgazdasági termékeinket importálják. Egyet le kell szegeznem: az idei év az első esztendő, amelyben a kapitalista államokkal való „együttélés" időszakának beállta után kereskedelmi vonalon széleskörű és nagyarányú kapcsolatokat teremtünk a kapitalista világgal.

Ez persze nem jelenti azt, hogy felszámoltuk mindazokat a, mondjuk, félreértéseket és mindazokat a, mondjuk, követeléseket és ellenköveteléseket, amelyek a mi államunk és a Nyugat államai között megvoltak és még ma is megvannak. Tudjuk, hogy tőlünk bizonyos adósságok megfizetését követelik. Európa ezt még nem felejtette el és talán nem is fogja elfelejteni, vagy legalábbis egyhamar nem fogja elfelejteni. Azt mondják nekünk, hogy a háborúelőtti időkből 6 milliárddal tartozunk Európának, háborús adósságunkat több mint 7 milliárd rubelre becsülik, vagyis ez az adósság összesen 13 milliárd. Ha számba vesszük a valuta esését és leszámítjuk ebből az összegből az egykori Oroszországhoz tartozott szegélyállamokra eső részt, kitűnik, hogy legalább 7 milliárddal tartozunk a nyugateurópai államoknak. Ismeretes, hogy a polgárháború éveiben lezajlott angol, francia és amerikai

intervencióval kapcsolatos ellenköveteléseink (ha elfogadjuk Larin számításait) mintegy 50 milliárd rubelre rúgnak. Így hát nekünk ötször annyival tartoznak, mint amennyivel mi tartozunk. (*Larin közbeszól*: „Ezt meg is kapjuk.") Larin elvtárs azt mondja, hogy a maga idejében mindezt megkapjuk. (*Derültség*.) Ha azonban a Pénzügyi Népbiztosságnál szerényebben számítunk, ez az összeg akkor is legalább 20 milliárd. Mindenképpen mi vagyunk nyereségben. (*Derültség*.) A kapitalista országok ellenben nem akarnak ebbe belenyugodni, s kimutatásaikban mi még mindig mint adósok szerepelünk.

Ezen a téren merülnek fel akadályok és nehézségek a kapitalistákkal folytatott tárgyalásaink során. Így volt ez Angliával, s így lesz bizonyára Franciaországgal is.

Mi pártunk Központi Bizottságának álláspontja ebben a kérdésben?

Pártunk álláspontja most is ugyanaz, mint a MacDonalddal kötött szerződés idején[53].

Nem helyezhetjük hatályon kívül országunk 1918-ban kiadott ismert törvényét, amely annullálta a cári adósságokat[54]. Továbbra is kitartunk e mellett a törvény mellett. Nem hatálytalaníthatjuk azokat a dekrétumokat, amelyeket kihirdettünk és amelyek törvénybe iktatták nálunk a kisajátítók kisajátítását. E törvények alapján állunk és a jövőben is ezen az alapon fogunk állni. De nem zárkózunk el az elől, hogy a gyakorlati tárgyalások során, mind Angliával, mind Franciaországgal szemben bizonyos kivételt tegyünk a volt cári adósságok tekintetében, olymódon, hogy egy keveset kifizessünk és ennek fejében

egyet-mást kapjunk. Nem zárkózunk el az elől, hogy a volt magántulajdonosokat koncessziókkal kárpótoljuk, de ismét csak olymódon, hogy a koncesszióknak ne legyenek gúzsbakötő feltételei. Ezen az alapon sikerült megegyezésre lépnünk MacDonalddal. Ezeknek a tárgyalásoknak kiinduló pontja a háborús adósságok tényleges annullálásának gondolata volt. Éppen ezért hiúsították meg ezt a szerződést. Ki hiúsította meg? Kétségtelenül Amerika. Jóllehet Amerika Rakovszkij és MacDonald tárgyalásain nem vett részt, jóllehet MacDonald és Rakovszkij ki is dolgoztak egy egyezmény-tervezetet, jóllehet ez az egyezmény-tervezet kivezető utat mutatott mind az egyik, mind a másik félnek és többé-kevésbbé megfelelt mindkét fél érdekeinek, mindazonáltal, minthogy ez a tervezet a háborús kölcsönök annullálásának gondolatából indult ki, Amerika pedig nem akart ilyen precedenst teremteni, mert akkor elvesztette volna azokat a milliárdokat, amelyekkel Európa neki tartozik, Amerika „tanácsot adott", s a szerződés meghiúsult.

Ennek ellenére mi most is az említett tervezet alapján állunk.

Külpolitikánk kérdései közül, azok közül a kérdések közül, amelyek a mult kongresszus óta eltelt idő alatt felmerültek s amelyek különösen kényes és harci kérdések s a mi kormányunk és a nyugateurópai országok kormányai közötti kölcsönös viszonyra vonatkoznak, két kérdést szeretnék megemlíteni: előszöris azt a kérdést, amelyet az angol konzervatívok már többízben felvetettek és a jövőben is fel fognak még vetni: a propaganda kérdését,

és másodszor, a Kommunista Internacionále kérdését.

Minket azzal vádolnak, hogy mind Európában, mind a gyarmati és a függő országokban speciális propagandát folytatunk az imperializmus ellen. Az angol konzervatívok azt állítják, hogy az orosz kommunisták azok az emberek, akik hivatásuknak érzik, hogy letörjék a Brit Birodalom hatalmát. Szeretném itt leszegezni, hogy ez merő badarság. Semmiféle különleges propagandára nincsen szükségünk sem a Nyugaton, sem a Keleten, amikor a munkásküldöttségek maguk látogatnak el hozzánk, megismerkednek rendszerünkkel és valamennyi nyugati országba elviszik rendszerünk hírét. Semmiféle más propagandára nincs szükségünk. Ez a legjobb, leginkább meggyőző és leghathatósabb propaganda a szovjet rendszer mellett, a tőkés rendszer ellen. (T a p s.)

Azt vetik szemünkre, hogy propagandát folytatunk a Keleten. Állítom, hogy ez is merő badarság. Nincsen szükségünk semmiféle speciális propagandára a Keleten, amikor tudjuk, hogy egész államrendszerünk országunk legkülönbözőbb nemzetiségű népeinek együttélésén és testvéri együttműködésén épül fel. Minden kínai, minden egyiptomi, minden hindu, aki országunkba ellátogat és egy félévet itt tölt, meggyőződhet arról, hogy országunk az egyetlen ország, amely megérti az elnyomott népek lelkét és meg tudja szervezni a volt uralkodó nemzetiség proletariátusának és a volt elnyomott nemzetiségek proletariátusának együttműködését. A Keleten semmiféle más propagandára, semmiféle más agitációra nincs szükségünk azon kívül, hogy küldöttségek

jönnek el hozzánk Kínából, Indiából, Egyiptomból, dolgoznak nálunk egy ideig és körülnéznek, majd a világ minden részébe elviszik rendszerünk hírét. Ez a legjobb és a leghatásosabb propaganda a propaganda minden fajtája és formája között.

De van egy erő, amely elpusztíthatja és feltétlenül el is fogja pusztítani a Brit Birodalmat. Az angol konzervatívokra gondolok. Ez az az erő, amely feltétlenül, elkerülhetetlenül pusztulásba viszi a Brit Birodalmat. Gondoljunk csak arra, hogy milyen politikát folytattak a konzervatívok, amikor hatalomra jutottak[55]. Mivel kezdték? Azzal kezdték, hogy megzabolázták Egyiptomot, még erősebb nyomást gyakoroltak Indiára, beavatkoztak Kínában stb. Ez a konzervatívok politikája. Ki a bűnös ezért, kit kell hibáztatni, ha az angol lordok képtelenek más politikát folytatni? Vajjon nehéz megérteni, hogy a konzervatívok ezen az úton haladva olyan biztosan romlásba döntik a Brit Birodalmat, mint ahogy kétszer kettő négy?

Néhány szóval kitérek a Kommunista Internacionáléra. Nyugaton az imperialisták bérencei és hamisított levelek írói olyan híreket terjesztenek, hogy a Kommunista Internacionále összeesküvők és terroristák szervezete, hogy a kommunisták bejárják a nyugati országokat abból a célból, hogy összeesküvéseket szőjenek európai kormányférfiak ellen. Egyebek között a Bulgáriában történt szófiai robbantást is a kommunisták nyakába varrják. Le kell szegeznem azt, amit minden művelt ember kétségtelenül tud is, ha nem hatökör és ha nincs megvásárolva — le kell szegeznem, hogy a kommu-

nistáknak semmi közük nem volt, nincs és nem is lehet az egyéni terror elméletéhez és gyakorlatához, hogy a kommunistáknak semmi közük nem volt, nincs és nem is lehet az egyes személyek ellen irányuló összeesküvések elméletéhez. A Kommunista Internacionále elmélete és gyakorlata az, hogy forradalmi tömegmozgalmat szervez a kapitalizmus ellen. Ez igaz. Ez a kommunisták feladata. Csak teljesen tudatlan emberek és idióták keverhetik össze az összeesküvéseket és az egyéni terrort a Kommunista Internacionálénak a forradalmi tömegmozgalomban folytatott politikájával.

Térjünk ki néhány szóval Japánra. Nyugaton egyes ellenségeink a kezüket dörzsölgetik: lám, mondják, Kínában megkezdődött a forradalmi mozgalom — természetesen, a bolsevikok felbérelték a kínai népet — hiszen ki más tudna felbérelni egy négyszázmilliós népet? —, ez pedig, úgymond, arra vezet, hogy az „oroszok" hajbakapnak a japánokkal. Mindez üres beszéd, elvtársak. Kínában a forradalmi mozgalom erői mérhetetlenek. Még nem mutatkoztak meg amúgy igazában. Még megmutatkoznak a jövőben. A Nyugat és a Kelet kormányzói, akik nem látják ezeket az erőket és nem számolnak velük kellőképpen, majd kárát látják. Nekünk, mint államnak, feltétlenül számolnunk kell ezzel az erővel. Mi úgy véljük, hogy Kína ugyanaz előtt a kérdés előtt áll, amely előtt Észak-Amerika állott, amikor *egy* államban egyesült, amely előtt Németország állott, amikor állammá alakult és egyesült, amely előtt Olaszország állott, amikor egyesült és megszabadult a külső ellenségektől. Ebben az esetben

az igazság és az igazságosság teljesen a kínai forradalom oldalán van. Ezért együttérzünk és együtt is fogunk érezni a kínai forradalommal abban a harcában, amelynek az a célja, hogy a kínai nép lerázza az imperialisták igáját és hogy Kína *egy* államban egyesüljön. Aki ezzel az erővel nem számol és nem fog számolni, az menthetetlenül rajtaveszít. Azt hiszem, Japán megérti, hogy szintén számolnia kell a kínai nemzeti mozgalomnak ezzel a növekvő erejével, amely egyre hatalmasabb és elsöpör mindent, ami útjába áll. Éppen abba pusztul bele Csang Co-lin, hogy ezt nem értette meg. De abba is belepusztul, hogy egész politikáját a Szovjetunió és Japán közti viszályokra, viszonyuk rosszabbodására építette. Mandzsúria minden tábornoka, minden kormányférfia, aki politikáját a Szovjetunió és Japán közti viszályokra, a Szovjetunió és Japán viszonyának rosszabbodására fogja építeni, elkerülhetetlenül bukik. Csak az a tábornok és az a kormányférfi fogja Mandzsúriában megállni a helyét és ülhet biztosan a nyeregben, aki a Szovjetunió és Japán viszonyának javulására, a Szovjetunió és Japán közeledésére építi majd politikáját, mert nekünk nem érdekünk, hogy Japánnal való viszonyunk kiéleződjék. Nekünk az az érdekünk, hogy országunk és Japán között a viszony javuljon.

7. A párt feladatai

Áttérek arra a kérdésre, hogy pártunknak mik a feladatai külpolitikai helyzetünkkel kapcsolatban.

Azt hiszem, hogy itt a párt feladatait, a párt

munkáját illetően, két területen kell felvázolni: a *nemzetközi* forradalmi mozgalom terén és azután a Szovjetunió *külpolitikája* terén.

Mik a feladatok a *nemzetközi* forradalmi mozgalom terén?

Először is az a feladatunk, hogy dolgozzunk a nyugati kommunista pártok erősítésén, dolgozzunk azon, hogy ezek a pártok megnyerjék a munkástömegek többségét. Másodszor, dolgoznunk kell azon, hogy a Nyugat munkásainak harca a szakszervezeti egységért, a Szovjetunió proletariátusa és a kapitalista országok proletariátusa közötti barátság megszilárdításáért fokozódjék. Ide tartozik az a zarándoklási mozgalom is, amelyről már beszéltem és amelynek jelentőségét fentebb vázoltam. Harmadszor, dolgoznunk kell azon, hogy megszilárdítsuk országunk proletariátusának és az elnyomott országok szabadságmozgalmainak összefogását, mert ezek szövetségeseink az imperializmus elleni harcban. És negyedszer, dolgoznunk kell országunk szocialista elemeinek megerősítésén, dolgoznunk kell azon, hogy ezek az elemek legyőzzék a kapitalista elemeket, vagyis olyan győzelmet arassanak, amelynek az egész világ munkásainak forradalmasodása szempontjából döntő jelentősége van. Amikor elvtársaink azokról a feladatokról beszélnek, amelyek a nemzetközi forradalmi mozgalom terén pártunk előtt állanak, rendszerint a három első feladatra szoritkoznak és megfeledkeznek a negyedik feladatról: arról, hogy az országunkban vívott harcunk, az a harc, amelyet azért vívunk, hogy országunk szocialista elemei legyőzzék a kapitalista elemeket, az építésért folyó

harcunk szintén nemzetközi, internacionalista jelentőségű harc, mert országunk a nemzetközi forradalom bázisa, mert országunk a nemzetközi forradalmi mozgalom kibontakozásának legfőbb előmozdítója, s ha az építés itt nálunk kellő ütemben folyik, ez azt jelenti, hogy a nemzetközi forradalmi mozgalom terén munkánkat minden más vonalon is éppen úgy végezzük, ahogyan ezt tőlünk a párt megkívánja.

Ezek a párt feladatai a nemzetközi forradalmi mozgalom terén.

Térjünk most át azokra a feladatokra, amelyek a Szovjetunió *külpolitikájának* terén a párt előtt állanak.

Először, dolgoznunk kell az újabb háborúk elleni harc vonalán, továbbá a béke megvédése és a kapitalista országokkal való úgynevezett normális viszonyok biztosítása vonalán. Kormányunk politikájának, külpolitikájának alapja a béke eszméje. Harc a békéért, harc az újabb háborúk ellen, leleplezni mindazokat a lépéseket, amelyeket egy újabb háború előkészítése érdekében tesznek, leleplezni az olyan lépéseket, amelyeknek célja, hogy a pacifizmus lobogójával takargassák a háború tényleges előkészítését — ez a mi feladatunk. Éppen ezért nem vagyunk hajlandók belépni a Népszövetségbe, mert a Népszövetség olyan szervezet, amelynek célja, hogy leplezze a háború előkészítő munkálatait, mert, ha valaki be akar lépni a Népszövetségbe, Litvinov elvtárs találó kifejezésével élve, a kalapács és az üllő között kell választania. Márpedig mi nem akarunk sem kalapács lenni a gyenge népek számára,

sem üllő az erősek számára. Sem az egyiket, sem a másikat nem óhajtjuk, mi a békét akarjuk, le akarjuk leplezni mindazokat a lépéseket, amelyek háborúra vezetnek, bármilyen pacifista zászlócskákkal takargatják is ezeket. Népszövetség vagy Locarno — mindegy, minket sem zászlólengetéssel becsapni, sem zenebonával megijeszteni nem lehet.

Másodszor, dolgoznunk kell azon, hogy a külkereskedelmi monopólium alapján növeljük a külvilággal való áruforgalmunkat.

Harmadszor, dolgoznunk kell azon, hogy közelebb jussunk az imperialista háborúban legyőzött országokhoz, azokhoz az országokhoz, amelyeket valamennyi kapitalista ország közül a legnagyobb sérelem ért és amelyeket a legjobban becsaptak, s amelyek ezért ellenzékben vannak a nagyhatalmak uralkodó szövetségével szemben.

Negyedszer, dolgoznunk kell a függő és a gyarmati országokkal való összefogás vonalán.

Ezek a feladatok állanak jelenleg a párt előtt a nemzetközi viszonyok és a nemzetközi munkásmozgalom terén.

II

A SZOVJETUNIÓ BELSŐ HELYZETE

Áttérek a Központi Bizottság beszámolójával kapcsolatos előadásom második részére. Ez a rész államunk belső helyzetével és a Központi Bizottságnak a belső helyzetre vonatkozó kérdésekben folytatott politikájával foglalkozik. Szeretnék néhány számadatot ismertetni. Bár a sajtó az utóbbi időben

sok számadatot közölt, sajnos mégis elkerülhetetlen, hogy bizonyos számadatokat idézzek.

1. A népgazdaság egésze

Mielőtt azonban rátérnék a számadatokra, engedjék meg, hogy kifejtsek néhány általános tételt, amelyek meghatározzák a szocialista gazdaság építésével kapcsolatos munkánkat (a gazdasággal kezdem).

Az első tétel. Kapitalista környezetben dolgozunk és építünk. Ez azt jelenti, hogy gazdaságunk és építésünk a mi gazdasági rendszerünk és a kapitalista gazdasági rendszer közötti ellentét, a két gazdasági rendszer közötti összeütközések közepette fog fejlődni. Ezt az ellentétet sehogyan sem tudjuk elkerülni. Ez az ellentét határozza meg azokat a kereteket, amelyek között a két rendszer, a szocialista és a kapitalista rendszer harcának végbe kell mennie. Ez, továbbá, azt jelenti, hogy gazdaságunkat nemcsak olyan viszonyok közt kell építenünk, amikor kifelé szemben áll a kapitalista gazdasággal, hanem olyan viszonyok közt is, amikor az országon belül különböző elemek állnak egymással szemben, amikor a szocialista elemek szemben állnak a kapitalista elemekkel.

Ebből az következik, hogy úgy kell építenünk gazdaságunkat, hogy országunk ne váljék a kapitalista világrendszer függvényévé, hogy ne kerüljön be fiókvállalatként a kapitalista fejlődés általános rendszerébe, hogy gazdaságunk ne a világkapitalizmus fiókvállalataként fejlődjék, hanem önálló gazdasági egységként, amely főképpen a belső piacra támaszko-

dik, amely iparunknak és országunk parasztgazdaságának szoros összefogására támaszkodik.

Két vezérvonal van: az egyik abból indul ki, hogy országunknak még hosszú ideig agrárországnak kell maradnia, hogy mezőgazdasági termékeket kell exportálnia és felszerelést kell importálnia, hogy emellett ki kell tartanunk és a jövőben is ezen az úton kell fejlődnünk. Ez az irányvonal tulajdonképpen iparunk leépítését követeli. Ez az irányvonal nemrég Sanyin téziseiben (egyesek önök közül talán olvasták az „Ekonomicseszkaja Zsizny"-ben[56]) jutott kifejezésre. Ez az irányvonal arra vezetne, hogy országunk soha, vagy majdhogy sohasem iparosodhatna igazában, hogy országunknak a belső piacra támaszkodó önálló gazdasági egységből a valóságban a kapitalizmus általános rendszerének függvényévé kellene válnia. Ez a vonal azt jelentené, hogy lemondunk építésünk feladatairól.

Ez nem a mi vonalunk.

Van egy másik vezérvonal, amely abból indul ki, hogy minden erőnkből azon kell lennünk, hogy országunkat gazdaságilag önálló, független, a belső piacra támaszkodó országgá tegyük, olyan országgá, amely gócként fogja vonzani mindazokat a többi országokat, amelyek fokozatosan leszakadnak a kapitalizmusról és bekanyarodnak a szocialista gazdaság medrébe. Ez a vonal azt követeli, hogy iparunkat a lehető legnagyobb mértékben fejlesszük, azonban erőforrásaink arányában és ezeknek megfelelően. Ez a vonal a leghatározottabban elveti azt a politikát, amely arra irányul, hogy orszá-

gunk a kapitalizmus világrendszerének függvényévé váljék. Ez a mi építési irányvonalunk, amelyet a párt követ és amelytől a jövőben sem fog tágitani. Ez az irányvonal kötelező mindaddig, amíg fennáll a kapitalista környezet.

Más a helyzet akkor, amikor Németországban vagy Franciaországban, vagy mindkét országban együtt, győz a forradalom, amikor ott fejlettebb technikai bázison megindul a szocialista építés. Akkor politikánk már nem arra fog irányulni, hogy országunkat független gazdasági egységgé tegyük, hanem arra, hogy országunkat bekapcsoljuk a szocialista fejlődés közös menetébe. De amíg ez meg nem történik, okvetlenül szükségünk van népgazdaságunk függetlenségének arra a minimumára, amely nélkül semmiképpen nem tudjuk megóvni országunkat attól, hogy a kapitalizmus világrendszerének gazdasági igájába ne kerüljön.

Ez az első tétel.

A második tétel, amelyet építésünkben éppúgy vezérlő tételnek kell tekintenünk, mint az elsőt, abban áll, hogy mindenkor számolnunk kell azokkal a sajátságokkal, amelyek a mi népgazdaságunk vezetését a kapitalista országokra jellemző vezetéstől megkülönböztetik. Ott, a kapitalista országokban, a magántőke uralkodik, ott az egyes kapitalista trösztök, szindikátusok, a különféle tőkéscsoportok hibáit a piac elemi ereje javítja ki. Ha túlsokat termeltek — válság tör ki, de később, a válság után, ismét rendes kerékvágásba kerül a gazdaság. Ha túlzásba viszik a behozatalt és passzívvá lett a kereskedelmi mérleg — meginog a váltóárfolyam, infláció áll be, csökken

az import, növekszik az export. Mindez válságok útján történik. Valahányszor a kapitalista országokban csak valamelyest komoly hibát követnek el és csak valamelyest komolyabb túltermelés mutatkozik vagy a termelés komolyabb mértékben elszakad a kereslettől, a baklövéseket, a hibákat és az elszakadásokat elkerülhetetlenül valamilyen válság korrigálja. Így élnek a kapitalista országokban. Mi azonban nem élhetünk így. Ott olyan gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi válságokat látunk, amelyek a tőkések egyes csoportjait érintik. Nálunk — más a helyzet. Minden komolyabb fennakadás a kereskedelemben, a termelésben, minden komolyabb számítási hiba gazdaságunkban nem valamilyen részleges válsággal végződik, hanem súlyosan kihat az egész népgazdaságra. Nálunk minden válság, akár kereskedelmi, akár pénzügyi, akár ipari válság, az egész államra súlyosan kiható általános válsággá válhat. Ezért építésünkben különös körültekintésre és előrelátásra van szükségünk. Ezért nekünk itt tervszerűen kell irányítanunk a gazdasági életet, úgy, hogy kevesebb legyen a számítási hiba, hogy gazdasági vezetésünk a legeslegelőrelátóbb, legeslegkörültekintőbb, legesleghibátlanabb legyen. Minthogy azonban, elvtársak, sajnos nem mondhatjuk, hogy különösen előrelátók, különösen körültekintők vagyunk, hogy különös képességünk van a gazdaság hibátlan vezetéséhez, minthogy még csak tanulunk építeni, előfordulnak nálunk hibák és a jövőben is elő fognak fordulni. Ezért tartalékokat gyüjtve kell építenünk, tartalékokra van szükségünk az esetleges hiányok fedezésére. Az utóbbi két év alatt végzett egész

munkánk azt mutatja, hogy sem véletlenek, sem hibák ellen nem vagyunk biztosítva. A mezőgazdaság terén nagyon sok függ nemcsak gazdálkodásunktól, hanem a természeti erőktől (rossz termés stb.) is. Az ipar terén nagyon sok függ nemcsak gazdálkodásunktól, hanem a belső piactól is, amelyen még nem lettünk urrá. A külkereskedelem terén nagyon sok függ nemcsak tőlünk, hanem a nyugat-európai tőkések magatartásától is, s minél inkább növekszik kivitelünk és behozatalunk, annál jobban függünk majd a kapitalista Nyugattól, annál könnyebben sebezhetnek meg bennünket az ellenségek csapásai. Ahhoz, hogy biztosítsuk magunkat mindezekkel a véletlenekkel és elkerülhetetlen hibákkal szemben, meg kell barátkoznunk a tartalékgyüjtés szükségességének gondolatával.

A mezőgazdaság terén semmi sem biztosít bennünket az ellen, hogy nem lesznek rossz termések. Tehát tartalékra van szükségünk. Semmi sem biztosít bennünket az ellen, hogy a belső piacon nem lesznek iparunk fejlődésére kiható véletlenek. Arról már nem is szólok, hogy mivel saját felhalmozott eszközeinkből élünk, különösen fukarnak és mértéktudónak kell lennünk a felhalmozott eszközök kiadásában, iparkodnunk kell, hogy minden kopejkát okosan használjunk fel, vagyis olyasmire költsük, aminek a fejlesztése az adott pillanatban feltétlenül szükséges. Tehát szükségünk van tartalékokra az ipar számára. Semmi sem biztosít bennünket az ellen, hogy a külkereskedelem területén nem következnek be véletlenek (álcázott bojkott, álcázott blokád stb.). Tehát szükségünk van tartalékokra.

Megtehetnők, hogy kétszeresére emeljük a mezőgazdasági hitelekre fordított összeget, de akkor nem maradna meg az ipar finanszírozásához szükséges tartalék, az ipar fejlődése erősen elmaradna a mezőgazdaságtól, az iparcikkek gyártása csökkenne, s ez túlhajtott iparcikk-árakkal és az ebből adódó következményekkel járna együtt.

Megtehetnők, hogy kétszer akkora összeget folyósítunk az ipar fejlesztésére, de ez az ipar fejlődésének olyan gyors ütemét jelentené, amelyet a szabad tőkékben mutatkozó nagy hiány folytán nem tudnánk tartani, s amelybe biztosan belebuknánk, már nem is szólva arról, hogy nem lenne elegendő tartalékunk a mezőgazdaságnak nyujtandó hitelek számára.

Megtehetnők, hogy a mainak kétszeresére emeljük behozatalunkat, főképpen a felszerelések behozatalát, hogy gyors ütemben fejleszthessük az ipart, de ez arra vezethetne, hogy behozatalunk felülmúlná kivitelünket, kereskedelmi mérlegünk passzívvá lenne és valutánk meginogna, vagyis aláásnók iparunk tervszerű irányításának és fejlesztésének feltétlenül szükséges alapját.

Megtehetnők, hogy semmivel sem törődve, minden áron fokozzuk a kivitelt, anélkül hogy figyelembe vennők a belső piac helyzetét, de ez okvetlenül komoly bonyodalmakat idézne elő a városokban, mert gyors ütemben emelkednének a mezőgazdasági termékek árai, a reálbérek tehát zuhannának és bizonyos mesterségesen szervezett éhínség támadna annak minden következményével együtt.

Megtehetnők, hogy minden erőnkből emeljük a munkások munkabérét, mégpedig nemcsak a

háborúelőtti szinvonalig, hanem afölé is, de ez iparunk fejlődési ütemének lassulására vezetne, mert a mi körülményeink között, külföldi kölcsönök nélkül, hitelek nélkül stb., az ipar fejlesztése csak bizonyos, az ipar finanszírozásához és ellátásához szükséges nyereség felhalmozása útján lehetséges, erről azonban, vagyis bármily valamelyest komolyabb felhalmozásról szó sem lehetne, ha túlságosan gyors ütemben emelnők a munkabéreket.

És a többi, és így tovább.

Ez az a két alapvető és iránymutató tétel, amelyeknek fáklyaként, világítótoronyként kell vezérelniök bennünket országépítő munkánkban.

Most engedjék meg, hogy áttérjek a számadatokra.

Egyébként még valamit előre bocsátok. Gazdasági rendszerünket bizonyos tarkaság jellemzi: nem kevesebb mint öt gazdasági forma van meg benne. Van egy csaknem naturális gazdasági forma: az olyan parasztgazdaságok, amelyek igen keveset termelnek piacra. Van egy második gazdasági forma, az árutermelés formája, amelyben a parasztgazdaságok árutermelésének döntő szerepe van. Van egy harmadik gazdasági forma: a magánkapitalizmus, amely nem semmisült meg, amely feléledt és bizonyos határig élénkülni fog, amíg „nep" van nálunk. A negyedik forma az államkapitalizmus, vagyis az a kapitalizmus, amelynek teret engedtünk s amelyet módunkban van ellenőrizni és úgy korlátozni, ahogyan azt a proletárállam megkívánja. Végül az ötödik forma a szocialista ipar, vagyis állami iparunk, ahol a termelésben nem két ellenséges osztály: a proletariátus és

a burzsoázia, hanem egy osztály: a proletariátus van képviselve.

Erről az öt formáról szeretnék néhány szót mondani, azért, hogy könnyebben megérthessék azokat a számadatokat, amelyeket ismertetni fogok, és azt a tendenciát, amely iparunk fejlődésében tapasztalható, — és azért is, mert Lenin annakidején meglehetősen részletesen beszélt erről a rendszerünkben meglevő öt gazdasági formáról[57], amikor arra tanított bennünket, hogy építőmunkánkban számba kell vennünk ezeknek a gazdasági formáknak a harcát.

Szeretnék néhány szót mondani az államkapitalizmusról és a szocialista típusú állami iparról, hogy eloszlassam azokat a félreértéseket és azt a zűrzavart, amelyek ezzel a kérdéssel kapcsolatban a pártban támadtak.

Lehet-e állami iparunkat államkapitalista iparnak nevezni? Nem lehet. Miért nem? Azért nem, mert az államkapitalizmus a proletárdiktatúra viszonyai között a termelés olyan szervezete, amelyben két osztály van képviselve: a termelési eszközökkel rendelkező kizsákmányoló osztály, és a termelési eszközökkel nem rendelkező kizsákmányolt osztály. Bármilyen sajátos formája volna is az államkapitalizmusnak, lényegét tekintve mégiscsak kapitalista lesz. Iljics, amikor az államkapitalizmust elemezte, elsősorban a koncessziókra gondolt. Vegyük szemügyre a koncessziókat és nézzük meg, hogy ezekben képviselve van-e a két osztály. Igen, képviselve van. A tőkéseknek, vagyis a koncessziósoknak az osztálya, akik kizsákmányolnak és át-

menetileg rendelkeznek a termelési eszközökkel, és a proletárok osztálya, akiket a koncessziótulajdonosok kizsákmányolnak. Hogy itt nincsenek meg a szocializmus elemei, ez már abból is világosan kitűnik, hogy senkinek sem jutna eszébe a koncessziós vállalatokra is kiterjeszteni a munka termelékenységének emeléséért folyó kampányt, mert hiszen mindenki tudja, hogy a konceszsziós vállalatok nem szocialista, hanem olyan vállalatok, amelyeknek semmi közük a szocializmushoz.

Vegyük a vállalatok másik típusát — az állami vállalatokat. Államkapitalista vállalatok-e ezek? Nem, nem azok. Miért nem? Azért nem, mert ezekben a vállalatokban nem két osztály van képviselve, hanem egy osztály, a munkásosztály, amely állama személyében birtokában tartja a munka- és termelési eszközöket és amelyet nem zsákmányolnak ki, mert a legnagyobb része annak, amit a vállalat a munkabéren felül jövedelmez, az ipar további fejlesztését, vagyis az egész munkásosztály helyzetének megjavítását szolgálja.

Egyesek azt mondhatják, hogy ez mégsem teljes szocializmus, ha figyelembe vesszük a bürokráciának azokat a csökevényeit, amelyek vállalataink igazgatási szerveiben megmaradtak. Ez igaz. De ez nem mond ellent annak, hogy az állami ipar, típusát tekintve, szocialista termelés. A termelésnek két típusa van: van kapitalista típus, az államkapitalista termelést is beleértve, ahol két osztály van, ahol a termelés a tőkésnek hajt hasznot, és van egy másik típus, a termelés szocialista típusa, ahol nincsen kizsákmányolás, ahol a termelési eszközök a munkásosztály

birtokában vannak és ahol a vállalatok nem azért dolgoznak, hogy egy idegen osztálynak hasznot hajtsanak, hanem azért, hogy a munkások összessége érdekében bővítsék az ipart. Már Lenin megmondotta, hogy állami vállalataink típusukat tekintve következetesen szocialista vállalatok.

Itt párhuzamot lehetne vonni államunkkal. Államunkat is nem-burzsoá államnak nevezzük, mert a mi államunk Lenin szerint az állam új típusa, *proletár* állam. Miért? Azért, mert államapparátusunk működése nem a munkásosztály elnyomását szolgálja, mint kivétel nélkül valamennyi burzsoá ország államapparátusa, hanem a munkásosztály felszabadítását a burzsoázia igája alól. Ezért a mi államunk, típusát tekintve, proletár állam, jóllehet ennek az államnak az apparátusában még rengeteg a szemét és töméntelen a mult csökevénye. Lenin a mi szovjet rendszerünket proletár államtípusnak nyilvánította, de senki sem szidta ezt a rendszert nálánál keményebben bürokratikus csökevényeiért. És mégis mindig azt hangoztatta, hogy államunk új, proletár államtípus. Az állam típusát meg kell különböztetni attól az örökségtől és azoktól a csökevényektől, amelyek az állam rendszerében és apparátusában még fennmaradtak. Ugyanúgy feltétlenül meg kell különböztetni az állami vállalatokban meglevő bürokratikus csökevényeket az ipar szervezetének attól a típusától, amelyet nálunk szocialista típusnak neveznek. Nem lehet azt mondani, hogy mert a gazdasági szervekben vagy a trösztökben vannak még hibák, van még bürokrácia stb., ezért állami iparunk nem szocialista ipar. Így nem szabad beszélnünk. Akkor a mi proletár

típusú államunk sem volna proletár állam. Jónéhány burzsoá apparátust nevezhetnék meg, amelyek jobban és gazdaságosabban dolgoznak, mint a mi proletár állami apparátusunk. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a mi államapparátusunk nem proletár apparátus, hogy a mi államapparátusunk, típusát tekintve, nem magasabbrendű, mint a burzsoá államapparátus. Miért? Azért, mert ez a burzsoá apparátus, noha jobban dolgozik, de a tőkésnek dolgozik, a mi proletár államapparátusunk pedig, ha olykor zökkenőkkel is, de mégis a proletariátusnak dolgozik, a burzsoázia ellen.

Erről az elvi különbségről nem szabad megfeledkezni.

Ugyanezt kell mondanunk az állami iparról. Nem szabad azok miatt a zavarok és bürokratikus csökevények miatt, amelyek állami vállalataink vezető szerveiben megvannak és egy ideig még meglesznek, nem szabad ezek miatt a csökevények és fogyatékosságok miatt megfeledkezni arról, hogy vállalataink lényegében szocialista vállalatok. Lehet, hogy például Ford vállalataiban, amelyek zavartalanul dolgoznak, kevesebb a lopás, de ezek a vállalatok mégiscsak Fordnak, a tőkésnek dolgoznak, a mi vállalataink azonban, amelyekben olykor lopások előfordulnak és amelyekben a munka nincsen mindig kellőképpen megszervezve, mégis a proletariátusnak dolgoznak.

Ezt az elvi különbséget nem szabad elfelejteni.

Térjünk most át népgazdaságunk egészének számadataira.

A mezőgazdaság. A mezőgazdaság összes termelése

1924—1925-ben, a háborúelőtti, 1913-as színvonalhoz viszonyítva, 71 százalékra emelkedett. Másszóval, 1913-ban háborúelőtti árakban kifejezve valamivel több mint 12 milliárd rubel volt a termelés értéke, 1924—1925-ben pedig valamivel több mint 9 milliárd. Tervező szerveink adatai alapján feltételezhető, hogy jövőre, 1925—1926-ban 11 milliárd rubelre, vagyis a háborúelőtti termelés 91 százalékára emelkedik a termelés. A mezőgazdaság fejlődik — ez a következtetés önmagától adódik.

Az ipar. Ha az egész ipart nézzük, mind az államit, mind a koncesszióban levő ipart, mind a magánipart, akkor azt látjuk, hogy az ipar összes termelése 1913-ban 7 milliárd rubel volt, 1924—1925-ben pedig 5 milliárd. Ez a háborúelőtti termelés 71 százaléka. Tervező szerveink számításai szerint a termelés a következő évben eléri a 6,5 milliárdot, vagyis a háborúelőtti színvonal 93 százalékát. Az ipar fejlődik. Ebben az évben gyorsabban fejlődött, mint a mezőgazdaság.

Külön ki kell emelnünk a villamosítás kérdését. A GOELRO terv szerint 10—15 év folyamán 30 erőművet kell felépítenünk, amelyek kapacitása 1 500 000 kilowatt, értéke pedig 800 millió aranyrubel. Az Októberi Forradalom előtt az erőművek kapacitása 402 000 kilowatt volt. Az eddig felépített erőművek kapacitása 152 350 kilowatt, 1926-ban pedig a terv szerint további 326 000 kilowattal nő erőműveink kapacitása. Ha a fejlődés ilyen ütemben folytatódik, 10 év alatt, vagyis körülbelül 1932-re (a terv végrehajtásának legkorábbi határideje) a Szovjetunió villamosítási tervét megvalósítjuk.

Az erőművek építésével párhuzamosan növekszik a villamosipar, amelynek 1925—1926. évi terve a háborúelőtti termelés 165—170 százalékát irányozta elő. Meg kell azonban állapítanunk, hogy a nagy vízierőművek építése a terv által előirányzott összeghez viszonyítva óriási többletkiadást okoz. A Volhovsztroj költségelőirányzata például, amelyet eredetileg 24 300 000 „előirányzati" rubelben állapítottak meg, 1925 szeptemberérére pedig 95 200 000 stabil rubelre emelkedett, ami a vízierőművek első sorozatának felépítésére fordított összeg 59 százaléka, holott a Volhovsztroj kapacitása ez erőművek kapacitásának csupán 30 százaléka. A Zemo-Avcsali Vízierőmű költségelőirányzata 2 600 000 aranyrubel volt, a legutóbbi igénylések pedig körülbelül 16 millió stabil rubelre rúgnak, s ebből az összegből 12 milliót már el is költöttek.

Ha összehasonlítjuk az állami és a különböző formájú egyesült szövetkezeti ipar termelését a magánipar termelésével, a következőket látjuk: 1923—1924-ben az ipar össztermeléséből az állami és a szövetkezeti iparra 76,3 százalék, a magániparra 23,7 százalék jutott, 1924—1925-ben az állami és a szövetkezeti ipar részaránya 79,3 százalék volt, a magániparé pedig 23,7 helyett már csak 20,7 százalék.

A magánipar részaránya tehát ez alatt az idő alatt csökkent. A jövő évben az állami és a szövetkezeti ipar részaránya előreláthatólag körülbelül 80 százalék lesz, a magániparé pedig 20 százalékra csökken. Abszolút számokban kifejezve a magánipar növekszik, de minthogy az állami és szövetkezeti ipar

még gyorsabban növekszik, a magánipar részaránya fokozatosan csökken.

Ez olyan tény, amellyel feltétlenül számolnunk kell, s amely azt bizonyítja, hogy a szocialista ipar túlsúlya a magániparral szemben — vitathatatlan tény.

Ha az állam kezében levő vagyont és a magánvállalkozók kezében levő vagyont vesszük, azt látjuk, hogy ezen a téren is — az Állami Tervbizottság kontrolszámait veszem alapul — a proletár állam van fölényben, mert az állam legalább 11,7 milliárdos alappal rendelkezik (stabil rubelben), míg a magántulajdonosok, főképpen parasztgazdaságok, alapjainak értéke legfeljebb 7,5 milliárd.

Ez a tény azt bizonyítja, hogy a társadalmasított alapok hányada igen nagy, és ez a hányad a nem-társadalmasított szektor vagyonának hányadához viszonyítva növekszik.

Rendszerünket a maga egészében mindazonáltal nem lehet sem még kapitalistának, sem már szocialistának nevezni. Rendszerünk, a maga egészében véve, átmeneti rendszer a kapitalizmusból a szocializmusba, olyan rendszer, amelyben, a termelés terjedelmét tekintve, még mindig túlsúlyban van a magántulajdonos paraszti termelés, de amelyben a szocialista ipar hányada állandóan növekszik. A szocialista ipar hányada úgy növekszik, hogy ez az ipar, élve adottságaival: koncentráltságával, szervezettségével, azzal, hogy nálunk proletárdiktatúra van, azzal, hogy a közlekedést az állam tartja kezében, azzal, hogy a hitelrendszer a miénk, azzal, hogy a bankok a miéink — mindezekkel az adottságokkal élve, szocialista iparunk,

amelynek részesedése az ország össztermelésében egyre nagyobb, fejlődése során kezdi maga alá gyűrni a magánipart, s kezdi magához alkalmazni és vezetni a többi gazdasági formát. Ez a falu sorsa: a falunak követnie kell a várost, a nagyipart.

Ez a legfőbb következtetés, amelyet levonhatunk, ha felvetjük rendszerünk jellegének kérdését, azt a kérdést, hogy mekkora a szocialista ipar hányada ebben a rendszerben, mekkora a magántőkés ipar hányada, s végül, hogy mekkora a kis — főképpen paraszti — árutermelés hányada a népgazdaság egészében.

Néhány szót az állami költségvetésről. Önök bizonyára tudják, hogy állami költségvetésünk 4 milliárd rubelre emelkedett. Ha háborúelőtti rubelekben számolunk, azt látjuk, hogy állami költségvetésünkben a háborúelőtti idők állami költségvetésének nem kevesebb mint 71 százaléka. Továbbá, ha az általános állami költségvetéshez hozzáadjuk a helyi költségvetések összegét, már amennyire azt ki tudjuk számítani, akkor állami költségvetésünk az 1913. évi költségvetésnek nem kevesebb mint 74,6 százaléka. Jellemző, hogy állami költségvetésünkben a nem adóból származó bevételek részaránya sokkal nagyobb, mint az adóból származó bevételeké. Mindez szintén azt bizonyítja, hogy gazdaságunk fejlődik és halad.

Az állami és szövetkezeti vállalatokból származó multévi nyereségünk kérdésének igen komoly jelentősége van, minthogy mi tőkében szegény ország vagyunk, olyan ország, amely nem kap külföldről nagy kölcsönöket. Éberen szemmel kell tartanunk

ipari, kereskedelmi vállalatainkat, bankjainkat és szövetkezeteinket, hogy tudjuk, mit fordíthatunk majd iparunk továbbfejlesztésére. Az összszövetségi jelentőségű állami ipar és a Kohó- és Gépipari Főigazgatóság 1923—1924-ben, úgy tudom, körülbelül 142 millió stabil rubel nyereséget hozott. Ebből 71 millió jutott a kincstárnak. 1924—1925-ben már 315 millió a nyereség. Ebből a terv szerint 173 millió jut a kincstárnak.

Az összszövetségi jelentőségű állami kereskedelem 1923—1924-ben körülbelül 37 millió hasznot hozott, ebből 14 millió jutott a kincstárnak. 1925-ben, az árcsökkentési politika következtében a haszon kevesebb: 22 millió. Ebből az összegből 10 millió jut a kincstárnak.

A külkereskedelem vonalán 1923—1924-ben több mint 26 millió rubel volt a hasznunk, ebből körülbelül 17 millió jutott a kincstárnak. 1925-ben a külkereskedelen 44 milliót fog adni, helyesebben máris ennyit adott.Ebből 29 millió jut a kincstárnak.

A Pénzügyi Népbiztosság adatai szerint a bankok nyeresége 1923—1924-ben 46 millió volt, ebből 18 milliót kapott az állam, 1924—1925-ben a több mint 97 milliós nyereségből 51 millió jutott az államnak.

A fogyasztási szövetkezetek nyeresége 1923—1924-ben 57 millió volt, a mezőgazdasági szövetkezeteké 4 millió.

Az imént ismertetett számadatok kisebb-nagyobb mértékben csökkentett számadatok. Önök tudják, hogy ennek mi az oka. Tudják, hogyan kalkulálnak gazdasági szerveink, hogy több maradjon nekik

bővítésre. Ha ezek a számok önöknek kicsiknek tűnnek fel, s valóban kicsinyek, vegyék figyelembe, hogy ezek valamennyire csökkentett számok.

Néhány szóval kitérek külkereskedelmi forgalmunkra.

Ha egész 1913-as kereskedelmi forgalmunkat 100-nak vesszük, azt látjuk, hogy külkereskedelmünk 1923—1924-ben a háborúelőtti színvonal 21 százalékát, 1924—1925-ben a háborúelőtti színvonal 26 százalékát érte el. 1923—1924-ben kivitelünk 522 millió rubel, behozatalunk 439 millió, összes forgalmunk 961 millió, aktív egyenlegünk 83 millió volt. 1923—1924-ben aktív kereskedelmi mérlegünk volt. 1924—1925-ben a kivitel 564 millió, a behozatal 708 millió, az összes forgalom 1 272 millió, az egyenleg mínusz 144 millió volt. Ebben az évben külkereskedelmi mérlegünk 144 millió rubel passzív egyenleggel zárult.

Engedjék meg, hogy ezzel valamivel részletesebben foglalkozzak.

Az elmult gazdasági évnek ezt a passzív egyenlegét gyakran azzal hajlandók magyarázni, hogy ebben az évben a rossz termés miatt sok gabonát importáltunk. De mi csak 83 millió rubel értékű gabonát importáltunk, itt pedig 144 milliós passzívánk van. Mire vezet ez a passzíva ? Azáltal, hogy többet vásárolunk, mint amennyit eladunk, többet importálunk, mint amennyit exportálunk, bizonytalanná tesszük fizetési mérlegünket, tehát valutánkat is. A XIII. pártkongresszustól utasítást kaptunk arra, hogy a pártnak minden áron aktív kereskedelmi mérlegre kell törekednie[58]. Meg kell vallanom, hogy

ezen a téren mindannyian, a szovjet szervek és a Központi Bizottság egyaránt, igen súlyos hibát követtünk el azzal, hogy nem hajtottuk végre a kapott utasítást. Ezt az utasítást nehéz lett volna teljesíteni, de bizonyos nyomással mégis tudtunk volna legalább némi aktív egyenleget elérni. Elkövettük ezt a súlyos hibát, s a kongresszusnak ezt ki kell javítania. A Központi Bizottság különben maga is azon volt, hogy ezt a hibát kijavítsa, s az idén novemberben egy külön ülésen, behozatalunk és kivitelünk számadatainak felülvizsgálása alapján, határozatot hozott, amelynek értelmében a jövő évben — azon az ülésen jövőévi külkereskedelmi forgalmunk főbb tételeit vázoltuk fel — külkereskedelmi mérlegünknek legalább 100 milliós aktív egyenleggel kell zárulnia. Ez okvetlenül szükséges. Ez teljesen elengedhetetlen egy olyan országban, mint a mi országunk, ahol kevés a tőke, ahová külföldről egyáltalán nem vagy csak elenyésző mértékben áramlik be tőke, és ahol a fizetési mérleget, a fizetési mérleg egyensúlyát a kereskedelmi mérleg segítségével kell fenntartani, hogy cservonyecünk, valutánk, meg ne inogjon s hogy valutánk megóvása révén továbbra is módunkban legyen iparunkat és mezőgazdaságunkat továbbfejleszteni. Mindannyian tapasztalták, hogy mit jelent az ingadozó valuta. Nem szabad visszaesnünk ebbe a szerencsétlen helyzetbe, és mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy eleve kiküszöböljük mindazokat a tényezőket, amelyek a jövőben valutánk megingásával fenyegető viszonyok kialakulására vezethetnének.

Ezeket a számadatokat és megfontolásokat akartam közölni népgazdaságunk egészére vonatkozólag, külön iparunkra és külön mezőgazdaságunkra vonatkozólag, a szocialista iparnak a többi gazdasági formához viszonyított arányára vonatkozólag és szocialista építésünknek azokra a vezérelveire vonatkozólag, amelyekről előljáróban beszéltem és amelyek talaján pártunk Központi Bizottsága áll.

2. Az ipar és a mezőgazdaság

Ha mármost azokat a kérdéseket vesszük, amelyek közvetlenül az iparra és a mezőgazdaságra vonatkoznak, jelenlegi és közeljövőbeli kölcsönös viszonyuk szempontjából, ezeket a kérdéseket négy pontban foglalhatjuk össze.

Először. Még mindig agrárország vagyunk: a mezőgazdaság termelése túlsúlyban van az ipar termelésével szemben. Az ipar terén a leglényegesebb az, hogy az ipar már majdnem teljesen elérte a háborúelőtti színvonalat, hogy ezen a téren a további lépések azt jelentik, hogy az ipar új technikai bázison, új berendezés felhasználásával fog fejlődni, és hogy megindul az új gyárépítkezés. Ez igen nehéz feladat. Ahhoz, hogy ezt a küszöböt átléphessük, ahhoz, hogy az iparunkban már meglevő lehetőségek maximális kihasználásának politikájáról áttérhessünk az új technikai bázison, az új gyárépítkezések alapján működő új ipar felépítésének politikájára — ennek a küszöbnek átlépéséhez igen nagy tőkékre van szükségünk. Minthogy azonban jelentős tőkehiánnyal küszködünk, iparunk fejlődése a jövőben minden

valószínűség szerint nem lesz olyan gyorsütemű, mint eddig.

Más a helyzet a mezőgazdaság terén. Nem mondhatjuk, hogy azokat a lehetőségeket, amelyek a mezőgazdaságban, annak mai technikai bázisa mellett benne rejlenek, már teljesen kimerítettük. A mezőgazdaság, az ipartól eltérően, bizonyos ideig a mai technikai bázison is gyors ütemben fejlődhet. Pusztán a parasztság kultúrájának, képzettségének emelése, vagy olyan egyszerű dolog, mint a magtisztítás, már 10—15 százalékkal emelhetné a mezőgazdaság össztermését. Számítsák csak ki, mit jelent ez országos viszonylatban. Ilyen lehetőségek rejlenek még a földművelésben. A mezőgazdaság továbbfejlődése tehát egyelőre nem ütközik olyan technikai nehézségekbe, mint iparunk továbbfejlődése. Ezért az ipar mérlege a legközelebbi években mégkevésbbé felel majd meg a mezőgazdaság mérlegének, minthogy a mezőgazdaságban számos belső lehetőség lappang, amelyeket még korántsem használnak ki teljesen és amelyeket a legközelebbi években okvetlenül ki kell használni.

Mik a feladataink ezzel kapcsolatban?

Elsősorban az, hogy mindenáron fejlesszük állami nagyiparunkat, leküzdve az utunkban álló nehézségeket. Továbbá az, hogy fejlesszük a *helyi* típusú szovjet ipart. Elvtársak, nem összpontosíthatjuk minden figyelmünket csupán az országos ipar fejlesztésére, mert az országos ipar, központosított trösztjeink és szindikátusaink nem tudják kielégíteni 140 milliós lakosságunk változatos ízlését és szükségleteit. Ahhoz, hogy ezeket a szükségleteket kielégíthessük, feltét-

lenül el kell érnünk azt, hogy minden járásban, minden kerületben, minden kormányzóságban, minden területen, minden nemzeti köztársaságban felpezsdüljön az élet, az ipari élet. Ha nem adunk lendületet azoknak a szerte az országban lappangó helyi erőknek, amelyek a gazdasági építés céljaira felhasználhatók, ha nem támogatjuk minden erőnkből a helyi ipart, a járásoktól és a kerületektől fölfelé, ha nem fejlesztjük ki mindezeket az erőket, akkor nem tudjuk elérni országunkban a gazdasági építésnek azt az általános fellendülését, amelyről Lenin beszélt. Enélkül, a központ és a vidék érdekeinek és előnyeinek egybekapcsolása nélkül, nem oldhatjuk meg az építő kezdeményezés kifejlesztésének problémáját, országunk általános gazdasági fellendülésének problémáját, az ország lehető leggyorsabb iparosításának problémáját.

Másodszor. Régebben a fűtőanyag terén a túltermelés volt a probléma. Most rövidesen a fűtőanyagválság problémájával kerülünk szembe, mert iparunk gyorsabban növekszik, mint a fűtőanyagtermelés. Közel vagyunk ahhoz, hogy olyan helyzetbe kerülünk, amilyenben országunk a burzsoá rendszer idején volt, amikor nem volt elegendő fűtőanyag és kénytelenek voltunk fűtőanyagot importálni. Másszóval, kiderül, hogy a fűtőanyag mérlege nem felel meg az ipar mérlegének, hogy a fűtőanyagtermelés nincsen arányban az ipar szükségleteivel. Fejlesztenünk kell tehát fűtőanyaggazdaságunkat, javítanunk kell technikáját, hogy a fűtőanyagtermelés fejlődése utólérje, utólérhesse az ipar fejlődését.

Harmadszor. Van bizonyos aránytalanság a fém

mérlege és az egész népgazdaság mérlege között. Ha kiszámítjuk a minimális fémszükségletet és a maximálisan lehetséges fémtermelést, azt látjuk, hogy több tízmilliónyi fémhiányunk van. Gazdaságunk, és különösen iparunk, így nem tud továbbfejlődni. Ezért különös figyelmet kell fordítanunk erre a körülményre. A fém iparunk alapjainak alapja, s mérlegét összhangba kell hozni az ipar és a közlekedés mérlegével.

Negyedszer. Szakképzett munkaerőnk mérlege nem felel meg iparunk mérlegének. A sajtó több számadatot közölt erre vonatkozólag, s én nem akarom ezeket ismételni, csak annyit szeretnék mondani, hogy az iparnak 1925—1926-ban 433 000 további szakképzett munkásra lesz szüksége, mi azonban ennek a szükségletnek csak negyedrészét tudjuk kielégíteni.

Ötödször. Szeretném még egy hiányra és aránytalanságra felhívni a figyelmet, mégpedig arra, hogy a vasutak gördülőanyagának átlagos kihasználása minden normát túllép. A gördülőanyag munkájára olyan nagy a kereslet, hogy jövőre a mozdonyokat és a kocsiparkot a teherbírásnak nem 100 százalékára, hanem 120—130 százalékára kell kihasználnunk. Ilymódon el fog kopni a Közlekedésügyi Népbiztosság állótőkéje, s a közeljövőben katasztrofális helyzetbe kerülhetünk, ha idejében nem teszünk erélyes lépéseket.

Ezek azok a hiányok és aránytalanságok, amelyek népgazdaságunkban, és különösen iparunkban tapasztalhatók, s amelyeket le kell küzdeni.

3. *A kereskedelem kérdései*

Engedjék meg, hogy most áttérjek a kereskedelem kérdéseire. A számok arról tanuskodnak, hogy ezen a téren is, ugyanúgy mint az ipar terén, az állami szektor a magántőkés szektorhoz viszonyítva egyre inkább növekszik. A belkereskedelem összes forgalma a háború előtt árurubelben kifejezve 20 milliárd volt, 1923—1924-ben 10 milliárd, vagyis a háborúelőttinek 50 százaléka, 1924—1925-ben pedig 14 milliárd, vagyis 70 százalék. Kétségtelen, hogy a belső forgalom terén általános emelkedés tapasztalható. Ha megnézzük az állam részesedését ebben a forgalomban, azt látjuk, hogy 1923—1924-ben az állam a belkereskedelmi forgalom 45 százalékát tartotta kezében, a szövetkezetek része 19 százalék, a magántőke részesedése 35 százalék volt. A következő évben, vagyis 1924—1925-ben, az állam részesedése 50 százalék, a szövetkezetek részesedése 19 százalék helyett 24,7 százalék, a magántőke részesedése 35 százalék helyett 24,9 százalék. A magántőkének egyre kisebb, az államnak és a szövetkezeteknek pedig egyre nagyobb a részesedése az összes forgalomban. Ha a forgalmat két részre osztjuk: nagykereskedelemre és kiskereskedelemre, ugyanezt a tendenciát látjuk. A nagykereskedelem terén az állami kereskedelem 1923—1924-ben a forgalomnak valamivel több mint 62 százalékát, 1924—1925-ben 68,9 százalékát bonyolította le. A növekedés nyilvánvaló. A szövetkezetek részesedése 15 százalékról 19 százalékra növekedett. A magánkereskedelem részesedése 21 százalékról 11 százalékra esett. A kis-

kereskedelem területén az állam hányada 1923—1924-ben 16 százalék, 1924—1925-ben pedig majdnem 23 százalék volt. A szövetkezetek a mult évben a kiskereskedelem 25,9 százalékát, 1924—1925-ben 32,9 százalékát bonyolították le. A növekedés kétségtelen. A magántőke részesedése a kiskereskedelemben 1923—1924-ben 57 százalék volt, most 44,3 százalék. A kiskereskedelem terén nyilvánvalóan áttörtük a gátat. Tavaly a kiskereskedelemben a magántőke volt túlsúlyban, az idén az állam és a szövetkezet van túlsúlyban.

Az állami és a szövetkezeti szektor szerepének növekedését a nyersanyag- és gabonabegyüjtések terén a következő adatok mutatják: olajosmagvak 1924—1925-ben 65 százalék, len 94 százalék, gyapot csaknem 100 százalék, gabona 1923—1924-ben 75 százalék, 1924—1925-ben 70 százalék. Itt némi csökkenés tapasztalható. Általában kétségtelen, hogy a belkereskedelem terén, mind a nagykereskedelemben, mind a kiskereskedelemben, az állami és szövetkezeti szektor növekszik.

Az a tény, hogy a gabonabegyüjtés terén az állami szektor túlsúlyban van, de részaránya mindazonáltal kisebb mértékben növekszik mint tavaly, a gabonabegyüjtés terén elkövetett hibákra figyelmeztet. A begyüjtés terén elkövetett számítási hibát nemcsak a szovjet szervek rovására kell írni, hanem a Központi Bizottság rovására is, mert a Központi Bizottság köteles felügyelni a szovjet szervekre, a Központi Bizottság felelős mindenért, ami a szovjet szervekben történik. Ez az elszámítás arra vezethető vissza, hogy a tervezésnél nem vettük figyelembe, hogy az idén a piac helyzetében, a begyüjtés feltételeiben új, eltérő

mozzanatok vannak a tavalyi és a tavalyelőtti évhez viszonyítva. Ez az év volt az első év, amikor a gabonapiacon közigazgatási kényszerrendszabályok nélkül léptünk fel, amikor az adóterheket, az adóprést a minimumra csökkentettük, s amikor egyfelől a paraszt és másfelől a kormány felvásárlói egyenlő félként kerültek egymással szembe a piacon. Ezeket a körülményeket nem vették számításba tervező szerveink, amelyek 1926 január 1-ig az évi gabonabegyüjtés 70 százalékát akarták teljesíteni. Nem számoltunk azzal, hogy a paraszt is tud manőverezni, hogy valutaáruját: a búzát, további áremelkedésre számítva, későbbre teszi el, s egyelőre inkább más, kevésbbé értékes gabonafélékkel lép a piacra. Ezzel nem számoltunk. Emiatt átalakítottuk a begyüjtési tervet és csökkentettük a gabonakiviteli tervet ugyanúgy, mint ennek megfelelően a behozatali tervet is. Olyan export-import terven dolgozunk, amelynek legalább száz millió rubeles aktív egyenleget kell eredményeznie, de ez a terv még nem készült el teljesen.

4. *Az osztályok, aktivitásuk, kölcsönös viszonyuk*

Az ország népgazdaságának fejlődése az anyagi helyzet, mégpedig elsősorban a munkásosztály anyagi helyzetének megjavulására vezetett. A munkásosztály deklasszáltsága már rég a multé. A munkásosztály gyors ütemben regenerálódik és fejlődik. Ezt mutatják a következő számadatok: 1924 április 1-én, ha valamennyi munkást számítjuk, az ipar minden formájában dolgozó munkásokat, beleértve a kisiparban dolgozókat, az idénymunkásokat és a mezőgazdasági munkásokat is, a Munkaügyi Népbiztos-

ság adatai szerint, 5 500 000 munkásunk volt, ebből 1 millió mezőgazdasági munkás és 760 000 munkanélküli. 1925 október 1-ére a munkások száma már több mint 7 millió volt, ebből 1 200 000 mezőgazdasági munkás és 715 000 munkanélküli. A munkásosztály növekedése kétségtelen.

Egy munkás átlagos havi keresete, az egész ipart véve alapul, 1925 áprilisában 35 stabil rubel volt, vagyis a háborúelőtti kereset 62 százaléka. 1925 szeptemberérére 50 rubel, vagyis a háborúelőttinek 88,5 százaléka. Vannak egyes iparágak, amelyekben túlszárnyalták a háborúelőtti színvonalat. Egy munkás átlagos napi reálbére árurubelben kifejezve 1925 áprilisában 0,88 rubel, 1925 szeptemberében pedig 1,21 rubel volt. Az egy ledolgozott munkanap után egy főre jutó átlagos kereset háborúelőtti rubelben, az egész ipart véve alapul, 1924 áprilisában 4,18, 1925-ben 6,14 rubel, vagyis a háborúelőttinek 85 százaléka volt. Ha a munkabér és a munkatermelékenység hónaponkénti arányát vizsgáljuk, azt látjuk, hogy ezek két vonalon haladnak: növekszik a munkabér, növekszik a munka termelékenysége. De júniusban és júliusban a munkabér emelkedett, a munka termelékenysége ellenben kisebb mértékben emelkedett, mint a munkabér. Ez azzal magyarázható, hogy a munkások egy része szabadságon volt és hogy új munkásrétegek: félparasztok jöttek a gyárakba.

Most áttérek a *munkabér*alapra. A munkabéralap, a Munkaügyi Népbiztosság adatai szerint (az ipart veszem alapul, s nem érintem a többi gazdasági ágakat) 1923—1924-ben 808 millió, 1924—1925-ben valamivel több mint 1 200 millió rubel volt.

1925—1926-ban pedig előreláthatólag 1 700 millió rubel lesz.

Elvtársak, nem térek ki arra, hogy milyen célokra használják fel a *társadalombiztosítási* alapokat, ezt mindannyian tudják. Engedjék meg, hogy egy általános számadatot közöljek, hogy tájékoztassam önöket arról, mennyit költ a proletár állam munkásbiztosításra. 1924—1925-ben a biztosítottak száma 6 700 000 volt, 1925—1926-ban előreláthatólag 7 millió lesz. Az átlagos bérlevonás 1924—1925-ben a munkabér 14,6 százaléka volt, 1925—1926-ban pedig az előirányzat szerint 13,84 százalék lesz. Ez azt jelenti, hogy 1924—1925-ben összesen 422 milliót fordítottunk erre a célra, 1925—1926-ra pedig 588 milliót irányoztunk elő. Talán nem lesz felesleges elmondanom, hogy ebből az alapból, amelyet a mult évben létesítettünk, bizonyos összeg, mintegy 71 millió rubel a társadalombiztosítási pénztárakban maradt.

Ami a parasztságot illeti, a mezőgazdasági termelés emelkedésével természetesen velejárt a parasztlakosság anyagi helyzetének javulása. Tervező szerveink adataiból kitűnik, hogy a parasztlakosság személyes fogyasztása, e fogyasztás növekedésének százaléka magasabb annál a százaléknál, amelyben a városi lakosság fogyasztása növekszik. A paraszt jobban táplálkozik, s termelt javaiból sokkal nagyobb részt hagy meg személyes fogyasztására, mint a mult évben.

Miben nyilvánult meg az a segítség, amelyet a proletár állam a szegényparaszti gazdaságoknak és a rossz termés áldozatainak nyujtott? A Pénzügyi Népbiztosság megállapítja, hogy a szegényparaszt-

ságnak 1924—1925-ben nyujtott pénzbeli segítség nem teljesen pontos összegezés szerint 100—105 millió rubel, mégpedig 60 millió rubel adó- és biztosítási engedmény formájában; továbbá a rossz termés következményei elleni küzdelmet szolgáló alapból 24 millió rubel, hitel formájában 12 millió rubel. A rossz termés áldozatainak nyujtott segítség 1924-ben több mint 7 millió lakosú vidékre terjedt ki. Ezen a vonalon mintegy 108—110 millió rubelt költöttek el, mégpedig az állami költségvetés keretében 71 milliót és 38 milliót a társadalmi szervezetek és a bankok pénzeszközeiből. Ezenkívül egy 77 milliós alapot létesítettünk az aszály elleni küzdelem céljaira. Ebben nyilvánult meg az a segítség, amelyet a proletár állam a parasztság szegény rétegeinek nyujtott, amely segítség persze elégtelen, de mégiscsak olyan, hogy érdemes róla néhány szóban megemlékezni.

A munkásosztály és a parasztság anyagi helyzetének javulása elengedhetetlen feltétele annak, hogy építésünk terén előrehaladhassunk. Látjuk, hogy nálunk ez az előfeltétel már megvan.

Néhány szót a tömegek aktivitásának fokozódásáról. Belső helyzetünkben a legfontosabb jelenség, amely szembeötlik és amely fölött semmiképpen sem lehet elsiklani, az, hogy a munkások és a parasztok anyagi helyzetének javulásával kapcsolatban fokozódott politikai aktivitásuk, hogy élesebben bíráló szemmel nézik hibáinkat, hogy hangosabban beszélnek a gyakorlati munkánkban tapasztalható fogyatékosságokról. Valamennyi osztály és valamennyi társadalmi csoport aktivizálódásának időszakába lép-

tünk. Aktivizálódott a munkásosztály, aktivizálódott a parasztság, mégpedig valamennyi társadalmi csoportja, aktivizálódott az új burzsoázia is, aktivizálódtak falusi ügynökei (a kulákok), aktivizálódtak értelmiségi képviselői. Ez a tény adott alapot arra a politikai fordulatra, amelyet a XIV. konferencia határozatai fejeznek ki. A párt új falusi irányvonala főképpen a következőkben jutott kifejezésre: a Szovjetek aktivizálásának politikájában, a szövetkezetek, a szakszervezetek aktivizálásának politikájában, azokban az engedményekben, amelyeket a földbérlet és a bérmunka kérdésének pontosabb szabályozásával a parasztságnak nyujtottunk, továbbá a szegényparasztságnak nyujtott anyagi segítségben, a középparaszttal való tartós szövetség politikájában, a hadikommunizmus maradványainak kiküszöbölésében. Az elvtársak nagyon jól tudják, hogy a mult év végén és ez év elején milyen volt nálunk a helyzet a falun. A parasztok általános elégedetlensége fokozódott, helyenként pedig még felkelési kisérletek is előfordultak. Ezek a körülmények határozták meg a párt új falusi politikáját.

Ezek annak a politikának az alapjai, amelyet a párt a parasztság irányában a tömegek aktivitásának fokozódása és szervezeteik felélénkülése időszakában folytat, s e politika célja az, hogy a falusi viszonyokat rendezze, hogy a falun a proletariátusnak és pártjának tekintélyét növelje, s a proletariátus és a szegényparasztság tartós szövetségét a középparasztsággal biztosítsa.

Önök tudják, hogy ez a politika teljesen bevált.

5. Lenin három jelszava a parasztkérdésben

Helyesen jártunk-e el, amikor a középparasztra vettük az irányt? Mit jelent az új irány elvi szempontból? Nem adott-e nekünk erre vonatkozóan Lenin valamilyen útmutatást?

Azt mondják, hogy a Kommunista Internacionálé II. kongresszusán a parasztkérdésben elfogadtak egy határozatot, amelyben az áll, hogy a hatalomért folyó harc időszakában a proletariátus szövetségese csak a szegényparasztság lehet, s hogy a középparasztságot csak éppen semlegesíthetjük. Igaz-e ez? Igaz. Lenin ezt a határozatot a hatalom felé haladó pártokra vonatkozólag írta[59]. Mi ellenben olyan párt vagyunk, amely már hatalomra jutott. Ez a különbség. A parasztság kérdésében, a munkásoknak a parasztsággal vagy a parasztság bizonyos rétegeivel való szövetsége kérdésében a leninizmusnak három alapvető jelszava van, amelyek a forradalom három időszakának felelnek meg. A lényeg az, hogy helyesen válasszuk meg az első jelszóról a másodikra, s a másodikról a harmadikra való áttérés pillanatát.

Régebben, amikor a polgári forradalom felé haladtunk, amikor mi, bolsevikok, először vázoltuk fel a parasztság irányában folytatandó taktikánkat, Lenin azt mondta: szövetség az *egész* parasztsággal a cár és a földesurak ellen, a kadetpárti burzsoázia semlegesítése mellett. Ezzel a jelszóval indultunk akkor a polgári forradalomba, és győztünk. Ez volt forradalmunk első szakasza.

Azután, amikor a második szakaszhoz, Októberhez közeledtünk, Lenin az új helyzetnek megfelelő

új jelszót adott ki: a proletariátus szövetsége a *falusi szegénységgel* valamennyi burzsoá ellen, a középparasztság *semlegesítése* mellett. Erre a jelszóra van szükségük azoknak a kommunista pártoknak, amelyek a hatalom felé haladnak. Sőt, a középparasztsággal való szövetségre nem számíthatnak még akkor sem, amikor a hatalmat ugyan már kivívták, de még nem szilárdították meg. A középparaszt — körültekintő ember. Megnézi, ki győz, vár, és csak akkor, amikor elkergetted a földesurakat és a burzsoáziát és felülkerekedtél, csak akkor lép veled szövetségre. Ezért középparaszt. Forradalmunk második szakaszában tehát már nem a munkások és az *egész* parasztság szövetségének jelszavával meneteltünk, hanem a proletariátus és a *szegény*parasztság szövetségének jelszavával.

És később? Később, miután visszavertük az imperialisták támadásait és eléggé megszilárdítottuk a hatalmat, amikor a széleskörű szocialista építés szakaszába léptünk, Lenin kiadta a harmadik jelszót: a proletariátus és a szegényparasztság *tartós szövetsége* a középparasztsággal. Ez a jelszó az egyetlen helyes jelszó, amely megfelel forradalmunk új időszakának, a széleskörű építés időszakának. Helyes nemcsak azért, mert most számíthatunk a szövetségre, hanem azért is, mert amikor a szocializmust építjük, a falusi embereknek nemcsak millióit, hanem tízmillióit kell megmozgatnunk. Másképpen nem lehet szocializmust építeni. A szocializmus nemcsak a várost öleli fel. A szocializmus a gazdaság olyan szervezete, amely a termelési és munkaeszközök társadalmasítása alapján egyesíti az ipart és a föld-

művelést. A gazdaság e két ágának egyesítése nélkül szocializmus lehetetlen.

Így vagyunk a leninizmusnak a parasztsággal való szövetségről szóló jelszavaival.

Az, amit Lenin a Kommunista Internacionále II. kongresszusán mondott, feltétlenül helyes, mert amikor a hatalom felé haladunk, illetőleg amikor még nem jutottunk el odáig, hogy a meghódított hatalmat megszilárdítsuk, akkor csak a szegényparasztsággal való szövetségre számíthatunk, semlegesítve a középparasztot. De amikor megerősödtünk, megmarkoltuk a hatalmat, építeni kezdtünk és amikor már tízmilliókat kell megmozgatnunk, az egyetlen helyes jelszó a proletariátus és a szegényparasztság szövetsége a középparaszttal.

Ez az átmenet a „proletariátus és a szegényparasztság szövetsége" régi jelszavától, a középparasztság semlegesítésének régi jelszavától, a középparasztsággal való tartós szövetség jelszavára már pártunk VIII. kongresszusán megtörtént. Hadd idézzek egy részletet Leninnek e kongresszus megnyitásán mondott beszédéből. Íme:

„A régi idők szocializmusának legjobb képviselői — amikor még hittek a forradalomban és elméletileg és eszmeileg szolgálták azt — a parasztság *semlegesítéséről* beszéltek, azaz arról, hogy a középparasztságot olyan társadalmi réteggé tegyük, amely, ha nem is nyujt aktív segítséget a proletariátus forradalmának, legalább nem akadályozza, legalább semleges, nem áll ellenségeink pártjára. A feladatnak ez az elvont, elméleti kitűzése teljesen világos számunkra. *De nem elegendő. A szocialista építésnek* olyan *szakaszába* léptünk, *amikor* konkrétan, részletesen ki *kell* dolgoznunk a falusi munka tapasztalatain kipróbált alap-

vető szabályokat és utasításokat, amelyeknek vezérfonalul kell szolgálniok számunkra ahhoz, hogy a *középparaszthoz való viszonyunkban a tartós szövetség talajára helyezkedjünk*"*[60].

Ez az elméleti alapja a párt politikájának, amely a jelen történelmi időszakban a középparasztsággal való tartós szövetségre számít.

Aki a Kommunista Internacionále II. kongresszusának Lenin által írt határozatával akarná megcáfolni Leninnek ezeket a szavait — az mondja meg nyiltan.

Ez a kérdés elméleti oldala. Lenin tanítását nem egyes részeiben, hanem egészében tesszük magunkévá. Leninnek a parasztságot illetőleg három jelszava volt: az első — a polgári forradalom idején, a második — az Októberi Forradalom idején, és a harmadik — a Szovjethatalom megszilárdulása után. Aki ezt a három jelszót valamilyen közös jelszóval akarja helyettesíteni, durva hibát követ el.

Ez a kérdés elméleti oldala. A gyakorlatban pedig az a helyzet, hogy, miután az Októberi Forradalmat végrehajtottuk, a földbirtokosokat elkergettük és a földet a parasztok közt szétosztottuk, világos, hogy Oroszországot — mint Lenin mondja — többé-kevésbbé középparasztosítottuk és most a falun a többség, noha a differenciálódás folytatódik, középparaszt.

A differenciálódás természetesen folytatódik. A „nep" viszonyai közt, a mai szakaszban, nem is lehet másképpen. De ez a differenciálódás lassan halad előre. Nemrégen olvastam egy kézikönyvet,

* Mindenütt az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

amelyet alighanem a Központi Bizottság agitációs és propaganda osztálya adott ki, és egy másik kézikönyvet, amely, ha nem tévedek, a leningrádi szervezet agitációs és propaganda osztálya kiadásában jelent meg. Ha ezek a kézikönyvek hitelt érdemelnek, kitűnik, hogy a cár alatt nálunk körülbelül 60% volt a szegényparaszt, most viszont 75%; a cár alatt körülbelül 5% volt a kulák, most viszont 8 vagy 12%; a cár alatt ennyi meg ennyi volt a középparaszt, most viszont kevesebb. Nem akarok kemény szavakat használni, de meg kell mondanom, hogy ezek a számok az ellenforradalomnál is rosszabbak. Hogyan tud egy ember, aki marxista módon gondolkozik, ilyen dolgokat kisütni, sőt még ki is nyomatni, méghozzá kézikönyvben? Mint a Központi Bizottság egyik tagja, természetesen én is felelek ezért a hallatlan baklövésért. Ha a cár alatt, amikor a kuláktenyésztés politikáját folytatták, amikor volt földmagántulajdon, amikor a föld adás-vétel tárgya lehetett (ami különösen fokozza a differenciálódást), amikor olyan kormány volt hatalmon, amely mindenképpen siettette a differenciálódást, a szegényparasztság mégsem volt több, mint 60%, akkor hogyan volt lehetséges, hogy a mi kormányunk, a Szovjet Kormány alatt, amikor nincs földmagántulajdon, vagyis a földet kivonták a forgalomból, tehát megvan a differenciálódásnak ez az akadálya, amikor már vagy két évig foglalkoztunk kuláktalanítással, amikor mindmáig sem hagytunk fel egészen a kuláktalanítás minden módszerével, amikor külön hitel- és szövetkezeti politikát folytatunk, amely nem kedvez a differenciálódásnak — hogyan

volt lehetséges, hogy ilyen akadályok ellenére nálunk — állítólag — mégis sokkal nagyobb a differenciálódás, mint a cár alatt, sokkal több a kulák meg a szegényparaszt, mint a multban? Hogyan tudnak ilyen hallatlan badarságot összefecsegni emberek, akik marxistáknak nevezik magukat? Ezen csak mulatni lehetne, ha nem volna olyan szomorú. (Derültség.) Ugyanazt mondhatjuk a Központi Statisztikai Hivatal siralmas júniusi gabona- és takarmánymérlegéről, amelyből az derül ki, hogy a zsírosparasztoknál volt állítólag az árufeleslegeknek 61%-a, a szegényparasztságnál — semmi, a középparasztságnál pedig a fennmaradó százalék. A nevetséges ebben az, hogy a Központi Statisztikai Hivatal néhány hónap mulva egy másik számmal hozakodott elő: nem 61%, hanem 52%. S nemrég a Központi Statisztikai Hivatal már nem 52%-ot, hanem 42%-ot jelentett. Hát szabad így számolni? Mi hiszünk abban, hogy a Központi Statisztikai Hivatal a tudomány fellegvára. Úgy tudjuk, hogy a Központi Statisztikai Hivatal számadatai nélkül egyetlen igazgatási szerv sem számíthat ki semmit és nem tervezhet semmit. Úgy tudjuk, hogy a Központi Statisztikai Hivatalnak objektív, minden előítélettől ment adatokat kell szolgáltatnia, mert ha a számadatokat valamilyen eleve eltökélt nézethez próbálják igazítani — bűncselekményt követnek el. De hogyan hihetünk ezek után a Központi Statisztikai Hivatal számadatainak, ha már ő maga sem hisz bennük?

Egyszóval: Minthogy az agrárforradalom eredményeképpen középparasztosítottuk a falut, minthogy a differenciálódás ellenére is a falun a közép-

parasztság van többségben, építő munkánk és a lenini szövetkezeti terv pedig a parasztság zömének bevonását követeli, tehát — a középparasztsággal való szövetség politikája a „nep" viszonyai között az egyetlen helyes út.

Ez a kérdés gyakorlati oldala.

Nézzük csak meg, hogyan fogalmazta meg Lenin feladatainkat, amikor megindokolta az új gazdasági politikát. Magam előtt látom Lenin „A terményadóról" című brosúrájának vázlatát, amelyben Lenin világosan és szabatosan megadja a fő vezérfonalakat.

„*A lényeg, a próbakő,* most a termékek mennyiségének növelése lesz (lett)... Következésképpen: a mezőgazdaságban a középparasztra kell «tenni a tétet».

Az iparkodó paraszt mint gazdasági fellendülésünk központi alakja»" (XXVI. köt. 312—313. old.).

Tehát: a földművelésben a középparasztra venni az irányt, az iparkodó paraszt mint gazdasági fellendülésünk központi alakja. Ezt írta Lenin 1921-ben.

Ez az eszme, elvtársak, volt az alapja azoknak a határozatoknak és a parasztgazdaságnak tett azon engedményeknek, amelyeket pártunk XIV., áprilisi konferenciáján elfogadtunk.

Milyen viszonyban vannak a XIV., áprilisi pártkonferencia határozatai azzal a szegényparasztság körében végzendő munkáról szóló határozattal, amelyet a Központi Bizottság októberben[61] egyhangúlag hozott, mint ahogyan egyhangúlag fogadta el a XIV. konferencia határozatait is? A fő feladat, amely a Központi Bizottság októberi plénumán előttünk állott, az volt, hogy ne engedjük meghiúsítani az áprilisi konferencián kidolgozott politikát,

a középparasztsággal való tartós szövetség politikáját, ne engedjük meghiúsítani ezt a politikát, mivel pártunkban olyan hangok hallatszottak, hogy a középparasztsággal való tartós szövetség politikája helytelen vagy elfogadhatatlan. Olyan hangok is hallatszottak, hogy a középparasztsággal való tartós szövetség a szegényparasztság mellőzését jelenti, hogy egyesek a szegényparasztság megkerülésével igyekeznek a középparasztsággal tartós szövetségre lépni. Ez ostobaság, elvtársak, de tény, hogy voltak ilyen hangok. Talán valami újat jelentett nekünk a szegényparasztság kérdése, amikor az októberi plénumra összegyűltünk? Természetesen nem. Amíg szegényparasztság van, szövetségben kell lennünk a szegényparasztsággal. Ezt már 1903 óta tudjuk, amikor Lenin „A falusi szegénységhez"[62] című brosúrája először megjelent. Azért vagyunk marxisták, azért vagyunk kommunisták, hogy a falun a szegényparasztságra támaszkodjunk. Ki másra támaszkodhatnánk? Ez a kérdés nem új, semmi újat nem jelentett és nem is jelenthetett nekünk sem áprilisban, sem októberben, sem a konferencián, sem a Központi Bizottság plénumán. Ha a szegényparasztság kérdése mégis felmerült, azokkal a tapasztalatokkal kapcsolatban merült fel, amelyeket a Szovjetek újjáválasztása idején gyűjtöttünk. Mi tűnt ki? A Szovjeteket aktivizáltuk. Kezdtük meghonosítani a szovjet demokráciát. De mi célból? Hiszen a szovjet demokrácia a munkásosztály vezetését jelenti. Hiszen semmiféle szovjet demokráciát nem lehet igazi szovjet és igazi proletár demokráciának nevezni, ha a vezetés benne nem a proletariátusé és pártjáé. De mit jelent a

szovjet demokrácia a proletariátus vezetésével? Azt jelenti, hogy a proletariátusnak falusi ügyvivőkre van szüksége. S kik legyenek ezek az ügyvivők? A szegényparasztság képviselői. S milyen helyzetben volt a szegényparasztság, amikor felélénkítettük a Szovjeteket? Teljesen szétforgácsolt, megosztott állapotban. Nemcsak a szegényparasztság egyes elemeinek, hanem egyes kommunistáknak is úgy tetszett, hogy a kuláktalanításról és a közigazgatási nyomásról való lemondás — a szegényparasztságról való lemondás, a szegényparasztság érdekeiről való megfeledkezés. És ahelyett, hogy szervezett harcot indítottak volna a kulákság ellen, méltatlan módon siránkozni kezdtek.

Mit kellett tennünk, hogy leküzdjük ezt a hangulatot? Először is, teljesítenünk kellett azt a feladatot, amelyet a XIV. pártkonferencia tűzött a párt elé, vagyis meg kellett állapítanunk a szegényparasztságnak nyujtandó anyagi segítség feltételeit, módjait és mértékét. Másodszor, ki kellett adni a külön szegényparaszti csoportok vagy frakciók megszervezésének jelszavát, hogy a szovjetválasztások, a szövetkezeti választások stb. idején nyilt politikai harcot indíthassunk a középparasztság megnyeréséért és a kulákság elszigeteléséért.

Éppen ezt tette Molotov elvtárs a Központi Bizottság falusi bizottságában végzett háromhónapos munkája eredményeképpen a szegényparasztság közötti munkáról szóló téziseiben, amelyeket a Központi Bizottság októberi plénuma egyhangúlag elfogadott.

Mint látják, a Központi Bizottság októberi plénumának határozata a XIV. pártkonferencia határozatának egyenes folytatása.

Először is, konkrétan fel kellett vetni az anyagi segítség kérdését, hogy javítsunk a szegényparasztság anyagi helyzetén, és másodszor, ki kellett adni a szegényparasztság megszervezésének jelszavát. Ez az az új dolog, amely teljes egészében Molotov elvtárstól származik, ez az ő gondolata — a szegényparaszti csoportok megszervezésének a jelszava.

Miért volt szükség a szegényparaszti csoportok megszervezésének jelszavára? Azért volt rá szükség, hogy felszámoljuk a szegényparasztság szétforgácsoltságát és lehetőséget nyujtsunk neki arra, hogy a kommunisták segítségével önálló politikai erővé szervezkedjék, amely a proletariátus szervezett támasza lehet a falun a kulákság elleni harcban, a középparasztságért vívott harcban. A szegényparasztságot még ma is áthatja a gyámolítottság érzése, reménykedik a GPU-ban, a hatóságban, mindenben, csak sajátmagában, saját erejében nem. Ezt a passzivitást, a gyámolítottságnak ezt az érzését ki kell irtani a szegényparasztság tudatából. Olyan jelszót kell adni a szegényparasztságnak, hogy végre saját lábára álljon, hogy a kommunista párt és az állam segítségével csoportokba szervezkedjék, hogy megtanuljon a Szovjetek, a szövetkezetek, a parasztbizottságok és a falusi nyilvánosság minden más küzdőterén harcolni a kulákság ellen, de nem a GPU-hoz folyamodva, hanem politikai harc, szervezett harc útján. Csakis így lehet megedzeni a szegényparasztságot, csakis így lehet megszervezni a szegényparasztságot, és csakis így lehet elérni azt, hogy a falusi szegénység ne gyámolított csoport, hanem a proletariátus falusi támasza legyen.

Ezért vetettük fel októberben a szegényparasztság kérdését.

6. *Két veszély és két elhajlás a parasztkérdésben*

A parasztság kérdésével kapcsolatban két elhajlás mutatkozott pártunkban. Elhajlás a kulákveszély lekicsinylése felé és elhajlás a kulákveszély túlbecsülése, a középparaszt szerepének lekicsinylése és lebecsülése felé. Nem állítom, hogy ezek az elhajlások valami halálosan veszedelmes dolgok ránk nézve. Az elhajlás — elhajlás, az elhajlás olyasvalami, ami még nem alakult ki teljesen. Az elhajlás a hiba kezdete. Vagy engedjük kifejlődni ezt a hibát — akkor baj van, vagy gyökerében elmetsszük — és akkor megszüntettük a veszélyt. Az elhajlás hibás valami, aminek következményei később mutatkoznak meg, ha idejében nem állítják meg kifejlődését.

Néhány szót a kulákveszély lebecsüléséről. Kulák elhajlásról beszélnek. Ez természetesen ostobaság. A pártban nem lehet kulák elhajlás. Nem kulák elhajlásról, hanem a kulákveszély lebecsülése felé való elhajlásról van szó. Még ha eddig nem is lettek volna olyanok, akik áldozatul estek ennek az elhajlásnak, akik ennek az elhajlásnak a talajára léptek, ilyenek mégis megjelentek volna, mert a fejlődés nálunk a kapitalizmus bizonyos felélénkülése felé halad, a kapitalizmus felélénkülése pedig feltétlenül zűrzavart kelt pártunk körül. Másrészt, nálunk fejlődik a szocialista ipar és harc folyik közte és a magántőke között. Ki kit szárnyal túl? Most a szocialista elemek vannak túlsúlyban. Alárendeljük magunknak a kulákot is, a városi magántőkést is. De egyelőre tény

ami tény: a kulák erősödik, és gazdaságilag korántsem győztük le véglegesen. Elvitathatatlan, hogy a kulák erőt gyüjt, és aki ezt nem veszi észre, aki azt mondja, hogy ez semmiség, hogy a kulák — madárijesztő, az azt a veszélyt idézi fel, hogy a párt ébersége eltompul és a párt fegyvertelen lesz a kulákkal, vagyis a kapitalizmussal vívott harcban, mert a kulák a kapitalizmus falusi ügynöke.

Beszélnek Bogusevszkijről. Nála természetesen nem kulák elhajlásról van szó. Bogusevszkij elhajlik a kulákveszély lebecsülése felé. Ha elhajlása kulák elhajlás volna, ki kellene zárni a pártból. De mindeddig, tudomásom szerint, senki sem követelte a pártból való kiűzését. Ez az elhajlás — elhajlás a a falusi kulákveszély lebecsülése felé — olyan elhajlás, amely akadályozza, hogy állandó harci készenlétben tartsuk a pártot és lefegyverzi a pártot a kapitalista elemekkel vívott harcában. Ezt az elhajlást, mint ismeretes, a párt Központi Bizottságának határozata elítélte.

De van egy másik elhajlás is — a kulákveszély túlbecsülése felé való elhajlás, amelyet az jellemez, hogy a kulákveszély láttára elvesztik a fejüket, pánikba esnek: „jön a kulák, segítség!" Furcsa! Bevezették az új gazdasági politikát, tudván, hogy ez a kapitalizmus, a kulák felélénkítése, hogy a kulák feltétlenül felemeli fejét. És lám, alighogy a kulák megmutatkozott, máris segítségért kezdtek kiáltozni, máris elvesztették fejüket. És a fejvesztettség annyira ment, hogy megfeledkeztek a középparasztról. Holott a falun most a legfőbb feladat a középparaszt meghódításáért vívott harc, a közép-

parasztnak a kuláktól való elszakításáért vívott harc, a kulák elszigeteléséért vívott harc, a középparaszttal való tartós szövetség megteremtése útján. Erről feledkeznek meg azok az elvtársak, akik a kulákveszély láttán rémületbe esnek.

Azt hiszem, ha fel akarjuk tárni e két elhajlás gyökereit, e két elhajlást a következő kiindulópontokra vezethetnők vissza.

Az első elhajlás a kulák és általában a falusi tőkés elemek szerepének lebecsülésében, a kulákveszély elkenésében áll. Ez az elhajlás abból a helytelen feltevésből indul ki, hogy az új gazdasági politika fejlődése nem vezet a falusi tőkés elemek felélénkülésére, hogy a kulákok és általában a tőkés elemek nálunk elmerülnek vagy már el is merültek a történelmi multba, hogy a falun nincs differenciálódás, hogy a kulák — a mult visszhangja, madárijesztő és semmi más.

Mire vezet ez az elhajlás?

Ez az elhajlás valójában a falusi osztályharc tagadására vezet.

A második elhajlás abban áll, hogy felfújják a kulák és általában a falusi tőkés elemek szerepét, megrémülnek ezektől az elemektől és tagadják, hogy a proletariátus és a szegényparasztság szövetsége a középparaszttal lehetséges és célszerű.

Ez az elhajlás abból indul ki, hogy nálunk a falun a kapitalizmus egyszerű visszaállítása megy végbe, hogy a kapitalizmus visszaállításának e folyamata mindent elnyelő folyamat, amely teljesen vagy túlnyomó részben magával ragadja szövetkezeteinket is, hogy ennek a fejlődésnek eredményeképpen szaka-

datlanul fokozódnia kell a parasztság nagyarányú rétegeződésének, hogy a szélső csoportoknak, vagyis a kulákoknak és szegényparasztoknak évről-évre erősödniök és növekedniök kell, hogy a középső csoportoknak, vagyis a középparasztoknak ugyancsak évről-évre gyengülniök kell és el kell mosódniok.

A valóságban ez az elhajlás arra vezetne, hogy a falun lángra lobbantjuk az osztályharcot, hogy visszatérünk a szegényparaszt bizottságok kuláktalanító politikájához, tehát arra vezetne, hogy országunkban meghirdetjük a polgárháborút és így meghiúsítjuk egész építő munkánkat, ezzel pedig egyszersmind elvetjük Lenin szövetkezeti tervét, amely magában foglalja a paraszti gazdaságok millióinak bekapcsolását a szocialista építés rendszerébe.

Önök azt kérdezik: melyik elhajlás rosszabb? A kérdést így nem lehet feltenni. Mind a kettő roszszabb — vagyis egyik rosszabb a másiknál. És ha ezek az elhajlások kifejlődnek, felbomlaszthatják és tönkretehetik a pártot. Szerencsére pártunkban vannak olyan erők, amelyek elejét tudják venni mind az első, mind a második elhajlásnak. (T a p s .) Bár a két elhajlás közül egyik rosszabb a másiknál, és ostobaság úgy feltenni a kérdést, hogy melyikük veszélyesebb, de van egy másik szempont, amelyből e két elhajlást meg kell vizsgálni. Melyik elhajlással való harcra van a párt jobban felkészülve — az elsővel vagy a másodikkal való harcra ? — így kell gyakorlatilag feltenni a kérdést. Mindkét elhajlás veszélyes, mindkét elhajlás rosszabb, nem lehet arról beszélni, hogy melyikük veszélyesebb, de beszélhetünk és beszélnünk is kell arról, hogy melyik elhajlás elleni

harcra van a párt jobban felkészülve. Ha feltesszük a kommunistáknak azt a kérdést, hogy mire van jobban felkészülve a párt — arra-e, hogy levetkőztesse a kulákot, avagy arra, hogy ezt ne tegye, hanem lépjen szövetségre a középparaszttal, azt hiszem, 100 kommunista közül 99 azt mondaná, hogy a párt a legjobban erre a jelszóra van felkészülve: üsd a kulákot. Csak engedjed — és egy szempillantás alatt levetkőztetik a kulákot. Ami azonban azt illeti, hogy ne kuláktalanítsanak, hanem a középparaszttal való szövetség útján a kulák elszigetelésének bonyolultabb politikáját folytassák, ezt már nem emésztik meg olyan könnyen. Ezért gondolom, hogy a pártnak mindkét elhajlás ellen vívott harcában mégis a második elhajlás elleni harcra kell a tüzet összpontosítania. (T a p s .) Semilyen marxizmussal, semilyen leninizmussal nem szabad leplezni azt a tételt, hogy a kulák veszélyes. A kulák — kulák. A kulák veszélyes, bármennyit hajtogatja is Bogusevszkij, hogy csak madárijesztő. És ezt nem lehet kigyomlálni a kommunistából semilyen idézettel. Azt a tételt azonban, hogy a középparaszttal tartós szövetségre van szükség, noha Iljics a II. kongresszus határozatában a középparaszt semlegesítéséről beszélt — ezt a tételt mindig el lehet kenni, el lehet ködösíteni a leninizmusról, a marxizmusról szóló frázisokkal. Itt széles tere van az idézeteknek, itt széles tere van mindenkinek, aki meg akarja ijeszteni a pártot, aki a párt elől el akarja rejteni az igazságot, azt az igazságot, hogy Leninnek a parasztságot illetőleg nem egy, hanem három jelszava volt. Itt marxizmus ürügyén mindenféle mesterkedésre rejlik lehetőség. És éppen

ezért kell a tüzet a második elhajlás elleni harcra összpontosítani.

Így vagyunk a Szovjetunió belső helyzetének, gazdaságának, az iparnak és a mezőgazdaságnak, az osztályoknak, az osztályok aktivitásának, a Szovjetek felélénkítésének, a parasztságnak és egyebeknek a kérdésével.

Nem térek ki egyes kérdésekre, amelyek az államapparátust érintik. Az államapparátus növekszik és igyekszik kibújni a párt vezetése alól, ami természetesen nem fog neki sikerülni.

Úgyszintén nem beszélek államapparátusunk bürokratizmusáról sem — mégpedig azért nem, mert beszámolóm nagyon hosszúra nyúlt. És azért sem beszélek erről, mert ez a kérdés nem új a párt számára.

7. *A párt feladatai*

Áttérek a párt belpolitikai feladataira.

A *népgazdaság* egészének *fejlesztése* terén azon kell dolgoznunk, hogy:

a) tovább növeljük a népgazdaság termelésének mennyiségét;

b) országunkat agrárországból ipari országgá változtassuk;

c) a népgazdaságban biztosítsuk a szocialista elemek döntő fölényét a kapitalista elemekkel szemben;

d) a Szovjetunió népgazdaságának a kapitalista környezet viszonyai között biztosítsuk a szükséges függetlenséget;

e) az állami költségvetés általános rendszerében növeljük a nem adóból származó bevételek hányadát.

Az *ipar és a mezőgazdaság* terén azon kell dolgoznunk, hogy:

a) magasabb technikai színvonalra emelve fejlesszük szocialista iparunkat, emeljük a munka termelékenységét, csökkentsük az önköltséget, gyorsítsuk a tőke megtérülését;

b) a fűtőanyagnak, a fémnek, valamint a vasúti közlekedés állótőkéjének mérlegét összhangba hozzuk az ország növekvő szükségleteivel;

c) fokozott ütemben fejlesszük a helyi jelentőségű szovjet ipart;

d) növeljük a föld terméshozamát, emeljük a mezőgazdaság technikai színvonalát, fejlesszük az ipari növények termesztését, iparosítsuk a mezőgazdaságot;

e) az elaprózott parasztgazdaságokat a tömeges szövetkezetbe tömörítés és a parasztság kulturális színvonalának emelése útján bevonjuk a szocialista építésbe.

A *kereskedelem* terén azon kell dolgoznunk, hogy:

a) még jobban kiterjesszük és minőségileg megjavítsuk az áruközvetítő hálózatot (mindenféle szövetkezetek, állami kereskedelem);

b) a lehető legnagyobb mértékben meggyorsítsuk az áruforgalmat;

c) csökkentsük a kiskereskedelmi árakat és tovább növeljük a szovjet- és szövetkezeti kereskedelemnek a magánkereskedelemmel szembeni fölényét;

d) megteremtsük valamennyi begyüjtő szerv egységfrontját és a szigorú begyüjtési fegyelmet;

e) fokozzuk a külvilággal való áruforgalmunkat, olymódon, hogy biztosítjuk az aktív kereskedelmi mérleget, tehát az aktív fizetési mérleget is, amely a szilárd valuta megőrzésének elengedhetetlen feltétele és az infláció ellen szükséges biztosíték.

A *tervezés* terén munkánkban arra kell törekednünk, hogy okvetlenül biztosítsuk a szükséges tartalékokat.

Ha már itt tartunk, hadd szóljak néhány szót az egyik erőforrásról — a pálinkáról. Vannak emberek, akik azt gondolják, hogy a szocializmust glaszékesztyűs kézzel lehet építeni. Ez igen nagy tévedés, elvtársak. Minthogy nem kapunk kölcsönöket, minthogy tőkében szegények vagyunk, és minthogy, ezenkívül, nem akarjuk fejünket a nyugateurópai tőkések igájába hajtani, nem fogadhatjuk el azokat az uzsorafeltételeket, amelyeket ők nekünk felajánlanak és amelyeket visszautasítottunk — nem marad más választásunk, mint hogy más tereken keressünk erőforrásokat. Ez még mindig jobb, mint a szolgai függés. Választanunk kell a szolgai függés és a pálinka között, és azok, akik azt gondolják, hogy a szocializmust lehet glaszékesztyűben építeni, súlyosan tévednek.

Az *osztályok kölcsönös viszonya* terén azon kell dolgoznunk, hogy:

a) biztosítsuk a proletariátus és a falusi szegénység szövetségét a középparasztsággal;

b) biztosítsuk ebben a szövetségben a proletariátus vezetését;

c) politikailag elszigeteljük és gazdaságilag visszaszorítsuk a kulákot és a városi tőkést.

A *szovjet építés* terén végzett munkánkban erélyesen kell harcolnunk a bürokratizmus ellen, s be kell vonnunk ebbe a harcba a munkásosztály nagy tömegeit.

Néhány szót kívánok szólni az új burzsoáziáról és ideológusairól: a szmenovehistákról. Az „irányváltoztató" áramlat az új burzsoázia ideológiája, amely burzsoázia növekszik és lassacskán összefog a kulákkal és a hivatalnoki értelmiséggel. Az új burzsoázia kialakította saját ideológiáját, a szmenovehista ideológiát, amely szerint a kommunista párt elkerülhetetlenül elfajul, az új burzsoázia pedig elkerülhetetlenül megerősödik, nekünk bolsevikoknak pedig, anélkül, hogy magunk észrevennők — állítólag —, el kell jutnunk a demokratikus köztársaság küszöbéig, azután át is kell lépnünk ezt a küszöböt, és valamilyen „cézár" segítségével, aki a magasrangú katonai vagy polgári személyek közül válik ki, egy szép napon egy közönséges burzsoá köztársaság helyzetébe kell kerülnünk.

Ez az az új ideológia, amelynek az a célja, hogy bolonddá tegye a hivatalnoki értelmiséget, sőt, nemcsak azt, hanem egyes hozzánk közelálló köröket is. Nem fogom itt a pártunk elfajulásáról szóló tételt cáfolgatni. Ostobaságokat nem kell megcáfolni. A mi pártunk nem fajul el és nem is fog elfajulni. Nem olyan anyagból van gyúrva és nem olyan ember kovácsolta egybe, hogy elfajulhatna. (T a p s.) Kádereink, a fiatalok és az öregek egyaránt, ideológiailag fejlődnek. Szerencsénk, hogy sikerült néhány kiadásban megjelentetni Lenin műveit. Az emberek most olvasnak, tanulnak és kezdik érteni a dolgokat.

Nemcsak a vezetők, hanem a középkáderek is kezdik érteni a dolgokat, — nem lehet őket felültetni. Most senki sem ijed meg, amikor egyesek elfajulásról ordítoznak. Az emberek maguk eligazodnak majd. Bármennyit hangoskodnak egyesek, bármennyit ijesztgetnek idézetekkel, az átlagos párttag ezt meghallgatja és kiismeri magát, mert most a kezében vannak Lenin művei. (T a p s.) Ez a tény egyik legjobb biztosítéka annak, hogy pártunk nem tér le a leninizmus útjáról. (V i h a r o s t a p s.)

Ha mégis beszéltem a szmenovehistákról, csak azért tettem, hogy néhány szóval válaszoljak mindazoknak, akik pártunk és Központi Bizottságunk elfajulására számítanak. Usztrjalov az atyja ennek az ideológiának. Usztrjalov közlekedésünk vonalán van alkalmazásban. Azt mondják, hogy jól dolgozik. Szerintem, ha jól dolgozik, hadd álmodozzék pártunk elfajulásáról. Az álmodozás nálunk nincs megtiltva. Váljék egészségére. De vegye tudomásul, hogy ha álmodozik is elfajulásunkról, mégis a mi bolsevik malmunkra kell hajtania a vizet. Különben meggyűlik velünk a baja. (T a p s.)

III

A PÁRT

Áttérek a párt kérdésére. A pártot nem azért hagyom a pártnak tartott beszámolóm végére, mert fejlődésünk tényezői közül jelentőségben a párt az utolsó helyen áll. Nem, nem ezért. Hanem azért, mert nálunk a párt koronáz be mindent.

Beszéltem azokról a sikerekről, amelyeket a proletariátus diktatúrája a kül- és belpolitika terén, — a kapitalista környezet viszonyai között a külpolitikai manőverezés terén, és az országban magában a szocialista építés terén elért. De ezek a sikerek nem lettek volna elérhetők, ha pártunk nem állt volna feladatainak magaslatán, ha nem növekedett és nem erősödött volna. A pártnak mint vezető erőnek jelentősége ebben a tekintetben felmérhetetlen. A proletárdiktatúra nem automatikusan, hanem mindenekelőtt a párt erőivel, a párt vezetésével valósul meg. A párt vezetése nélkül, a kapitalista környezet adott viszonyai között, a proletárdiktatúra lehetetlen volna. Csak meg kell ingatni, csak meg kell gyengíteni a pártot, és legott meginog és meggyengül a proletárdiktatúra. Ez a magyarázata annak, hogy a világ valamennyi burzsoája vad gyűlölettel beszél pártunkról.

Ezzel korántsem akarom azt mondani, hogy pártunk azonos az állammal. Egyáltalán nem. A párt államunk vezető ereje. Ostobaság volna ezen az alapon azt mondani, amint egyes elvtársak mondják, hogy az államban a Politikai Iroda a legfelsőbb szerv. Ez nem igaz. Ez zagyvaság, amely ellenségeink malmára hajtja a vizet. A Politikai Iroda nem az állam, hanem a párt legfelsőbb szerve, a párt viszont az állam legfőbb vezető ereje. A Központi Bizottság és a Politikai Iroda a párt szerve. Nem akarom az állami intézményeket a párttal azonosítani. Csak azt akarom mondani, hogy bel- és külpolitikánk valamennyi alapvető kérdésében a párté volt a vezetőszerep. És csakis ezért voltak sikereink bel- és külpolitikánkban. Ért-

hető tehát, hogy az olyan kérdések, mint a párt összetételének, a párt eszmei színvonalának, a párt kádereinek kérdése, az a kérdés, hogyan tudja irányítani a párt a gazdasági és szovjet építés kérdéseinek megoldását, hogy milyen súlya van a pártnak a munkásosztály és a parasztság körében, és végül, hogy milyen a párt belső állapota általában — érthető, hogy ezek a kérdések politikánk döntő fontosságú kérdései.

Mindenekelőtt beszéljünk a párt összetételéről. Pártunknak 1924 április 1-én, nem számítva a lenini behívóra belépetteket, 446 000 tagja és tagjelöltje volt. Ebből munkás volt 196 000, vagyis 44 %, paraszt 128 000, vagyis 28,8 %, alkalmazott és egyéb 121 000, vagyis 27,2 %. 1925 július 1-re a párt tagjainak és tagjelöltjeinek száma 446 000-ről 911 000-re emelkedett; ebből: munkás 534 000, vagyis 58,6 %, paraszt 216 000, vagyis 23,8 %, alkalmazott és egyéb 160 000, vagyis 17,6 %. 1925 november 1-én a kommunisták száma nálunk 1 025 000.

A munkásosztály hány százaléka van nálunk a pártba beszervezve (ha az egész munkásosztályt vesszük)? A XIII. kongresszuson szervezeti beszámolómban azt mondottam, hogy az országban összesen 4 100 000 munkás van (beleértve a mezőgazdasági munkásokat is). Akkor nem vettem figyelembe a kisipari munkásokat, akikről nem vezettek nyilvántartást, mert a társadalombiztosítás még nem volt rájuk kiterjesztve, a statisztika pedig nem foglalkozott ezzel a kérdéssel. Akkor az 1924 januári adatokat közöltem. Később, amikor lehetővé vált a kisiparban foglalkoztatott munkások nyilvántartása, kitűnt, hogy 1924 július 1-én a munkások száma összesen 5 500 000 volt,

beleértve a mezőgazdasági munkásokat is. Ezek közül 390 000 munkás volt a pártban, vagyis az egész munkásosztály 7%-a. 1925 július 1-én a munkások száma 6 500 000 volt, ebből 534 000 volt a pártban, vagyis a munkásosztály összlétszámának 8%-a. 1925 október 1-én a mezőgazdasági és ipari, kis-, közép- és nagyipari munkások száma együttvéve 7 millió volt. Ezek közül a pártban volt 570 000, vagyis 8%.

Mindezt azért mondom el, hogy megmutassam, mennyire oktalan arról beszélni, hogy egy-két év leforgása alatt az ország egész munkásosztályának 90%-át be kell szerveznünk a pártba.

Vizsgáljuk most meg az OK(b)P munkás részének arányát a cenzusos ipar munkásaihoz viszonyítva. A cenzusos állami és nem-állami nagyiparban állandóan — nem szezonszerűen — foglalkoztatott munkások száma, beleértve a hadiipar, a vasúti főműhelyek és nagyobb fűtőházak állandó munkásait is, 1924 január 1-én 1 605 000 volt. Akkor 196 000 munkás volt a pártban. Ez a nagyiparban foglalkoztatott munkásság összlétszámának 12%-a. Ha azonban csak a munkapadnál dolgozó munkás párttagokat nézzük és megállapítjuk százalékarányukat a nagyiparban dolgozó munkások összlétszámához viszonyítva, akkor azt látjuk, hogy január 1-én 83 000 munkapadnál dolgozó munkás volt a pártban, ami a nagyipari munkásság összlétszámának csak 5%-a. Ez 1924 január 1-én volt. 1924 június 1-én a nagyiparban 1 780 000 munkás dolgozott; a pártban akkor 389 000 munkás volt, vagyis a nagyipari munkások összlétszámának 21,8%-a. A munkapadnál dolgozó munkás párttagok száma 267 000 volt, vagyis a nagyipari munkásság összlét-

számának 15%-a. 1925 január 1-én a cenzusos nagyiparban dolgozó munkások száma 1 845 000 volt; a pártban összesen, beleértve mind a munkapadnál dolgozókat, mind a nem munkapadnál dolgozókat, 429 000 munkás volt, vagyis a nagyipari munkásság összlétszámának 23,2%-a; munkapadnál dolgozó munkás 302 000 volt a pártban, vagyis a nagyipari munkásság összlétszámának 16,3%-a. 1925 július 1-én a nagyipar 2 094 000 munkást foglalkoztatott; a pártban 534 000 munkás volt, vagyis 25,5%; a munkapadnál dolgozó munkások száma 383 000 volt, vagyis a nagyipari munkásság összlétszámának 18,2%-a.

Látjuk, hogy míg ott, az egész munkásosztályt véve alapul, a pártba szervezett munkások száma az egész munkásosztály összlétszámához viszonyítva lassabban növekszik, mint maga a munkásosztály, addig itt, a nagyiparban, fordított a helyzet: a pártban levő munkások százalékarányának növekedése gyorsabb, mint a munkásosztály növekedése magában a nagyiparban. Ezt azért kell megállapitani, hogy tudjuk, milyen pártunk arculata, amikor a párt munkás törzséről beszélünk; ez a munkás törzs főként nagyipari munkásokból áll.

Mindezt tekintetbe véve, beszélhetünk-e most arról, hogy a pártban egy év alatt 90%-ra emeljük a munkapadnál dolgozó munkások számát? Nem, nem beszélhetünk erről, mert nem akarunk légvárakat építeni. Ha ugyanis a pártban 380 000 munkapadnál dolgozó munkás van, ahhoz, hogy az összes többi — tehát körülbelül 700 000 nem munkapadnál dolgozó — 10%-ot tegyen ki, a párt tagjainak számát egy év alatt 7 millióra kellene felemelni. Az elvtár-

sak egyszerűen nem számoltak és felsültek a 90%-kal.

Növekszik-e a párt súlya a munkásosztályban? Ezt a szemmellátható igazságot aligha kell bizonyítani. Önök tudják, hogy pártunk lényegében a munkásosztály választott pártja. E tekintetben elértük azt, amit még a világ egyetlen pártja sem ért el. Már ez az egy tény is arról tanuskodik, hogy pártunk súlya a munkásosztály soraiban mérhetetlenül nagy és hogy pártunk monopolhelyzetű párt a munkásosztályon belül.

Ami azt a kérdést illeti, hogy a falusi felnőtt lakosságnak hány százaléka van pártunkba szervezve, meg kell állapitanunk, hogy e téren eléggé rosszul állunk. A XIII. kongresszus idején az országban 53 millió 18—60 éves falusi lakos volt, a XIV. kongresszus idején valamivel több mint 54 millió van. Ebből a XIII. kongresszus idején a falusi pártsejtekben 136 000 kommunista volt, vagyis a felnőtt falusi lakosság 0,26%-a, mostpedig, a XIV. kongresszus idején, 202 000 paraszt van a pártban, vagyis 0,37%. Pártunk a falun szörnyen lassan növekszik. Nem azt akarom mondani, hogy hétmérföldes léptekkel kell növekednie, de a parasztságnak ez a százaléka pártunkban mégiscsak nagyon jelentéktelen. Pártunk munkáspárt. Mindig a munkások lesznek benne túlsúlyban. Ebben az fejeződik ki, hogy nálunk proletárdiktatúra van. De az is világos, hogy a parasztsággal való szövetség nélkül lehetetlen a proletárdiktatúra, hogy a parasztság legjobbjainak bizonyos százaléka pártunk összetételében a párt számára szükséges támasz a falun. Ebből a szempontból a helyzet egyelőre nem valami rózsás.

Meg kell továbbá emlékeznem pártunk eszmei színvonalának általános emelkedéséről. A kérdés szervezeti oldaláról Molotov elvtárs számol majd be, ezért erre nem fogok kitérni, de azt az egyet okvetlenül le kell szegeznem, hogy minden rendelkezésünkre álló adat szerint fiatal és régi vezető kádereink eszmei színvonala jelentékenyen emelkedett. Példa lehet erre a mult évi vita, amelyet a trockizmussal folytattunk. Mint tudják, a leninizmus revíziójáról volt szó, a párt vezetését — hogy úgy mondjam — menetközben akarták megváltoztatni. Mindannyian tudják, hogy a párt milyen egységesen állta ezt a pártellenes hullámot. Miről tanuskodik ez? Arról, hogy a párt fejlődött. Káderei megerősödtek, a párt nem fél a vitától. Most sajnos új vitaszakasz kezdődött. Meg vagyok győződve róla, hogy a párt gyorsan elintézi ezt a vitát is és semmi különös nem történhet. (F e l k i á l t á s o k : „Úgy van!" T a p s.) Nem akarok elébevágni az eseményeknek és nem akarom felbolygatni az embereket, s ezért most nem fogom érinteni a lényegét annak, hogy hogyan viselkedtek a leningrádi elvtársak konferenciájukon és hogyan reagáltak erre a moszkvai elvtársak. Azt hiszem, a kongresszus tagjai ezt maguk is elmondják, én pedig a zárszóban összegezem az eredményeket.

Befejezem előadói beszédemet.

Beszéltem külpolitikánkról, a kapitalista világot mardosó ellentétekről. Azt mondottam, hogy ezek az ellentétek csak nyugati munkásforradalommal küzdhetők le.

Beszéltem továbbá azokról az ellentétekről, amelyeknek keretei között kölcsönös kapcsolataink, a

Szovjetunió és a kapitalista államok kölcsönös kapcsolatai mozognak. Beszéltem arról, hogy ezek az államok igyekezni fognak országunkat a kapitalista rendszer függvényévé változtatni, igyekezni fognak ellenünk intervenciót szervezni, mi pedig meghiúsítjuk ezeket a kísérleteket, számítva a nyugati munkásosztály messzemenő támogatására, különösen miután a Nyugat munkásai egyre gyakrabban látogatnak meg bennünket és barátkoznak velünk. Arra számítunk, hogy ez a testvéri barátkozás nem fog a kapitalisták örömére szolgálni. Mi igyekszünk leküzdeni ezeket az ellentéteket. De végeredményben a kapitalizmus világa és a szocializmus világa közötti ellentéteket nemzetközi viszonylatban csupán saját erőnkkel leküzdeni nem tudjuk, ehhez több ország győzelmes proletárforradalmának segítsége szükséges.

Beszéltem továbbá országunk belső ellentéteiről — a kapitalista elemek és a szocialista elemek között fennálló ellentétekről. Azt mondottam, hogy ezeket az ellentéteket saját erőnkkel leküzdhetjük. Aki ebben nem hisz, az likvidátor, az nem hisz a szocialista építésben. Ezeket az ellentéteket le fogjuk küzdeni és leküzdésük már folyamatban is van. Természetesen, mennél előbb jön a nyugati segítség, annál jobb, annál előbb küzdjük le ezeket az ellentéteket, hogy megadjuk a kegyelemdöfést a magántőkének és országunkban elérjük a szocializmus teljes győzelmét, elérjük a teljes szocialista társadalom felépítését. De külső segítség nélkül sem fogunk elcsüggedni, nem fogunk segítségért kiáltozni, nem hagyjuk abba munkánkat (t a p s) és a nehézségektől nem riadunk vissza. Aki elfáradt, aki fél a nehézségektől, aki elveszíti a fejét —

álljon félre és adja át a helyét azoknak, akik megőrizték bátorságukat és szilárdságukat. (T a p s.) Mi nem tartozunk azok közé, akik visszariadnak a nehézségektől. Hiszen azért vagyunk bolsevikok, azért mentünk át a lenini edzés tüzén, hogy ne futamodjunk meg a nehézségek elől, hanem szembenézzünk velük és leküzdjük őket. (F e l k i á l t á s o k : „Úgy van!" T a p s.)

Beszéltem továbbá, elvtársak, pártunk sikereiről és hibáiról. Ilyen hiba akadt szép számmal. A külkereskedelem terén, a begyüjtés terén és több más munkaterületen akadt nálunk hiba szép számmal. Iljics arra tanított minket, hogy ne kapassuk el magunkat. Mi nem fogjuk elkapatni magunkat. Hiba volt szép számmal. De vannak sikerek is. Mindenesetre egyet elértünk, elértük azt, amit senki sem vehet el tőlünk. Elértük azt, hogy nagyszabású épitőmunkánkkal, bolsevik lendületünkkel a gazdasági fronton, azokkal a sikerekkel, melyeket ezen a fronton arattunk, megmutattuk az egész világnak, hogy a munkások, akik kezükbe ragadták a hatalmat, nemcsak verni tudják a kapitalizmust, nemcsak rombolni tudnak, hanem új társadalmat is tudnak épiteni, tudnak szocializmust épiteni. Ezt a vívmányt, azt, hogy ezt az igazságot szemmelláthatóvá tettük — ezt nem veszi el tőlünk senki. Ez valamennyi eddigi vívmányunk között a legnagyobb és legnehezebb vívmány. Mert megmutattuk a Nyugat munkásosztályának és a Kelet elnyomott népeinek, hogy azok a munkások, akik a történelem folyamán csak az urakra tudtak dolgozni, miközben pedig az urak kormányoztak, hogy ezek a munkások, miután kezükbe ragadták a hatalmat, a legnehe-

zebb viszonyok között képesek voltak arra, hogy egy nagy országot kormányozzanak, hogy szocializmust építsenek.

Mi szükséges ahhoz, hogy a Nyugat proletárjai győzzenek? Elsősorban hinniök kell saját erejükben, fel kell ismerniök azt, hogy a munkásosztály meg tud lenni burzsoázia nélkül, hogy a munkásosztály nemcsak a régit lerombolni, hanem az újat felépíteni is tudja, fel tudja építeni a szocializmust. A szociáldemokrácia egész munkája arra irányul, hogy szkepticizmust oltson a munkásokba, megfossza őket saját erejükbe vetett hitüktől, megrendítse bennük azt a hitet, hogy a burzsoázia erővel legyőzhető. A mi egész munkánknak, a mi egész építésünknek az az értelme, hogy ez a munka és ez az építés meggyőzze a kapitalista országok munkásosztályát arról, hogy a munkásosztály meg tud lenni burzsoázia nélkül és saját erejével új társadalmat tud építeni.

A munkások zarándoklása országunkban, az a tény, hogy az országunkba érkező munkásküldöttségek kifürkészik építésünk minden zegét-zugát és igyekeznek kitapintani építésünk sikereit — mindez azt mutatja, hogy a kapitalista országok munkásosztálya a szociáldemokrácia ellenére kezd hinni saját erejében és abban, hogy a munkásosztály a régi társadalom romjain meg tudja teremteni az új társadalmat.

Nem mondom azt, hogy sokat értünk el a mult kongresszus óta eltelt esztendő alatt, egyet azonban mégis el kell ismernünk: el kell ismernünk azt, hogy szocialista építésünk sikereivel megmutattuk és bebizonyítottuk, hogy a munkásosztály, miután megdöntötte a burzsoáziát és saját kezébe vette a hatalmat, a

szocializmus elvei alapján át tudja építeni a kapitalista társadalmat. Ezt elértük és ezt senki tőlünk el nem veszi, semilyen körülmények közt. És ez felbecsülhetetlen siker. Mert mit jelent e siker elérése? Azt jelenti, hogy hitet öntünk a kapitalista országok munkásaiba, hogy higgyenek saját erejükben, higgyenek győzelmükben. Azt jelenti, hogy új fegyvert adunk a kezükbe a burzsoázia ellen. És hogy ők kezükbe veszik ezt a fegyvert és készek élni vele — ez már abból is látszik, hogy a munkások zarándoklása országunkba nem szűnik, hanem fokozódik. És amikor a kapitalista országok munkásait áthatja majd a saját erejükbe vetett hit, biztosak lehetünk benne, hogy ez lesz a kapitalizmus végének kezdete és a proletárforradalom győzelmének legbiztosabb jele.

Ezért gondolom, hogy nem hiába dolgozunk, amikor a szocializmust építjük. Ezért gondolom, hogy ebben a munkában nemzetközi méretekben győznünk kell. (*Viharos, hosszantartó taps. Az egész kongresszus lelkesen éljenez.*)

ZÁRSZÓ A KÖZPONTI BIZOTTSÁG POLITIKAI BESZÁMOLÓJÁHOZ

December 23

Elvtársak! Az írásban beadott, egyes kérdésekre vonatkozó egyes megjegyzésekre nem fogok válaszolni, minthogy voltaképpen egész zárszavam megadja a választ ezekre az írásos megjegyzésekre.

Továbbá, nem szándékozom válaszolni a személyes támadásokra és mindenféle tisztán személyes jellegű kirohanásra, minthogy feltételezem, hogy a kongresszusnak elegendő anyag áll a rendelkezésére ahhoz, hogy megítélhesse ezeknek a támadásoknak indítóokait és hátterét.

Nem térek ki a „barlanglakókra" sem, — azokra az emberekre, akik valahol Kiszlovodszk alatt összegyűltek és a Központi Bizottság szerveire vonatkozólag mindenféle kombinációkat szőttek. Sebaj, csak kombináljanak, ez az ő dolguk! Csak azt szeretném hangsúlyozni, hogy Lasevics, aki itt hevesen kikelt a kombinációs politika ellen, maga is a kombinátorok közé tartozik és Kiszlovodszk alatt a „barlanglakók" tanácskozásán, mint kitűnt, korántsem jelentéktelen szerepet játszott. Sebaj! váljék egészségére. (D e r ü l t s é g.)

Áttérek a tárgyra.

1. SZOKOLNYIKOV ÉS ORSZÁGUNK DAWESIZÁLÁSA

Először is van néhány ellenvetésem. Az első ellenvetésem Szokolnyikovnak szól. Beszédében ezt mondotta: „Amikor Sztálin két vezérvonalat jelölt meg, gazdaságunk építésének két vezérvonalát, megtévesztett bennünket, mert másképpen kellett volna megfogalmaznia ezt a két irányvonalat, nem berendezések behozataláról, hanem készáruk behozataláról kellett volna beszélnie." Állítom, hogy ezzel a kijelentésével Szokolnyikov leleplezte magát mint Sanyin téziseinek hívét. Szokolnyikov ugyanis itt lényegében országunk dawesizálásának híveként lép fel. Miről beszéltem előadói beszédemben? Talán az export-import tervről? Persze, hogy nem. Mindnyájan tudjuk, hogy *ma kénytelenek vagyunk* felszereléseket importálni. Szokolnyikov azonban elvvé, elméletté, fejlődési távlattá teszi ezt a kényszerűséget. Ebben van Szokolnyikov hibája. Beszámolómban népgazdaságunk felépítésével kapcsolatban két alapvető, irányadó, általános vonalról beszéltem. Azért beszéltem erről, hogy tisztázzam azt a kérdést, miképpen biztosíthatjuk országunk önálló gazdasági fejlődését a kapitalista környezet viszonyai között. Beszéltem arról, hogy a mi vezérvonalunk, a mi perspektívánk az, hogy országunkat agrárországból ipari országgá akarjuk változtatni. Mi az, hogy agrárország? Agrárország az olyan ország, amely mezőgazdasági termékeket exportál és berendezéseket importál, de ő maga saját erejéből nem termel vagy alig termel ilyen berendezéseket (gépeket stb.). Ha megrekedünk a fejlődésnek azon a fokán, amikor berendezéseket és gépeket importálnunk kell, ahelyett, hogy saját erőnkből állítanók elő

őket, akkor nem lehet semmi biztosítékunk arra, hogy országunk nem válik a kapitalista rendszer függvényévé. Éppen ezért arra kell vennünk az irányt, hogy országunkban kifejlesszük a termelőeszközök termelését. Szokolnyikov csakugyan nem tudja megérteni ezt az elemi igazságot? Hiszen én csak erről beszéltem előadói beszédemben.

Mit követel a Dawes-terv? Azt követeli, hogy Németország a jóvátételek megfizetésének céljára pumpáljon ki pénzt idegen piacokból, mégpedig főképpen a mi szovjet piacainkból. Mi következik ebből? Ebből az következik, hogy Németország berendezéseket ad majd nekünk, mi ezeket a berendezéseket importáljuk, exportálni pedig mezőgazdasági termékeket fogunk. Mi — vagyis iparunk — ilyképpen Európa pórázán fogunk járni. Éppen ez a Dawes-terv alapja. Ezzel kapcsolatban mondottam beszámolómban, hogy a Dawes-terv, amennyiben a mi országunkat érinti, homokra épül. Miért? „Azért — mondottam —, mert eszünk ágában sincs, hogy bármely más ország agrárterületévé váljunk, beleértve Németországot is", mert „magunk fogunk gépeket és egyéb termelési eszközöket előállítani". Vezérvonalunknak éppen az a lényege, az az alapja, hogy országunkat agrárországból olyan ipari országgá változtassuk, amely a szükséges berendezést saját erejéből képes előállítani. Azon kell lennünk, hogy gazdasági szakembereink gondolatai és törekvései éppen erre irányuljanak, vagyis arra, hogy országunkat berendezést importáló országból berendezést gyártó országgá változtassuk. Mert ez a legfőbb biztosítéka országunk gazdasági önállóságá-

nak. Mert ez a biztosítéka annak, hogy országunk nem lesz a kapitalista országok függeléke. Szokolnyikov ezt az egyszerű és nyilvánvaló dolgot nem akarja megérteni. A Dawes-terv szerzői azt szeretnék, hogy, teszem, kartonvászon gyártására szorítkozzunk, nekünk azonban ez kevés, mert mi nemcsak kartont akarunk gyártani, hanem a karton készítéséhez szükséges gépeket is. A Dawes-terv szerzői azt szeretnék, hogy, teszem, gépkocsik gyártására szorítkozzunk, nekünk azonban ez kevés, mert mi nemcsak gépkocsikat akarunk gyártani, hanem a gépkocsigyártáshoz szükséges gépeket is. A Dawes-terv szerzői szeretnének minket, teszem, lábbeli gyártására korlátozni, nekünk azonban ez kevés, mert mi nemcsak lábbelit akarunk gyártani, hanem a lábbeli készítéséhez szükséges gépeket is. És a többi, és így tovább.

Ez a különbség a két vezérvonal között, s ezt nem akarja Szokolnyikov megérteni.

Aki a mi vezérvonalunkat elveti, az eltávolodik a szocialista építés feladataitól, az országunk dawesizálásának álláspontjára helyezkedik.

2. KAMENYEV ÉS A PARASZTSÁGNAK TETT ENGEDMÉNYEINK

Második ellenvetésem Kamenyevnek szól. Kamenyev azt mondotta, hogy amikor a XIV. pártkonferencián a gazdasági kérdésekre, a Szovjetek felélénkítésére, a hadikommunizmus maradványainak felszámolására, a földbérlet és a bérmunka kérdésének rendezésére vonatkozó ismert határozatokat hoztuk, ezzel a kuláknak tettünk engedményeket, nempedig a

parasztságnak, hogy ezek nem a parasztságnak, hanem a kapitalista elemeknek tett engedmények. Igaz-e ez? Állítom, hogy ez nem igaz, hogy ez a párt megrágalmazása. Állítom, hogy egy marxista nem nyúl így a kérdéshez, hogy csak egy liberális kezelheti így ezt a kérdést.

Miféle engedményeket tettünk a XIV. pártkonferencián? Beilleszkednek-e ezek az engedmények az új gazdasági politika keretei közé, vagy sem? Feltétlenül beilleszkednek. Talán kiterjesztettük a „nep"-et az áprilisi konferencián? Válaszoljon az ellenzék: kiterjesztettük-e áprilisban a „nep"-et, vagy sem? Ha kiterjesztettük, miért szavaztak a XIV. konferencia határozataira? S vajjon nem ismeretes-e, hogy mindannyian a „nep" kiszélesítése ellen vagyunk? Miről van hát szó? Bizony arról, hogy Kamenyev belezavarodott a kérdésbe, merthiszen a „nep" magában foglalja azt, hogy megengedjük a kereskedést, teret engedünk a kapitalizmusnak, megengedjük a bérmunkát, a XIV. konferencia határozatai pedig éppen a Lenin idején bevezetett új gazdasági politikának felelnek meg. Tudta-e Lenin, hogy eleinte elsősorban a tőkések, a kereskedők, a kulákok fogják kihasználni az új gazdasági politikát? Persze, hogy tudta. De vajjon mondott-e Lenin olyat, hogy a „nep" bevezetésével az üzérkedőknek és a tőkés elemeknek teszünk engedményeket, nempedig a parasztságnak? Nem, nem mondott és nem is mondhatott ilyesmit. Ellenkezőleg, mindig azt hangoztatta, hogy amikor teret engedünk a kereskedésnek és a kapitalizmusnak és a „nep" irányában módosítjuk a politikánkat, ezzel a parasztságnak teszünk engedményeket

a vele való összefogás megőrzése és megszilárdítása érdekében, mert a parasztság a mai körülmények között nem élhet áruforgalom nélkül, nem élhet a kapitalizmus bizonyos felélénkülésének megengedése nélkül, — mert az összefogást most másképp, mint a kereskedelem útján, nem lehet elősegíteni — mert csak ilymódon szilárdíthatjuk meg az összefogást és építhetjük fel a szocialista gazdaság alapját. Így fogta fel Lenin az engedmények kérdését. Így kell felfogni az 1925 áprilisában tett engedmények kérdését.

Engedjék meg, hogy felolvassam Lenin erre vonatkozó véleményét. Moszkva kormányzóság sejttitkárainak gyűlésén, a terményadóról mondott beszédében, a párt áttérését az új politikára, a „nep" politikájára a következőképpen okolta meg:

„Szeretnék kitérni arra a kérdésre, hogy miképpen egyeztethető össze ez a politika a kommunizmus álláspontjával, és miképpen lehetséges, hogy a kommunista Szovjethatalom elősegíti a szabadkereskedelem fejlődését. Helyes-e ez a kommunizmus szempontjából? Hogy erre a kérdésre válaszolhassunk, figyelmesen szemügyre kell vennünk azokat a változásokat, amelyek a parasztgazdaságban végbementek. Kezdetben az volt a helyzet, hogy az egész parasztság a földbirtokosok hatalma ellen nyomult. A földbirtokosok ellen együtt haladtak a szegényparasztok és a kulákok, noha, természetesen, különböző szándékokkal: a kulákok azért akarták elvenni a földbirtokostól a földet, hogy azon saját gazdaságukat kifejlesszék. Ekkor mutatkozott meg, hogy a kulákoknak és a szegényparasztoknak különbözők az érdekeik és a törekvéseik. Ukrajnában még ma is sokkal világosabban mutatkozik meg ez az érdekellentét, mint nálunk. A szegényparasztság közvetlenül igen kevéssé tudta hasznosítani a földesuraktól az ő kezébe átment földet, mert ehhez nem voltak sem készletei, sem munkaeszközei. És láttuk, hogy a szegényparasztság szervez-

kedni kezdett, hogy a kulákok meg ne kaparinthassák az elvett földeket. A Szovjethatalom támogatta a nálunk és Ukrajnában létrejött szegényparaszt bizottságokat. Mi lett ennek az eredménye? *Az eredmény az lett, hogy a falun túlsúlyba jutott a középparaszti elem* ... A két véglet, az egyik oldalon a kulákság, a másik oldalon a szegényparasztság, lemorzsolódott, s a lakosság többsége közeledni kezdett a középparasztság színvonalához. Ha emelnünk kell parasztgazdaságunk termelékenységét, akkor elsősorban a középparasztsággal kell számolnunk. *A kommunista pártnak ehhez is kellett szabnia politikáját* ... *A parasztpolitikánkban beállott változás tehát azzal magyarázható, hogy megváltozott magának a parasztságnak a helyzete. A falu középparasztibb jellegűvé lett, s a termelőerők fejlődése érdekében ezzel számolnunk kell*"* (XXVI. köt. 304—305. old.).

Egy másik helyen, ugyanennek a kötetnek 247. oldalán, Lenin ezt az általános következtetést vonja le:

„*Állami gazdaságunkat a középparaszti gazdasághoz alkalmazkodva kell felépítenünk***, amelyet három év alatt nem tudtunk átalakítani és még tíz év alatt sem tudunk majd átalakítani."

Másszóval, azért vezettük be a szabadkereskedelmet, azért engedtük meg a kapitalizmus felélénkülését, azért vezettük be az új gazdasági politikát, hogy fokozzuk a termelőerők növekedését, hogy az országban növeljük a termények mennyiségét, hogy megszilárdítsuk a parasztsággal való szövetségünket. Az összefogás, a parasztsággal való összefogás érdekei, mint a „nep" vonalán tett engedményeink alapja — így nyúlt Lenin ehhez a kérdéshez.

---

* Mindenütt az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

** Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Tudta-e akkor Lenin, hogy a „nep"-et, a parasztságnak tett engedményeket, ki fogják használni az üzérkedők, a tőkések, a kulákok? Persze, hogy tudta. Azt jelenti-e ez, hogy ezek az engedmények lényegében az üzéreknek és kulákoknak tett engedmények voltak? Nem, nem jelenti ezt. Merthiszen az új gazdasági politikát, és különösen a kereskedelmet, nemcsak a tőkések és a kulákok használják ki, hanem az állami és szövetkezeti szervek is, nemcsak a tőkések és a kulákok kereskednek, hanem az állami szervek és a szövetkezetek is, az állami szervek és a szövetkezetek pedig, amikor majd megtanulnak kereskedni, túlsúlyba fognak kerülni (máris túlsúlyba kerülnek!) a magánkereskedőkkel szemben és összekapcsolják iparunkat a parasztgazdasággal.

Mi következik ebből? Ebből az következik, hogy a mi engedményeink alapjában véve a munkás-paraszt összefogás megszilárdítása vonalán mozognak, s hogy ezeket az engedményeket a parasztsággal való összefogás érdekében tesszük.

Aki ezt nem érti meg, az nem mint leninista, hanem mint liberális nyúl a kérdéshez.

3. KI KÖVETETT EL SZÁMÍTÁSI HIBÁKAT?

A harmadik ellenvetés Szokolnyikovnak szól. Szokolnyikov azt mondja: „Azok a jelentős veszteségek, amelyek bennünket ősz óta a gazdasági fronton értek, éppen annak a következményei, hogy túlbecsültük erőinket, hogy túlbecsültük szocialista érettségünket, hogy túlbecsültük állami gazdaságunk lehetőségeit arra, hogy már most az egész népgazdaságot vezesse."

Eszerint a begyüjtés és a külkereskedelem terén elkövetett számítási hibák — az 1924—1925-ös passzív egyenlegre gondolok — nem szabályozó szerveink hibájával, hanem gazdaságunk szocialista érettségének túlbecsülésével magyarázhatók. S ebben, mint kitűnik, Buharin a ludas, akinek az „iskolája" különös buzgalommal szítja a túlzásokat gazdaságunk szocialista érettségének kérdésében.

Beszédekben persze „lehet" annyi badarságot mondani, amennyi csak tetszik, mint ahogy Szokolnyikov gyakran teszi. De mindennek van határa. Hogyan lehet a kongresszuson ilyen képtelenséget és ilyen nyilvánvaló valótlanságot mondani? Szokolnyikov talán nem tud a Politikai Irodának arról a november elején tartott külön üléséről, amelyen a begyüjtés és a külkereskedelem kérdését tárgyalták, s amelyen a Központi Bizottság, azaz a Központi Bizottság többsége, amely állítólag túlbecsüli szocialista lehetőségeinket, helyreigazította a szabályozó szervek hibáit? Hogy lehet kongresszuson ilyen badarságokat beszélni? És hogy kerül ide Buharin „iskolája" vagy maga Buharin? Miféle szokás az — másnak a nyakába varrni a hibát! Szokolnyikov talán nem tudja, hogy a Központi Bizottság ülésén a számítási hibák kérdésében elhangzott beszédek gyorsírói jegyzetét valamennyi kormányzósági pártbizottságnak szétküldték? Hogyan lehet nyilvánvaló tények ellen beszélni? Beszédekben „lehet" badarságokat mondani, de ennek is van határa.

4. HOGYAN VÉDI SZOKOLNYIKOV A SZEGÉNYPARASZTSÁGOT

A negyedik ellenvetés szintén Szokolnyikovnak szól. Szokolnyikov itt kijelentette, hogy ő, mint pénzügyi népbiztos, mindenképpen azon van, hogy a mezőgazdasági adót a jövedelem után vessék ki, ámde ebben őt akadályozzák, — akadályozzák azért, mert nem engedik védeni a szegényparasztságot és megzabolázni a kulákot. Ez nem igaz, elvtársak. Ez a párt megrágalmazása. A Központi Bizottság plénumán ez év októberében felvetették azt a kérdést, hogy a mezőgazdasági adót formailag jövedelemadóvá kell változtatni — azért mondom, hogy formailag, mert ténylegesen jövedelemadó —, ezt a kérdést felvetették, de Szokolnyikovon kívül senki sem támogatta azt a javaslatot, hogy a kérdést a kongresszus elé vigyük, minthogy a kérdés még nem volt előkészítve ahhoz, hogy a kongresszus elé kerüljön. Szokolnyikov akkor nem ragaszkodott javaslatához. Most pedig kitűnik, hogy Szokolnyikov nem átallja ezt az ügyet a Központi Bizottság ellen felhasználni, persze nem a szegényparasztság, hanem az ellenzék érdekében. Noshát, mivel Szokolnyikov itt a szegényparasztságról beszél, hadd közöljek egy tényt, amely fényt vet arra, mi az igazi álláspontja Szokolnyikovnak, a szegényparasztság fémjelzett szószólójának. Miljutyin elvtárs, az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság pénzügyi népbiztosa nemrég kiadott egy rendeletet, amellyel az egy rubelnél alacsonyabb adóval megterhelt szegényparasztgazdaságokat felmentette az adófizetés alól. Miljutyin elvtársnak a Központi Bizottsághoz beterjesztett jelentéséből lát-

ható, hogy ebből az egy rubelnél alacsonyabb adóból, ebből a parasztságot ingerlő adóból az egész OSzFSzK-ban összesen körülbelül 300—400 000 rubel folyhatna be, hogy ennek az adónak a behajtási költségei alig kisebbek, mint maga az adóbevétel. S mit tesz Szokolnyikov, a szegényparasztságnak ez a szószólója? Fogja magát és hatályon kívül helyezi Miljutyin elvtárs rendeletét. Ezzel kapcsolatban a Központi Bizottság tizenöt kormányzósági pártbizottságtól kapott tiltakozásokat. Szokolnyikov makacskodik. A Központi Bizottság nyomására volt szükség ahhoz, hogy Szokolnyikov lemondjon annak a teljesen helyes rendeletnek hatályon kívül helyezéséről, amelyet az OSzFSzK Pénzügyi Népbiztossága az egy rubelnél alacsonyabb adó törlésére vonatkozólag kiadott. Ezt nevezi Szokolnyikov a szegényparasztság érdekei „védelmének". S az ilyen embereknek, akiknek ennyi minden van a számláján — ejnye, hogy is fejezzem ki magam a legenyhébben —, van bátorságuk a Központi Bizottság ellen fellépni. Furcsa dolog ez, elvtársak, nagyon furcsa.

5. ESZMEI HARC, VAGY RÁGALOM?

Végül, van még egy ellenvetésem. Mégpedig az „Anyaggyüjtemény a vitás kérdésekhez" című kötet szerzői ellen. Ezt az éppen most megjelent „bizalmas, csak a kongresszus tagjainak" szóló „Anyaggyüjteményt" tegnap osztották itt szét. Ebben a gyüjteményben többek között arról van szó, hogy én ez év áprilisában fogadtam a falusi levelezők küldöttségét és kijelentettem, hogy rokonszenvezek a földmagántulajdon visszaállításának gondolatával. Az történt,

hogy a „Bednota”[63] közölte az egyik falusi levelező ilyenféle „benyomásait”, amiről én akkor nem tudtam, mert nem kerültek a szemem elé. Erről ez év októberében értesültem. Még régebben, áprilisban, a rigai hírügynökség, amely azzal magaslik ki valamennyi többi más hírügynökség közül, hogy állandóan hamis híreket gyárt rólunk, hasonló közlést továbbított a külföldi sajtónak, amiről embereink Párizsból táviratilag értesítették a Külügyi Népbiztosságot, követelve a hír megcáfolását. Én akkor helyettesem útján azonnal válaszoltam Csicserin elvtársnak, mégpedig azt, hogy „ha Csicserin elvtárs szükségesnek tartja, hogy minden ostobaságot és minden pletykát megcáfoljon, ám cáfolja meg” (lásd a Központi Bizottság irattárában).

Tudnak-e minderről a szentségként kezelt „gyűjtemény” szerzői? Persze, hogy tudnak. Akkor minek melegítenek fel és terjesztenek mindenféle badarságot és hazugságot? Hogyan folyamodhatnak, hogyan folyamodhat az ellenzék a rigai hírügynökség módszereihez? Hát idáig süllyedtek? (K ö z b e s z ó l á s: „Gyalázat!”)

Továbbá, minthogy ismertem a „barlanglakók” szokásait, minthogy tudtam, hogy képesek a rigai hírügynökség módszereit utánozni, cáfolatot küldtem a „Bednota” szerkesztőségének. Nevetséges ilyen badarságokat megcáfolni, de tudván, kivel van dolgom, mégis elküldtem a cáfolatot. Felolvasom:

„Levél a «Bednota» szerkesztőségéhez.

Szerkesztő elvtárs! Elvtársaimtól nemrég megtudtam, hogy a «Bednota» 1925 április 5-i számában a falusi levelezők küldöttségének velem folytatott beszélgetése

kapcsán közölte az egyik falusi levelezőnek az ő benyomásairól írott cikkét, amelyet annakidején nem volt alkalmam olvasni, s amely szerint én rokonszenvezek azzal a gondolattal, hogy a földtulajdont 40 és még több évre biztosítsuk az egyes parasztgazdáknak, hogy rokonszenvezek a földmagántulajdon gondolatával stb. Jóllehet ez a fantasztikus közlés annyira nyilvánvaló badarság, hogy nem is szorul cáfolatra, mindazonáltal talán nem lesz felesleges, ha engedélyt kérek öntől arra, hogy a «Bednotá»-ban kijelentsem, hogy ez a közlés a lehető legdurvább hiba és teljes egészében a szerző élénk képzeletének szülötte.

I. Sztálin"

Ismerik-e a „gyüjtemény" szerzői ezt a levelet? Kétségtelenül ismerik. Akkor minek terjesztenek továbbra is pletykákat, hazugságokat? Miféle harci módszer ez? Azt mondják, hogy ez eszmei harc. Dehogy, elvtársak, ez nem eszmei harc. Ez, kereken kimondva, nem más, mint *rágalom*.

Engedjék meg, hogy most áttérjek a legfontosabb elvi kérdésekre.

6. A „NEP"-RŐL

A „nep" kérdése. Krupszkaja elvtársnőre és a „nep" kérdésével kapcsolatban mondott beszédére gondolok. Krupszkaja elvtársnő azt mondja: „A «nep» lényegében kapitalizmus, amelyet bizonyos feltételekkel megengedünk, kapitalizmus, amelyet a proletár állam pórázon tart" . . . Helyes-e ez? Igen is, meg nem is. Tény és való, hogy a kapitalizmust pórázon tartjuk és pórázon is fogjuk tartani, amíg fennmarad. De hogy a „nep" kapitalizmus — ez már badarság, hallatlan badarság. A „nep" a proletár állam különleges politikája, amely arra épül, hogy teret enged a ka-

pitalizmusnak, de úgy, hogy a kulcspozíciók a proletár állam kezében maradnak, — olyan politika, amely számol a kapitalista és a szocialista elemek harcával, számít arra, hogy a szocialista elemek a kapitalista elemek rovására egyre nagyobb szerepet töltenek be, arra, hogy a szocialista elemek legyőzik a kapitalista elemeket, — olyan politika, amely az osztályok megszüntetésére és a szocialista gazdaság alapjának felépítésére irányul. Aki nem érti meg a „nep"-nek ezt az átmeneti, kettős jellegét, az elfordul a leninizmustól. Ha a „nep" kapitalizmus volna, akkor a „nep" Oroszországa, amelyről Lenin beszélt, kapitalista Oroszország volna. De hát kapitalista ország-e a mai Oroszország, nempedig átmeneti a kapitalizmusból a szocializmusba? Miért nem mondotta akkor Lenin egyszerűen azt, hogy „a *kapitalista* Oroszország szocialista Oroszországgá lesz", miért tartotta jobbnak, hogy egy másik tételt adjon, azt, hogy „a «*nep*» Oroszországából szocialista Oroszország lesz"? Egyetért-e az ellenzék Krupszkaja elvtársnővel abban, hogy a „nep" kapitalizmus, vagy nem? Azt hiszem, nem akad a kongresszusnak egyetlen tagja sem, aki egyetértene Krupszkaja elvtársnő tételével. Krupszkaja elvtársnő (ne vegye zokon), merő badarságot mondott. Ilyen badarsággal nem lehet itt Buharinnal szemben Lenin védelmére kelni.

7. AZ ÁLLAMKAPITALIZMUSRÓL

Ezzel a kérdéssel függ össze Buharin hibája. Mi volt az ő hibája? Milyen kérdésekben vitatkozott Lenin Buharinnal? Lenin azt állította, hogy az államkapitalizmus kategóriája összeegyeztethető a proletárdiktatúra rendszerével. Buharin ezt tagadta. Buharin

úgy vélte — és vele együtt a „baloldali" kommunisták, többek között Szafarov is, úgy vélték —, hogy az államkapitalizmus kategóriája nem egyeztethető össze a proletárdiktatúra rendszerével. Persze Leninnek volt igaza. Buharinnak — ezt ő be is ismerte — nem volt igaza. Ez volt Buharin hibája. De ez a multban volt. Ha most, 1925 májusában, Buharin ismét azt mondja, hogy nézeteltérései vannak Leninnel az államkapitalizmus kérdésében, akkor ez, szerintem, egyszerű félreértés. Vagy egyenesen vissza kell vonnia ezt a nyilatkozatát, vagypedig félreértés forog fenn, mert az a vonal, amelyért most Buharin az államkapitalizmus természetének kérdésében síkra száll, Lenin vonala. Nem Lenin jött el Buharinhoz, hanem ellenkezőleg, Buharin jött Leninhez. S éppen ezért mi Buharin mellett vagyunk. (T a p s.)

Kamenyev és Zinovjev fő hibája az, hogy az államkapitalizmus kérdését skolasztikusan, a történelmi helyzetből kiragadva, nem dialektikusan vizsgálják. A kérdés ilyen feltevése sehogyan sem fér össze a leninizmus szellemével. Hogyan tette fel a kérdést Lenin? Lenin 1921-ben, tudva hogy iparunk kevéssé fejlett, a parasztságnak pedig árukra van szüksége, tudva hogy az ipart nem lehet máról holnapra fellendíteni, hogy a munkások, az ismert körülmények folytán, nem is annyira iparral, mint inkább öngyujtók készítésével foglalkoznak, — ilyen viszonyok között Lenin úgy vélte, hogy valamennyi lehetőség közül a legjobb, ha külföldi tőkét veszünk igénybe, ennek segítségével rendbehozzuk az ipart, bevezetjük tehát az államkapitalizmust és az államkapitalizmus *útján* megteremtjük az összefogást a

Szovjethatalom és a falu között. Ez az út akkor feltétlenül helyes volt, mert abban az időben más lehetőségünk arra, hogy kielégítsük a parasztságot, nem volt, mert iparunk sántított, a közlekedés nem, vagy még alig tápászkodott fel, fűtőanyag nem volt, vagy nem volt elég. Megengedhetőnek és kívánatosnak tartotta-e akkor Lenin az államkapitalizmust mint gazdaságunk túlsúlyban levő formáját? Igen, annak tartotta. De ez akkor volt, 1921-ben. De most? Mondhatjuk-e ma, hogy nincs saját iparunk, hogy közlekedésünk le van romolva, hogy nincs fűtőanyagunk stb.? Nem, nem mondhatjuk. Tagadhatja-e bárki, hogy iparunk és kereskedelmünk máris megteremti az ipar *(saját* iparunk) és a parasztgazdaság kapcsolatát, mégpedig *közvetlenül,* saját erejéből? Nem, ezt senki sem tagadhatja. Tagadhatja-e bárki, hogy az ipar terén az „államkapitalizmus" és a „szocializmus" máris szerepet cserélt, mert a szocialista ipar lett az uralkodó, a koncessziók és a bérletek jelentősége pedig (a koncessziók 50 000 munkást, a bérletek 35 000 munkást foglalkoztatnak) minimális? Nem, ezt senki sem tagadhatja. Lenin már 1922-ben mondotta, hogy a koncessziókkal és a bérletekkel nem mentünk semmire.

Mi következik ebből? Ebből az következik, hogy 1921 óta nálunk lényegesen megváltozott a helyzet, hogy szocialista iparunknak és szovjet és szövetkezeti kereskedelmünknek ez alatt az idő alatt sikerült már uralkodó erővé válni, hogy már megtanultuk, hogyan kell saját erőnkből a város és a falu között szoros kapcsolatot teremteni, hogy az államkapitalizmus legjellegzetesebb formái — a koncessziók és a

bérlet — ez alatt az idő alatt nem fejlődtek ki komolyabb méretekben, hogy aki *most*, 1925-ben, az államkapitalizmusról mint gazdaságunk döntő formájáról beszél, az meghamisítja állami iparunk szocialista természetét, nem érti meg az egykori és a mai helyzet közötti különbséget, az nem dialektikusan, hanem skolasztikusan, metafizikusan vizsgálja az államkapitalizmus kérdését.

Hallgassák meg, kérem, Szokolnyikovot. Beszédében a következőket mondja:

„Külkereskedelmünket államkapitalista vállalatként folytatjuk . . . Belkereskedelmi vállalataink szintén államkapitalista vállalatok. S meg kell mondanom, elvtársak, hogy az Állami Bank ugyancsak államkapitalista vállalat. Pénzrendszerünk? Pénzrendszerünk azon alapszik, hogy a szocialista gazdaságban, az épülő szocializmus viszonyai között, olyan pénzrendszert vezettünk be, amely át van itatva a kapitalista gazdaság elveivel."

Ilyeneket mond Szokolnyikov.

Ha így folytatja, nemsokára már a Pénzügyi Népbiztosságot is államkapitalizmusnak fogja nyilvánítani. Eddig azt hittem, eddig mindnyájan azt hittük, hogy az Állami Bank az államapparátus egy része. Eddig azt hittem, eddig mindannyian azt hittük, hogy Külkereskedelmi Bizottságunk, ha nem számítjuk az őt körülvevő államkapitalista intézményeket, az államapparátus része, hogy államapparátusunk proletár típusú állam apparátusa. Mindeddig azért képzeltük ezt így, mert a proletárhatalom ezeknek az intézményeknek *egyedüli* gazdája. Most pedig Szokolnyikov szavaiból megtudjuk, hogy ezek az intézmények, amelyek államapparátusunk

részei, államkapitalista intézmények. Talán szovjet apparátusunk is államkapitalizmust, nempedig — mint Lenin állította — proletár típusú államot testesít meg? Miért is ne? Hát nem használ-e a mi szovjet apparátusunk olyan pénzrendszert, „amely át van itatva a kapitalista gazdaság elveivel"? Lám, milyen sületlenségeket mond néha az ember.

Előszöris hadd idézzem Lenin véleményét az Állami Bank jellegéről és jelentőségéről. Szeretnék, elvtársak, Lenin egy 1917-ben írt munkájának egyik helyére hivatkozni. A „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" című brosúrára gondolok, amelyben Lenin még az ipar ellenőrzésének (nempedig államosításának) álláspontján volt, és amelyben, ennek ellenére, a proletár állam kezében levő Állami Bankot kilenctizedrészben szocialista apparátusnak tekintette. Felolvasom, amit az Állami Bankról írt:

„A nagybankok *alkotják* azt az «államapparátust», amelyre a szocializmus megvalósítása céljából *szükségünk van* és amelyet *készen veszünk át* a kapitalistáktól, s a mi feladatunk itt csak az, hogy *lenyessük* azt, ami ezt a kitűnő gépezetet *kapitalista módra elcsúfítja*, hogy *még nagyobbá*, még demokratikusabbá, még átfogóbbá tegyük. A mennyiség minőségbe csap át. Egyetlen óriási állami bank, amelynek minden járásban, minden üzemben fiókja van — ez már kilenctized része a *szocialista* apparátusnak. Ez az általános állami *számvevőség*, a termelés és a termékelosztás általános állami *számvitele* — ez, mondhatni, a szocialista társadalom *csontvázához* hasonló valami" (XXI. köt. 260. old.[68a]).

Hasonlítsák össze Lenin szavait Szokolnyikov beszédével és megértik, hová süllyedt Szokolnyikov. Már azon sem fogok csodálkozni, ha a Pénzügyi Népbiztosságot államkapitalizmusnak nyilvánítja.

Mi van emögött? Honnan erednek Szokolnyikovnak ezek a hibái?

Onnan, hogy Szokolnyikov nem érti a „nep" kettős jellegét, nem érti meg, hogy a kereskedelemnek a szocialista elemek és a kapitalista elemek közt ma folyó harc viszonyai között kettős jellege van, nem érti, hogy mi a fejlődés dialektikája a proletárdiktatúra viszonyai között, az átmeneti időszakban, amelyben a szocialista elemek a burzsoázia módszereit és fegyvereit a kapitalista elemek leküzdésére és felszámolására használják fel. Egyáltalában nem az a lényeg, hogy a kereskedelem és a pénzrendszer a „kapitalista gazdaság" módszere. A lényeg az, hogy gazdaságunk szocialista elemei a kapitalista elemek ellen vívott harcban a burzsoáziának ezeket a módszereit és fegyvereit a kapitalista elemek leküzdése céljából veszik át, a lényeg az, hogy ezeket a módszereket és fegyvereket *sikerrel* használják fel a kapitalista elemek *ellen*, hogy *sikerrel* használják fel őket gazdaságunk szocialista alapjának felépítése érdekében. A lényeg tehát az, hogy fejlődésünk dialektikája következtében a burzsoázia ezen eszközeinek a funkciói és rendeltetése *elvileg*, gyökeresen megváltoznak, — megváltoznak a szocializmus javára, a kapitalizmus rovására. Szokolnyikov hibája az, hogy nem értette meg, mennyire bonyolultak a gazdaságunkban végbemenő folyamatok és hogy milyen ellentmondások vannak bennük.

Most engedjék meg, hogy az államkapitalizmus történelmi jellegének kérdésére vonatkozólag Leninre hivatkozzam s felolvassak egy idézetet, amelyből kitűnik, mikor és miért javasolta Lenin az állam-

kapitalizmust mint fő formát, mi kényszerítette erre és milyen konkrét viszonyok között javasolta ezt. (Közbeszólás: „Halljuk!")

„Semmiesetre sem szabad megfeledkeznünk arról, amit gyakran megfigyelhetünk — a munkások szocialista magatartásáról az állam tulajdonában levő gyárakban, amikor a munkások maguk szerzik be a fűtőanyagot, a nyersanyagot és az élelmicikkeket, vagy amikor a munkások maguk igyekeznek a parasztság között helyesen elosztani és a közlekedési eszközökkel odaszállítani az ipar termékeit. *Ez szocializmus*. De mellette ott van a kisgazdaság, amely szerte az országban a szocializmustól *függetlenül* létezik. Miért létezhet a kisgazdaság a szocializmustól függetlenül? *Azért*, mert még nem állítottuk helyre a nagyipart, *azért*, mert a szocialista gyárak talán csak a tizedrészét kaphatják meg annak, amit kapniok kellene; s minthogy ezt nem kapják meg, a kisgazdaság független marad a szocialista gyáraktól. Az ország hihetetlen gazdasági leromlása, a fűtőanyagban, nyersanyagban és közlekedési eszközökben mutatkozó hiány arra vezet, hogy a kisüzemi termelés a szocializmustól *függetlenül* létezik. És én felteszem a kérdést: ilyen körülmények között mi az államkapitalizmus? — Az államkapitalizmus a kisüzemi termelés egyesítése lesz. A tőke egyesíti a kisüzemi termelést, a tőke a kisüzemi termelésből nő ki. Ezt nincs miért takargatnunk. A *szabadkereskedelem* természetesen *a kapitalizmus növekedését jelenti;* ez alól nem bújhatunk ki semmiképpen, és aki azt reméli, hogy ez alól kibújhat, hogy ezt egy kézlegyintéssel elintézheti, az szavakkal vigasztalja magát. Ha van kisgazdaság, ha van szabad csere — megjelenik a kapitalizmus. De *kell-e félnünk* ettől a kapitalizmustól, *amikor a kezünkben vannak a gyárak*, *kezünkben van a közlekedés és a külkereskedelem?* Akkor is azt mondtam, most is azt mondom és megcáfolhatatlannak tartom, hogy ettől a kapitalizmustól nem kell félnünk. Ilyen kapitalizmust jelentenek a koncessziók"* (XXVI. köt. 306. old.).

---

* Mindenütt az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Így fogta fel Lenin az államkapitalizmus kérdését.

1921-ben, amikor még alig volt saját iparunk, amikor nyersanyaghiánnyal küzdöttünk, amikor a közlekedés le volt romolva, Lenin az államkapitalizmust mint olyan eszközt javasolta, amelynek segítségével össze akarta kapcsolni a parasztgazdaságot az iparral. És ez helyes is volt. De azt jelenti-e ez, hogy Lenin *minden* körülmények között kívánatosnak tartotta ezt az utat? Persze, hogy nem ezt jelenti. Lenin azért próbálta az összefogást az államkapitalizmus útján megteremteni, mert nem volt fejlett szocialista iparunk. No, és most? Mondhatjuk-e, hogy ma nincs fejlett iparunk? Ezt persze, nem mondhatjuk. A fejlődés más mederbe terelődött, a koncessziók nemigen honosodtak meg, az állami ipar kifejlődött, kifejlődött az állami kereskedelem, kifejlődött a szövetkezeti rendszer, a város és a falu összefogása a szocialista ipar útján kezdett létrejönni. Jobb helyzetbe kerültünk, mint remélni mertük. Hogyan lehet ezek után azt mondani, hogy az államkapitalizmus gazdálkodásunk legfőbb formája?

Az ellenzéknek az a baja, hogy nem akarja megérteni ezeket az egyszerű dolgokat.

8. ZINOVJEV ÉS A PARASZTSÁG

A parasztság kérdése. Beszédemben azt mondottam, s itt több szónok is azt hangoztatta, hogy Zinovjevnél elhajlás észlelhető a középparaszt alábecsülése felé, hogy nemrég még határozottan a középparasztság semlegesítésének álláspontján volt,

s csak most, a belső pártharc után, próbál „átköltözni", próbál más álláspontra berendezkedni, a középparaszttal való tartós szövetség álláspontjára. Igaz-e ez? Engedjék meg, hogy néhány dokumentumra hivatkozzam.

Zinovjev „A bolsevizálásról" c. cikkében ebben az évben ezt írta:

„Van több olyan feladat, amely a *Kommunista Internacionálé valamennyi pártja számára teljesen azonos.* Ilyen például ... a helyes parasztpolitika. Az egész világ mezőgazdasági lakosságában három olyan réteg van, amelyet megnyerhetünk és meg kell nyernünk, amely a proletariátus szövetségesévé lehet és kell is hogy legyen (a mezőgazdasági proletariátus; a félproletariátus — a törpebirtokos parasztság; és az idegen munkaerőt nem alkalmazó kisparasztság). Van a parasztságnak egy másik rétege (a középparasztság), amelyet legalább *semlegesítenünk* kell"* („Pravda", 1925 január 18).

Ezt írja Zinovjev a középparasztról hat évvel a VIII. pártkongresszus után, amelyen Lenin elvetette a középparaszt semlegesitésének jelszavát és a középparaszttal való tartós szövetség jelszavával helyettesítette. Bakajev azt kérdezi, hogy mi ebben a szörnyűség? Én csak arra kérem önöket, hasonlítsák össze Zinovjev cikkét Leninnek azzal a tételével, amely szerint a középparasztra kell vennünk az irányt, és mondják meg, hogy eltért-e Zinovjev Lenin tételétől, vagy sem ... (Közbeszólás: „Más országokról van szó, nem Oroszországról."

* Mindenütt az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Z a j.) Tévedés, elvtárs, mert Zinovjev cikkében „olyan feladatokról" beszél, amelyek „a Kommunista Internacionále *valamennyi* pártja számára *teljesen* azonosak". Csak nem akarja tagadni, hogy pártunk szintén része a Kommunista Internacionálénak? Ebben a cikkben félreérthetetlenül az áll, hogy „*valamennyi* párt számára". (K ö z b e s z ó l á s a l e n i n g r á d i k ü l d ö t t s é g f e l ő l: „Bizonyos körülmények között." Á l t a l á n o s d e r ü l t s é g.)

Hasonlítsák össze ezt a *semlegesítésről* szóló idézetet, amelyet Zinovjev cikkéből vettem, azzal az idézettel, amelyet Leninnek a VIII. pártkongresszuson mondott beszédéből olvastam fel s ahol arról van szó, hogy nekünk a középparaszttal való *tartós szövetségre* van szükségünk, és meg fogják érteni, hogy a kettőnek semmi köze sincs egymáshoz.

Jellemző, hogy Larin elvtárs, aki a falu „második forradalmának" híve, Zinovjev cikke e sorainak elolvasása után sietett csatlakozni hozzájuk. Azt hiszem, hogy bár Larin elvtárs a napokban Kamenyev és Zinovjev ellen lépett fel, mégpedig elég sikeresen, ez mégsem zárja ki azt, hogy nézeteltéréseink vannak vele, s itt el kell magunkat határolnunk tőle. Lám, miképpen nyilatkozik Larin elvtárs Zinovjevnek erről a cikkéről:

„A Kommunista Internacionále elnöke, Zinovjev, teljesen helyesen fogalmazta meg, hogy mi «a helyes parasztpolitika» a Kommunista Internacionále *valamennyi** pártjának közös feladatai szempontjából" (*Larin*. „A szovjet falu". 80. old.).

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

Látom, Larin elvtárs tiltakozik, utalva arra a fenntartására, hogy nem ért egyet Zinovjevvel, ha Zinovjev a középparaszt semlegesítésének jelszavát Oroszországra is kiterjeszti. Való igaz, hogy Larin a könyvében tesz ilyen fenntartást és kijelenti, hogy a semlegesítés számunkra elégtelen, hogy nekünk „egy lépéssel tovább" kell mennünk „a középparaszttal való kulák elleni megegyezés" irányában. Itt azonban Larin elvtárs sajnos belekeveri a kulák erőszak ellen irányuló „második forradalomról" szóló tételét, amellyel nem értünk egyet, amely által közelebb kerül Zinovjevhez, és amely arra késztet engem, hogy valamelyest elhatároljam magamat tőle.

Zinovjev, mint látják, az általam idézett dokumentumban nyiltan és félreérthetetlenül a középparasztság semlegesítésének jelszava mellett foglal állást, ellentétben Leninnel, aki kijelentette, hogy a semlegesítés nem elegendő s hogy a középparaszttal való tartós szövetség feltétlenül szükséges.

A következő dokumentum. Zinovjev, „Leninizmus" c. könyvében, miután idézi Leninből a következő, 1918-ból származó sorokat: „A parasztsággal a burzsoá-demokratikus forradalom végéig, — a parasztság proletár és félproletár részével, a szegényparasztsággal előre a szocialista forradalom felé!" — ezt a következtetést vonja le:

„A legfontosabb ... problémát, amely ma bennünket foglalkoztat, ... Lenin az idézett tételekben teljesen és következetesen megvilágította. *Ehhez nem lehet semmit hozzáfűzni, ebből nem lehet egyetlen szót sem elvenni**. Itt

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

minden meg van mondva az Iljicsre jellemző szabatossággal és szemléletességgel, tömören és világosan — úgy, hogy olvasókönyvbe kívánkozik" („A leninizmus". 60. old.).

Ez Zinovjev szerint *kimerítően* jellemzi a leninizmusnak a parasztkérdésben elfoglalt álláspontját. Az egész parasztsággal a cár és a földbirtokosok ellen — ez a burzsoá forradalom. A szegényparasztsággal a burzsoázia ellen — ez az Októberi Forradalom. Mindez szép és jó. Ez Lenin két jelszava. De hová tegyük Lenin harmadik jelszavát: a középparaszttal a kulák ellen a szocialista építésért? Hová lett Leninnek ez a harmadik jelszava? Zinovjevnél nem látható. Elveszett. Noha Zinovjev azt állítja, hogy „ehhez nem lehet semmit hozzáfűzni", mégis az a helyzet, hogy ha nem fűzzük ehhez hozzá Lenin harmadik jelszavát, amelynek értelmében a proletariátusnak és a szegényparasztságnak tartós szövetségre kell lépnie a középparaszttal, ez azzal a kockázattal jár, hogy meghamisítjuk Lenint, mint ahogy Zinovjev meghamisítja. Vajjon véletlennek tekinthető-e, hogy Lenin harmadik jelszava, amely ma számunkra a legidőszerűbb, Zinovjevnél elveszett, eltűnt? Nem, ez nem tekinthető véletlennek, mert Zinovjev azon az állásponton van, hogy a középparasztságot semlegesíteni kell. Az első és a második dokumentum között csupán annyi a különbség, hogy az elsőben Zinovjev kifejezetten állást foglalt a középparasztsággal való tartós szövetséggel szemben, a másodikban pedig elhallgatta ezt a jelszót.

A harmadik dokumentum: Zinovjev „A kor filozófiája" című cikke. E cikk eredeti szövegéről beszélek, amelyben nincsenek meg a Központi

Bizottság tagjai által utólag tett módosítások és kiegészítések. Ennek a cikknek az a jellemző vonása, hogy, ugyanúgy mint a második dokumentum, teljesen elhallgatja a középparasztság kérdését és, megkerülvén ezt az életbevágóan fontos kérdést, holmi határozatlan narodnyik egyenlőségről beszél, anélkül, hogy rámutatna ennek az egyenlőségnek osztályhátterére. Szerepel a cikkben a szegényparasztság, szerepel benne a kulák, szerepel benne a tőkés, vannak benne kirohanások Buharin ellen, beszél az eszer egyenlőségről, beszél Usztrjalovról, de egy szóval sem említi sem a középparasztot, sem Lenin szövetkezeti tervét, bár a cikk címe: „A kor filozófiája". Amikor Molotov elvtárs megküldte nekem ezt a cikket (éppen el voltam utazva), goromba és éles bírálattal válaszoltam. Igen, elvtársak, őszinte és goromba ember vagyok, ez igaz, ezt nem is tagadom. (D e r ü l t s é g.) Goromba bírálattal válaszoltam, mert tűrhetetlen, hogy Zinovjev egy teljes éven át rendszeresen elhallgassa, illetve elferdítse a parasztkérdésről szóló lenini tanítás legjellemzőbb vonásait, pártunk napirenden levő jelszavát a parasztság alapvető tömegével való szövetségről. Felolvasom, amit akkor Molotov elvtársnak írtam:

„Zinovjev «A kor filozófiája» című cikkében a párt irányvonalát Larin szellemében elferdíti. Beszél a XIV. konferenciáról, de e konferencia fő témáját — a középparasztságot és a szövetkezeteket — megkerüli. A középparasztságnak és Lenin szövetkezeti tervének nyoma veszett. Ez nem véletlen. Ezek után a XIV. konferencia határozatainak «értelmezéséért folyó harcról» beszélni annyi, mint e határozatok megszegésére törekedni. Aki összekeveri Buharint Sztolipinnal, mint ahogy Zinovjev

teszi, az rágalmazza Buharint. Ilyen módon Sztolipinnal össze lehetne keverni Lenint is, aki azt mondotta: «kereskedjetek és tanuljatok meg kereskedni». Az egyenlőség jelszava a jelen pillanatban nem egyéb mint eszer demagógia. Semilyen egyenlőség nem lehetséges mindaddig, amíg osztályok vannak és amíg van szakmunka és nem-szakmunka (lásd *Lenin* „Állam és forradalmát"). Nem holmi határozatlan egyenlőségről kell beszélni, hanem az osztályok megszüntetéséről, szocializmusról. Aki forradalmunkat «nem-klasszikus» forradalomnak nevezi, az lecsúszik a mensevizmus lejtőjére. A cikket szerintem teljesen át kell dolgozni, olymódon, hogy ne legyen az a jellege, hogy ez a XIV. kongresszus számára írott platform.

1925 szeptember 12.

I. Sztálin"

Mindezt most is fenntartom. Nem vonok vissza egyetlen mondatot, egyetlen szót sem.

Nem szabad egy fontos iránymutató cikkben egyenlőségről beszélni anélkül, hogy pontosan meg ne mondanók, milyen egyenlőségről van szó: a parasztság és a munkásosztály közti egyenlőségről, a parasztságon belüli egyenlőségről, a munkásosztályon belüli egyenlőségről, a szakmunkások és a nem-szakmunkások közötti egyenlőségről, avagy az osztályok megszüntetése értelmében vett egyenlőségről. Nem szabad egy iránymutató cikkben elhallgatni a pártnak a falusi munkára vonatkozó soronlevő jelszavait. Nem szabad az egyenlőségről szóló frázisokkal dobálózni, mert ez játék a tűzzel, mint ahogy nem szabad, frázisokat puffogtatva a leninizmusról, elhallgatni a leninizmus napirenden levő jelszavát a parasztkérdésben.

Három dokumentumot láttunk: Zinovjev cikkét (1925 január), amely a középparaszt semlegesítése

mellett foglal állást, Zinovjev „Leninizmus” című könyvét (1925 szeptember), amely elhallgatja a középparasztra vonatkozó harmadik lenini jelszót, és Zinovjev új cikkét, „A kor filozófiáját” (1925 szeptember), amely elhallgatja a középparasztot és Lenin szövetkezeti tervét.

Véletlennek tekinthetők-e Zinovjev állandó vacillálásai a parasztkérdésben?

Látjuk, hogy ez nem véletlen.

Nemrég, a Központi Bizottság beszámolójáró Leningrádban tartott előadásában, Zinovjev végre rászánta magát arra, hogy a középparaszttal való tartós szövetség jelszava mellett foglaljon állást. Ezt a Központi Bizottságban lezajlott harc, súrlódások és összeütközések után tette. Ez nagyon helyes. Nem vagyok azonban biztos abban, hogy később nem fogja ezt visszavonni. Mert a tények azt mutatják, hogy Zinovjevnek sohasem volt erénye az a szilárdság a parasztkérdésben, amelyre nekünk szükségünk van. (T a p s.)

Utalok néhány tényre, amelyek mutatják Zinovjev ingadozásait a parasztkérdésben. Zinovjev 1924-ben a Központi Bizottság plénumán olyan „paraszt”-politikáért szállt síkra, amelynek lényege az volt, hogy szervezzünk a központban és a vidéken saját hetilappal rendelkező pártonkívüli parasztfrakciókat. Ezt a javaslatot elvetették, minthogy a Központi Bizottságban kifogások merültek fel ellene. Valamivel előbb Zinovjev még kérkedett is azzal, hogy ő „paraszti elhajló”. Lám, mit mondott például a XII. pártkongresszuson: „Amikor azt mondják nekem: ön «elhajló», ön elhajlik a parasztság felé, azt vála-

szolom: igen, nekünk nemcsak «elhajolnunk» kell a parasztság felé, hanem *meg* is kell *hajolnunk*, és ha szükséges, *le* kell *borulnunk* annak a parasztnak gazdasági szükségletei előtt, aki proletariátusunkat követi." Hallják: „elhajlás", „meghajlás", „leborulás". (Derültség, taps.) Később, amikor a parasztsággal kedvezőbb lett a helyzet, amikor a falun javult a helyzetünk, Zinovjev „fordulatot" tett, abbahagyta a rajongást, gyanús szemmel kezdett nézni a középparasztra és meghirdette a semlegesítés jelszavát. Bizonyos idő mulva újabb „fordulatot" tett, lényegében a XIV. konferencia határozatainak felülvizsgálatát követelte („A kor filozófiája") és, csaknem az egész Központi Bizottságot paraszti elhajlással vádolva, még határozottabban „elhajlott" a középparaszt ellen. Végül, a XIV. kongresszusig ismét egy „fordulatot" tett, most már a középparasztsággal való szövetség felé, és talán még kérkedni is fog azzal, hogy ismét kész „leborulni" a parasztság előtt.

Mi biztosítékunk van arra, hogy Zinovjev nem fog mégegyszer meginogni?

De elvtársak, hiszen ez hinta, és nem politika. (Derültség, taps.) Ez hisztéria, és nem politika. (Közbeszólások: „Úgy van!")

Azt mondják, hogy nem kell különösebb figyelmet fordítani a második elhajlás elleni harcra. Ez tévedés. Két elhajlásunk van — Bogusevszkij elhajlása és Zinovjev elhajlása —, és meg kell érteniök, hogy Bogusevszkij össze sem hasonlítható Zinovjevvel. Bogusevszkij levitézlett ember. (Derültség.) Bogusevszkijnak nincsen saját lapja. Annak az elhaj-

lásnak azonban, amelyik a középparaszt semlegesítése felé hajlik, amelyik ellenzi a középparaszttal való tartós szövetséget, vagyis a zinovjevi elhajlásnak van saját lapja és még ma is harcol a Központi Bizottság ellen. Ennek a lapnak a neve: „Leningradszkaja Pravda"[64]. Mert mi egyéb az a nemrég Leningrádban összeeszkábált terminus, hogy „középparaszti bolsevizmus", amelyről a „Leningradszkaja Pravda" tajtékzó szájjal beszél, ha nem annak a bizonyítéka, hogy ez a lap a parasztkérdésben eltávolodott a leninizmustól? Vajjon nem világos-e, akár már ebből az egy körülményből is, hogy a második elhajlás elleni harc nehezebb, mint az első elhajlás, a Bogusevszkij elhajlása elleni harc ? Minthogy tehát a második elhajlásnak olyan képviselője, vagyis olyan védője és pártfogója van, mint a „Leningradszkaja Pravda", mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy a párt különösen jól legyen felkészülve a harcra ez ellen az elhajlás ellen, amely erős, amely bonyolult és amely ellen összpontosítanunk kell a tüzet. Ezért pártunknak különös figyelmet kell fordítania erre a második elhajlásra. (Közbeszólások: „Úgy van!" Taps.)

9. A NÉZETELTÉRÉSEK TÖRTÉNETÉHEZ

Engedjék meg, hogy most áttérjek a Központi Bizottság többségén belül folyó belső harcunk történetére. Mivel kezdődött az egyenetlenség ? Azzal a kérdéssel kezdődött, hogy „mi legyen Trockijjal". Ez 1924 végén volt. A leningrádiak csoportja eleinte Trockijnak a pártból való kizárását javasolta. Az 1924-ben lezajlott vita időszakára gondolok. A Lenin-

grád-kormányzósági pártbizottság határozatot hozott, amelyben azt javasolta, hogy Trockijt zárják ki a pártból. Mi, vagyis a Központi Bizottság többsége, nem értettünk egyet ezzel (közbeszólások: „Helyes!") és némi harc után meggyőztük a leningrádiakat arról, hogy határozatukból ki kell dobniok a kizárásról szóló pontot. Bizonyos idő mulva, amikor összeült a Központi Bizottság plénuma és a leningrádiak Kamenyevvel együtt azt követelték, hogy Trockijt azonnal zárjuk ki a Politikai Irodából, az ellenzéknek ezzel a javaslatával sem értettünk egyet, többséget kaptunk a Központi Bizottságban és arra szorítkoztunk, hogy Trockijt leváltottuk a hadügyi népbiztosi posztról. Nem értettünk egyet Zinovjevvel és Kamenyevvel azért, mert tudtuk, hogy a lemetszés politikája nagy veszélyeket rejt magában a pártra nézve, hogy a lemetszés módszere, az érvágás módszere — márpedig ők vért követeltek — veszélyes, magával ragad: ma lemetszettük az egyiket, holnap lemetsszük a másikat, holnapután a harmadikat — mi marad végül a pártban? (Taps.)

Ebben a Központi Bizottság többségén belüli első összeütközésben világosan megmutatkozott, hogy a párt szervezeti politikájának kérdéseiben mi a fő különbség közöttünk.

A második kérdés, amely nálunk nézeteltérésekre vezetett, Szarkisznak Buharin ellen irányuló felszólalásával függ össze. Ez 1925 januárjában, a XXI. leningrádi konferencián történt. Szarkisz akkor szindikalizmussal vádolta Buharint. A következőket mondotta:

„A moszkvai «Pravdá»-ban olvastuk Buharin cikkét a munkás- és falusi levelezőkről. A Buharin által kifejtett nézeteknek a mi szervezetünkben nincsenek hívei. Ezeket a nézeteket azonban, amelyek mondhatni, bizonyos mértékig *szindikalista, nem bolsevik*, pártellenes nézetek, még számos felelős posztot betöltő elvtárs is vallja (ismétlem, nem a leningrádi szervezetben, hanem más szervezetekben). Ezek szerint a nézetek szerint a munkások és parasztok különféle társadalmi tömegszervezetei a kommunista párttól függetlenek és exterritoriálisak" (A XXI. leningrádi konferencia gyorsírói beszámolója).

Ezzel a felszólalással Szarkisz, először is, elméleti hibát követett el, mert Buharinnak a munkás- és falusi levelező mozgalom kérdésében teljesen igaza volt, másodszor pedig, durván megsértette a kérdés elvtársi megvitatásának legelemibb szabályait, természetesen a leningrádi szervezet vezetőinek biztatására. Mondanunk sem kell, hogy ennek az eljárásnak a Központi Bizottságon belül uralkodó viszonyok elmérgesedésére kellett vezetnie. Az egésznek az lett a vége, hogy Szarkisz a sajtóban nyilvánosan beismerte hibáját.

Ez az incidens megmutatta, hogy a hibák nyilvános beismerése a nyilvános viták elkerülésének és a belső nézeteltérések kiküszöbölésének legjobb módszere.

A harmadik kérdés: a leningrádi komszomol kérdése. Itt jelen vannak a kormányzósági bizottsági tagok, s valószínűleg emlékeznek arra, hogy a Politikai Irodának volt egy határozata a Leningrád-kormányzósági komszomolbizottságra vonatkozólag, amely az ifjúsági szövetség Központi Bizottságának tudta és beleegyezése nélkül csaknem valami összoroszországi komszomol-konferencia félét akart Lenin-

grádba egybehívni. Az OK(b)P Központi Bizottságának határozatát ismerik. Nem engedhettük meg, hogy a komszomol Központi Bizottsága mellett még egy másik központ is létezzen, amely vetélkedik a Központi Bizottsággal és szembehelyezkedik ezzel a központtal. Mint bolsevikok, nem engedhettük meg a kettős központot. Ezért a Központi Bizottság megtette a szükséges intézkedéseket, hogy az ifjúság Központi Bizottságát, amely ezt a szeparatizmust megengedte, felfrissítsék, és hogy Szafarovot leváltsák a Leningrád-kormányzósági komszomolbizottság vezetői posztjáról.

Ez az incidens megmutatta, hogy a leningrádi elvtársakban megvan a törekvés arra, hogy leningrádi szervezetüket a Központi Bizottság elleni harc központjává változtassák.

A negyedik kérdést Zinovjev vetette fel azzal a javaslatával, járuljunk hozzá, hogy Leningrádban „Bolsevik" címmel külön folyóirat jelenhessen meg, amelynek szerkesztősége Zinovjevből, Szafarovból, Vargyinból, Szarkiszból és Tarhanovból állana. Mi nem értettünk ezzel egyet és kijelentettük, hogy egy ilyen, a moszkvai „Bolsevik"-kal párhuzamos folyóirat elkerülhetetlenül egy csoport lapjává, az ellenzék frakciós lapjává válna, hogy az ilyen lépés veszélyes és aláássa a párt egységét. Másszóval, megtiltottuk ennek a folyóiratnak a kiadását. Most a „megtiltás" szóval akarnak bennünket megijeszteni. Ez azonban mellékes, elvtársak. Nem vagyunk liberálisok. A párt érdekeit előbbre valóknak tartjuk a formális demokráciánál. Igenis megtiltottuk a frakciós lap kiadását, és ilyen dolgokat a jövőben is

meg fogunk tiltani. (Közbeszólások: „Helyes! Világos!" Viharos taps.)

Ez az incidens megmutatta, hogy a leningrádi vezetők külön csoporttá akarnak elhatárolódni.

Következik a Buharin-kérdés. A „gazdagodjatok" jelszóra gondolok. Buharin áprilisi beszédére gondolok, amikor kibuggyant belőle az a szó, hogy „gazdagodjatok". Két nappal később összeült pártunk áprilisi konferenciája. Nem más, mint jómagam, a konferencia elnökségében, Szokolnyikov, Zinovjev, Kamenyev és Kalinin jelenlétében, kijelentettem, hogy a „gazdagodjatok" jelszó nem a mi jelszavunk. Nem emlékszem, hogy Buharin kifogást emelt volna ez ellen a tiltakozás ellen. Amikor Larin elvtárs a konferencián szót kért, ha jól emlékszem, Buharin ellen, akkor maga Zinovjev követelte, hogy ne engedjenek senkit Buharin ellen felszólalni. Krupszkaja elvtársnő azonban ezek után mégis beküldött egy Buharint támadó cikket és követelte közlését. Buharin persze nem maradt adósa és cikket írt Krupszkaja elvtársnő ellen. A Központi Bizottság többsége úgy döntött, hogy egyetlen vitacikket sem közöl, hogy nem indít vitát, és felszólította Buharint, hogy sajtónyilatkozatban ismerje be a „gazdagodjatok" jelszó hibás voltát, amibe Buharin bele is egyezett és amit, miután szabadságáról visszatért, Usztrjalov ellen írott cikkében meg is tett. Kamenyev és Zinovjev most szeretnének egyeseket a „megtiltás" madárijesztőjével megfélemlíteni és liberális módjára felháborodnak azon, hogy megtiltottuk Krupszkaja elvtársnő cikkének közlését. Ezzel nem ijeszthetnek meg senkit. Először is, nemcsak Krupszkaja elvtársnő cikkét nem

közöltük, nem közöltük Buharin cikkét sem. Másodszor, miért ne tiltsuk meg Krupszkaja elvtársnő cikkének közlését, ha ezt követelik a párt egységének érdekei? Tulajdonképpen miben különbözik Krupszkaja elvtársnő minden más felelős poszton álló elvtárstól? Talán azt gondolják önök, hogy az egyes elvtársak érdekeit a párt és a pártegység érdekei fölé kell helyezni? Az ellenzékhez tartozó elvtársak talán nem tudják, hogy számunkra, bolsevikok számára, a formális demokrácia — semmi, a párt reális érdekei pedig — minden? (T a p s .)

Az elvtársak mutassanak legalább egy olyan cikket a párt Központi Lapjából, a „Pravdá"-ból, amely közvetlenül vagy közvetve igazolná a „gazdagodjatok" jelszót. Nem tudnak ilyen cikket mutatni, mert ilyen nincs. Volt egy eset, egyetlen egy eset, hogy Sztyeckij a „Komszomolszkaja Pravdá"-ba írt egy cikket, amelyben enyhe, alig észrevehető formában igazolni próbálta a „gazdagodjatok" jelszót. És mi történt? A Központi Bizottság Titkársága másnap Molotov, Andrejev és Sztálin által aláírt külön levélben rendreutasította e lap szerkesztőségét. Ez 1925 június 2-án történt. Néhány nappal később pedig a Központi Bizottság Szervező Irodája, Buharin teljes egyetértésével, határozatilag megállapította, hogy e lap szerkesztőjét le kell váltani. Felolvasok egy részt az említett levélből:

„Moszkva, 1925 június 2. A «Komszomolszkaja Pravda» szerkesztőségének valamennyi tagjához.

Úgy véljük, hogy Sztyeckij «Az új gazdasági politika új szakasza» című cikkeinek néhány helye kétségeket ébreszt. Ezekben a cikkekben, igaz, letompított formában,

végigvonul a «gazdagodjatok» jelszó. Ez a jelszó nem a miénk, helytelen, számos kétségre és félreértésre ad alkalmat, és ezért nem lehet helye a «Komszomolszkaja Pravda» iránymutató cikkében. A mi jelszavunk a szocialista felhalmozás. Mi ledöntjük azokat a közigazgatási korlátokat, amelyek a falu jóléte emelésének útját állják. Ez a művelet feltétlenül megkönnyít mindenféle felhalmozást, magántőkés felhalmozást és szocialista felhalmozást. De a párt még soha nem mondotta azt, hogy jelszavául a magánfelhalmozást tűzi ki..."

Ismeri-e az ellenzék mindezeket a tényeket? Persze, hogy ismeri. Akkor miért nem hagyják már abba a Buharin elleni hajszát? Meddig fognak még Buharin hibájáról károgni?

Emlékszem rá, hogy egyes elvtársak, például 1917 októberében, olyan hibákat követtek el, amelyekhez viszonyítva Buharin hibája szóra sem érdemes. Ezek az elvtársak akkor nemcsak hibáztak, hanem olyan „bátrak" is voltak, hogy két ízben megszegték a Központi Bizottság rendkívül fontos határozatát, amelyet a Központi Bizottság Lenin vezetésével és Lenin jelenlétében hozott. És a párt mégis elfelejtette ezeket a hibákat, mihelyt ezek az elvtársak beismerték, hogy hibát követtek el. Buharin azonban ezekhez az elvtársakhoz képest jelentéktelen hibát követett el. És nem szegte meg a Központi Bizottság egyetlen határozatát sem. Mivel magyarázható, hogy mindennek ellenére még mindig féktelen hajsza folyik Buharin ellen? Tulajdonképpen mit akarnak Buharintól?

Így áll a dolog Buharin hibájának kérdésével.

A következő kérdés Zinovjev „A kor filozófiája" című cikkével és Kamenyevnek azzal a beszédével függ

össze, amelyet a moszkvai plénum ülésén ez év őszén, a nyár végén mondott. Ez a kérdés szintén hozzájárult ahhoz, hogy a pártban kiéleződjék a helyzet. Beszédemben már kitértem erre és nem akarok ismétlésekbe bocsátkozni. Akkor „A kor filozófiája" című cikkről, e cikk hibáiról volt szó, arról, hogy ezeket a hibákat helyreigazítottuk, továbbá Kamenyev hibájáról, amelyet a Központi Statisztikai Hivatal gabona- és takarmánymérlegével kapcsolatban követett el, vagyis arról, hogy készpénznek vette a Központi Statisztikai Hivatal számadatait, amelyek szerint az árukészletek 61 százaléka a parasztság felső rétegeinek kezében van, utóbb azonban elvtársaink nyomására jóvá kellett tennie hibáját a Munka és Honvédelem Tanácsához benyujtott és az ujságokban is megjelent külön nyilatkozatában, amelyben leszegezte, hogy a feleslegeknek több mint a fele a középparasztok kezében van. Mindez kétségtelenül kiélezte nálunk a kölcsönös viszonyt.

Következtek az októberi plénummal összefüggő kérdések — az újabb bonyodalmak, amikor az ellenzék nyilvános vitát követelt, amikor felmerült Zaluckij úgynevezett „termidorjának" kérdése, és végül — a leningrádi konferencia, amely az első naptól tűz alá fogta a Központi Bizottságot. Szafarov, Szarkisz, Selavin és mások beszédeire gondolok. Gondolok Zinovjev beszédére, a konferencia berekesztésekor elhangzott egyik utolsó beszédére, amelyben a moszkvaiak elleni harcra szólította fel a konferenciát és azt indítványozta, hogy olyan embereket válasszanak a küldöttségbe, akik készek a Központi Bizottság ellen harcolni. Így volt. Ezért nem került bele a lenin-

grádi küldöttségbe két bolsevik munkás, Komarov és Lobov (akik nem fogadták el a Központi Bizottság elleni harc platformját). Helyettük Gordont és Tarhanovot tették a küldöttségbe. Tegyük a mérleg egyik serpenyőjébe Gordont és Tarhanovot, a másikba Komarovot és Lobovot, és minden elfogulatlan ember meg fogja állapítani, hogy az első kettő nem hasonlítható össze a második kettővel. (T a p s.) S mi a bűne Lobovnak és Komarovnak? Bűnük csak az, hogy nem voltak hajlandók szembefordulni a Központi Bizottsággal. Ennyi volt a bűnük. Hiszen alig egy hónapja, hogy a leningrádiak Komarovot szervezetük első titkárának javasolták. Így volt. Vagy talán nem? (K ö z b e s z ó l á s o k a l e n i n g r á d i k ü l d ö t t s é g b ő l: „Így, így.") Mi történhetett hát Komarovval egy hónap alatt? (B u h a r i n: „Elfajult egy hónap alatt.") Mi történhetett egy hónap alatt, ami miatt Komarov központi bizottsági tagot, akit éppen önök szervezetük első titkárának javasoltak, kigolyózták a leningrádi bizottság titkárságából, ami miatt nem tartották lehetségesnek kongresszusi küldöttnek való megválasztását? (K ö z b e s z ó l á s a l e n i n g r á d i a k f e l ő l: „Megsértette a konferenciát." K ö z b e s z ó l á s: „Naumov, ez hazugság!" Z a j.)

10. AZ ELLENZÉK PLATFORMJA

Mostpedig térjünk át Zinovjev és Kamenyev, Szokolnyikov és Lasevics platformjára. Ideje, hogy az ellenzék platformjáról is beszéljünk. Az ellenzéknek meglehetősen eredeti platformja van. Sok és sokféle beszéd hangzott el nálunk az ellenzék részéről. Mást

mondott Kamenyev, és mást Zinovjev, egyik az egyik oldalra, a másik a másik oldalra húzott, ismét mást mondott Lasevics, s megint mást Szokolnyikov. De minden változatosság ellenére egyben egyetértettek. Miben értettek egyet? Mi a platformjuk? A platformjuk: a Központi Bizottság Titkárságának megreformálása. Az egyetlen közös ügy, amely teljesen egyesíti őket: a Titkárság kérdése. Ez furcsa és nevetséges, de tény.

Ennek a kérdésnek megvan a maga története. 1923-ban, a XII. kongresszus után, azok az emberek, akik a „barlangban" összegyűltek (d e r ü l t s é g), platformot dolgoztak ki a Politikai Iroda megszüntetésére és a Titkárság „politizálására" vonatkozólag, vagyis arra vonatkozólag, hogy a Titkárságot Zinovjevből, Trockijból és Sztálinból álló politikai és szervezeti vezető szervvé kell változtatni. Mi az értelme ennek a platformnak? Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a pártot Kalinin nélkül, Molotov nélkül akarják vezetni. Ebből a platformból nem lett semmi, mégpedig nemcsak azért nem, mert abban az időben elvtelen volt, hanem azért sem, mert a mai körülmények között semmiképpen sem lehet a pártot az említett elvtársak nélkül vezetni. A Kiszlovodszk mélyéből írásban hozzám intézett kérdésre nemmel válaszoltam és kijelentettem, hogy ha az elvtársak ragaszkodnak hozzá, kész vagyok szó nélkül, minden nyilvános vagy zárt vita nélkül otthagyni a helyemet, még csak a kisebbség jogainak garantálását sem követelve. (D e r ü l t s é g.)

Ez volt, hogy úgy mondjam, az első szakasz.

Mostpedig, mint kitűnik, a második szakaszba

léptünk, amely szöges ellentéte az elsőnek. Most már a Titkárságnak nem a politizálását, hanem a technizálását, a Politikai Irodának nem megszüntetését, hanem teljhatalmát követelik.

Nos, ha Kamenyev számára valóban kényelmesebb, ha a Titkárságot egyszerű technikai apparátussá változtatják, talán hozzá is járulhatnánk ehhez. Csak attól tartok, hogy a párt nem járul hozzá. (Közbeszólás: „Úgy van!") A magam részéről kételkedem abban, hogy egy technikai Titkárság elő fogja, elő tudja készíteni azokat a kérdéseket, amelyeket mind a Szervező Iroda, mind a Politikai Iroda számára elő kell készítenie.

De amikor teljhatalmú Politikai Irodáról beszélnek, az ilyen platformon már csak nevetni lehet. Hát nem teljhatalmú a Politikai Iroda? Hát a Titkárság és a Szervező Iroda nincsen alárendelve a Politikai Irodának? És a Központi Bizottság plénuma? Miért nem beszél ellenzékünk a Központi Bizottság plénumáról? Talán a plénumnál is teljhatalmúbbá akarja tenni a Politikai Irodát?

Az ellenzéknek határozottan nincs szerencséje a Titkársággal kapcsolatos platformjával vagy platformjaival.

11. AZ Ő „BÉKESZERETETÜK"

Mi lesz ezután, kérdezik önök, mit tegyünk, hogy kijussunk az így kialakult helyzetből? Ez a kérdés foglalkoztatott bennünket az egész idő alatt, mind a kongresszus napjaiban, mind a kongresszus előtt. A Párt sorainak egységére van szükségünk — ez most a lényeg. Az ellenzék szeret a nehézségekről

beszélni. Van azonban egy nehézség, amely veszélyesebb minden más nehézségnél és amelyet nálunk az ellenzék idézett elő, — ez a párt bomlásának és dezorganizációjának veszélye. (T a p s.) Mindenekelőtt ezt a nehézséget kell leküzdenünk. Ezt tartottuk szem előtt, amikor két nappal a kongresszus előtt egy esetleges megbékülés érdekében kompromisszumos megegyezési feltételekkel fordultunk az ellenzékhez. Felolvasom ennek a felhívásnak a szövegét:

„Alulírott központi bizottsági tagok úgy vélik, hogy a leningrádi szervezet több vezető elvtársa a pártkongresszusra való előkészületeket a Központi Bizottság vonalával és e vonal leningrádi híveivel ellentétes szellemben irányította. Alulírott központi bizottsági tagok a moszkvai konferencia határozatát mind lényegét, mind formáját tekintve teljesen helyesnek tartják, és úgy vélik, hogy a Központi Bizottság köteles szembeszállni minden olyan tendenciával, amely a pártvonal ellen irányul és dezorganizálja a pártot.

Mindazonáltal, a párt egysége, a párton belüli béke, valamint annak az esetleges veszélynek megelőzése érdekében, hogy a leningrádi szervezet, az OKP egyik legjobb szervezete, eltávolodjék a párt Központi Bizottságától, alulírottak lehetségesnek tartják, hogy — ha a kongresszus jóváhagyja a Központi Bizottság szabatos és világos politikai irányvonalát — bizonyos engedményeket tegyenek. Ezért a következőket javasoljuk:

1. A Központi Bizottság beszámolójával kapcsolatos határozat kidolgozásánál a moszkvai konferencia határozatát kell alapul venni, de enyhítve annak egyes megfogalmazásait.

2. Az egység érdekében tekintsük célszerűtlennek a leningrádi konferencia levelének és a moszkvai pártbizottság erre adott válaszának közzétételét — akár a lapokban, akár a kongresszusi bulletinekben.

3. A Politikai Iroda tagjai ... a kongresszuson ne lépjenek fel egymás ellen.

4. A kongresszuson beszédeinkben határoljuk el magunkat Szarkisztól (a párt összetételének szabályozása) és Szafarovtól (államkapitalizmus).

5. A Komarovval, Lobovval és Moszkvinnal kapcsolatban elkövetett hibát szervezeti vonalon helyre kell igazítani.

6. A kongresszus után azonnal végre kell hajtani a Központi Bizottságnak azt a határozatát, amelynek értelmében egy leningrádit is be kell választani a Központi Bizottság Titkárságába.

7. A Központi Lappal való kapcsolat megerősítése érdekében a Központi Lap szerkesztőbizottságába egy leningrádi funkcionáriust is be kell vonni.

8. A «Leningradszkaja Pravda» szerkesztője (Gladnyev) gyengesége miatt tekintsük szükségesnek, hogy helyébe egy erősebb elvtárs állítandó a Központi Bizottsággal való megállapodás alapján.

Kalinin, Sztálin, Molotov, Dzerzsinszkij és mások
1925 december 15."

Ilyen kompromisszumot javasoltunk, elvtársak.

De az ellenzék nem volt hajlandó a megegyezésre. A béke helyett inkább azt választotta, hogy a kongresszuson nyilt és ádáz harcot folytasson. Ez az ellenzék „békeszeretete".

12. A PÁRT KIVÍVJA AZ EGYSÉGET

Álláspontunk lényegében ma sem tér el ettől az okmánytól. Határozati javaslatunkban, mint tudják, a pártbéke érdekében máris enyhítettünk egyes megfogalmazásokat.

Mi az eltávolítások ellen vagyunk. Ellenezzük az eltávolítás politikáját. Ez nem jelenti azt, hogy a veze-

tők most már büntetlenül kényeskedhetnek és a párt fejére ülhetnek. Már bocsássanak meg, azt nem. Nem fogunk hajbókolni a vezetők előtt. (Felkiáltások: „Helyes!" Taps.) Az egység mellett és az eltávolítások ellen vagyunk. Nekünk ellenszenves az eltávolítás politikája. A párt egységet akar s ezt az egységet el is éri, Kamenyevvel és Zinovjevvel *együtt*, ha ők is ezt akarják, *nélkülük*, ha ők nem akarják. (Felkiáltások: „Úgy van!" Taps.)

S mit követel meg az egység? Azt, hogy a kisebbség alárendelje magát a többségnek. Enélkül nincs és nem is lehet semmiféle pártegység.

Ellenezzük a külön vitamellékletet. A „Bolsevik"-nak van egy vitarovata. Ez teljesen elegendő. Ne szeressünk bele a vitába. Mi országot kormányzó párt vagyunk — ezt ne felejtsük el. Ne feledkezzünk meg arról, hogy a vezetők közötti minden egyenetlenségnek ránk nézve hátrányos visszhangja van az országban. Nem is szólva a külföldről.

A Központi Bizottság szervei nyilván ugyanabban a formában maradnak meg, amelyben ma vannak. A párt aligha lesz hajlandó ezeket felforgatni. (Közbeszólások: „Úgy van!" Taps.) A Politikai Iroda amúgyis teljhatalmú szerv, a plénumon kívül a Központi Bizottság valamennyi szerve felett áll. A legfőbb szerv pedig a plénum, amelyről olykor megfeledkeznek. Nálunk mindent a plénum dönt el, s a plénum rendreutasítja vezetőit, amikor kezdik elveszteni az egyensúlyt. (Közbeszólások: „Helyes!" Derültség. Taps.)

Egységre van szükségünk, s ez meg is lesz, ha a párt, a kongresszus, szilárd lesz és nem dől be az ijeszt-

getésnek. (Közbeszólások: „Nem dőlünk be, harcedzett nép vagyunk.") Ha bárki is közülünk elkapatná magát, rendreutasítanak majd bennünket — ez elengedhetetlen, ez szükséges. A pártot senki sem vezetheti a kollektíván kívül állva. Ostobaságra vall, ha Iljics (taps) után valaki erről álmodozik, ostobaság erről beszélni.

A kollegiális munka, a kollegiális vezetés, a pártegység, a Központi Bizottság szerveinek egysége, azzal a feltétellel, hogy a kisebbség aláveti magát a többségnek — ez az, amire szükségünk van.

Ami a leningrádi kommunista munkásokat illeti, nem kételkedem abban, hogy mindig pártunk első soraiban fognak haladni. Velük együtt építettük a pártot, velük együtt harcoltunk érte, velük együtt tűztük ki 1917 októberében a felkelés zászlaját, velük együtt győztük le a burzsoáziát, velük együtt küzdöttünk és fogunk küzdeni az építésünk útjában álló nehézségek ellen. Nem kételkedem abban, hogy a leningrádi kommunista munkások nem maradnak el a többi ipari központban élő barátaiktól abban a harcban, amely a párt szilárd lenini egységéért folyik. (Viharos taps. A kongresszus résztvevői eléneklik az „Internacionálét".)

JEGYZETEK

[1] Az összszövetségi tanítókongresszust Moszkvában tartották 1925 január 12-től 17-ig. A kongresszuson 1660 küldött vett részt, a Szovjetunió 49 nemzetiségének képviseletében. A kongresszusi küldöttek háromnegyed része falusi tanító volt. A kongresszus a következő előadói beszédeket vitatta meg: a szovjet építés soronlevő feladatai, a tanítóság és a proletárforradalom, az oktatás feladatai a szovjetépítés rendszerében, a szovjet iskola, a nemzeti kérdés és az iskola, a tanítóság és a komszomol, a Szovjetunió nemzetközi helyzete stb. A kongresszus nyilatkozatot adott ki, amelyben leszegezte, hogy a tanítóság a maga feladatait egybehangolja a kommunista párt feladataival, a pártnak a szocializmus felépítéséért vívott harcával. — *3*

[2] *„Krasznaja Mologyozs"* („Vörös Ifjúság") — havonta megjelenő diákfolyóirat; a proletár diákság Központi és Moszkvai Irodája adta ki 1924 májustól 1925 novemberig. A „Krasznaja Mologyozs" felelős szerkesztője V. M. Molotov volt. 1925 novemberében a folyóirat címét „Krasznoje Sztugyencsesztvo"-ra („Vörös Diákság") változtatták. — *4*

[3] 1925 január 17 és 20 között folyt le az OK(b)P Központi Bizottságának plénuma. Január 17-én az OK(b)P Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizottságának plénuma együttes ülést tartott. A két plénum ezen

az ülésen meghallgatta Sztálin bejelentését a helyi szervezeteknek Trockij fellépésével kapcsolatos határozatairól, s e bejelentés meghallgatása után határozatot hoztak, amelyben megállapították, hogy Trockij fellépése a bolsevizmus revízióját jelenti és kísérlet arra, hogy a leninizmus helyébe becsempéssze a trockizmust. Január 19-én Sztálin az OK(b)P Központi Bizottságának plénumán felszólalt M. V. Frunze „Előirányzat a Szovjetunió Hadügyi és Haditengerészetügyi Népbiztossága számára" c. előadói beszédével kapcsolatban (lásd ebben a kötetben 11—15. old.). — *6*

4 1924 őszén egy 150 000 főnyi spanyol hadsereg, amely Primo de Rivera, Spanyolország fasiszta diktátora vezetésével Marokkó spanyol zónájában, a Rif-vidéken, el akarta fojtani a nemzeti szabadságmozgalmat, vereséget szenvedett. A marokkóiak győzelme eredményeképpen a spanyol hadsereg által megszállt terület kétharmad része felszabadult. — *12*

5 1924 nyarán Albániában a forradalmi progresszív mozgalom megbuktatta Ahmed Zogu reakciós kormányát. A hatalomra jutott Fan Noli kormány tárgyalásokat kezdett a Szovjet Kormánnyal a Szovjetunió és Albánia közti diplomáciai és baráti kapcsolatok megteremtése érdekében. A Szovjetunió és Albánia kicserélték diplomáciai képviselőiket. Az angol, az olasz és a jugoszláv kormány Albániától a Szovjetunióval való diplomáciai kapcsolatok megszakítását követelte. 1924 decemberében Ahmed Zogu bandái a fasiszta jugoszláv kormány fegyveres erőinek támogatásával betörtek Albániába és megdöntötték Fan Noli kormányát. Albánia élére ismét Ahmed Zogu került. — *13*

6 *„Rabocsaja Gazeta"* („Munkásujság") — nagy példányszámban megjelenő napilap, a SzK(b)P Központi Bizottságának lapja; Moszkvában jelent meg 1922 márciusától 1932 januárjáig, eleinte „Rabocsij" („Munkás"), majd 1922 júliusa óta „Rabocsaja Gazeta" címmel. — *16*

[7] Sztálin „Október és Trockij elmélete a «permanens» forradalomról" c. cikkéről van szó, amely a „Pravda" 1924 december 20-i 290. számában jelent meg. A cikk része az „Útban Október felé" c. könyv előszavának, amelyet Sztálin 1924 decemberében írt és amely teljes egészében csak ebben a könyvben jelent meg. Az előszó legnagyobb része, „Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája" közös címmel, megjelent különféle gyűjteményekben, külön brosúrák formájában, valamint Sztálin „A leninizmus kérdései" című könyvének valamennyi kiadásában és Sztálin Műveinek 6. kötetében (395—442. old.). — *17*

[8] *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 998—1005. old. — *18*

[9] „Az ár ellen" című cikkgyűjtemény 1918-ban jelent meg Petrográdban. A gyűjtemény Leninnek 1914—1917-ben írt művei közül „Az Európai Egyesült Államok jelszaváról", „Június brosúrájáról", „A nagyoroszok nemzeti büszkeségéről", „A forradalom két vonaláról", „A II. Internacionále csődje" c. és más cikkeit tartalmazta, amelyek később Lenin Műveinek 3. kiadásában a XVIII. és XIX. kötetbe, 4. kiadásában a 21—23. kötetbe kerültek bele. — *19*

[10] Lenin. A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 415—507. old. — *19*

[11] Lenin. „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Lásd *Lenin* Művei. 31. köt. 1—111. old. — *19*

[12] Sztálin az OK(b)P Központi Bizottsága Szervező Irodájának ülésén felszólalt a Dimovka nevű faluban (Odessza kormányzóság, Nyikolajevszk kerület) történt események tárgyalása során. 1924 március 28-án Dimovkában a kulákok által befolyásolt bűnös elemekből álló banda megölte Grigorij Malinovszkij falusi levelezőt. Az OK(b)P Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizott-

ságának az a határozata, amelyet Malinovszkij falusi levelező meggyilkolásával kapcsolatban a dimovkai eseményekről hozott, a „Pravda" 1925 február 6-i, 30. számában jelent meg. — *20*

[13] A Tambov kormányzóságban 1919—1921-ben lezajlott kulák felkelésről és az 1921 márciusi kronstadti ellenforradalmi lázadásról van szó, amelyeket fehérgárdisták, eszerek, mensevikek és külföldi államok ügynökei szerveztek. — *24*

[14] A Grúziában 1924 augusztus 28-án kitört ellenforradalmi felkelésről van szó, amelyet a szétzúzott burzsoá-nacionalista pártok maradványai és Zsordanija emigráns mensevik „kormánya" az imperialista államoknak és a II. Internacionále vezéreinek utasítására és pénzügyi segítségével szerveztek. A felkelést augusztus 29-én a grúz munkások és dolgozó parasztok aktív közreműködésével felszámolták. — *24*

[15] Az OK(b)P moszkvai szervezetének XIII. kormányzósági konferenciája 1925 január 24—28-án folyt le. A konferencián 1150 küldött vett részt, 64 078 párttag és 30 770 tagjelölt képviseletében. A konferencia megvitatta az OK(b)P Központi Bizottságának beszámolóját, az OK(b)P Moszkvai Bizottságának beszámolóját és az Oroszországi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség Moszkvai Bizottságának beszámolóját, a Moszkvai Ellenőrző Bizottság beszámolóját, továbbá Moszkva kormányzóság költségvetését és gazdasági helyzetét, a falusi munka kérdését, és megválasztotta a vezető szerveket. Sztálin elvtárs a konferencián a falusi munkáról mondott beszédet. — *26*

[16] Dawes-terv — ezen a néven ismeretes az a Németország jóvátételi fizetéseinek kérdéséről szóló jelentés, amelyet egy nemzetközi szakértőbizottság dolgozott ki Dawes tábornok, amerikai pénzügyi szakember elnökletével, és amelyet 1924 augusztus 16-án a szövetséges államok londoni konferenciája jóváhagyott. (A Dawes-tervről lásd e kötet 288—290. old.) — *36*

17 Brandler és Thalheimer — a Németországi Kommunista Párt jobboldali, opportunista csoportjának vezetői, akik 1922—1923-ban a Németországi Kommunista Párt élén állottak. Brandler és Thalheimer áruló politikája arra vezetett, hogy Németország munkásosztálya az 1923-as forradalmi események idején vereséget szenvedett. 1924 áprilisában a Németországi Kommunista Párt frankfurti kongresszusán Brandlert és Thalheimert eltávolították a párt vezetőségéből. A Kommunista Internacionále V. kongresszusa (1924) elítélte Brandler és Thalheimer kapituláns irányvonalát. 1929-ben Brandlert és Thalheimert pártellenes frakciós tevékenységük miatt kizárták a kommunista pártból. — *44*

18 1925 elején a „Barmat testvérek konszernje" ügyében lefolyt bírósági tárgyalás során lelepleződött, hogy a Németországi Szociáldemokrata Párt tekintélyes vezetői közül többen, élükön Wels-szel, a konszerntől nagy vesztegetési összegeket kaptak. A per során továbbá kitűnt, hogy a német szociáldemokrácia vezetői a konszerntől és a konszernnel kapcsolatban álló bankoktól pénzt kaptak arra a célra, hogy azt az 1924 decemberi Reichstag-választások idején a Németországi Kommunista Párt elleni harcra használják fel. — *45*

Kuomintang — kínai politikai párt; Szun Jat-szen alapította 1912-ben a köztársaságért és az ország nemzeti függetlenségéért folytatandó harc céljából. Szun Jat-szen 1925 március 12-én meghalt. Végrendeletében felhívta a Kuomintangot arra, hogy tartsa fenn a kínai kommunista párttal való szövetséget, a Szovjetunióval való barátságot, és szélesítse ki a kínai munkások és parasztok nemzeti szabadságmozgalmát. 1925—1927 folyamán, a kínai forradalom kifejlődésének időszakában, a Kuomintang jobbszárnya, élén Csang Kai-sekkel, megszegte Szun Jat-szen végakaratát. Idegen államok imperialistáival szövetségben harcot indított a kommunista párt vezette kínai demokratikus erők ellen. — *52*

20 Az Amszterdami Internacionále (Amszterdami Nemzet-

közi Szakszervezeti Szövetség) — 1919 júliusában alakították meg, az amszterdami nemzetközi kongresszuson. Ez a Szövetség magában foglalta számos nyugateurópai ország és az Egyesült Államok reformista szakszervezeteit. Tagjainak száma 1919-ben 24 millióra rúgott, 1923 végéig pedig 16 millióra csökkent. Az Amszterdami Internacionále befolyása és tagjainak száma a következő években is állandóan csökkent. A második világháború idején ténylegesen már nem működött, 1945 decemberében pedig, a Szakszervezeti Világszövetség megalakulása után, formálisan is megszűnt. — *56*

21 A csehszlovák bizottságot a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának Moszkvában 1925 március 21 és április 6 között lefolyt V. kibővített plénumán alakították. A plénum a következő kérdéseket tárgyalta: a nemzetközi perspektívák és a kommunista pártok bolsevizálása, a nemzetközi szakszervezeti mozgalom egységéért folyó harc, a parasztkérdés, az OK(b)P-ben folyó vita, egyes szekciók kérdései stb. A plénum több bizottságot alakított: politikai, csehszlovák, jugoszláv stb. bizottságot. Sztálint megválasztották a politikai és a csehszlovák bizottság tagjává. Március 30-án Sztálin a jugoszláv bizottságban a jugoszláv nemzeti kérdésről mondott beszédet (lásd ebben a kötetben 72—79. old.). — *61*

22 Sztálin. Marxizmus és nemzeti kérdés. Lásd *Sztálin* Művei. 2. köt. 314—398. old. — Az idézett hely 342—343. old. — *73*

23 Lenin. A nemzetek önrendelkezési jogáról. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 815—873. old.; Norvégia különválásáról. 844—849. old. — *78*

24 A proletár diákok első összszövetségi értekezletét Moszkvában 1925 április 13—17-én tartották. A konferencián körülbelül 300 küldött vett részt, a főiskolák, középfokú szakiskolák, és munkásegyetemek 250 000 tanulója képviseletében. Az értekezlet a következő kérdéseket tárgyalta: a Szovjetunió nemzetközi és belső helyzete,

a szakszervezetek és a diákság, beszámoló a proletár diákság Központi Irodájának munkájáról, az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság és az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság Szakoktatási Főigazgatóságának működése, a főiskolák és a termelés kapcsolata. Sztálin április 13-án beszélgetett a konferencia küldöttségével, április 15-én pedig elküldte az értekezletnek itt közölt felhívását. — *89*

25 Az OK(b)P XIV. konferenciáját Moszkvában 1925 április 27—29-én tartották. A konferencia a következő kérdéseket vitatta meg: a pártépítés, a szövetkezetek, az egységes mezőgazdasági adó, a kohó- és gépipar, a forradalmi törvényesség, a Kommunista Internacionálénak és az OK(b)P-nak a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénumával kapcsolatos feladatai. (A konferencia határozatait lásd „A SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". II. rész. 1941. 4—31. old., oroszul.) — *94*

26 Lenin: Az imperializmus mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 913—1026. old. — *99*

27 A monarchista Hindenburg tábornagyot, a német imperializmus és a német katonai klikk akaratának hű kifejezőjét 1925 április 26-án választották meg Németország elnökévé. — *103*

28 1925 április 16-án robbantás történt a szófiai „Szvata Nyegyelja" („Szent Hét") székesegyházban, amikor ott tartózkodtak Bulgária fasiszta kormányának tagjai, élükön Cankovval. Cankov az Egyesült Államokhoz rágalmazó jegyzéket intézett, amelyben a Szovjet Kormányt úgy tüntette fel, mint a robbantás értelmi szerzőjét. A reakciós külföldi sajtó uszító hadjáratot indított a Szovjetunió ellen és minden országban azt követelte,

hogy a kormányok vizsgálják felül a Szovjetunióval való viszonyukat. A Szovjetunió Szovjetjeinek 1925 májusában tartott III. Összszövetségi Szovjetkongresszusa, azzal kapcsolatban, hogy Cankov kormánya barbár irtóhadjáratot folytat a bolgár nép legjobbjaival szemben, felhívást intézett a világ dolgozóihoz, s visszautasította a Szovjetunióra szórt rágalmakat. — *105*

29 A Kommunista Internacionále pártjainak bolsevizálására vonatkozó tézisekről van szó, amelyeket a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának Moszkvában 1925 március 21 és április 6 között tartott V. kibővített plénuma fogadott el. — *107*

29a Lenin. Az Európai Egyesült Államok jelszaváról. Lásd *Lenin* Művei. 21. köt. 346—347. old. — *120*

29b Lenin. Beszámoló a VIII. Szovjetkongresszuson a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről. Lásd *Lenin* Művei. 31. köt. 533. old. — *121*

29c Lenin. A szövetkezetekről. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 999. old. — *122*

29d Lenin. Forradalmunkról. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 1007. old. — *123*

29e Lenin. Beszámoló a VIII. Szovjetkongresszuson a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről. Lásd *Lenin* Művei. 31. köt. 509. old. — *125*

29f Lenin. Beszéd az OK(b)P XI. kongresszusának záróülésén. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 968. old. — *131*

29g Lenin. Az OK(b)P Központi Bizottságának politikai beszámolója az OK(b)P XI. kongresszusán. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 931. old. — *131*

29h Lenin. Az oroszországi forradalom öt éve és a világforradalom kilátásai. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 982. old. — *138*

30 A középázsiai szovjet köztársaságok (a Turkesztán a Buharai és a Horezmi Szovjet Köztársaság) 1924-ben végrehajtott nemzeti-állami elhatárolásáról van szó. A nemzeti elhatárolás eredményeképpen jött létre a Turkmen Szovjet Szocialista Köztársaság, az Uzbek Szovjet Szocialista Köztársaság, az Uzbek Szovjet Szocialista Köztársaságon belül a Tadzsik Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság, az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaságon belül a Kara-Kirgiz Autonóm Terület (később Kirgiz Szovjet Szocialista Köztársaság) és a Kirgiz Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaságon belül a Kara-Kalpak Autonóm Terület (később Kazah Szovjet Szocialista Köztársaság). A III. Összszövetségi Szovjetkongresszus 1925-ben a Szovjetunió kötelékébe felvette az Uzbek és a Turkmen Szovjet Szocialista Köztársaságot és ennek megfelelően módosította a Szovjetunió Alkotmányát. A középázsiai szovjetköztársaságok nemzeti-állami elhatárolását Sztálin közvetlen vezetésével hajtották végre. — *145*

31 Lenin. Kritikai megjegyzések a nemzeti kérdéshez. Lásd *Lenin* Művei. 3. kiad. XVII. köt. 129—159. old. (oroszul). — *146*

32 Az 1924 december 1-i revali (tallini) fegyveres munkásfelkelésről van szó. A felkelést az az ítélet robbantotta ki, amelyet az észt bíróság 149, kommunista propagandával vádolt politikai fogoly ügyében 1924 november végén hozott. A bíróság a vádlottak nagyrészét sok évi börtönbüntetésre, 39 vádlottat életfogytiglani börtönbüntetésre, az észt munkások vezetőjét, Tompot, halálbüntetésre

ítélte; Tompot ez ítélet alapján főbelőtték. A felkelést a reakciós észt kormány kegyetlenül elfojtotta. — *159*

[33] *„Komszomolszkaja Pravda"* („Komszomol Pravda") — napilap, a Szovjetunió Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetsége Központi Bizottságának és Moszkvai Bizottságának központi lapja; 1925 májusa óta jelenik meg az OK(b)P XIII. kongresszusának és a Szovjetunió Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetsége VI. kongresszusának határozata alapján. — *162*

[34] *„Poszlednyije Novosztyi"* („Legújabb Hírek") — a kadetok és fehéremigránsok napilapja; Párizsban jelent meg 1920 áprilisától. A lap szerkesztője P. N. Miljukov, a kadetok vezére volt. — *175*

[35] A Szovjetunió Szovjetjeinek III. kongresszusát Moszkvában 1925 május 13—20-án tartották. A kongresszus a következő kérdéseket tárgyalta: a Turkmen és az Uzbek Szovjet Szocialista Köztársaságnak a Szovjetunióhoz való csatlakozása, a Szovjetunió kormányának beszámolója, a Szovjetunió iparának helyzete, a szovjet építés kérdései, a parasztgazdaságok fejlesztését és erősítését szolgáló rendszabályok, a Vörös Hadsereggel kapcsolatos kérdések stb. A szovjet építés kérdéseiről a kongresszuson Kalinin mondott előadói beszédet. — *195*

[36] A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának 1925 március 21 és április 6 között lefolyt V. kibővített plénumáról van szó. (Sztálinnak a plénum csehszlovák bizottságában a csehszlovák kommunista pártról mondott beszédét lásd ebben a kötetben 61—71. old.) — *198*

[36a] *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 1028—1029. old. — *210*

[36b] Lenin. Az Európai Egyesült Államok jelszaváról. Lásd *Lenin* Művei. 21. köt. 346. old. — *214*

[37] *Lenin*. Válogatott művek. 2. köt. 837—872. old. — *214*

[38] Arról a nemzeti szabadságharcról van szó, amelyet a rifek Marokkóban 1925 tavasza óta a francia imperializmus ellen vívtak. Miután a spanyol megszálló hadsereg Marokkóban 1924 őszén vereséget szenvedett, Franciaország elhatározta, hogy elfoglalja Marokkó spanyol övezetét, a Rif-vidéket, és háborút provokált. 1925 tavaszán és nyarán a rifek több súlyos vereséget mértek a franciákra. Franciaországnak és Spanyolországnak katonai szövetséget kellett kötniök, hogy csapataik 1926 májusában leverhessék a rifeket. — *218*

[39] Az angol-amerikai és a japán imperializmus 1924 második felében beavatkozott Kína belügyeibe. Kína déli részében az angolok haditengerészeti erőikkel támogatták Kanton ellenforradalmi kereskedőrétegének lázadását a Szun Jat-szen vezetése alatt álló forradalmi kormánnyal szemben. Északon az angol-amerikai és a japán imperialisták háborút robbantottak ki bérenceik, egyrészt Vu Pei-fu és másrészt Csang Co-lin kínai tábornokok között Kína felosztása céljából. Az intervenció hatalmas lendületet adott a kínai nemzeti szabadságharcnak, amely az 1925—1927-es forradalomra vezetett. — *218*

[40] „*Bolsevik*" — a SzK(b)P Központi Bizottságának kéthetenként megjelenő elméleti és politikai folyóirata; megjelenik 1924 április óta. — *229*

[41] A Kommunista Internacionále V. kongresszusát 1924 június 17 és július 8 között tartották Moszkvában. D. Z. Manuilszkij június 30-án előadói beszédet mondott a nemzeti kérdésről. — *232*

[42] *Lenin* Művei. 3. kiad. XIX. köt. 239—272. old. (oroszul). — *235*

[43] Engels. A kommunizmus alapelvei. Lásd *Marx—Engels*.

A Kommunista kiáltvány. Jubileumi kiadás. Szikra 1948. 75—108. old. — *247*

44 Ruth Fischer és Maszlov (Maslow) — a német kommunista párt trockista csoportjának vezetői. 1924 áprilisban a Németországi Kommunista Párt frankfurti kongresszusán, miután a párt vezetéséből kizárták Brandler és Thalheimer csődbe jutott jobboldali opportunista csoportját, Ruth Fischer és Maszlov csoportja ragadta kezébe a vezetést a Németországi Kommunista Párt újonnan megválasztott Központi Bizottságában. 1925 őszén Ruth Fischert és Maszlovot követőikkel együtt elmozdították a Németországi Kommunista Párt vezető állásaiból és 1926-ban az osztályellenség ügynökeiként kizárták őket a pártból. A Németországi Kommunista Párt vezetését Ernst Thälmann vette át. — *251*

45 Az Oroszországi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség (OLKISz) VI. kongresszusát Moszkvában tartották 1924 július 12-től 18-ig. A kongresszus a következő kérdéseket vitatta meg: az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség nevének Oroszországi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetséggé való változtatása, a politikai helyzet és az ifjúság feladatai, a Kommunista Ifjúsági Internacionále Végrehajtó Bizottságában működő OLKISz-képviseletének beszámolója, az OLKISz Központi Bizottságának beszámolója, a fiatalkorúak munkájának problémái és az OLKISz feladatai gazdasági téren, az OLKISz falusi munkája, az OLKISz munkája a Vörös Hadseregben és Hajóhadban stb. Az OLKISz csatlakozott az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt XIII. kongresszusának határozatához és elítélte azt az opportunista elméletet, amely szerint a komszomolnak a pártellenes elhajlások ellen vívott harcban semlegesnek kell lennie. (Az OLKISz VI. kongresszusának határozatait lásd „Az Oroszországi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség VI. Összoroszországi Kongresszusának határozatai és döntései". Moszkva 1924., oroszul.) — *261*

46 Lenin. „A terményadóról" c. brosúra tervezete és vázlatai. Lásd *Lenin* Művei. 3. kiad. XXVI. köt. 313. old. — *270*

[47] Lenin. Beszéd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt XI. kongresszusának záróülésén, 1922 április 2-án. Lásd *Lenin* Művei. 3. kiad. XXVII. köt. 272. old. — *270*

[48] Az OK(b)P leningrádi szervezetének XXII. kormányzósági konferenciáját 1925 december 1—10-én tartották, közvetlenül a XIV. pártkongresszus előtt. Sztálin itt közölt levelét 1925 december 8-án, a konferencia zárt ülésén felolvasták. — *272*

[49] A XIV. Moszkva-kormányzósági pártkonferencia 1925 december 5 és 13 között folyt le, közvetlenül a XIV. pártkongresszus előtt. A konferencia az OK(b)P Központi Bizottságának beszámolójával kapcsolatban hozott határozatában jóváhagyta az OK(b)P Központi Bizottságának politikai és szervezeti munkáját. — *272*

[50] A SzK(b)P XIV. kongresszusa Moszkvában folyt le 1925 december 18 és 31 között. A kongresszus megvitatta a Központi Bizottság politikai és szervezeti beszámolóját, a felülvizsgáló bizottságnak, a Központi Ellenőrző Bizottságnak és a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságában működő OK(b)P-képviseletnek beszámolóját, valamint a szakszervezetek munkájáról, a komszomol munkájáról, a párt szervezeti szabályzatának módosításáról szóló előadói beszédeket stb. A kongresszus teljes egészében jóváhagyta a Központi Bizottság politikai és szervezeti vonalát, megjelölte a szocializmus győzelméért folytatott további harc útját, jóváhagyta a pártnak az ország szocialista iparosítására vett vezérvonalát, elvetette az ellenzékiek kapituláns terveit és megbízta a Központi Bizottságot, hogy erélyesen harcoljon a párt egységének megbontására irányuló minden kísérlet ellen. A SzK(b)P XIV. kongresszusa a párt történetébe mint az iparosítás kongresszusa került be. Ez a kongresszus a szocializmusnak a Szovjetunióban lehetséges felépítését tagadó „új ellenzék" ellen folytatott harc jegyében zajlott le. A párt neve a XIV. kongresszus határozata alapján Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja — SzK(b)P — lett. (A SzK(b)P XIV. kon-

gresszusáról lásd „A SzK(b)P története. Rövid tanfolyam". IX. fejezet, 5. pont.) — *275*

51 A locarnói (Svájc) konferencia 1925 október 5 és 16 között folyt le. A konferencián Nagybritannia, Franciaország, Olaszország, Belgium, Lengyelország, Csehszlovákia és Németország képviselői vettek részt. (A locarnói konferenciáról lásd ebben a kötetben 290—291. old.) — *288*

52 Génuában (Olaszország) 1922 április 10-től május 19-ig nemzetközi gazdasági konferenciát tartottak, amelyen egyrészt Anglia, Franciaország, Olaszország, Belgium, Japán és más kapitalista államok, másrészt a Szovjetunió vettek részt. A génuai konferenciát a kapitalista világ és Szovjet-Oroszország viszonyának meghatározása céljából hívták egybe. A szovjet delegáció a kongresszus megnyitó ülésén kifejtette Európa újjáépítésére irányuló nagyszabású programját és előterjesztette az általános leszerelésre vonatkozó tervezetét. A konferencia a szovjet delegáció javaslatait nem fogadta el.

1922 december 2-án a Szovjet Kormány Moszkvában konferenciára hívta egybe a szomszédos nyugati államok (Észtország, Finnország, Lettország, Lengyelország és Litvánia) képviselőit és tárgyalásra bocsátotta a fegyverkezés arányos csökkentésére vonatkozó tervezetét. A X. Összoroszországi Szovjetkongresszus 1922 december 27-én „A világ népeihez" intézett felhívásában jóváhagyta és megerősítette a Szovjet Kormány békepolitikáját és felszólította a világ dolgozóit, hogy támogassák ezt a politikát. 1924 februárjában a római tengerészeti konferencián a szovjet képviselő a tengeri fegyverzet csökkentésére vonatkozó konkrét javaslatot terjesztett elő. — *298*

53 Nagybritannia és a Szovjetunió általános és kereskedelmi szerződéséről van szó, amelyet a Szovjet Kormánynak és MacDonald labour-párti kormányának képviselői 1924 augusztus 8-án írtak alá Londonban. Az 1924 novemberében hatalomra jutott konzervatív angol kormány megtagadta ennek a szerződésnek a ratifikálását. — *308*

54 A Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjeinek Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottsága 1918 január 21-én adta ki a cári kormány államadósságainak törléséről szóló dekrétumot. — *308*

55 Baldwin—Austin Chamberlain konzervatív kormánya 1924 novemberében váltotta fel MacDonald labour-párti kormányát. — *311*

56 *„Ekonomicseszkaja Zsizny"* („Gazdasági Élet") — napilap, az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége gazdasági és pénzügyi népbiztosságainak és intézményeinek (a Legfőbb Népgazdasági Tanács, a Munka és Honvédelem Tanácsa, az Állami Tervbizottság, az Állami Bank, a Pénzügyi Népbiztosság stb.) lapja; 1918 novemberétől 1937 novemberéig jelent meg. — *318*

57 Lásd Lenin következő műveit: „A «baloldali» gyerekességről és a kispolgáriasságról" (*Lenin* Művei. 3. kiad. XXII. köt. 503—528. old., oroszul); „Beszéd a terményadóról az OK(b)P Moszkvában és Moszkva kormányzóságban működő sejtjeinek titkárai és felelős képviselői számára rendezett gyűlésen, 1921 április 9-én" (*Lenin* Művei. 3. kiad. XXVI. köt. 297—308. old.); „A terményadóról" (*Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 837—872. old.); „Az oroszországi forradalom öt éve és a világforradalom kilátásai. Előadói beszéd a Kommunista Internacionále IV. kongresszusán, 1922 november 13-án" (*Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 974—987. old.). — *324*

58 Lásd „A SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". I. rész. 1941. 566. old. (oroszul). — *333*

59 Lenin. Az agrárkérdésről szóló tézisek fogalmazványa. A Kommunista Internacionále II. kongresszusa számára. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 2. köt. 769—780. old. — *346*

[60] Lenin. Megnyitó beszéd az OK(b)P VIII. Kongresszusán, 1919 március 18-án. Lásd *Lenin* Művei. 3. kiad. XXIV. köt. 114. old. (oroszul). — *349*

[61] Arról a határozatról van szó, amelyet az OK(b)P Központi Bizottságának plénuma (1925 október 3—10) Molotov „A párt munkája a falusi szegénység körében" c. előadói beszéde alapján hozott (lásd „A SzK(b)P — kongresszusainak, konferenciáinak és a KB plénumainak határozataiban és döntéseiben". II. rész. 1941. 38—41. old., oroszul). — *352*

[62] *Lenin* Művei. 3. kiad. V. köt. 261—317. old., és 4. kiad. 6. köt. 325—392. old. (oroszul). — *353*

[63] „*Bednota*" („Szegényparasztság") — napilap, a SzK(b)P Központi Bizottságának lapja; 1918 márciusától 1931 januárjáig jelent meg. — *387*

[64] „*Leningradszkaja Pravda*" („Leningrádi Pravda") — napilap, a SzK(b)P Leningrád területi és városi bizottságának, a dolgozók küldöttei területi és városi Szovjetjének lapja; 1918 óta jelent meg, 1924-ig „Petrogradszkaja Pravda" címmel. 1924-ben „Leningradszkaja Pravdá"-ra változtatták a lap címét. 1925 végén a „Leningradszkaja Pravdá"-t — az OK(b)P Központi Bizottsága Észak-Nyugati Területi Irodájának, a Leningrád-kormányzósági pártbizottságnak, a kormányzósági szakszervezeti tanácsnak és a területi gazdasági tanácskozásnak a lapját — az „új ellenzék" pártellenes frakciós céljaira használta fel. — *405*

ÉLETRAJZI ADATOK

1925

Január eleje. Sztálin beszélget a „Krasznaja Mologyozs" c. folyóirat szerkesztőségének tagjaival a folyóirat feladatairól. A beszélgetés 1925 januárjában, a „Krasznaja Mologyozs" c. folyóirat 1. (5.) számában jelent meg.

Január 5. Sztálin beszélget a sztalinói (juzovkai) pártiskola hallgatóival, akik tanulmányútra jöttek Moszkvába.

Sztálin megírja „Munkásnők és parasztnők! Véssétek emlékezetetekbe és teljesítsétek Iljics végakaratát!" c. felhívását. A felhívás 1925 januárjában, a „Rabotnyica" c. folyóirat 1. számában jelent meg.

Január 6. Sztálin levelet ír az összszövetségi tanítókongresszusnak. A levél 1925 január 10-én, az „Ucsityelszkaja Gazeta" 2. számában jelent meg.

Január 9. Sztálin beszélget a falusi munkára induló kommunisták egy csoportjával.

Január 10. Sztálin levelet ír a Szovjetunió Proletár Írói Országos Szövetségének a proletár írók konferenciájának egybehívásával kapcsolatban.

Január 17—20. Sztálin az OK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkáját vezeti.

Január 17. Sztálin a OK(b)P Központi Bizottsága és Központi Ellenőrző Bizottsága plénumainak együttes ülésén ismerteti a helyi szervezeteknek Trockij fellépéséről hozott határozatait.

Január 19. Sztálin az OK(b)P Központi Bizottságának plénumán beszédet mond M. V. Frunze „Előirányzat a Szovjetunió Hadügyi és Haditengerészetügyi Népbiztossága számára" c. előadói beszédével kapcsolatban.

Január 21. A „Rabocsaja Gazeta" 17. számában megjelenik Sztálin levele, amelyet Lenin halálának első évfordulóján a „Rabocsaja Gazetá"-hoz intézett.

Január 25. Sztálin válaszol D—ov elvtársnak a szocializmus *egy* országban való győzelmének kérdéséről írt levelére.

Január 26. Sztálin az OK(b)P Központi Bizottsága Szervező Irodájának ülésén beszédet mond „A «Dimovká»-ról".

Január 27. Sztálin az OK(b)P Moszkva-kormányzósági szervezetének XIII. konferen-

ciáján beszédet mond „A proletariátus és parasztság kérdéséhez'' címmel.

Január 28. Sztálin résztvesz a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának és a VB Elnökségének ülésein.

Január 30. Sztálin Uzbekisztán és Turkmenisztán kommunista pártjainak első kongresszusaihoz intézett üdvözlő távirataiban megjelöli azokat a feladatokat, amelyek a Közép-Ázsiában végrehajtott nemzeti-állami elhatárolás után e köztársaságok kommunista pártjaira hárulnak. A táviratok a „Pravda Vosztoka'' c. lap 1925 február 6-i, 29. számában és a „Turkmenszkaja Iszkra'' február 14-i, 34. számában jelentek meg.

Január 31. Sztálint az OK(b)P Leningrád-kormányzósági szervezetének XXI. konferenciáján megválasztják a Leningrád-kormányzósági pártbizottságba.

Február 2. Sztálin beszélget a Szovjetunió Proletár Írói Országos Szövetségének küldöttségével a proletár irodalom kérdéseiről.

Február 3. A „Pravda'' 27. száma közli Sztálin elvtárs Herzoggal folytatott beszélgetését „A Németországi Kommunista Párt perspektíváiról és a bolsevizálásról''.

Február 6. Sztálin beszélget az Oroszországi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának és Moszkvai Bizottságának vezető funkcionáriusaival

a komszomol munkájával kapcsolatos kérdésekről.

Február 7. Sztálin beszélget a „Proletkult" plénumának küldöttségével a „Proletkult" további munkájával kapcsolatos kérdésekről.

Február 9. Sztálin beszélget az Oroszországi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának vezető funkcionáriusaival a komszomol munkájával kapcsolatos kérdésekről.

Február 15. Sztálin üdvözletet küld a VII. Caricin-kormányzósági Szovjetkongresszusnak.

Február 18. Sztálin résztvesz a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága Elnökségének ülésén.

Február 20. Sztálin beszélget Tula kormányzóság párt- és szovjetszerveinek képviselőivel a szövetkezeti munka és a lakóházépítés kérdéseiről.

Február 26. Sztálin résztvesz a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága Elnökségének ülésén.

Február 28. Sztálin levelet ír Me—rt elvtársnak a Németországi Kommunista Párt helyzetének kérdésében.

Március 6. Sztálin üdvözletet küld Tadzsikisztán

dolgozóinak a Tadzsik Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság megalakulása alkalmából. Az üdvözlet a „Pravda Vosztoka" 1925 március 12-i, 58. számában jelent meg.

Március 8. A „Pravda" 56. száma közli Sztálin „A nemzetközi nőnapra" c. cikkét.

Március 9. Sztálin aláírja „Az OK(b)P valamennyi szervezetének" szóló értesítést az összszövetségi pártkonferencia összehívása és a konferencia napirendje tárgyában.

Március 10. Sztálin levelet ír a nyizsnyij-novgorodi Sztálin Gyalogsági Iskola hallgatóinak, parancsnoki, politikai és oktató karának abból az alkalomból, hogy az iskola tiszteletbeli hallgatójává választották. A levél a „Nyizsegorodszkaja Kommuna" 1930 február 23-i, 45. számában jelent meg.

Sztálin a mezőgazdasági szövetkezetek Caricin-kormányzósági küldött-kongresszusának üdvözletet küld, amelyben sikert kíván a kongresszusnak abban a munkában, amelynek célja a dolgozó parasztság bevonása a szocialista építés művébe.

Március 13. Sztálin az OK(b)P Központi Bizottságának nevében üzenetet ír a Kuomintang Központi Végrehajtó Bizottságához Szun Jat-szen halála alkalmából. Az üzenet a „Pravda" 1925 március 14-i, 60. számában jelent meg.

Március 14 és 16. Sztálin beszélget a falusi levelezők első összszövetségi kongresszusának küldöttségével.

Március 15. Sztálin a Kara-Kirgiz Autonóm Terület első pártkonferenciájának üdvözletet küld, amelyben megjelöli a Kara-Kirgizia kommunistái előtt álló feladatokat. Az üdvözlet a „Pravda Vosztoka" 1925 március 26-i, 67. számában jelent meg.

Március 17. Sztálin beszélget a csehszlovák kommunista párt küldöttségével, amely a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának V. kibővített plénumára jött el.

Március 21—április 6. Sztálin résztvesz a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága V. kibővített plénumának munkájában.

Március 21. Sztálint megválasztják a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának V. kibővített plénuma által kiküldött politikai bizottság és csehszlovák bizottság tagjává.

Március 22. A „Pravda" 66. számában megjelenik Sztálin „A nemzetközi helyzethez és a kommunista pártok feladataihoz" c. cikke.

Március 25. Sztálin beszélget a Vlagyimir Iljics gyár és a „Dinamo"-gyár munkásküldöttségével, amely meghívta a mun-

kás-, paraszt- és vöröskatona küldöttek Moszkva-városi és kerületi Szovjetjének választását előkészítő választási gyűlésre.

Sztálin beszélget a Vörös Balti Hajóhad „Sztálin" torpedónaszádja legénységének küldöttségével.

Sztálin beszélget a Lenin-Intézet vezető munkatársaival az Intézet munkájáról.

Március 27. Sztálin beszélget a francia kommunista párt küldöttségével amely a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának V. kibővített plénumára jött el.

Sztálin a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénuma által kiküldött csehszlovák bizottságban beszédet mond „A csehszlovák kommunista pártról".

Március 28. Az Északi Vasút vontatószolgálata 1. részlegének munkásai gyűlésükön Sztálint a munkás-, paraszt- és vöröskatona küldöttek Moszkvai Szovjetjének küldöttévé választották.

Március 30. Sztálin a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának V. kibővített plénuma által kiküldött csehszlovák bizottságban beszédet mond a csehszlovák kommunista párt helyzetéről.

Sztálin a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített

plénuma által kiküldött jugoszláv bizottság ülésén beszédet mond „A jugoszláviai nemzeti kérdésről".

Sztálin beszélget a Kirgiz Köztársaság küldöttségével Kirgizia helyzetéről.

Sztálin beszélget a „Bednota" c. ujság szerkesztőségének képviselőivel a lap paraszti rovatának munkájáról.

Április 1. Sztálin beszélget az Északi Vasút vontatószolgálata 1. részlegének munkásaival, akik Sztálinnak átnyujtják a Moszkvai Szovjet küldötti mandátumát.

Április 3. Sztálin az azerbajdzsáni kommunista párt Központi Bizottságának titkárához, Kirovhoz, intézett táviratában üdvözli Azerbajdzsán kommunista pártját fennállásának ötödik évfordulója alkalmából. A távirat a „Bakinszkij Rabocsij" c. lap 1925 április 5-i, 75. számában jelent meg.

Április 6. Sztálin az OK(b)P Központi Bizottságának Szervező Irodája ülésén beszédet mond „A falusi komszomol-aktíváról".

Április 7. Sztálin résztvesz a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának ülésén.

Április 13. Sztálin beszélget a proletár diákok első

összszövetségi értekezletének küldöttségével.

Április 15. Sztálin üzenetet küld „A proletár diákok első összszövetségi értekezletéhez". Az üzenet a „Pravda" 1925 április 16-i, 87. számában jelent meg.

Április 23—30. Sztálin az OK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkáját vezeti.

Április 27—29. Sztálin az OK(b)P XIV. konferenciájának munkáját vezeti.

Május 1. Sztálin jelen van a moszkvai Vöröstéren a május elsejei katonai díszszemlén és a dolgozók felvonulásán.

Május 2. Sztálin üdvözletet küld a „Pravda Vosztoka" c. lap (Taskent) szerkesztőségének a sajtónap alkalmából. Az üdvözlet a „Pravda Vosztoka" 1925 május 6-i, rendkívüli számában jelent meg.

Május 5. Sztálin beszélget az Október Vasút munkásainak küldöttségével.

Május 6. Sztálin a „Pod Znamenyem Iljicsa" c. lapnak (a Keleti Dolgozók Kommunista Egyetemének lapja) üdvözletet küld, amelyben megjelöli a lap előtt álló feladatokat.

Május 7—11, 16. Sztálin résztvesz a XII. Összorosz-

országi Szovjetkongresszus munkájában.

Május 9. Sztálin az OK(b)P moszkvai szervezete aktíva-gyűlésén beszámolót mond „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt XIV. konferenciájának eredményeihez'' címmel.

Május 11. A XII. Összoroszországi Szovjetkongresszus Sztálint megválasztja az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság tagjává.

A XII. Szovjetkongresszus által választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság első ülésszakán Sztálint megválasztják az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Elnökségének tagjává.

Május 13—20. Sztálin résztvesz a Szovjetunió III. Szovjetkongresszusának munkájában.

Május 18. Sztálin a Keleti Dolgozók Kommunista Egyeteme hallgatóinak gyűlésén beszédet mond „A Keleti Népek Egyetemének politikai feladatairól''.

Május 20. A Szovjetunió III. Szovjetkongresszusa Sztálint megválasztja a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága Szövetségi Tanácsának tagjává.

Május 21. A Szovjetunió Központi Végrehajtó Bi-

zottságának első ülésszaka megválasztja Sztálint a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága Elnökségének tagjává.

Május 22. Sztálin beszélget a Szovjetunió III. Szovjetkongresszusának turkmen és uzbek küldötteivel.

Május 23. Sztálin beszélget a Dél-Oszét és az Észak-Oszét Autonóm Terület párt- és szovjetszerveinek vezető funkcionáriusaival.

Május 25. Sztálin beszélget a Szovjetunió III. Szovjetkongresszusának turkmen, tadzsik és kazah küldötteivel a Turkmen Szovjet Szocialista Köztársaság, a Tadzsik és a Kazah Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság helyzetéről.

Május 29. Sztálin résztvesz a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága Elnökségének ülésén.

Június 1. Sztálin beszélget az Uzbek Szovjet Szocialista Köztársaság, a Dagesztán és a Tadzsik Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság vezető funkcionáriusaival.

Június 2. Sztálin, Molotov és Andrejev levelet intéz a „Komszomolszkaja Pravda" szerkesztőségének tagjaihoz.

Június 3. Sztálin beszélget az OK(b)P Központi Bizottsága mellett a kerületi párt-

funkcionáriusok számára rendezett tanfolyam hallgatóival.

Június 5. Sztálin résztvesz a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága Elnökségének ülésén.

Június 9. Sztálin a J. M. Szverdlov Kommunista Egyetemen válaszol az Egyetem hallgatói által feltett kérdésekre.

Június 13. Sztálin üdvözlete „A Szverdlov Egyetemnek (Az általános és a szakosított tanfolyam második záróvizsgája alkalmából)" megjelenik a „Pravda" 132. számában.

Június 27. Sztálin beszélget a Tambov, Orel, Voronyezs és Kurszk kormányzóságok kormányzósági végrehajtó bizottságainak elnökeivel a feketeföld-övezet népgazdaságának helyreállítását célzó rendszabályokról.

Június 30. Sztálin „Mégegyszer a nemzeti kérdésről (Szemics cikkével kapcsolatban)" c. cikke megjelenik a „Bolsevik" c. folyóirat 11—12. számában.

Július 3. Sztálint a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága Elnökségének ülésén megválasztják a lengyel bizottság tagjává.

Július 4. Sztálin a Kommunista Internacionále

	Végrehajtó Bizottságának lengyel bizottsága ülésén felszólal a lengyel kommunista párt helyzetének kérdésében.
	Sztálin interjút ad Fusze úrnak, a „Nisi-Nisi" c. lap japán tudósítójának „A Kelet forradalmi mozgalmáról". Az interjú a „Pravda" 150. számában jelent meg.
Július 29.	A Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának Elnöksége Sztálint megválasztja a német kérdéssel foglalkozó bizottság tagjává.
Augusztus 18.	Sztálin levélben válaszol Gorjacsevodszkaja kozákfalunak arra a levelére, amelyben a falu lakossága közölte Sztálinnal, hogy a falu fennállásának századik évfordulója alkalmából a falu tiszteletbeli kozákjává választották. A levél a „Tyerek" c. lap 1925 augusztus 22-i, 189. számában jelent meg.
Szeptember 12.	Sztálin levelet ír V. M. Molotovnak Zinovjev „A kor filozófiája" c. cikkének bolsevizmusellenes jellegéről.
Szeptember 15.	Sztálin válaszol Jermakovszkij elvtárs levelére.
Szeptember 19.	A „Szovjetszkij Jug" c. lap 215. számában megjelenik Sztálin üdvözlete az ucs-derei szanatóriumban üdülő dolgozókhoz.
Szeptember 24.	Az OK(b)P Központi Bizottságának

Politikai Irodája Sztálint megválasztja az OK(b)P Központi Bizottságának Középázsiai Irodája által a középázsiai föld- és öntözési reformok kérdésében kidolgozott javaslat megvizsgálására kiküldött bizottság tagjává.

Szeptember 28. Sztálin beszélget a Kazah Autonóm Szovjet Szocialista Köztársaság képviselőivel a köztársaság nemzeti és állami berendezésének kérdéséről.

Október 3—10. Sztálin az OK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkáját vezeti.

Október 10. Sztálin levelet ír Clara Zetkinnek a német kommunista párt belső helyzetéről.

Október 12. Sztálin beszélget a Tifliszi és Nyizsnyij-Novgorodi Pártbizottság agitációs és propaganda osztályának funkcionáriusaival, az OK(b)P Központi Bizottsága által egybehívott agitprop-vezetői tanácskozás résztvevőivel.

Október 14. Sztálin beszélget az OK(b)P Központi Bizottsága által egybehívott agitprop tanácskozás résztvevőivel.

Október 15. A „Pravda" 236. számában Sztálin aláírásával megjelenik az OK(b)P XIV. kongresszusának egybehívására vonatkozó értesítés.

Október 19. Sztálin beszélget a Dél-Oszét és az

Észak-Oszét Autonóm Terület képviselőivel Dél- és Észak-Oszétia egyesítéséről.

Sztálin az OK(b)P Központi Bizottsága Szervező Irodájának ülésén beszédet mond a tatár pártszervezet munkájáról.

Sztálin beszélget Kurszk kormányzóság végrehajtó bizottságának elnökével és a Kurszk-kormányzósági pártbizottság titkárával a falusi munkáról.

Sztálin beszélget a tulai fegyvergyár vezetőjével a gyár munkájáról.

Október 23. Sztálin elvtárs üdvözli a balti hajógyár munkásait a „Sztálin elvtárs" nevű első szovjet fafuvarozó hajó vízrebocsátása alkalmából. Az üdvözlet az „Izvesztyija" 1925 október 27-i, 246. számában jelent meg.

Október 29. A „Komszomolszkaja Pravda" 133. száma közli Sztálinnak a szerkesztőség kérdéseire adott válaszait a komszomol feladatairól.

Sztálin meglátogatja a beteg M. V. Frunzet a Botkin (szoldatyonkovói) kórházban.

Október 31. Sztálin meglátogatja a Botkin kórházat, ahol az elhúnyt M. V. Frunze holtteste fel volt ravatalozva.

November 2. Sztálin résztvesz a Nagy Színházban a M. V. Frunze emlékének szentelt gyászülésen.

November 3. Sztálin beszédet mond a Vörös-téren, M. V. Frunze temetésén.

November 7. A „Pravda" 255. számában megjelenik Sztálin „Október, Lenin és fejlődésünk távlatai" c. cikke.

November 9. Sztálin beszélget az Oroszországi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának és Moszkvai Bizottságának vezető funkcionáriusaival a komszomol munkájáról.

November 15 előtt. Az Október Vasút Sztálin-főműhelyének munkásai pártgyűlésükön Sztálint megválasztják küldöttnek Moszkva Szokolnyik-kerületének V. pártkonferenciájára.

November 16. Sztálin a vasmunkások és a bányamunkások szakszervezete azerbajdzsán szervezeteinek vezetőivel a munkások helyzetéről beszélget.

November 18. Sztálin résztvesz a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága Elnökségének ülésén.

Sztálin üdvözli Moszkva Szokolnyik-kerületének V. pártkonferenciáját. Az

üdvözlet a „Gudok” c. lap 1925 november 20-i, 265. számában jelent meg.

November 29. Sztálin táviratot küld Leningrádba Jaroszlavszkij elvtársnak az OK(b)P leningrádi szervezete XXII. kormányzósági konferenciájának előkészítése tárgyában.

December 1. Sztálint az OK(b)P Leningrád-kormányzósági szervezetének XXII. konferenciáján megválasztják a konferencia elnökségének dísztagjává.

December 5. Sztálint megválasztják az OK(b)P moszkvai szervezete XIV. konferenciája elnökségi dísztagjává.

A „Bednota” 2278. számában megjelenik Sztálin levele a „Bednota” szerkesztőségéhez.

December 8. Sztálin levelet intéz az OK(b)P Leningrád-kormányzósági szervezete XXII. konferenciájának elnökségéhez. A levél először a „Krasznaja Letopisz” c. folyóirat 1934. évi 1. (58.) számában jelent meg.

December 9. Az OK(b)P Leningrád-kormányzósági szervezetének XXII. konferenciája Sztálint megválasztja a Leningrád-kormányzósági pártbizottság tagjává.

December 13. Az OK(b)P Moszkva-kormányzósági szervezetének XIV. konferenciáján

Sztálint megválasztják küldöttnek az OK(b)P XIV. kongresszusára.

December 15. Sztálin aláírja azt a felhívást, amelyet az OK(b)P Központi Bizottságának tagjai a pártegység megóvása kérdésében az „új ellenzékhez" intéztek.

Sztálin vezeti az OK(b)P Központi Bizottsága plénumának munkáját és beszédet mond az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt nevének a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjára — SzK(b)P-re — való változtatása alkalmából.

December 18—31. Sztálin a SzK(b)P XIV. kongresszusának munkáját vezeti.

December 18. Sztálin a SzK(b)P XIV. kongresszusán megtartja a Központi Bizottság politikai beszámolóját.

December 23. Sztálin a SzK(b)P XIV. kongresszusán zárszót mond a Központi Bizottság politikai beszámolójával kapcsolatban.

Sztálin nyilatkozik a Központi Bizottság beszámolójával kapcsolatban a SzK(b)P XIV. kongresszusa elé terjesztett határozati javaslatról. A nyilatkozat a „Pravda" 1925 december 31-i, 298. számában jelent meg.

December 28. Sztálin vezeti a párt Központi Bizott-

sága rendkívüli ülésének munkáját; felszólal a „Leningradszkaja Pravda” kérdésében azzal kapcsolatban, hogy az „új ellenzék” pártellenes frakciós céljaira használja fel a lapot.

December 31. Sztálint a SzK(b)P XIV. kongresszusának ülésén a SzK(b)P Központi Bizottságának tagjává választják.

TARTALOM

A *Marx—Engels—Lenin Intézet előszava* V

MUNKÁSNŐK ÉS PARASZTNŐK! VÉSSÉTEK EMLÉKEZETETEKBE ÉS TELJESÍTSÉTEK ILJICS VÉGAKARATÁT! 1

A TANÍTÓKONGRESSZUSHOZ 3

A „KRASZNAJA MOLOGYOZS" C. FOLYÓIRAT FELADATAIRÓL 4

BESZÉD AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS KÖZPONTI ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN. *1925 január 17* 6

BESZÉD AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK PLÉNUMÁN. *1925 január 19* 11

A „RABOCSAJA GAZETÁ"-NAK 16

LEVÉL D—OV ELVTÁRSNAK 17

A „DIMOVKÁ"-RÓL. *Beszéd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága Szervező Irodájának ülésén. 1925 január 26* 20

A PROLETARIÁTUS ÉS PARASZTSÁG KÉRDÉSÉHEZ. *Beszéd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt moszkvai szervezetének XIII. kormányzósági konferenciáján. 1925 január 27* 26

A NÉMETORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT PERSPEKTÍVÁIRÓL ÉS A BOLSEVIZÁLÁSRÓL. *Beszélgetés Herzoggal, a Németországi Kommunista Párt tagjával* 35

LEVÉL ME—RT ELVTÁRSHOZ 43

A NEMZETKÖZI NŐNAPRA 50

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGA — A KUOMINTANG KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGÁNAK 52

A NEMZETKÖZI HELYZETHEZ ÉS A KOMMUNISTA PÁRTOK FELADATAIHOZ 54

A CSEHSZLOVÁK KOMMUNISTA PÁRTRÓL. *Beszéd a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának csehszlovák bizottságában. 1925 március 27* 61

A JUGOSZLÁVIAI NEMZETI KÉRDÉSRŐL. *Beszéd a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának jugoszláv bizottságában. 1925 március 30.* 72

A FALUSI KOMSZOMOL-AKTÍVÁRÓL. *Beszéd az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottsága Szervező Irodájának ülésén. 1925 április 6* 80

A PROLETÁR DIÁKOK ELSŐ ÖSSZSZÖVETSÉGI ÉRTEKEZLETÉHEZ. *Üzenet* 89

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT XIV. KONFERENCIÁJÁNAK EREDMÉNYEIHEZ. *Beszámoló az OK(b)P moszkvai szervezete aktívájának. 1925 május 9* . . . . 94—140

I. A nemzetközi helyzet 95

II. A kapitalista országok kommunista pártjainak soronlevő feladatai 107

III. A gyarmati és a függő országok kommunista elemeinek soronlevő feladatai 112

IV. A szocializmus sorsa a Szovjetunióban .. 115
V. A párt falusi politikája 128
VI. A kohó- és gépiparról 135

A KELETI NÉPEK EGYETEMÉNEK POLITIKAI FELADATAIRÓL. *Beszéd a Keleti Dolgozók Kommunista Egyeteme hallgatóinak gyűlésén. 1925 május 18* .... 141—161
I. A Keleti Dolgozók Kommunista Egyetemének feladatai a keleti szovjet köztársaságok tekintetében 142
II. A Keleti Dolgozók Kommunista Egyetemének feladatai a Kelet gyarmatai és függő országai tekintetében 153

A „KOMSZOMOLSZKAJA PRAVDA" SZERKESZTŐSÉGÉNEK VALAMENNYI TAGJÁHOZ 162

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK. *Beszéd a Szverdlov Egyetemen. 1925 június 9* 165

A J. M. SZVERDLOV EGYETEMHEZ. *Az általános és a szakosított tanfolyam második záróvizsgája alkalmából* 224

MÉGEGYSZER A NEMZETI KÉRDÉSRŐL. *Szemics cikkével kapcsolatban* 228

A KELET FORRADALMI MOZGALMÁRÓL. *Fusze úrnak, a „Nisi-Nisi" japán tudósítójának adott interjú* 240

LEVÉL JERMAKOVSZKIJ ELVTÁRSNAK 246

BESZÉLGETÉS AZ AGITÁCIÓS ÉS PROPAGANDA OSZTÁLYOK TANÁCSKOZÁSÁNAK RÉSZTVEVŐIVEL. *1925 október 14* 249

A KOMSZOMOL FELADATAIRÓL. *Válaszok a „Komszomolszkaja Pravda" szerkesztőségének kérdéseire* 256

BESZÉD M. V. FRUNZE TEMETÉSÉN. *1925 november 3* 265

OKTÓBER, LENIN ÉS FEJLŐDÉSÜNK TÁVLATAI 267

LEVÉL A XXII. LENINGRÁD-KORMÁNYZÓSÁGI PÁRTKONFERENCIA ELNÖKSÉGÉHEZ 272

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁNAK XIV. KONGRESSZUSA. *1925 december 18—31* .... 275—419

A Központi Bizottság politikai beszámolója. *December 18* .... 277—375

I. A nemzetközi helyzet .... 277—316

1. A kapitalizmus stabilizációja 279
2. Az imperializmus, a gyarmatok és a félgyarmatok 286
3. A győztesek és a legyőzöttek 287
4. A győztes országok közötti ellentétek 294
5. A kapitalista világ és a Szovjetunió 299
6. A Szovjetunió külpolitikai helyzete 306
7. A párt feladatai 313

II. A Szovjetunió belső helyzete .... 316—365

1. A népgazdaság egésze 317
2. Az ipar és a mezőgazdaság 335
3. A kereskedelem kérdései 339
4. Az osztályok, aktivitásuk, kölcsönös viszonyuk 341
5. Lenin három jelszava a parasztkérdésben .. 346
6. Két veszély és két elhajlás a parasztkérdésben 356
7. A párt feladatai 361

III. A párt 365

Zárszó a Központi Bizottság politikai beszámolójához. *December 23* .... 376—419

1. Szokolnyikov és országunk dawesizálása. 377
2. Kamenyev és a parasztságnak tett engedményeink 379
3. Ki követett el számítási hibákat? 383
4. Hogyan védi Szokolnyikov a szegényparasztságot 385
5. Eszmei harc, vagy rágalom? 386
6. A „nep"-ről 388
7. Az államkapitalizmusról 389

8. Zinovjev és a parasztság 396
9. A nézeteltérések történetéhez 405
10. Az ellenzék platformja 413
11. Az ő „békeszeretetük" 415
12. A párt kivívja az egységet 417

Jegyzetek 421

Életrajzi adatok (1925) 437

3936. Franklin-nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős: Janka Gyula.